

507

ARLO

A

kardvi

N.

MAGYAR NEMZETI MUZEUM
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA

OLVASÓTERMI KÉZKÖNYVTÁR

015722

KIKÖLCSÖNÖZNI NEM SZABAD

7.

93

BUDAPEST, ATHENAEUM.

Arlovics

A KARDVÍVÁS

IRTA

LOVAG ARLOW GUSZTÁV

VOLT CS. ÉS KIR. SZÁZADOS, A KATONAI ÉRDEM-ÉREM A K. ÉRDEMKERESZT SZALAG-
JÁN TULAJDONOSA, OKL. KATONAI VÍVÓ- ÉS TORNATANÍTÓ, AZ OLASZ ISKOLA
OKLEVELES VÍVÓMESTERE, A BUDAPESTI EGYETEMI ATHLETIKAI CLUB,
AZ ARLOW VÍVÓ-CLUB ÉS A SZOLNOKI VÍVÓ-CLUB VÍVÓMESTERE,
A MAGYAR VÍVÓMESTEREK EGYESÜLETÉNEK TAGJA.

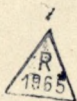
ÖTVENNÉGY KÉPPEL.

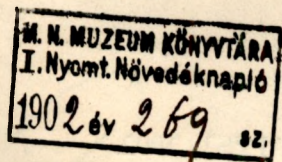
BUDAPEST, 1902.

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T.

Czyżewski
22

50312

Ő CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FENSÉGE
JÓZSEF FŐHERCZEG
URNAK
LEGMÉLYEBB HÓDOLATTAL

AJÁNLJA

A SZERZŐ.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Ajánlás	III
Előszó	XI
Bevezetés	XV

ELSŐ RÉSZ.

A vívás elemei.

I. Fejezet.

1. Vívóterem és felszerelés	3
2. A vívókard és annak fogása	6

II. Fejezet.

3. Alapfogalmak és lábmozdulatok	10
A felállás	10
A vívóvonal	10
A tisztelgés	10
A vívóállás	11
A terc-gard és szekond-gard	11
A vívótávolság	13
Az előrelépés	13
A kitörés	14
A hátra-lépés	14
A lépés-roham	15
Az ugrás-roham	15
A hátra-kitörés	16
A kettős hátra-lépés	16
A hátra-ugrás	16
Az ismételt kitörés	17
Az ismételt roham	17
A beugrás	18

III. Fejezet.

4. Alapfogalmak és kardmozdulatok	19
Felső vonal	19
Alsó vonal	19
Kézállások	19

	Oldal
A rések	19
Lendítési gyakorlatok	20
A) Gyakorlat a fejavágásra egyenes (coupé) lendítéssel	22
B) Gyakorlat a fejavágásra lendítéssel a belső oldalon	22
C) Gyakorlat a fejavágásra lendítéssel a külső oldalon	23
D) Gyakorlat a külső arcvágásra lendítéssel	23
E) Gyakorlat az oldalvágásra lendítéssel	23
F) Gyakorlat a belső arcvágásra lendítéssel	24
G) Gyakorlat a mell- és hasvágásra lendítéssel	24

IV. Fejezet.

5. Közeledés az ellenfélhez	26
Az invitók	27
A kötések	28
Az átmenet	29
Az érintkezés	29
Az ujjak érzése	29

V. Fejezet.

6. A vágás	31
Szögvágás éllel és fokkal	33
7. A szúrás	34
8. A vágások és szúrások begyakorlása	36
A) Szúrások és vágások az ellenfél kötésére	37
B) Szúrások és vágások saját kötésünkből	38
C) A vágások véghezvitele kitöréssel	39
D) A szúrások véghezvitele kitöréssel	41
E) Gyakorlatok a vágások gyors véghezvitelére	42
F) Egyenes vágások és szúrások a testre rohammal	43

VI. Fejezet.

9. Az egyszerű védekezés elemei	45
A védekezés	45
A védés	45
10. Az egyszerű védések	45
11. Az egyszerű védések véghezvitele és azok összekötése	50
A) Prim-védésből	51
B) Szekond-védésből	52
C) Terc-védésből	53
D) Kvart-védésből	55
E) Kvint-védésből	56
F) Szekszt-védésből	57
12. Az engedő védések	58

	Oldal
13. Körvédekések	60
14. A módosított védések alkalmazása	62
15. A kitérés	69

VII. Fejezet.

16. A visszavágás	71
17. Az ismételt egyszerű támadás	75

MÁSODIK RÉSZ.

Gyakorlati rész.

VIII Fejezet.

18. Gyakorlatok megállapított akciókkal	81
19. A tempó. (Gyakorlat 1–3)	82

IX. Fejezet.

20. Az egyszerű támadások és azok elhárítása (Gyakorlat 4–19) ...	87
Az egyszerű támadások	87
Az egyszerű támadások elhárítása	87
a) A kitérés	87
b) Az elővágás	88
c) A védés	89

X. Fejezet.

21. Pengetámadások (Gyakorlat 20–30)	101
1. A kötések	102
2. Az eltolás	102
3. A csavarás	102
4. Az elütés	103
5. A lefegyverzés	105
22. A pengetámadások elhárítása	114
I. Kitérés a pengetámadások elől (Gyakorlat 31–39)	114
II. A pengetámadások védeke	118
23. A visszavágás pengetámadással (Gyakorlat 40–42)	121
24. Az ismételt támadás pengetámadással (Gyakorlat 43–45)	123

XI. Fejezet.

25. A cseltámadások	125
26. Kötött szúráscelek (Gyakorlat 46–49)	127
27. Egyszerű cseltámadások	129
28. A cseltámadások tanítása (Gyakorlat 50–55)	131
29. Támadások kettős csellel (Gyakorlat 56–63)	137
Összetett cseltámadások	140

	Oldal
30. Cseletámadások elhárítása	146
31. A kitérés a cseletámadások ellen és azok lefogása	146
A kitérés	146
A cselek lefogása (Gyakorlat 64–65)	147
32. A feltartó szúrások (Gyakorlat 66–72)	148
33. Az elővágás (Gyakorlat 73–76)	155
34. A cseletámadások védeése	158
35. Visszavágások cselrel	161
36. A cselvisszavágások elhárítása	162
37. Ismételt támadások cselrel (Gyakorlat 77–82)	163
38. A pengetámadással összekötött cselek (Gyakorlat 83–84)	167
39. A pengetámadással összekötött cselek elhárítása	169

XII. Fejezet.

40. A szúrás pótlása (Gyakorlat 85–88)	170
Passé-cselek	171

XIII. Fejezet.

41. Áltámadások (második intenció); (Gyakorlat 89–103)	176
42. Védekezés második intencióból	186

XIV. Fejezet.

43. Közbetámadás cselrel (Gyakorlat 104–110)	187
44. Közbetámadások elhárítása	191
Az ellentámadás (Gyakorlat 110–116)	192

HARMADIK RÉSZ.

A m é r k ő z é s.

XV. Fejezet.

45. A mérkőzésről általában	197
46. Szellemi és erkölcsi tényezők a mérkőzésben	199
47. Bevezetés a mérkőzésbe	202

XVI. Fejezet.

48. A mérkőzés szabályai	206
49. Az ambó elbírálása	208

XVII. Fejezet.

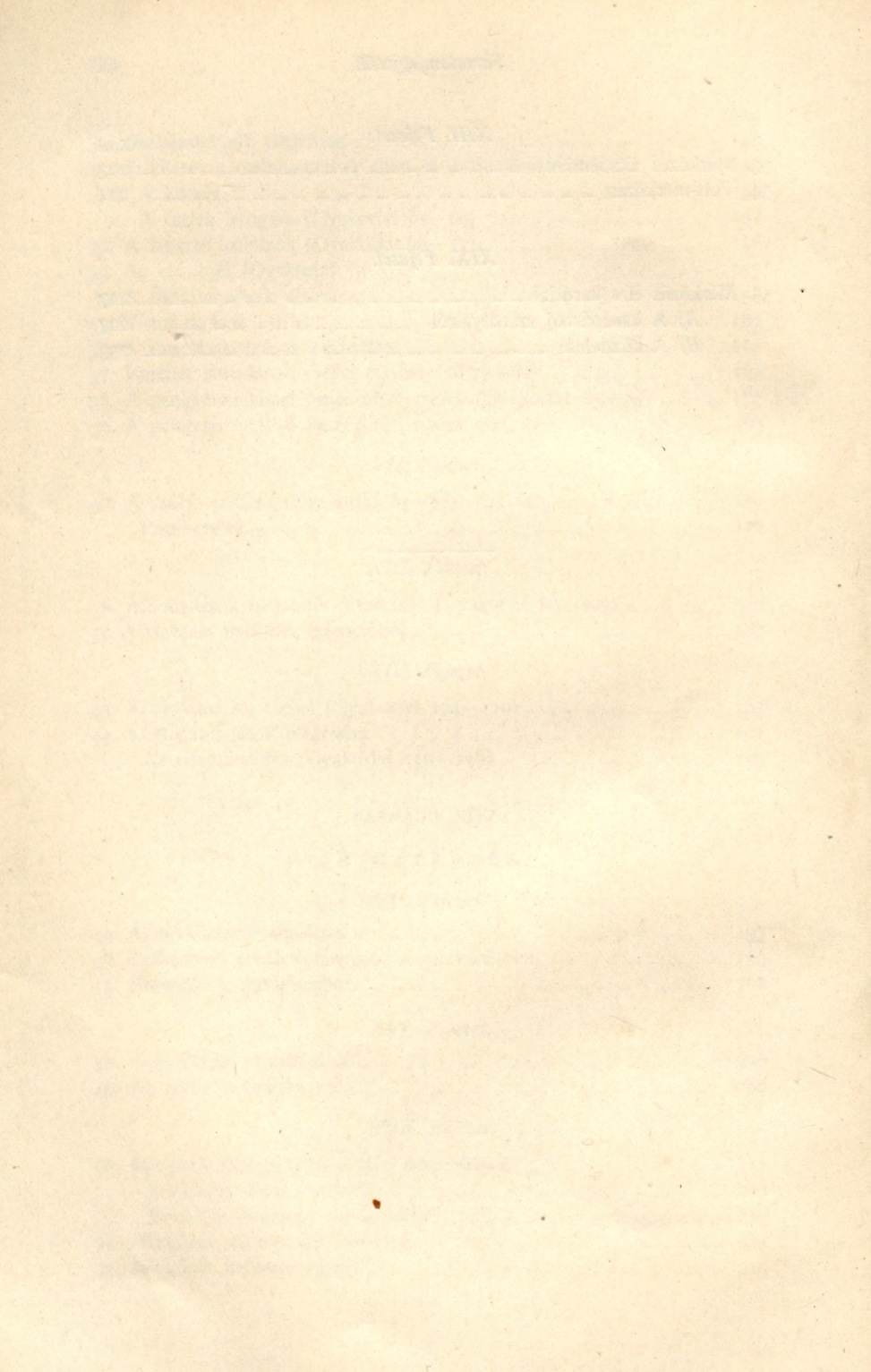
50. Mérkőzés szabálytalanul vívó ellenfelekkel	211
Mérkőzés vadul verekedővel	212
Mérkőzés óvatosan verekedőkkel	213
51. Mérkőzés szabályosan vívókkal	215
52. Mérkőzés balkezes ellenféllel	219

XIII. Fejezet.

	Oldal
53. Mérkőzés akadémián	223
54. Volt-mérkőzés	224

XIX. Fejezet.

55. Mérkőzés éles karddal	227
A) A kardpárbaj szabályairól	227
B) A küzdelem	233

ELŐSZÓ.

Igazi tudásról a vívásban csak akkor lehet szó, ha a gyakorlati ügyesség az elmélet alapos ismeretével párosul.

A jó vívó saját rendszerét a legapróbb részletekig ismeri, azt nem véletlenül, hanem öntudatosan, összehasonlítva a többi vívórendszerekkel, mint legjobbat választotta. Minden mozdulatáról tudja, hogy azt miért csinálja úgy, ahogy csinálja; hogy hajtják végre azt mások, mi az egyik vagy másik mód előnye és hátránya.

Az elmélet ismerete nélkül a vívó gép lesz, mely munkáját lélek nélkül végzi, helyette más gondolkozik és nem ismeri saját mozgása okát és célját.

Az elméletet pedig nem a gyakorlati tanítással elfoglalt mestertől, hanem a tankönyvből kell elsajátítani.

Vívni nem lehet könyvből tanulni, az elmélet ismerete magában még senkit sem tett jó vívóvá, de ahhoz, hogy valaki igazán jó vívó legyen, szükséges az elmélet tudása.

A *kezdő vívó* könyvből ismerkedik meg a műszavakkal, az alapfogalmakkal; így jobban megérti mestere magyarázatait.

A *haladó vívó* a vívóteremben nyert oktatás után — a vívói alapismeretekkel fölfegyverkezve — a könyv segítségével rögzíti meg elméjében a gyakorlati oktatás tanulságait. Megismeri haladása logikus sorrendjét, megtudja, mit végzett már, mit kell még megtanulnia.

A *kész vívó* teljes áttekintést szerez rendszere felett, biztos útmutatást a legapróbb részletekben is, melyeket a gyakorlati oktatás során esetleg elhanyagolt vagy meg nem értett.

A *mester* a könyv segítségével vezérfonalat nyer oktatásához, magyarázatot a tanítottakhoz, és még akkor is felhasznál-

hatja a könyvet, ha annak egyes tételei helyett jobbat képes ajánlani.

Végül egy rendszeres tankönyv teheti csak lehetővé a *vívás irodalmát*, mert ez teremti meg úgyszólván a vívói nyelvet, adja meg a fogalmaknak a megfelelő értelmet és magyarázza meg az egyes vívói akciók végrehajtása részleteit; így szilárd alapot nyújt a vitás kérdések eldöntésére.

A vívás elmélete fontosságát külföldön hamar belátták, elég tekintélyes irodalom tanuskodik erről; hazánkban azonban egy-két rövid, nagy részben elavult könyvecske mindaz, amit e szakban irtak.

Éreztük is e hiányt mindnyájan, akik a vívással tanítás vagy tanulás szempontjából foglalkoztunk.

Évek előtt foglalkoztam már azzal a gondolattal, hogy tanítványaim számára egy rövid vezérfonalat írok, mely alapul szolgált volna a tanításhoz. Hozzá is fogtam, de lelkiismeretesen és szeretettel csüggve munkámon, az anyag annyira kibővült, hogy egy vezérfonal keretét messze túlhaladta és a kardvívás rendszeres tankönyvévé nőtte ki magát.

A rendszer, melyet e könyv tartalmaz, az *olasz kardvívó-rendszer*, melyet én Olaszországban, Ausztriában és hazánkban működő leghíresebb olasz mesterektől sajátítottam el és a vívó irodalomban való szorgalmas búvárkodás által tettem elméletileg is magamévá.

Alapos tanulmányozás után létrejött meggyőződés vétette velem rendszerem alapjául az olasz iskolát, de nem fogadtam el azt kritika nélkül; nem vetettem el mindazt, amit azelőtt helyesnek és jónak tartottam, hanem iparkodom annyit, amennyit lehet, e rendszer keretébe beleolvasztani. Ez okból felhasználom és kifejtem könyvemben a *magyar vívórendszer* minden előnyét. Oly módon törekszem az olasz iskolát tanítani, hogy nevével megbékéltessem azokat is, akik nem tudják a magyar iskola cserbenhagyását megbocsájtani.

Felhasználom könyvemben mindazt, amit az irodalom e téren létrehozott, de különösen saját tizennégy évi vívómesteri működésem alatt szerzett tapasztalataimat. Nem törekszem minden áron újításokra, inkább a meglevő, az ismert világos kifejtésére és elmagyarázására, esetleg célszerű módo-

sítására fektetem a súlyt. Fog azért a szakember sok új dolgot is találni könyvemben, ezeket iparkodtam részletesen indokolni, hogy az alapos tanulmányozás után kimondott bírálattal szemben megállhassák helyüket.

Eltérek a száz éve hagyományos sablontól és nem arra törekszem, hogy támadásokat és háritás-módokat gyűjtssek fejezetekbe, hanem *tárgyalom azokat abban a sorrendben, amelyben a módszeres oktatás és az ezzel párhuzamosan fejlődő vívói ész kiképzése kívánja*. Már az elemi rész szárazságát is igyekeztem azáltal enyhíteni, hogy párhuzamosan rámutatok a mozdulatok gyakorlati hasznára és céljára.

Az egyes gyakorlatok logikus sorrendben követik egymást úgy, hogy az egyik elsajátítása után a vívó maga is érezze az átmenetet a következőre, miáltal megtanul gondolkozni és ha egy nem várt helyzetbe jön, maga is feltalálja magát.

Nagy súlyt helyeztem arra, hogy könyvemet mindenki megérthesse, szakember és laikus egyaránt, továbbá, hogy azok is használhassák, akik a könyv alapjául vett rendszernek nem feltétlen hívei. Nagy súlyt helyeztem a gyakorlati hasznavehetőségre, így bőven kifejtem a vívás módját nemcsak igazi vívó-ellenfelek, hanem vívni nem tudók, szabálytalanul vívók ellen, továbbá arra az esetre is, ha a *szűrés ki van zárva*.

Egyébként nézeteimet a rendszerről, az oktatás módszeréről és a kapcsolatos kérdésekről a Bevezetésben fejtem ki, melyet ajánlok az olvasó figyelmébe.

Nagy nehézségekkel kellett küzdenem könyvem megírásánál stilisztikai és nyelvtani szempontból egyaránt, mivel eddig magyar vívói szakkifejezéseink és műszavaink nem igen voltak. Nem tartottam helyesnek, hogy a legegyszerűbb vívói akcióknak is idegen neve legyen, holott a kardvívásnak nálunk van legnagyobb multja. Ez okból régi, elfeledett elnevezéseket elevenítettem fel és újakat is alkalmazok. Iparkodom lehetőleg minden fogalomra megfelelő magyar kifejezést ajánlani és amelyiknek jóságáról meg voltam győződve, azt állandóan használom is, az idegen helyett. Természetesen ez nem vonatkozhatik azokra az idegen szavakra,

melyeket vívói életünk már teljesen a magáévá tett és évtizedek óta használt; ezeket meghagytam eredeti alakjukban.

Bár a vívói irodalom terén, — ha nem is magyar nyelven, — már működtem, mégis íróember nem vagyok. Ezért munkámhoz segítőtársul kértem fel kedves barátomat és tanítványomat, *dr. Nagy Bélát*, Magyarország ez évi kardvívó bajnokát. Ő volt szives átnézni könyvem vívói anyagát, melyet évek nehéz munkájával hordtam össze és dolgoztam ki; ő volt ismert szaktudásával és az ügy lelkes szeretetével annak *irodalmi feldolgozásában* és sajtó alá rendezésében munkatársam és nélkülözhetetlen segítségem.

Köszönetet kell *Gáspár Arthur* barátomnak is nyilvánítanom, ki nagyértékű tanácsaival az egész munka megírása alatt támogatott, továbbá *Berti László* m. k. honvédfőhadnagy, *bárá Sommaruga Valdemár* és *Hollóssy Jenő* uraknak, kik a könyvben levő fényképekhez szivesek voltak magukat levéttetni.

Ezzel útra bocsájtom könyvemet, az egész magyar vívóközönség jóindulatába ajánlva.

Fogadják, mint első úttörőt e szakban, igaz jóakarattal, lelkesedéssel és hazaszeretettel szülöttét, és ha tanulmányozzák, gondoljanak arra:

In magnis et voluisse sat est.

Budapest, 1901, december havában.

A szerző.

BEVEZETÉS.

A kardvívás a kard forgatásának művészete.

A kardnak, a legnemesebb fegyvernek, nagy multja van: története egyidős az emberiség történetével. A legrégebbi időben, melyre a történetírás vissza tud tekinteni, már ott látjuk a kardot, a küzdő és harcoló ember kezében; azóta évezredek multak el, és most is a legkedvesebb fegyvere a férfinak a kard. E hosszú idő alatt sokféle módosuláson ment át, lett belőle a nehéz germán pallos (Schwert), a könnyű francia vívótőr (egyenes kard, épée), vagy a keleti népek görbe kardja; lényege azonban mindig ugyanaz maradt. A tágabb értelemben vett kard különböző formái közül az újabb időben kettő forgatása emelkedett művészetté: a vívótőré és tulajdonképeni kardé. Az előbbi főleg a szúrásra, az utóbbi a szúrásra és vágásra egyaránt alkalmas fegyver.

E könyv csupán a *kardvívással* foglalkozik.

A vívás célja az, hogy életünket és testi épségünket ellenünk egyenlő fegyverrel törő ellenfél ellen megvédelmezzük. E védelem pedig nemcsak azáltal történik, hogy ellenfelünk ellenünk intézett támadásait elhárítjuk, hanem azáltal, hogy őt harcképtelenné teszszük, mert csak így tehetjük reánk nézve ártalmatlanná.

A védekezés a vívásnak igen fontos eleme, de ez még csak negatívum. Bármily jó védő legyen is valaki, nem lesz képes ellenfele megújuló támadásait újra meg újra kivédeni, de ha megtenné is, ezzel még nem győzte le ellenfelét; így a védekezésnek magában véve csak az lehet a célja, hogy általa időt nyerjünk annak a pillanatnak a bevárására, amelyben a támadás legcélszerűbben vihető keresztül, vagyis a védekezésnek mindig összekötve kell lenni a támadás gondolatával.

Ha ellenfelünk támad, támadása elől kitérhetünk és mi támadhatjuk meg, támadását védve visszavághatunk, sőt támadása közben is bevihetünk neki egy vágást vagy szúrást. Megtehetjük azonban, hogy mi veszszük át a támadást. A gyakorlat arra tanít, hogy körülbelül egyenlő színvonalon álló két vívó között rendszeren annak sikerül ellenfelét ártalmatlanná tennie, kinek egyéniségében nagyobb a támadó elem. Ennek felismerése vezetett el oda, hogy a mai vívásban a támadásnak jut az uralkodó szerep.¹ Egy jó támadáshoz azonban csak nagy nehézségek árán juthatunk el. Ellenfelünk is élő, érző, gondolkodó ember, a mienkhez hasonló tudással és ügyességgel, ő is ismeri az eszközöket, melyek a támadások elhárítására alkalmasak. Nem tudhatjuk, hogy mozdulataink őt mily magatartásra fogják rávinni, és éppen azért igen sok esetben nem is sikerül támadásunk eredményes végrehajtása. Hogy támadásunk sikeres legyen, arra a lélektanilag helyes pillanatot kell kiválasztanunk (tempo), különben nem érhetünk célt. De hogy ezt a pillanatot bevárhassuk, időre van szükségünk; ez időt pedig csak védekezéssel lehet kitölteni. Ahhoz tehát, hogy valaki igazán jó támadó lehessen, első sorban jól kell védeni tudnia.

Ez a vívás két legfontosabb elemének, a védésnek és a támadásnak viszonya; e kettőben rejlik a vívás egész lényege.

A vívás nem csupán testi ügyesség, nem is pusztán tudás, hanem e kettő teljes összeforradása egy oly cselekvésben, mely a testet és lelket egyaránt teljes mértékben igénybe veszi. A vívás a sport egy neme, de mégis lényegesen különbözik a többi sport-ágaktól. Egyben sincs a lélek, az ész, a tudás annyira igénybe véve, egyben sem kapcsolódik oly szorosan össze a szellemi működés a test ügyességével. E tulajdonsága emeli művészetté; multja, hivatása, melyet ezer-évek óta tölt be az emberiség legnemesebb eszméiért vívott nagy küzdelmekben, teszi nemessé. Mert a vívás nemes és szép.

Ha éles karddal áll a küzdő küzdő ellen, nemes és szép a gondolat, a látvány, hogy két férfi egy szál acélra bízta

¹ Éppen úgy, mint a modern taktikában, melynek elvei a vívás elveivel különben is felőlő hasonlatosságot mutatnak.

életét, melyet gyakorlott, ügyes keze forgat, bátor, hidegen gondolkodó lelke kormányoz; ha pedig tompa karddal állanak a vívók a porondon, a legszebb sportot látjuk, mely a férfierő, ügyesség és kiképzett lélek legideálisabb megnyilatkozása.¹

A kard főképp a keleti népek fegyvere, de igazi művészi fegyverre az újkorban csupán a magyar kezében fejlődött ki.

A magyar vívás története még megírásra vár, de nem kétséges, hogy egy fényes lappal fogja gyarapítani nemzetünk dicsőségét. A kutató a mult századok fakult annaleseiben számos magyar dalia nevét fogja feltalálni, ki kardja művészi forgatásával dicsőséget szerzett hazájának. Csak a magyar nemes testőröket kell felemlítenünk, kik rettegetté tették világszerte a magyar pengét.

Nehéz neveket említeni, akikről tudunk, azoknak vívói hirnevét is más téren szerzett babérjai óvták meg az enyészettől, mint *Kisfaludy Sándorét* és ifjabb *Bolyai Jánosét*.²

Hiányos lenne egy magyar vívókönyv *Wesselenyi Miklós báró* neve nélkül, kinek vívói nagyságáról nemcsak a költő beszél, hanem gondosan őrzött okiratok is.

A vívómesterek sorából kiemelkedik *Keresztessy József* halhatatlan neve, mely mindenkorra összeforrt a magyar vívás dicsőségével, mert az ő *tanítványai* tartották egy félszázadon át a magyar vívás hírét, dicsőségét.

A magyar kardvívás vele érte el tetőpontját, mert az ő fénykorában a magyar fegyver fölényét a külföld is elismerte.

Csak néhány év telt el a nagy mester halála óta, és aki manapság megnézi a vívóversenyek és akadémiák küzdelmeit, csodálkozva látja, hogy Magyarországon ma az *olasz vívóművészet* az uralkodó.

Nagy okai vannak ennek.

A magyar vívás fejlődése a mult évtized elején megállott, nem volt, ami előre hajtsa. Mint sportág, a vívás a

¹ „Amint a tánc a női test mozgásának költészete: úgy a vívás a férfié.” (Nagy Béla dr.)

² Bolyairól, a lángeszű matematikusról jegyezte fel életrajzírója, hogy mérnökkari főhadnagy korában Bécsben egyetlen szóváltásból kifolyólag tizenhét lovastiszttel verekedett meg, kiket mind összevágott, anélkül, hogy egyetlen karcolást is kapott volna.

legelhálátlanabb, a legkisebb eredmény is évek munkáját igényli. Nem volt akkor semmi, ami sportlelkesedést teremtett volna; nem voltak versenyek, akadémiák, sőt nem volt meg az érintkezés a vívótermek között sem. Minden teremben egy-egy jó vívó dominált, a közönséges vívást főleg a párbaj eszközének tekintették. Mód és alkalom arra, hogy a vívóink képessége külföldi vívókéval összehasonlíttassék, nem volt.

Ez alatt az olaszok megállapítják saját kardiskolájukat. *Radaelli* mester volt az olasz vívórendszer reformátora; az iskola, melyet alapított, joggal nevezhető az olasz vívás reneszszánszának. Az olasz kardvívás a törvívásból fejlődött ki, és ellentétben a magyarral, inkább a sport-eredményre, mint gyakorlati alkalmazhatóságra volt tekintettel.

Az olasz nép zseniális hajlama megragadta ezt a sportot és óriási fejlődésnek indította. Mikor aztán elérte vele a művészi fokot, elindult világot hódítani. A szomszédos Ausztriát és vele hadseregünket már meghódította az új irány, mikor még hazánkban mosolyogva beszéltek a „talján komédiáról“. Pedig ha egyéb nem, már az gondolkodóba ejthetett volna mindenkit, hogy az egyébként oly konzervatív hadsereg is meghódolt az új iránynak.

A forduló pontot nálunk az ezredéves ünnepélyek alkalmával rendezett vívóverseny képezte. Az olasz vívás legkiválóbb képviselői vonultak fel akkor, hogy rendszerük utját hazánkban előkészítsék. A nehéz harcot becsülettel megállottuk, elismertettük azt, hogy egyenrangú ellenfél vagyunk.

Győzött azonban a művészi szellem. A test klasszikus szépségű tartása, a láb teljes kihasználása, az akciók változatlansága, a szabatos, jól átgondolt módon végrehajtott mozdulatok nem tévesztették el hatásukat. A két vívórendszer művészi értéke összehasonlításában az olasz lett a győzedelmes. Olasz mesterek jöttek az országba, a magyar mesterek tekintélyes része elsajátította ezt a rendszert, mely manapság Magyarországon túlnyomóan elfogadott vívórendszernek mondható.

Sokan vannak, különösen a régi gárda tagjai, akik érthető idegenkedéssel látják egy idegen vívóművészet térfoglalását, mikor nekünk magunknak is megvan az elismert, jó és

fejlődésre képes vívóiskolánk; könyvemben igyekszem ezeket az olasz elnevezéssel megbékíteni.

A magyar és olasz iskolának sok közös vonása van, csak a *lényegükbe* kell behatolni. Hacsak a vívóiskola legfontosabb jellemzője, a védések közti hasonlatosságra utalok rá, máris eléggé bizonyítva van állításom.

Elvégre nem a külsőségek teszik a rendszert.

Magyar vívás ez már, mert magyarok űzik és adnak lelket annak.

Minden mester kénytelen tanítványait azok lelki és testi tulajdonai figyelembe vételével kiképezni; így még az olasz mesterek is kénytelenek voltak a tanításnál tekintetbe venni nemzeti tulajdonságainkat.

Az olasz mestereknek köszönhetjük, hogy a mechanika szükségességére rámutattak, hogy ebben a tekintetben a közönségnek nem tettek engedményeket, mint kevés kivétellel a magyar mesterek.

De nem engedjük, hogy a mechanikába belefojtassék fajunknak minden jó vívói tulajdonsága.

A magyar nem szeret ugrálni, reális vívást űzött és fog is űzni mindig. Hidegvérű, bátor, jó védő, nem hagy magán ülni semmit, és még ha ült is, visszavág. Ha támad, igazi bátorság érvényesül támadásában, nem rohan vakon, de kötésekkkel, csavarásokkal iparkodik közeljutni, aztán egy jó csel, egy gyors, időszerű vágás, és azt le nem veszi senki.

Az olasz rendszer befogadásával úgy mestereink, mint vívóink nagyot haladtak. De látni azért manapság sok rossz vívást, nagyon rossz vívást, különösen azoknál, akik a versenyeredményt alárendelik az észszerű vívásnak. Itt nemcsak hogy haladás nem, de határozottan hanyatlás észlelhető. Mintha az egész vívásnak az lenne a feladata, hogy a versenyszabályok és a versenybíróság minél jobban kijátszhatók legyenek. Ambózni úgy, hogy az az ellenfél rovására számítsen, — ez a jelszó. Igazi magyar vívó ezt nem tette soha; ami testét érte, azt magának számította, ha mindjárt ellenfele is kapott. Nem versenyvívókat kell nevelni, hanem komoly, megbízható vívókat, kiknek tudása reális alapon áll. Elvégre is csak kétféle vívás van: jó és rossz vívás. Bármily fontos

legyen is a rendszer arra nézve, hogy szabatosabban, plasztikusabban vagy az esztétikai követelményeknek megfelelőbben vívjunk, a vívás igazi céljához — hogy *megvágjuk ellenfelünket anélkül, hogy mi sebet kapnánk* — lényegtelen és alárendelt.

A rendszer iránt azt a követelményt támasztjuk, hogy az egyszerű, világos, érthető legyen. Ma már mosolygunk rajta, ha valaki saját szabadalmazott és önálló rendszeréről beszél, melyet szeret a titokzatosság nimbuszával övezni. A jó mester azt az iskolát veszi rendszere alapjául, amely a legjobb és legegyszerűbb, de felhasználja mindazt, amit más iskolák jól létrehoztak, ha ez rendszere keretébe beleolvasztható.

E nézet és felfogás vezetett könyvem kidolgozásánál. A rendszer alapját az olasz iskola képezi, melyet a *maga teljes egészében* megtalál a könyvben az olvasó, de felhasználom mindazt, ami jót a többi rendszerek nyújtanak. Ahol eltérek az olasz iskolától, ott mindig megmondom és megmagyarázom az eltérés okát, de azokban a részekben is, melyekhez ragaszkodom hozzá, iparkodtam — szerény tehetőségemhez képest — a rendszert fejleszteni, úgy gyakorlatilag mint elméletben, különösen egyes részek új és bő kidolgozásával. Felhasználom a magyar iskola minden gyakorlati előnyét, érvényt szerzek a régi jó magyar fokvágásoknak is, különösen ott, ahol a szúrás ki van zárva, ahol én a szúrást e fokvágásokkal tartom pótolhatónak.

Bár az olasz rendszer hívének vallom magamat, mégis látni fogja a szakember, hogy könyvem egész berendezése és szelleme eltér attól a sablontól, melyben a hasontárgyú külföldi szakmunkákat irták. A szakember sok újítást fog találni a rendszer keretén belül is. Ezekre a szövegben mindenütt ráutalok.

Nagy súlyt fektettem a hasontárgyú szakmunkák által annyira elhanyagolt *védésre* és iparkodtam annak teóriáját kifejteni, továbbá a *tempo* egész elméletére és annak alkalmazására valamennyi vívói akciónál. Újnak fogja találni a szakember a *viSSZAVÁGÁSOK VÉDÉSÉNEK* módját is; itt ugyanis a terc-gardba való visszamenést csak mint átmeneti helyzetet

fogadom el, míg a védőrendszert a szekond-gardra alapítom. Felbátorított ez újítások alkalmazásánál, hogy mester-társam, *Rákossy Gyula* tölem függetlenül és újabban szintén az olasz iskola nyomában haladva, csaknem azonos eredményre jutott velem, ami — ismerve az ő művészetét és nagy elméleti tudását — fontos bizonyossága volt annak, hogy helyes úton járok.

Főszűlyt művemben a *tanításra* fektettem. Nem tudományos munkát akartam írni, hanem egy oly könyvet, mely egyszersmind a módszeres oktatás vezérfonalát is tartalmazza. Jól tudom, hogy mester nélkül nem lehet vívni tanulni, főleg az elemi részben van szükség a mesterre. A mester az, aki szigorú, kérlelhetetlen, akár a tükör, mely minden hibát megmutat, aki javít, bátorít, vezet — és nem haragszik.

Mégis a tanulásnak fontos segédeszköze a könyv, úgy a mester, mint a tanítvány számára, kivált ha a könyv egyenesen a tanítás céljaira van berendezve. Könyvemben követem az oktatásban már évek óta betartott és bevált rendszeremet, nemcsak magyarázva, hanem bizonyítva is, nemcsak arra törekedve, hogy a tanítvány az egyes mozdulatokkal megismerkedjen, hanem hogy azokat tökéletesen tudja is. Nem szabad a tanítványt a mechanikával soká gyötörni, hanem mindjárt meg kell tanítani minden mozdulat praktikus értékére is.

Korán kell rászokni a tanítványnak, hogy amit egyszerű mozdulattal elérhet, azt ne csinálja komplikálttal.

Ha a fiatal vívó már az egyszerű mozdulatoknál tiszta képet nyer a komoly harc eshetőségeiről és követelményeiről, vívói érzéke a mechanikával együtt növekszik és fejlődik. Ennél a módszernél a tanítvány mintegy ösztönszerűleg várja a következő leckét, és az előző leckékben érzett hiányosságnál fogva a következő lecke tárgyára, sőt kivételére maga jön rá. Így jön rá például a gard-változtatásokra, a kötésekre, csavarásokra és végül a cselekre, aszerint, amint az ellenfél magatartása az akciók egyikét vagy másikat szükségessé teszi. A *tempo* ismerete világosítja meg az egész anyagot, mert ez nemcsak azt mutatja meg, hogy mikép, hanem azt is, hogy kivel szemben és mikor kell a megfelelő mozdulatot véghezvinni.

Ez okból szükséges a tanításnál a szorosan betartott *logikai sorrend*, melynek minden más tekintet alárendelendő. Csak ennek az elvnek figyelembe vétele és a könyv szellemébe való beleélés után fogják megértetni művem beosztását.

Még a vívásnak a jellemképző erejéről és a lelki képességekre gyakorolt hatásáról kell szólnom.

Találékonyosság, számítási képesség, gyors elhatározás és kivitel, lelki erély, mind oly megbecsülhetetlen tulajdonok, melyeket a vívás részben kifejleszt, részben tökéletesít. A félénk természetűek férfiasabbak lesznek, ha a vívóteremben megszerzett erő és ügyesség öntudatára jutnak. A vívónak minden helyzetet gyorsan kell megítélnie és még gyorsabban kell elhatározásra jutnia, így a vívás élesíti a látást és emeli az elhatározó képességet. A vívó a veszélyben meg fogja tartani hidegvérét és képes lesz a váratlan körülményeket saját hasznára kiaknázni. Az akarat tetterővé lesz nála.

A vívás bátorságot ad a bátortalannak, megneemesíti bátorságát annak, aki azelőtt is bátor volt. Az igazi vívó nem fél a veszélytől, de nem is keresi azt, tartózkodik a túlhajtásoktól és a veszély ok nélküli hajhászásától.

Fontos eszköz a vívás különösen az ifjúság kiképzésére. Egyetlen sport-ág sem fejleszti ki az ifjú testét és lelkét oly egyenletesen. A férfiasság kezdetének túlcsapongó ereje, mely gyakran idegrontó élvezetek, vagy kevésbbé szép erőnyilvánulásokban keres magának alkalmat a kitörésre, a vívóteremben a szorgalmas tanulás és a nemes vetélkedés főforrása lesz.

Mérséklet és nyugodtság a magatartásban, elhatározottság és gyorsaság a cselekvésben, bátorság és hidegvér, a vívó fellépésére reányomják a *lovagiasság* és *nemesség* bélyegét.

Téved az, aki azt hiszi, hogy a vívó gyakran alkalmat keres tudását éles karddal is próbára tenni: *a vívóművészet nem nevel krakélereket.*

Az igazi és lovagias vívó ismeri saját képességét a fegyverforgatásban, azért kerül minden haszontalan és egyenlőtlen harcot, inkább engedékenységgel és méltóságteljes udvariassággal bánik mindenkivel. Ismeri a veszélyt, melylyel a harc egybe van kötve. A jó vívónak nincs arra szük-

sége, hogy erejét gyengébbeken éles karddal is éreztesse, mint a vívni nem tudónak, vagy a rossz vívónak, aki párbajai által akar hirre szert tenni: mitsem veszít tehát erkölcsi értékéből, ha engedékenységet tanúsít.

De ahol egyenlő ellenféllel áll szemben és megsértett becsülete más megoldást nem enged, kötelessége és joga pedig a küzdőtérre állítja, pengéjében bizva, habozás nélkül veszi fel a harcot és tudása igazságos győzelemre segíti.

Így tanít a vívás művészete szenvedélyeket legyőzni, lovagiasan gondolkozni és cselekedni.

* * *

Végezetül nem mulaszthatom el, hogy a kardvívásról írott könyvemben is ne mutassak rá a vítőrvívás (fleuret, spada) nagy fontosságára.

A vítőrvívás *önálló művészet*, mely különösen Francia- és Olaszországban ma már igen magas fokot ért el, e helyen azonban csupán a kardvívás szempontjából akarok vele foglalkozni.

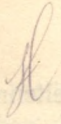
Az összes számottevő mesterek egyetértének abban, hogy a vítőrvívás a kardvívásnak természetszerű, szinte mellőzhetlen előiskolája. Azzá avatja első sorban az a természete, hogy a vívás alapelveit és szabályait sokkal világosabb és könnyebben megérthető formában mutatja be, mint a kardvívás. A törvívást emellett könnyebben lehet megtanulni, s így az a legsikeresebben és a legszabatosabban teszi sajátunkká a víváshoz szükséges alaptulajdonságokat.

Mint ahogy valamely idegen nyelvet csak az beszélheti teljes szabátossággal és tisztán, aki annak tanulását a grammatikán kezdte, úgy igazán művészi, klasszikus vívó csak a legkritikább esetben válhatik abból, akit nem a törvíváson — a vívás grammatikáján — át vezettek be a vívás művészetébe.

A vívás művészetének klasszikus tisztaságukban logikai következetességgel felépített szabályait a vítőrvívástól ismerjük meg legközvetlenebbül.

ELSŐ RÉSZ.

A VÍVÁS ELEMEI.

I. FEJEZET.

1. Vívóterem és felszerelés.

A vívóteremnek világosnak, tágasnak és jól szellőztethetőnek kell lennie.

Legalkalmasabb a felülről, vagy mindkét oldalról jövő világítás. Így nem kerülhet a vívók egyike sem abba a hátrányos helyzetbe, hogy a vele szemben levő ablak, vagy lámpa fénye zavarja a tiszta látását. Oly teremben, amelyet egy oldalon levő ablaksor világít a jelzett okból komoly esetben nappal is helyesebb az ablakokat elfüggönyözni és a függőlámpákat meggyújtani. A lámpa nyitott, vakító lángjának hatását (bármilyen fényforrásnál) megfelelő szerkezettel kell enyhíteni.

A víváshoz körülbelül 12 méter távolság szükséges a terem hosszában, míg szélességben minden párra 2 méter számítandó. Iskolavívásnál ez a tér természetesen — a gyakorlatokhoz képest — kisebb is lehet. A terem padlója nem sikamlós, könnyen tisztítható festékkel legyen bevonva; célszerű azon a vívóvonalat és a rendes vívótávolságot más színű festékkel feltüntetni. Némely vívóteremben linoleumszőnyeget használnak, melynek előnye, hogy rajta bármilyen cipővel lehet vívni.

Igen fontos, hogy a teremben jó levegő legyen. Ez okból gondosan kell azt szellőztetni és a port gyakran törülgettetni, az átizzadt vívóruhákat használat után azonnal ki kell vitetni a teremből; a dohányzás pedig tilos. A hőmérséklet 12—16° R. között váltakozhatik.

Mellékhelyiségek: az öltöző, a mosdó- és a fürdőszoba; utóbbi zuhany pótolhatja. Lehetőleg az öltözőben helyezendők el a szekrények, melyekben a vívók ruhái-

kat és szereiket tartják. A vívóruhákat, mielőtt eltennék, alaposan ki kell száríttatni.

A tanítás megkezdésekor a tanítványnak vívóruhákról és felszerelésről kell gondoskodnia. Hogy milyen ruhákat használ valaki, az egyéni ízlés dolga; azonban két elv tartandó mindig szem előtt: először, hogy csak saját ruhájában és felszerelésével vívjon mindenki, másodszor, hogy vívás előtt teljesen átöltözzék. Közös, mások által átizzadt ruhák használata egészségügyi szempontból sem tanácsos, átöltözni pedig azért kell, mert minden rajtunk hagyott és a vívásban átizzadt ruhadarab nemcsak kellemetlen, hanem veszélyes meghűlést is okozhat.

A víváshoz szükséges ruhadarabok: cipő, nadrág, ing, kabát.

Leginkább használatosak a vászonból készült gummitalpú félcipők és a timsósbőr-talpú szarvasbőr-cipők. Az előbbi olcsóbb, az utóbbi tartósabb. Hosszú francia nadrághoz legjobb a fűzős cipő.

A nadrágnak bőnek és kényelmesnek kell lennie; legjobb a lovagló nadrág (breeches) szabású pantalon.

Az ing hosszúujjú tornaing, mely az izzadságot magába szívja. Melegben jó a vívókabát alatt a hálószővésű ing viselete is.

A kabát közönséges használatra vászonból, olcsó posztóból vagy nyers selyemből készül; szabását az ábrák mutatják. A mellrész és ujjak kipárnázásának mértéke a használt kardok súlyától és a vívó érzékenységtől függ, de legalább oly erős szövethől legyen, hogy a vívót szúrás vagy pengétörés alkalmával is, minden komolyabb eshetőséggel szemben megvédjé.

Kezdő vívóknál a vívónadrágot bő nyári nadrág, a kabátot jó sweater pótolhatja.¹ Egyes gyakorlatokhoz a 22. ábrán

¹ Kezdő sportemberek számára — úgy tapasztaltam — nem lesz fölösleges megjegyeznem, hogy a sweatert használat után legkényelmesebben úgy vetjük le, hogy kezeinket hasunk előtt keresztezve, alsó szélénél megfogjuk és fejünk felé húzzuk, mire a szűkebb nyakrészt kezünk segítségével a fejünkön áthúzzuk és végül karunkat szabadítjuk ki. Az ing így kifordítva száríttassék is.

látható mellvédő (plasztron) alkalmazása is célszerű. Ezek legújabbán ú. n. „angol bőr“-szövetből készülnek, mely igen tartós. Esetleg daróc betéttel és legombolható ujjakkal látható el.

Nyilvános alkalmakra finomabb szövetekből, selyemből vagy bársonyból készült vívóruhák használatnak különböző színben és szabással.

A Magyar Athletikai Szövetség versenyszabályai a vágások és szúrások elsiklását előmozdító sima mellrész viselését tiltják.

A felszerelés áll: a külön ismertetett kardból, továbbá fejevédőből, keztyűből és könyökvédőből.

A fejevédőnek (sisak, álca, maszk) a fej minden részét védeni kell, drótfonala oly sűrű legyen, hogy még a legkeskenyebb pengéjű kard se hatolhasson át rajta. Célszerűbb, ha a fonat nincs lakkozva, csupán brünirozva, mert a lepattanó lakkrészecskék a vívó arcát befogják és a szemet is veszélyeztetik.

A keztyűnél fontos, hogy belső része vékony és puha legyen, mert csak ez biztosít kellően biztos és érzékeny fogást. Úgy a keztyű, mint a fejevédő párnázottsága a kardok súlyától függ; újabbán igen könnyűeket használnak. Semmi esetre sem szabad azonban annyira menni, hogy kardvívásnál tör-keztyűt és fejevédőt használjunk.

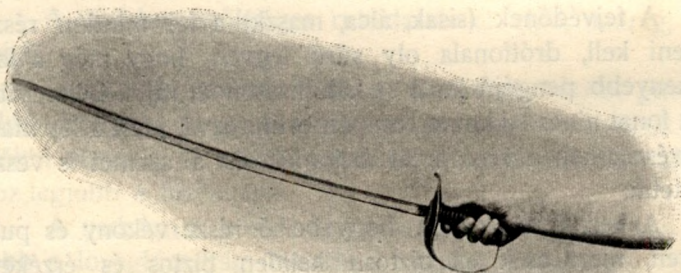
A könyökvédő úgy legyen megerősíthető, hogy a mozgásban ne akadályozzon és még se csúszszon le; szijacska helyett tehát jobb a selyem gummiszalag.

Vívás előtt a felszerelés mindig alaposan megvizsgálandó, hogy rendben van-e, s főképp az, hogy fejevédőnk hálója megfelel-e ellenfelünk kardpengéjének. A most már gyakran használt 13 mm.-nél is keskenyebb pengék ellen csak az ú. n. „akadémia-maszk“ nyújt teljes biztonságot.

Soha sem szabad fejevédő és keztyű nélkül mutatványokat csinálni vagy magyarázatokba és vitákba bocsátkozni. A vívásnál előfordult baleseteket mindig ezen szabályok figyelmen kívül hagyása okozta.

2. A vívókard és annak fogása.

A **vívókard** a hadsereg és egyéb a közszolgálat egyes ágaiban használt kardoktól főleg súlyelosztása és könnyűsége által különbözik. A komoly esetben használt kard pengéje merev, élének kétharmadrésze, hátélének pedig egyharmadrésze van — a hegyétől számítva — élesítve (de nem kifenne); a vége hegyes. Ha a vívás a szúrás kizárásával történik, akkor a kard hegyét letompítják. Ilyenkor nem elég, hogy a kard hegye gömbölyű, de élesnek sem szabad lennie; mert

1. ábra. — A magyar vívókard és annak fogása.

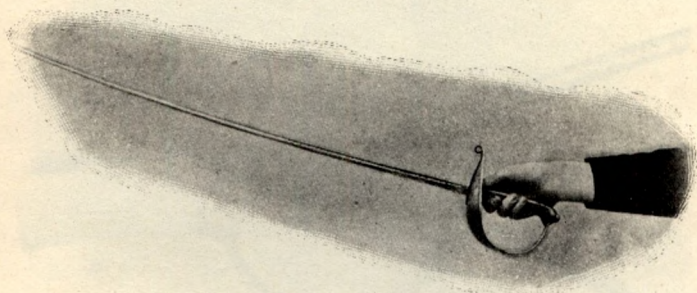
gömbölyű, de azért élesített végű karddal a szúrás éppúgy lehetséges, mint hegyessel. A szúrás kizárása esetén tehát csakis ilyen tompahegyű kardot szabad a vívók kezébe adni; minden máshegyű kard használata helytelen.¹

¹ Ha a szúrás alkalmazását kizárjuk, nem szabad a vívónak szúrásra alkalmas fegyvert adnunk kezébe. A küzdelem hevében, amikor a távolság is változik és a vívó igen gyakran tesz egész ösztönszerű mozdulatokat, megtörténhetik, hogy a vágásból, akaratlanul vagy ügyetlenségből, szúrás lesz. Még vívóemberrel is megtörténhetik, hogy karvágásából vagy cselezéséből — ellenfele rohanása folytán — szúrás lesz; végül, bajosan kívánható a vívótól, hogy izgatottságában a szúrást mellőzze, ha éveken át annak használatára nevelték. Mindezen eshetőségeknek — melyekért soha sem a vívót, csupán segédeit lehetne felelősségre vonni — legjobban elejét vesszük, ha a szúrásra egyáltalán alkalmatlan fegyvert adunk a kezébe.

A vívógyakorlatokhoz és egyáltalán a sportszerű víváshoz természetesen teljesen tompaélű és hátélű kardokat használunk.

A kard főrészei: a markolat és a penge. A markolat-hoz tartozik az öntött vagy kovácsolt vashól készült kard-kosár, mely a védő- vagy szűrő-lappal együtt a kéz védelésére szolgál. A penge a markolatba, mely erre a célra át van fúrva, úgy legyen faékekkel beerősítve, hogy abban hosszabb használat után se mozogjon.

A kard pengéje acélból készül, kissé görbített; a védő-lapig 82—88 cm. hosszú. Szélessége a rendes vívókardoknál 10—17 mm., a penge közepén mérve. A vége (hegye) tompított, az olasz pengéknél gombszerűen megvastagított.

2. ábra. — Az olasz vívókard és annak fogása.

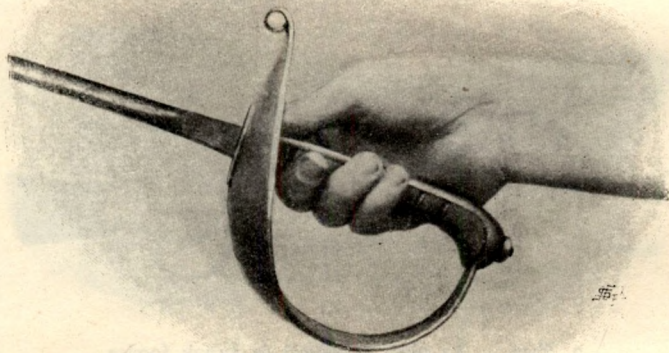
A kardpengén három részt különböztetünk meg: *ereje* a védőlap mellett, *közepe* a közepén, *gyengéje* a hegye mellett fekvő harmada. A közepe és ereje mindkét oldalon homorú. Újabban azonban oly pengék is vannak használatban, melyeknek keresztmetszete T alakú.

A kard művészi forgatásához feltétlenül szükséges, hogy az jó súlyelosztással bírjon. A kardot legbiztosabban vezethetjük, ha súlypontja körülbelül 5 cm.-re van a védőlaptól, így az a penge erejében fekszik, és ha pengéje legalább oly merev, hogy az erősebb lendítés sem hozza ingadozásba és ostor-szerű csapkodásba.

Nálunk kétféle vívókard használatos: a magyar (1. ábra) és az olasz (2. ábra). E kettő egymástól abban különbözik, hogy az olasz kard pengéje egyenesebb, markolata vékonyabb,

védőlapja szélesebb. Iskolázásra az olasz vívókardot célszerűbbnek tartom, mert szabatosabban vezethető, a tanítványt a később leírandó kardfogásra jobban rákényszeríti és a szúrások ezzel kevésbé érezhetők, mint a magyar karddal, mely viszont fokvágásokra alkalmasabb.

Versenyeken a M. A. Sz. versenyszabályai szerint csak oly vívókardok használhatók, melyeknél a védőlap felülete 11 cm.-nél nem szélesebb és melyeken a kézfe védésére a kardkosáron kívül más, védelmi célra szolgáló szerkezetek

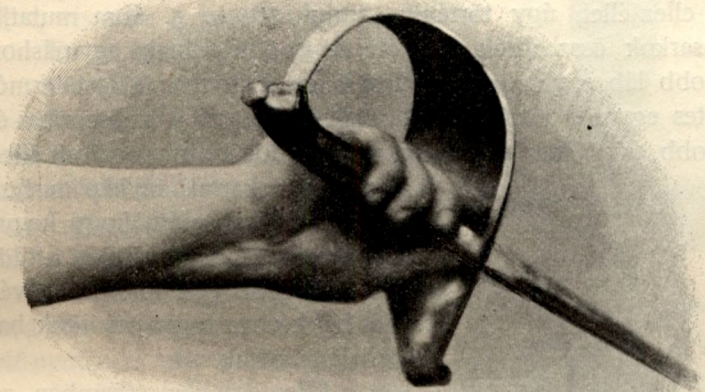
3. ábra. — A kardfogás. (3-ik kézállás.)

nincsenek. A vívókard pengéje 5 vonalnál (11 mm.) keskenyebb és 8 vonalnál (17 mm.) szélesebb, továbbá töben 2 vonalnál (4 mm.) vékonyabb nem lehet; hossza a kosártól a hegyéig 88 cm.-nél, az egész vívókardé pedig (markolattal együtt) 105 cm.-nél több nem lehet. Az egész kardnak súlya legalább 45 dekagr. legyen. A kard hegye a penge egész szélességében tompított s legalább 6 mm. széles legyen.

A **kardfogás** módját elméleti magyarázatnál világosabban tünteti fel a 3. és 4. ábra. Első pillanatra ez a fogás, melynél csupán az ujjak tartják a kardot és nem az egész tenyér, természetellenesnek és gyengének tűnik fel, azonban szabatos és biztos pengevezetés csak ezen fogással lehetséges.

Nemcsak a kard súlya érezteti magát kevésbé, mert azt lehetőleg közel a súlyponthoz fogjuk, hanem azért, hogy a kard markolatát a kézpárnára fektetjük, a vágásoknál oly támpontot találunk, mely a kisebb érintkezési területet teljesen pótolja. A markolat ilyenformán a hüvelykujj és kézpárna közt szinte be van ékelve, a hüvelykujj a markolat hátlapjára van feltámasztva, miáltal több erőt fejthetünk ki, mintha egészen ráfektetjük.

Nem áll meg a kezdő vívók felületes ellenvetése, hogy e fogás mellett a kardot könnyebb „elveszíteni“, a kézből könnyeb-

4. ábra. — A kardfogás. (1-ső kézállás.)

ben ütheti ki azt az ellenfél. A kiütés, illetve az elvesztés lehetősége minden fogásnál egyforma; ugyanis a kard az emelő törvénye szerint kifordul a vívó kezéből, ha az ellenfél ütése vagy vágása a kard lapját a kézfe nyitott része felé irányítva éri.

A vastagabb markolatú magyar kardot éppen úgy kell fogni, mint az olasz kardot, csupán a kézpárnán keresünk számára megfelelően erősebb támaszt.

Minden kardfogásnál legfontosabb az, hogy a hüvelykujjnak soha sem szabad a markolat hátlapjáról lecsúsznia.

II. FEJEZET.

3. Alapfogalmak és lábmozdulatok.

A **felállás** (prima posizione) karddal kézben, szemben az ellenféllel, úgy történik, amint azt az 5. ábra mutatja. A sarkok összeérnek, a lábfejek 90° -ra állnak egymáshoz, a jobb láb egyenesen az ellenfél felé irányítva, a test természetes egyenes tartásban, féloldalt, a bal váll visszaszorítva és a jobb csipő kevésbé behúzva. A kardot jobbra fordított éllel,

kinyújtott karral olyképp tartjuk jobb combunk előtt, hogy hegye egyenesen jobblábunk előtt, a földtől egy arasznyira álljon. A fejdőt bal kézben fogva, mellünk bal oldalán tartjuk.

Ellenfelünkkel szemben az úgynevezett vívóvonalon állunk fel.

A **vívóvonal** a szabályos *felállásban* egymással szemben álló ellenfelek jobb lába hegyét összekötő képzelt egyenes vonal. A vívónak a következőkben magyarázandó lábmozdulatoknál e vonalról — egy később említendő kivételtől eltekintve — letérnie nem szabad.

A vívást és minden vívógyakorlatot megelőzi ebből az állásból a tisztelgés.

A **tisztelgés** (salut, saluto) a következő mozdulatokból áll:

5. ábra. — A felállás.

1. A vívó kardját jobbra fordított éllel, nyújtott karral, vízszintesen a váll magasságaig emeli: *kard a felső vonalban*. (6. ábra.)

2. Karját behajtvá, függélyesre emeli akként, hogy a kard éle balra legyen fordítva és a kosár a jobb szemtől jobbra jusson.

3. Leereszti ismét, vízszintesre ki-nyujtvá, és

4. a kard élet ismét jobbra fordítva, visszatér a felállásba.

Ez az *egyszerű* tisztelgés.

Ha közönség van jelen, úgy az ellenfélnek szóló e tisztelgés után a vívó nem tér vissza a felállásba, hanem a harmadik mozdulat befejezte után a kardot — mint előbb, a második mozdulatnál — ismét felemeli, és most balra nyújtja ki, majd ugyanúgy felemeli és a kard élet jobbra fordítva, a jobb oldal felé nyújtja ki, mire visszatér a felállásba.

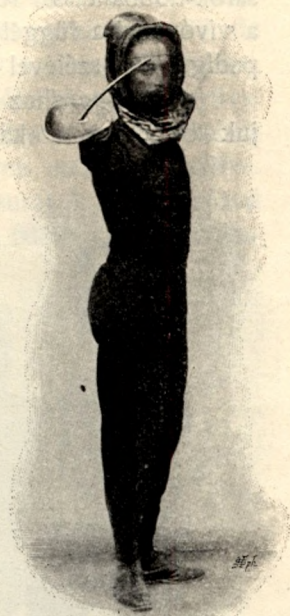
Vívóállásnak (garde, guardia) nevezzük a test és kard olyan helyzetét, melyben úgy a támadásra, mint a védésre legalkalmasabb helyzetben és *készenlétben* vagyunk. Ennél-fogva a jó vívóállásnak legfőbb kellékei, hogy belőle a támadás könnyen kivihető legyen, hogy a testnek minél kevesebb részét tegye ki az ellenfél támadásának, a kard tartása olyan legyen, hogy ne csak a kart, hanem az ellenfélhez legközelebb álló testrészeket is védelmezze, a hegye pedig gátolja meg az ellenfél közvetlen támadását.

Ilyen vívóállás kettő van használatban: a **terc-gard** (7. és 8. ábra) és a **szekond-gard**. (9. és 10. ábra.)

Felállásból a vívóállást (gardot) két ütemre veszszük.

1. A kardot a felső vonalba hozzuk.

2. Térdben annyira meghajlunk, hogy a térdek a láb-hegyek fölé kerüljenek, azután jobb lábunkat változatlan test-tartással két lábhosszra egyenesen előre víve, könnyű láb-

6. ábra. — Kard a felső vonalban.

sarok-dobbantással leteszszük.¹ Ebben az állásban a bal láb a vívóvonalra függélyesen áll és ezt sarkával érinti, a jobb láb pedig belső szélével érinti azt.

A *terc-gard*hoz most a jobb kart könyökben úgy hajtjuk be, hogy a kard hegye az ellenfél jobb szemének

7. ábra. — A *terc-gard*
(előlről).

legyen irányítva, éle jobbra lefelé legyen, az alsó kar pedig vízszintesen álljon. Ez a *gard* a támadásra és a védésre egyaránt alkalmas. A kéz és a külső arc az egyszerű támadások ellen védve van, és az egyéb testrészekre irányított támadások sem vihetők ki könnyen előkészítés nélkül, már csak az ellenfél szemének irányított kardhegy miatt sem.² Minthogy úgy a kart, mint a külső arcot is fedezi, igen alkalmas arra, hogy támadásunk után az első pillanatban e vívóállásba menjünk vissza, illetve a következőkben magyarázottszekondgardot (esetleg a védéseket is) ezen a gardon keresztülmenve vegyünk. E körülmény magyarázza meg, hogy az *elemi* iskolázásnál leggyakrabban ebből a gardból indulunk ki úgy, hogy az egyszerű *gard* vagy *állás* vezényszó alatt is a *terc-gard*ot kell érteni.³

Ha bármily okból a védésre akarjuk vívás közben a súlyt helyezni, jobb kiinduló állást találunk a szekondgardban.

¹ Ezt a dobbantást *jelnek* (appell) is nevezik. Célja az, hogy a vívó állásának korrektségéről meggyőződjék és ellenfelének tudtul adja készenlétét.

² Hogy milyen fontos szerepe van a kardhegynek az ellenfél féken tartására, azt különösen akkor látjuk, ha a kardot a felső vonalban tartjuk. Ilyenkor ellenfelünk egy egyenes vágással képtelen elérni bennünket anélkül, hogy kardunk hegyébe bele ne akadjon.

³ A *gard* szó közhasználatban inkább a kardtartást, a *vívóállás* szó pedig a testtartást jelenti. A *gard* különben egyértelmű a készenlét fogalmával.

A *szekond-gard*-ban a testtartás és lábállás azonos a *terc-gard*-nál magyarázottal. Az alsó kar ismét vízszintesen áll, de könyökben annyira felfelé fordítva, hogy a penge éle jobbra felfelé áll, hegye pedig az ellenfél csipőjének van irányítva. A váll könnyedén tartandó (azaz a vállizmokat nem szabad megfeszíteni), a kar könyökben könnyen meg van hajlítva.

A **vívótávolság** (mensur, mesure, misura). A két egymással szemben álló vívó oly távolságban veszi a felállást, hogy amikor

8. ábra. — A terc-gard (oldalról).

kardjukat mindketten a felső vonalban tartják, ezek hegyeikkel éppen érintkeznek. Ha most mindkét vívó szabályszerűen vívóállásba helyezkedik, pengéik egymást a felső harmadukban keresztezni fogják. Ez a *rendes* vagy *nagy* távolság. Ebből a távolságból az ellenfél, a vívóállásban maradván, még nem érhető el; előbb közelednünk kell hozzá. Ez a közeledés egy lépéssel történik.

Az **előre-lépés** (passe en avant, passo avanti). A vezényszó: Előre! vagy: Marchez! — Vívóállásból jobb lábunkkal változatlan felső testtartás mellett, körülbelül egy lábhosszra, előre, a sarokra lépünk, aztán bal lábunkkal ugyanannyival

utána lépünk és könnyű dobbantással reánehezedünk. A lépés a szükséghez képest rövidebb vagy hosszabb lehet, de mindig meglepően és gyorsan kell véghezvinni.

Egy előre-lépéssel a *középtávolságra* jutottunk, melyben ellenfelünk kezét már elérhetjük, testét azonban még nem.

Ehhez ismét egy lépést kellene előre tennünk, amikor is a *zárt távolságra* jutnánk. Rendes körülmények között ezen távolság már kerülendő, mert ellenfelünk testét a középtávolságból is elérhetjük a kitörés segélyével.

A **kitörés** (allonge; a vezényszó: Fendez-vous! Affondo! 22. ábra) a vívóállásból történik, amelyet a vívó úgyszólván várának tekinthet. A vívó bal lábát térdben hirtelen kifeszíti és egyidejűleg változatlan tartású felső testtel, jobb lábával, ezt térdben erőiesen kinyújtva (23. és 22. ábra), mintegy két lábnnyira előre, sarokra lép. A jobb alsó lábszár függélyes helyzetben marad, a két láb viszonya a vívóvonálhoz éppen olyan, mint a vívóállásnál. Kitörésünkéből rendes körülmények közt azonnal visszahúzódunk a vívóállásba, még pedig úgy, hogy jobb lábunk sarkában kellő fékezést találva, testünket a bal

9. ábra. — A szekond-gard (előlről).

comb izmai segélyével a vívóállásba visszarántjuk, (25. ábra), jobb lábunkat pedig ismét könnyű sarokdobbantással a vívóállásba visszahozva, letesszük.

Ellenfelünk, ha a rendes távolságból előre lépést tettünk, vagy helyén maradvá várja be támadásunkat, vagy egy lépéssel hátrál.

A **hátra-lépésnél** (passe en arrière, passo indietro; vezényszó: Hátra! vagy: Rompez! Rompez la mesure!) a vívóállásból bal lábunkkal, változatlan tartású test mellett, egy lábhossznnyira hátralépünk és jobb lábunkat ugyan-

annyival, hátrahozva, egy könnyű sarokdobbantással le-
teszszük.

Ha ellenfelünket nagy távolságból akarjuk megtámadni,
egy lépést vagy ugrást teszünk előre, és azt követőleg egy
kitörést. Ezt az összetett mozgulatot nevezzük *rohamnak*.

Megkülönböztetünk lépés-rohamot és ugrás-rohamot.

A **lépés-roham** (*marche forcée, pattinato*) két részből áll:
egy előre-lépésből és egy kitörésből. Kivitelénél arra kell

10. ábra. — A szekond-gard (oldalról).

ügyelni, hogy a jobb láb előrelépése után bal lábunkat gyorsan utána vigyük, és a vele tett dobbantással kapcsolatban, azonnal ruganyosan kifeszítsük, miáltal az egész roham gyorsá és meglepővé válik. A lépés-roham üteme tehát:

Az **ugrás-roham** (*balestra*) két részből áll: egy előre-ugrásból és egy kitörésből. Az ugrást változatlan testtartással, mindkét lábbal egyszerre, akként viszzük ki, hogy az ugrásból (mikor mindkét lábunk a levegőben van) a földre érve, a jobb láb egy pillanattal előbb érje a földet, utána a bal láb érkezik le és ezt tüstént a vele adott dobbantással

kapcsolatban, ruganyosan kifeszítjük, és így a *teljes* kitörést megcsináljuk.

A jobb láb a kitörés gyorsaságához és ruganyosságához szintén hozzájárulhat egy a talpával adott dobbantással, csak-hogy aztán még jobban kell arra ügyelnünk, hogy felső testünk egyensúlyát el ne veszítse. Ez ugyanis könnyen meg-esik, ha jobb lábunkat nem a helyére tettük le, hanem a bal lábhoz közel (majdnem „bokázva“), miáltal aztán a következő kitörést nem lépéssel, hanem egy botlással fejezzük be. A vívónak rohamát még az ugrás mozzanata után is megfékezni kell tudnia, ha a helyzet ezt parancsolja.

Jobb lábunkat úgy a lépésnél, mint az ugrásnál *egy lábhossznál nagyobb távolságra* is letehetjük, miáltal vívóállásunk valamivel nagyobb lesz; így a reákövetkező kitörés előkészítve, gyorsabban vihető ki.

A balestra, ez a speciális olasz lábmozdulat, csak a kitörésnek egy ugrással való összekötése; jól csinálva, nem szabad, hogy az egyszerű kitörésnél több időt vegyen igénybe. Üteme:

E mozdulatokat néha variálni kell; a lépés, ugrás és kitörés hossza mindig az ellenfél távolságától függ. Reánk-rohanó ellenfél ellen használjuk néha a hátra-kitörést.

A **hátra-kitörés**nél (a vezényszó: *Echappez!*) a rendes kitörés állásába úgy jutunk, hogy nem a jobb lábunkkal lépünk előre, hanem a ballal hátra, egészen a bal térd kifeszítéséig. Ebből az állásból a visszatérés a vívóállásba épen úgy hátrafelé történik, mint a rendes kitörésből.

A hátra-kitörés helyett az olasz iskola a kettős hátralépést és a hátraugrást tanítja.

A **kettős hátra-lépés** (par volte romper, doppio passo indietro) vívóállásból úgy történik, hogy fejünket és testünket erélyesen hátrarántva, jobb lábunkat a bal sarok mellett hátrahozva, két lábhossznyira e mögé letesszük, bal lábunkat pedig ismét a rendes vívóállásba hátraviszszük. Leérkezés után jobb lábunk sarkával könnyedén dobbantunk.

A **hátra-ugrás** (salto indietro) vívóállásból úgy történik, hogy fejünket és testünket erélyesen hátrarántva, teljes erőnk-ből visszaugrunk, a lódításhoz főképen bal lábunk izmait használva fel; mindkét láb egy pillanatra a levegőben van,

mely idő alatt jobb lábunkat, amennyire csak lehetséges, bal lábunk mögé visszadobjuk úgy, hogy ez körülbelül két lábhosszra a bal láb mögé, a bal láb pedig ismét a rendes vívóállásban elfoglalt helyzetébe kerül. Leérkezés után jobb lábunk sarkával könnyedén dobbantunk, miáltal vívóállásunkat helyrehozzuk, esetleg helyességéről meggyőződünk.

A hátraugrást és hátra-kitörést akkor szoktuk alkalmazni, amikor ellenfelünk támadását karvágással akarjuk megelőzni.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a tanítvány ilyenkor a hátraugrást igen korán, még a vágás befejezte előtt kezdi, miáltal az utóbbi rövid lesz, nem talál; ezért tanítványaimtól úgy kívánom a hátraugrást, hogy előbb a vágáshoz szükséges kitörést csinálják meg (úgynevezett fél-kitörés) és abból ugorjanak mindjárt hátra. Hátraugrást alkalmazunk akkor is, ha kardfogásunk bármi okból meglazult, vagy a kardot esetleg elveszítettük, mert ezáltal időt nyerünk a fogás megerősítésére; párbaj alkalmával pedig időt és teret adunk a segédeknek a közbelépésre. Ok nélkül hátraugrani nagy hiba, mert ezáltal a hátrálásra rendelkezésünkre álló területet, melyre még nagyon rászorulhatunk, szükségtelenül megrövidítettük.

Meg kell még jegyeznünk, hogy párviadal és legtöbbször versenyek alkalmával is, a két vívót úgy állítják fel, hogy kardjaik hegye között egy lépés távolság van; ilyenkor célszerű, ha a vívó mindjárt a „rajta” vezényszóra egy-két lépést tesz előre, mert eltekintve attól a lelki hatástól, amit támadó fellépésünk az ellenfélre tesz, rögtön egy-két lépést nyerünk a háttérben.

Erősen hátráló ellenfelünket gyakran egy rohammal nem érhetjük el, kíváncsi tehát a támadást azonnal folytatni. Ilyenkor a kitörésből nem hátra, hanem előre kelünk fel, akként, hogy bal lábunkat a vívóállásnak megfelelőleg a jobb után húzzuk. Természetesen, ezt azonnal újabb kitörés, vagy ha szükséges, egész roham követi. Ez az **ismételt kitörés** (redoublement, raddoppio), illetve **ismételt roham** (reprise, ripresa d' attacco).

Mindezek a lábmozdulatok a vívóvonalon történnek, még pedig úgy, hogy a két láb helyzete a vívóvonalhoz mindig olyan marad, mint volt a vívóállásnál. *A vívóvonalról csak egy esetben térünk le, és ez az eset a beugrás.*

A **beugrás**nál (volte, inquartata) előreugrunk, akként, hogy jobb lábunk egy lábnyira előre a vívóvonalra essék, míg a bal láb 45° alatt a vívóvonaltól jobbra kerül, bal vállunkat pedig erőlyesen hátrarántjuk (52. ábra).

* * *

A lábmozdulatok először kard nélkül gyakorlandók; a vívó eleinte kezeit a csipőjén tartja, később jobbkezét ki nyújtja úgy, mintha abban kard lenne a terc-gardban.

A lábgyakorlatokhoz szolgáljanak például a következő gyakorlatok:

I. Felállás! Tisztelgés: Egy! Kettő! Három! Négy! Vívóállás: Egy! Kettő!

Előre-lépés! Hátra-lépés! Ismételten: Egy! Egy! Egy! Jel! Kettős-jel!

Kitörés: Egy! Hátrahajolni! Előrehajolni! Ismételten! Állj! Vívóállás!

Hátra-kitörés: Egy! Vívóállás: Kettő! Pihenj!

II. Felállás! Vívóállás! Kitörés: Egy! Hátra-ugrás! Kitörés!

Lépés-roham: Egy! Kettő! Három!

Ugrás-roham: Egy! Kettő! Három!

Lépés-roham! Ugrás-roham! Hátra-kitörés!

Ismételt hátra-kitörés: Egy! Kettő! Egy! Kettő!

Ismételt kitörés: Egy! Kettő! Egy! Vívóállás!

Kitörés: Egy! Vívóállás és kitörés: Egy! (Jobb lábunkat csak futólag tesszük le.) Ismételten! Vívóállás!

III. Lépés-roham és ismételt kitörés! Lépés-roham és ismételt lépés-roham! Lépés-roham és ismételt ugrás-roham! Ugrás-roham és ismételt kitörés! Ugrás-roham és ismételt lépés-roham! Ugrás-roham és ismételt ugrás-roham! Pihenj! Hátra-lépés és hátra-kitörés! Hátra-lépés és kitörés! Hátra-lépés és ugrás-roham! Hátra-lépés! Hátra-lépés! Kettős hátra-lépés! Hátra-ugrás! Hátra-ugrás! Beugrás! Pihenj!

III. FEJEZET.

4. Alapfogalmak és kardmozdulatok.

A szabatos kardvezetés elsajátításához szolgáló gyakorlatokat mindjárt a tanítás elején meg lehet kezdeni. A lábgyakorlatok úgyis annyira kifárasztják a tanítványt, hogy a láb pihentetésére szükséges idő legcélszerűbben e gyakorlatokkal tölthető ki.

Mielőtt azonban e gyakorlatokat ismertetnők, néhány újabb alapfogalommal kell még megismerkednünk.

Ha a vívóvonal fölött kinyújtott jobb kar és a kard vízszintesen van és a kard hegye jobb vállunk előtt áll, akkor azt mondjuk, hogy a kard a **felső vonalban** van, ha pedig a kinyújtott jobb kart úgy tartjuk rézsút lefelé, hogy a kardhegy csipőnk előtt áll, akkor a kard az **alsó vonalban** van.

Ha a kard éle felfelé áll: *első*, ha jobbra áll: a *második*, ha lefelé: *harmadik* és végül, ha balra áll: *negyedik kézállásnak* nevezzük. A közbeeső állásokat *egyketted* ($1\frac{1}{2}$), *kétharmad* ($2\frac{2}{3}$) stb. *kézállásnak* nevezhetjük (prima, seconda, terza, quarta posizione di pugno és prima in seconda, seconda in terza etc. posizione di pugno stb.).

A lovagias és művészi küzdelemben a vágások és szúrások irányulhatnak csipőtől felfelé a felső test minden részére, beleértve a fejet, karokat és kezet is. A vágások és szúrások számára a **rések**: felsők, alsók, külsők és belsők, az ellenfél kinyújtott jobb karjától számítva. A vágások irányulhatnak a fejre felülről (alla testa), az arc külső (jobb) és belső (bal) oldalára (alla figura esterna vagy röviden figura, és alla figura interna), az oldalra ¹ (al fianco), a mellre (al petto) és a hasra (all'

¹ Oldal alatt mindig a jobb, illetve a kardforgató kar alatti oldalt értjük.

addome), továbbá a fentiek szerint meghatározott felső, alsó, külső, belső kézre és karra.

A vágásokat adhatjuk egyenesen vagy lendítéssel.

Egyenes vágás az, mikor egy adott helyzetből legrövidebb úton érjük el az ellenfél testét.

Lendített vágás az olyan, melynél előbb az ellenfél útunkban álló kardját kerüljük ki. A lendítés történhet kétféleképpen: köralakban (körlendítés) és egyenes vonalon (egyenes vagy coupé lendítés).

A vívó gyakorlatait legcélszerűbben a lendített vágásokkal, illetve lendítési gyakorlatokkal kezdi, mert ezek adják meg a kardvezetés szabatoságát és kerekdedségét.

Lendítési gyakorlatok (moulinées, molinelli) nem egyebek, mint a levegőbe vezetett vágások nagyított mozdulatokkal.

Eszerint e gyakorlatok által lehet a vágások, sőt, mint később látni fogjuk, a védek iskoláját is elsajátítani.

A modern iskola a vágásoknál a kard vezetésére és a kard feletti teljes uralomra igen nagy súlyt helyez.

A csuklóból vezetett vágások azért nincsenek a vívó teljes uralma alatt, mert a csukló minden irányban mozog, és a megkezdett vágás lendülete, kivált nehezebb karddal, nem fékezhető; ellenben az alkar csupán egy irányban mozgatható, t. i. befelé, kifelé egyáltalán nem. Ha tehát a mozdulatokat a könyökben behajtott alsó kar kinyújtása által viszzük ki, úgy mindig fékezésre találunk. Az alkar e kisebb mozgékony-sága egyáltalán nem képez hátrányt, mert a felkar forgatható-sága által a vágások minden irányban és módon éppen úgy kivihetők, mint a csuklóból. A könyökből történő kardvezetésnél kardunk minden mozdulatot közvetlen visz ki, és amíg a karizmok annak erőt kölcsönöznek, az ujjak erejét teljesen a kardfogásra használhatjuk fel, és így nemcsak a legnagyobb erő és gyorsaság, hanem a legnagyobb biztonság is elérhető.

Már itt meg kell azonban jegyeznünk, hogy a mondottak nem azt jelentik, hogy a csukló teljesen használaton kívül helyeztessék, — később látni fogjuk használatának a módjait és eseteit — hanem csupán azt, hogy az alapiskola az alkar mozgására és a felkar forgására van alapítva.

A lendítési gyakorlatoknál a csuklót tehát mereven kell tartani és a következőkre ügyelni:

1. *A kardot az egész mozgás alatt szabályszerűen kell fogni.* A tartás könnyed legyen, az ujjak nyomása a vágás, illetve védezés utolsó pillanatában legyen a legerősebb. A mozdulat vége, mely a vágást jelképezi, úgy legyen befejezve, hogy az alkarnak könyökizületben beálló fékezése éppen a kellő helyen,

11. ábra. — Gyakorlat a fejbítésre egyenes lendítéssel, és lendítéssel a külső oldalon (1-ső mozdulat).

azaz képzelt ellenfelünk testének érintésekor történjék.

2. A test mozdulatlan, úgyszintén a könnyedén szabadon tartott jobb váll is; *a váll izmainak nem szabad megfeszülniök.* A könnyedén emelt felsőkar forgatása által az alkarral egyetemben adja a mozgásnak az irányt. A kard minden gyakorlat alatt mintegy össze van forrva az alkarral, és azzal a 2. ábrán is látható tompa szöget képezi.

12. ábra. — Gyakorlat a fejbítésre lendítéssel a belső oldalon (1-ső mozdulat).

3. A karmozgásnak ingaszerűen kell történnie, az alsó kart mintegy a kard súlya viszi előre, lehetőleg kis erőfeszítéssel és csupán azoknak az izmoknak közreműködésével, melyekre feltétlenül szükség van. A mozdulat a vége felé fokozatosan gyorsuljon.

A következőkben leírjuk a főbb lendítési gyakorlatokat.

Csinálhatók felállásból vagy vívóállásból, a kiindulási pont mindig a felső vonal és a harmadik kézállás.

A) Gyakorlat a fejbégásra egyenes (coupé) lendítéssel.

1. Karunkat a könyökizületben behajtjuk, az alsó kart és a kardot függélyesen jobb halántékunk mellé emeljük (11. ábra).

2. Erélyesen kinyújtjuk, éllel lefelé, a képzelt ellenfél fejére irányozva.

B) Gyakorlat a fejbégásra lendítéssel a belső oldalon.

13. ábra. — Gyakorlat a külső arcvágásra lendítéssel (1-ső mozdulat).

1. ütem: Kezünk az első kézállásba megy át, a kard hegyét az alkarral együtt leeresztjük, könyökünket jobbra kiemelve, alsó karunkkal a könyökből egy kört irunk le, miközben a kard élét hátra fordítjuk, és öklünket akként hozzuk bal halántékunk fölé, hogy az egész mozdulat közben a karunk alatt átlátunk (12. ábra).

2. ütem: Az alkar forgását a megkezdett körben — a helyén maradó könyök képezvén a középpontot — tovább forgatjuk és a forgás folytatásaképen karunkat lefelé, a képzelt ellenfél fejére irányított éllel erélyesen, vágásszerűen kinyújtjuk.

C) Gyakorlat a fejvágásra lendítéssel a külső oldalon.

1. ütem: A kard élét balra felfelé ($\frac{1}{4}$ kézállás) fordítjuk, erre a kard hegyét, karunkat könyökben behajtva, a külső oldalon leeresztjük, miközben könyökünket annyira jobbra felfelé fordítjuk, hogy a kard éle felfelé fordítva legyen és kezünk a jobb halánték felé álljon, mint az a 11. ábrán látható.

2. ütem: A megkezdett körben az alkart tovább forgatjuk és lefelé álló éllel a képzelt ellenfél feje felé ruganyosan, vágásszerűen kinyújtjuk.

D) Gyakorlat a külső arcvágásra lendítéssel.

1. ütem: Alkarunkat és a kardot, karunkat a könyökizületben behajtva és könyökünket egyidejűleg jobbra kifelé emelve, a 13. ábrán látható vízszintes állásba hozzuk, hogy kezünk a nyakunk elé kerüljön.

2. ütem: Alkarunkat és a kardot mozdulatlan felső karral, könyökizületünket erélyesen és ruganyosan kinyújtva a képzelt ellenfél külső arcára éllel egy kevésbé felfelé irányítjuk úgy, hogy a kard hegye a felső vonalba kerüljön.

14. ábra. — Gyakorlat az oldalvágásra lendítéssel (1-ső mozdulat).

E) Gyakorlat az oldalvágásra lendítéssel.

A kivitel módja olyan, mint az előbbié, csak hogy a vízszintes irányú alkart és kardot a mellcsont magasságába hozzuk (14. ábra), és onnan képzelt ellenfelünk oldalának

15. ábra. — Gyakorlat a mell- és hasvágásra lendítéssel (1-ső mozdulat).

irányítva nyújtjuk ki. A kard éle most is kissé felfelé áll, a kard pedig az alsó vonalba került.

F) Gyakorlat a belső arcvágásra lendítéssel.

1. ütem: Alsó karunkat könyökizületben behajtva és könyökünket, amennyire lehetséges, balra felfordítva vízszintes állásba hozzuk a fej jobb oldalára, amint ezt a 15. ábra mutatja.

2. ütem: Alkarunkat a képzelt ellenfél belső arcának irányítva, a csuklóizület és derékhajlás segítségével balra fordított éllel (4. kézállás) vágásszerűen ki-

G) Gyakorlat a mell- és hasvágásra lendítéssel.

Ez a gyakorlat épúgy történik, mint a belső arcvágásra, csak hogy a második ütemre a kardnak más irányt adunk, a mellvágáshoz az irány és a kard éle balra rézsút lefelé ($\frac{3}{4}$ k. á.), a hasvágáshoz balra rézsút felfelé áll ($\frac{4}{1}$ k. á.).

A lendítési gyakorlatokat eleinte két ütemben, mindig a harmadik kézállásból kezdve csináljuk, később azonban a gyakorlatokat egymással összekötjük, pl.:

1. Lendítés a fejevágásra belső és külső lendítéssel felváltva folytatólagosan.

2. Lendítés a fej-, külső arc- és oldalvágásra folytatólagosan.

3. Lendítés a fejevágásra belső lendítéssel, a hasvágásra és a fejre külső lendítéssel.

A lendítéseket előbb alapállásból, később vívóállásból kell gyakorolni, végül kitöréssel is egybekötve.

Később látni fogjuk, hogy a védések nem egyebek, mint vágások, melyekkel az ellenfél vágásának elébe vágunk, tehát e gyakorlatok a védések begyakorlására is alkalmasak.

IV. FEJEZET.

5. Közeledés az ellenfélhez.

Amint már említettük, minden gard csak bizonyos testrészeket fedez, a többieket nyitva hagyja. Ezen nyitva hagyott részek képezik a *rést*. Az egyszerű támadásokat a résekbe irányozzuk. A rések pedig elérhetők egyenesen (direkt), vagy az ellenfél karja és kardja megkerülésével (indirekt).

Hogy ellenfelünk támadását befolyásolhassuk, módunkban áll a szabályszerű gardokat elhagyva, egyes testrészeink különös védeke által, más testrészünkön kisebb-nagyobb réseket nyitni számára.

Legkönnyebb lévén a résbe irányzott egyenes egyszerű vágás, majdnem biztosak lehetünk abban, hogy ellenfelünk a résbe fog támadni, illetve támadását a résen fogja kezdeni, mire mi várva e mozdulatát, azt megfelelő ellencselekvéssel megghiusítjuk és ezáltal őt legtöbbször hatalmunkba kerítjük. Egy rés nyitása tehát az ellenfelet az oda támadásra mintegy invitálja, illetve mivel e támadást mi várjuk, arra beugratja (törbe csalja).

16. ábra. — A prim-invító és védeke (előlről).

A kardállásokat, melyekkel egy-egy testrészt elfedve, más részeket feltűnően kiadunk, **invitónak** (*csalogatásnak, beugratásnak*) nevezzük. Az invitók voltaképen nem egyebek, mint szabályos védések, a különbség köztük csak az, hogy az invitó a kard nyugvó helyzetét jelenti, melyben az ellenfél megkezdendő akcióját várjuk; addig a védés a már megindult vágás vagy szúrás elébe történő ellenmozdulat, melynek véghatára a karnak és kardnak az invitónál elfoglalt helyzete. Az invitókat éppen oly szabatosan kell venni, mint a megfelelő védéseket, már csak azért is, mert az ellenfél közeledésünkre az invitó által fedett részbe is szúrhat vagy vághat, amikor pedig az invitó védéssé válik. Ilyen invitó van öt: prim-, szekond-, terc-, kvart- és kvint-invító.

17. ábra. — A szekond-invító és védés (előlről).

A *prim-invítót* (16. ábra), mely testünk belső oldalát (belső arc, mell, has) fedezi és az oldalt, külső arcot és kart adja ki, úgy csináljuk, hogy öklünket bal vállunk elé hozzuk, miközben a kard lefelé, éle pedig balra előre áll ($\frac{1}{4}$ kéz-állás). Felfelé fordított könyökkel majdnem nyújtva levő karunk felett elláthatunk.

A *szekond-invító* (17. ábra) az oldalt fedi és az egész fejet és belső oldalt adja ki. A karunk úgy, mint a szekond gardban könnyedén ki van nyújtva, öklünk valamivel jobbra hónaljmagasságban van, a kard éle jobbra felfelé ($\frac{1}{2}$ k. á.), a kard lefelé és hegye az ellenfél oldalától egy arasznyira jobbra áll.

A *terc-invító* (18. ábra) a fej és a kar külső oldalát fedi, ellenben a fejet, a belső arcot, mellet, hasat és oldalt adja ki. A terc-gardtól csak abban különbözik, hogy a kard-hegye nem a vonalon, hanem attól egy arasznyira jobbra van. A kard éle jobbra és egy keveset lefelé áll ($\frac{2}{3}$ k. á.).

A *kvert-invító* (19. ábra) a test belső oldalát fedi és a fejet és egész külső oldalt adja ki. Alkarunk úgy, mint a terc-gardban, vízszintesen marad, de egészen a baloldalunk elé lesz hozva, a kard hegye a szem magasságában, de attól valamivel balra van, a kard éle balra előre áll ($\frac{3}{4}$ k. á.).

A *kvint-invító* (20. ábra) fejünket felülről fedezi, az oldalt és belső réseket adja ki. Öklünket a jobb halánték magasságában tartjuk, a kard könnyökben kissé be van hajtva, a kard vízszintesen, de hegyével balra előre áll, éle felfelé van irányítva (1. k. á.).

Előrelépés közben két invitót is össze lehet kötni.

Az invitókhoz számíthatjuk azt, mikor a kinyújtott kar által tartott kard egyenesen és vízszintesen előre, hegyével az ellenfél szemének (*kard a felső vonalban*), vagy ha ugyanúgy, de részút lefelé oldalának van irányítva (*kard az alsó vonalban*).

Ez utóbbi állásokkal ellenfelünket az útjában álló penge erőszakos eltávolítására akarjuk kényszeríteni.

Ha a fent elősorolt invitókat úgy csináljuk, hogy az útban, melyet ez állásba való átmenet közben a kardunkkal megteszünk,

18. ábra. — A terc-invító és védés (előlről).

ellenfelünknek vonalban tartott kardját helyéről elnyomjuk és ezáltal rajta erővel csinálunk rést, akkor e mozdulatokat **kard-kötésnek** vagy röviden **kötésnek** (liement, legamento) nevezzük.

E mozdulatnál éppúgy, mint mindazoknál, ahol ellenfelünk pengéjét erővel akarjuk helyéből elmozdítani, a nyomást lehetőleg az ellenfél pengéjének gyenge részére, saját kardunk pengéjének közepével vagy erős részével kell eszközölni.

Ha a kötés végrehajtásához az szükséges, hogy ellenfelünk pengéjét, kardunk hegyével előbb körben, felül vagy alul megkerüljük, ezt a mozdulatot **átmenetnek** (changement, cambiamento) nevezzük.

Ilyen **átmenet** szükséges lesz:

a) ha saját vagy ellenfelünk szekond-kötésére vagy a szekond-gardból prim-kötést akarunk csinálni;

b) ha saját vagy ellenfelünk terc-kötésére vagy a terc-gardból kvart-kötést akarunk csinálni;

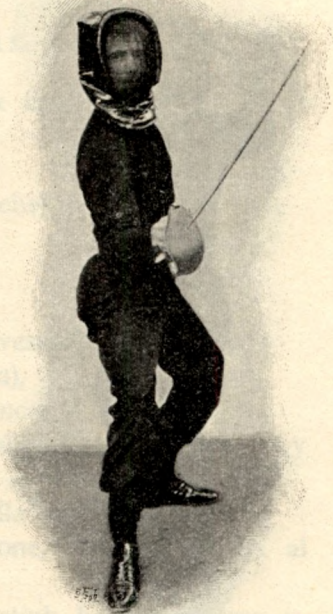
c) ha saját szekond invitónkból (vagy prim-kötésünkéből) az ellenfél szekond-gardja (vagy az alsó vonalban tartott kardja) ellen szekond-kötést akarunk csinálni;

d) ha saját terc invitónkból (vagy kvart-kötésünkéből) az ellenfél terc-gardja (vagy a felső vonalban tartott kardja) ellen terc-kötésbe akarunk menni.

Az **átmenet** a prim- és szekond-kötésbe az ellenfél kardja fölött, terc- és kvart-kötésbe az ellenfél kardja alatt történik.

Ha ellenfelünk pengéjére nem gyakorlunk nyomást, hanem csupán a pengéket hozzuk egymással érintkezésbe, ami főleg akkor történik, ha akár a felső, akár az alsó vonalban a vívók gardjukkal a teljes fedezést keresik, létre jön az ú. n. **érintkezés** (engagement).

A kötés és érintkezés az **ujjak érzése** (doigté, maneggio) által a két vívó között bizonyos kontaktust hoz létre, ilyenkor az észrevétel nem csupán a szem, hanem a kar idegei útján is történik. Ezért a gyakorlott vívó az érintkezést és kötést két okból veszi igénybe: egyfelől az ellenfele mozdulatait könnyebben észrevegye, tehát kutatás és óvatosság céljából;

19. ábra. — A kvart-invító és védés (előlről).

másfelől, hogy a támadó fellépés által az ellenfél idegeire nagyobb hatást gyakorolhasson. A kötés által ellenfelünk testén magunk számára réseket nyitunk, minélfogva a következő vívói cselekvésekre (akció) megnyertük a kezdeményezést, ugyanis ilyenkor ellenfelünk csak oly mozdulatokat tehet, amelyeket mi előre ismerünk és így megghiusíthatunk. Az ellenfél a maga részéről ellentáll (opponál), enged vagy kitér,

de igen gyakran rábirjuk, hogy a kötésből egy általunk reá erőszakolt és át nem gondolt támadást csináljon, amit saját javunkra könnyen kihasználhatunk.

A kardkötések tulajdonképpen egy későbbi fejezetbe valók, amelyben tudniillik az ellenfél pengéjére irányuló többi támadást fogom leírni, de mivel a kötés arra a célra is szolgálhat, hogy ellenfelünket általa az ellenkező részbe adandó vágásra vagy szúrásra beugrassuk, azokkal már most meg kellett ismerkedni.

Ezek szerint ellenfelünket háromféleképpen közelíthetjük meg:

1. gardban érintkezéssel vagy anélkül,
2. invitóval (beugratás),
3. kötéssel.

Ha ellenfelünket megközelítettük, következik a *menet*¹ leg-

fontosabb része, melynek egy célja az ellenfél testét érvényes módon megérinteni, illetve azt megsebesíteni. E célra szolgál a vágás és szúrás. Az egyszerűen kivitt vágások és szúrások képezik az *egyszerű támadásokat*.

¹ *Menet* alatt értjük az érvényes »volt« esése idejéig terjedő vívást. *Volt*nak számít, és mint ilyen bemoandó, a felső testet (a fejet és karokat beleszámítva) minden éllel, fokkal vagy hegygyel történő érintése.

20. ábra. — A kvint-invító és védés (előlről).

V. FEJEZET.

6. A vágás.

A **vágások** (sciabolate) lehetnek egyfelől:

- a) egyenes vágások,
- b) lendített vágások,
- c) vágások szögben (Winkelhiebe).

Másfelől:

- a) élvágások,
- b) fok- (hátél-) vágások.

Elnevezésüket a test részeiről veszik; eszerint van:

- 1. fejkvágás (sciabolata alla testa),
- 2. oldalkvágás (sciabolata al fianco),
- 3. külső arcvágás (sciabolata alla figura esterna, vagy röviden figura),
- 4. belső arcvágás (sciabolata alla figura interna),
- 5. mell- és haskvágás (traversone, illetve sciabolata al petto és sciabolata all' addome).

Az összes vágásokat irányíthatjuk karra és kézre is, mikor is felső-, alsó-, külső-, belső karvágásnak (kézvágás) nevezzük.

A lendítési gyakorlatoknál megmondottuk, hogy azok lényegükben nem egyebek, mint a levegőbe vezetett vágások, nagyított mozdulatokkal. E kettőt még sem szabad összetéveszteni. A lendítési gyakorlatok a kar mozgásának begyakorlására szolgálnak és nem a tulajdonképeni vívás közvetlen céljaira. Az iskolában sokszor elő fog fordulni az, hogy a mester a lendítési gyakorlatok módjára vágatja a tanítványt, de *a szabad vívásban a vágásnak már mindig a lehető legrövidebb úton, a lehető leggyorsabban kell tör-*

ténnie. Ez okból a helyesen véghezvitt vágásnál még a gyakorlott szem is alig veszi észre, hogy az karból vagy csuklóból történt-e.¹

* * *

Ha a lendítési gyakorlatokat már alaposan beiskoláztuk, és a vágások megtanulásához fogunk, akkor a következőkre kell ügyelni:

A kiinduló állás és az ellenfél teste közötti út a lehető legrövidebben teendő meg. A cél az ellenfél teste, melyet a kar teljes kinyújtása pillanatában érünk el. A gyorsaságot, mely az utolsó pillanatban a legnagyobb, az alkar erőyes kinyújtása adja meg, de ehhez szükséges az is, hogy a vágás a lehető legrövidebb úton történjék. Kivételénél csupán azoknak az izmoknak szabad működniök, amelyekre feltétlenül szükség van. Jó vágásnál a kardhegy az ujjak által adott impulzusnak közvetlenül enged, ez okból mindig a kard hegyét kell vezetni. A kard hegyétől egész a könyökig a kar és kard egy merev egészet képez. A vágást helyesen kell irányítani úgy, hogy a mutatózó legkisebb rést is eltaláljuk vele ami különösen a kar- és kézvágásoknál (ahol a rések a legkisebbek) fontos.

A vágásoknál (kivéven a szög- és fokvágásokat) *jobb-kezünk folytonosan jobb vállunk előtt marad és mintegy a kard kosara fedezi a könyökünk mozgata és a felső kar forgatása által végrehajtott ruganyos mozdulatokat* (21. ábra).

Az *egyenes vágásokat* a fentebbi elvek szem előtt tartásával éppúgy hajtjuk végre, mint azt az egyenes (coupé) lendítéssel a fejbágásra csinált lendítés-gyakorlatnál, a *lendí-*

¹ Téved tehát, aki az olasz szakkönyvek ábráit látva azt hiszi, hogy például a belső lendítéssel adott fejbágásnál ezt egészen a fejünk föül kell kivinni (12. ábra), mert az ábra a lendítési gyakorlatot mutatja be és nem a vágást. Hogy ezt jobban érthetővé tegyem, a lendítési gyakorlatok ábráin nem vívóállást, hanem alapállást használtam. — De nemcsak más vívórendszerek hívein esik meg, ez a náluk legalább a rendszer fogyatékos ismeretével menthető tévedés, hanem azokon is, akik azt hiszik, hogy ők az olasz vívórendszernek művelői. Vannak, akik azt hiszik, hogy ha karjukat nem forgatják minél nagyobb körben, nem is vívnak olasz vívómodorban.

tett vágásokat pedig, mint a többi lendítési gyakorlatoknál ismertettük.

Ezen vágásoknál a vágás befejezése pillanatában a kard mindig a kar meghosszabbítását képezi, már t. i. amennyire az ismertetett kardfogás ezt megengedi. A csukló ebben a pillanatban a hüvelykujj irányában teljesen egyenes. A vágások kivételképen úgy is adhatók, hogy a vágás pillanatában a kar és kard ne képezzen egy egyenes vonalat, hanem egy szöget. Az ily vágások **szögvágások** (Winkelhiebe).

A szögvágások csinálhatók *éllel* és *fokkal*.

Mindkettő arra szolgál, hogy az ellenfél látszólag fedett, tehát olyan testrészeit is elérjük, melyek a rendes vágásokkal nem lennének elérhetők.

Az *éllel végzett szögvágást*, mely ritkábban és főleg külső kézvágásra használatos, úgy csináljuk, hogy a csuklót vágás közben a kézfej irányában tompaszögben hátrahajlítjuk, mint azt a 50. ábra mutatja.

A *fokvágás* főleg a felső és belső vágásokhoz van használatban. Véghezvitele úgy történik, hogy a vágást szabályosan éllel megindítjuk, azonban mozgás közben, mielőtt az alkar könyökben egészen kinyúlna, azt hirtelen kifelé (felfelé) fordítjuk, miáltal a kard foka erőlyesen becsapódik az ellenfél testére. Kézcsuklónk itt is csak annyira jön működésbe, amennyire ez az élvágás vezetésénél is megengedhető, t. i. a kézfej irányában.

A fokvágások a magyar iskolának igen fontos részét képezték; az olasz iskola hívei szintén elismerik azok előnyeit, de óva intenek attól, hogy a kezdő tanítványnyal fok-

21. ábra. — Lendítés a vágásokhoz szekond-gardból.

vágásokat gyakoroljunk, mielőtt az élvágásokat teljesen el nem sajátította. A fokvágás előnyei a nagy gyorsaság mellett, nagyobb sebzőképesség, és az, hogy vele a védéseken könnyen átvághatunk, tehát ellenfelünk kényszerül azokat — különösen rövidebb távolságnál — módosítani (nyitottabban vagy a testhez közelebb venni), továbbá hogy bizonyos védések után a visszavágás fokkal könnyebb, mint éllel, elővágásoknál pedig könnyebb utánna még védeni. Hátrányai, hogy a kard vezetése nehezebb, hogy gyakori használatnál a kardnak éllel való vezetésében megszerzett biztonságot is elveszítjük, a kart nem fedezi, sőt kiadja az ellenfél visszavágásának, holott a szabályos élvágásnál kinyújtott karunk már a kardkosár által is majdnem teljes fedezést talál a visszavágás ellen. Ez utóbbi hiba tudatában a fokkal vágó vívó karját a vágás után vissza szokta kapni.

Ha mindezeket tekintetbe vesszük is, mégis lehetetlen a vívás művészetéből a fokvágásokat kihagyni. A hátrányokul említett tulajdonságai, ha megtanuljuk a kardnak karból történő szabatos vezetését, elenyészők fognak lenni, különösen akkor, ha a szúrás ki van zárva, mert nézetem szerint ilyenkor a fokvágás az, ami a szúrás hiányát legjobban pótolja.

Nagyon kell vigyázni arra, hogy a vágások vagy éllel, vagy fokkal essenek, de soha se lappal. A lapvágás úgy komoly esetben, mint a sportszerű vívásban értéktelen. Jól nevelt vívó soha sem fog készakarva lappal vágni. Aki arra pályázik, hogy túlhajlékony pengéje az ellenfél pengéjén osterszerűen átsapjon: nem érdemli meg a vívó nevet.

7. A szúrás.

Míg a vágásoknál a kard éle vagy foka éri az ellenfél testét: a szúrásoknál a hegye.

A **szúrás** (colpo di punta, puntata, 22. ábra) a művészi vívás igen fontos eleme. Ez emeli művészi színvonalra, és teszi a kardot abszolút fegyverré. Szúrás nélkül nehéz lenne a vívónak ellenfele vad rohamát és vagdalkozását meggátolni, mert kétes, hogy egy bármilyen jól adott elővágás (után-

vágás) harcképtelenné teszi-e azt. Ellenben a feléje irányuló kardhegy a legvadabb rohanót is korlátozza. Nemcsak éles fegyverrel komoly esetben van ez így, amikor a szúrás a legjobb eszköz arra, hogy az ellenfelek testi ereje közötti különbséget kiegyenlítse, és a gyengébbnek ellenfele erőszakossága ellen védelmet nyújtson; hanem a sportszerű vívásnál is, ahol igazán nincs más eszköz, a keztyű, fej- és mellvéd s oltalmában bizakodó, túlságosan rohanó vere-

22. ábra. — A kötött felső-szúrás gyakorlata.

kedők fékentartására és a művészietlen erőszakosságok meggátlására.

A szúrás tartja fönt a korlátokat a művészi vívás és a féktelen mészárlás között.

A kardvívásban a szúrás mindazokra a helyekre szabad és érvényes, ahová a vágás, tehát a karra, kézre és arcra is, mindazonáltal a szabatos szúrások lehetőleg az ellenfél testére irányítandók a csipőcsonttól felfelé a kulcs-csontig.

A szúrásoknak három alfaja van:

1. egyenes szúrás (colpo di punta, puntata),
2. kitérő szúrás (cavazione),
3. kötött szúrás (filo).

Mindezeknél a szúrásoknál a kard és kar a második kézállásban¹ és a vonalban van.

A jó szúrásnál a szúrás pillanatában a kar egészen ki van nyújtva, az egész mozdulat gyors, erőteljes, de az erőt és a gyorsaságot mindig a karnyújtás, és soha se a váll izmai adják meg, mert a vállnak a szúrás alatt könnyedén, nyugodtan kell állni.

A szúrás csak akkor érvényes, illetve jó, ha a penge hegye az ellenfél testén „ül”. A penge, hacsak arra rá nem támaszkodunk, felfelé görbül.

Ha a szúrás elcsúszott ellenfelünk testén (*elcsúszó szúrás*, *passé*), vagy nem a hegyével, hanem — bár szúrásszerű mozdulattal vezetve — lappal fekszik ellenfelünk testére (*lapp-szúrás*, *plaque*), nem érvényes.²

Az *egyenes szúrást* ellenfelünk nyitott réseibe irányítjuk, a lehető legrövidebb úton.

A *kitérő szúrás* nevét onnan veszi, hogy ezt nem egyenesen, hanem az ellenfél pengéjének kitérve, a kiindulással ellenkező oldalon levő részbe csináljuk.

A *kötött szúrás*nál saját kardunk erős részével ellenfelünk kardjának gyöngye részét lefogjuk vagy lekötjük, és így erőszakkal nyitva rést, abba mintegy az ellenfél kardján végigcsúszva, hatolunk be.

8. A vágások és szúrások begyakorlása.

Az egyenes vágásokat és szúrásokat a mester vezetése alatt egyenként begyakorolva, áttérünk a vágások és szúrások begyakorlására kötésből, még pedig először az ellenfél által csinált pengekötésre, másodszor saját kötésünkéből.

¹ Minthogy a kezdő szeret a kényelmesebb harmadik kézállásban szúrni, célszerű a tanításnál eleinte inkább az 1/2 kézállást használni. Harmadik kézállásban is lehet ugyan szúrni, sőt mivel így a szúrás szögben alulról hatol be, a védeke nehezebb; mégis annak használata a sportszerű vívásban ki van zárva, mert könnyen a fejbédő alá hatolhat be, és így ellenfelünk testi épségét komolyan veszélyezteti. Azokról a szúrásokról, hol a negyedik kézállás használatos, később lesz szó.

² Érvényes voltot számít azonban az elcsúszott szúrás, ha a penge éle vagy hátéle fut végig az ellenfél testén.

A) Szúrások és vágások az ellenfél kötésére.**1. Prim-kötésre :**

- a) alsó kitérő szúrás;
- b) egyenes oldalvágás;
- c) lendített hasvágás ($\frac{4}{1}$ k. á.);
- d) egyenes külső karvágás;
- e) lendített belső karvágás éllel és fokkal ($\frac{4}{1}$ k. á.).

2. Szekond-kötésre :

- a) felső kitérő szúrás;
- b) egyenes külső arcvágás;
- c) egyenes fejevágás;
- d) lendített fejevágás;
- e) lendített belső arcvágás;
- f) lendített mellvágás;
- g) egyenes felső karvágás.

3. Terc-kötésre :

- a) belső kitérő szúrás;
- b) egyenes oldalvágás;
- c) egyenes lendítéssel fejevágás (coupé);
- d) lendített belső arcvágás;
- e) lendített hasvágás;
- f) lendített belső karvágás éllel ($\frac{3}{4}$ k. á.) vagy fokkal ($\frac{2}{3}$ k. á.).

4. Kvart-kötésre :

- a) külső kitérő szúrás;
- b) egyenes lendítéssel fejevágás (coupé);
- c) lendített külső arcvágás (alulról kerülve);
- d) lendített oldalvágás (alulról kerülve);
- e) egyenes lendítéssel külső karvágás (coupé);
- f) külső karvágás szögben (alulról kerülve, 50. ábra).

5. Kvint-kötésre :

- a) alsó kitérő szűrés;
- b) egyenes oldalvágás;
- c) lendített belső arcvágás;
- d) lendített mellvágás;
- e) lendített hasvágás;
- f) egyenes külső karvágás;
- g) lendített belső karvágás éllel (4 k. á.) vagy fokkal (2 k. á.).

B) Szűrésok és vágások saját kötésünkből.

1. Prim-kötésből :

- a) belső egyenes szűrés;
- b) egyenes oldalvágás;
- c) lendített fejkvágás;
- d) lendített belső arcvágás;
- e) lendített mellvágás;
- f) lendített hasvágás;
- g) lendített felső karvágás.

2. Szekond-kötésből :

- a) alsó kötött szűrés;
- b) felső kitérő szűrés;
- c) egyenes külső arcvágás;
- d) lendített fejkvágás;
- e) lendített belső arcvágás;
- f) lendített mellvágás;
- g) lendített hasvágás;
- h) egyenes felső karvágás.

3. Terc-kötésből :

- a) külső kötött szűrés,
- b) belső kitérő szűrés,
- c) egyenes oldalvágás,
- d) lendített belső arcvágás,

- e) lendített mellvágás,
- f) lendített hasvágás,
- g) ha az ellenfél ellennyomást gyakorol, egyenes lendítéssel fejkvágás (coupé).

4. Kvart-kötésből:

- a) belső egyenes szúrás,
- b) egyenes külső arcvágás,
- c) egyenes fejkvágás,
- d) egyenes belső arcvágás,
- e) egyenes mellvágás,
- f) egyenes hasvágás,
- g) lendített oldalvágás,
- h) (ha az ellenfél ellennyomást gyakorol) lendített külső arcvágás,
- i) egyenes felső karvágás.

5. Kvint-kötésből:

- a) alsó egyenes szúrás,
- b) egyenes oldalvágás,
- c) lendített fejkvágás,
- d) lendített belső arcvágás,
- e) lendített mellvágás,
- f) lendített hasvágás.

A vágásokat és szúrásokat tanítás közben előbb kitörés nélkül csináltatjuk zárt távolságból, utóbb pedig közép- és nagy távolságból kitöréssel, illetve rohammal.

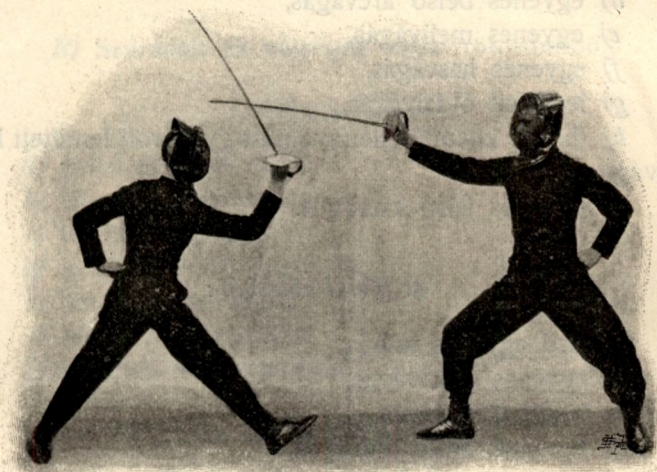
C) A vágások véghezvitele kitöréssel.

A vágás és a kitörés időviszonya a következő: Alkarunk izmai megfeszülnek, ujjainkkal erősebben szorítjuk a kardot, a vágás lendülete — a kard hegyével kezdve — megindul, nyomon követi ezt jobb lábunk felemelése és bal lábunk kinyújtása, karunk fokozott gyorsasággal viszi előre a kardot, míg csak az az ellenfél testét (vagy vasát) nem éri,

előredobott jobb lábunk sarka pedig közvetlenül ezután éri a földet.

Ezek szerint a vágásnak oly gyorsnak kell lennie, hogy az a kitörés befejezését is megelőzze. Ez olyannyira fontos, hogy ha jól csináljuk, a középtávolságról ellenfelünk nem lesz képes egyetlen vágásunkat sem kivédeni, mert bekapja, mire ezt észreveszi. (Lásd a tempo-ról mondottakat a VIII. fejezetben.)

Kivételt képez e szabályok alól a belső vágások véghezvitele (belső arc-, mell- és hasvágások). E vágásoknál ugyanis,

23. ábra. — A belső vágás kitöréssel (1-ső mozdulat).

amelyek a kard alatt történnek, két részt kell megkülönböztetnünk: bejutást a kard alá és magát a vágást, mely azonban itt több joggal viselheti a hasítás nevet. A bejutás ugyanúgy történik, mint az egyszerű vágás, vagyis befejezzük a kitörés befejezte előtt, de az igazi vágás, melyet itt a kard élének az ellenfél testén való keresztülrántásával hajtunk végre, már a kitörésből való felkelés közben történik.

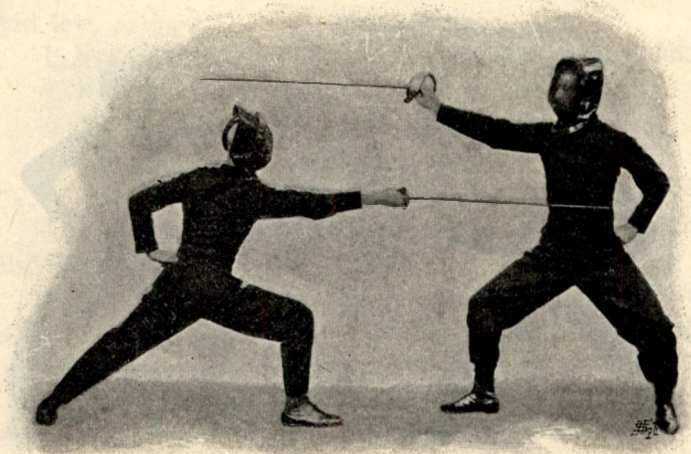
A vágásoknak mechanikai begyakorlását kezdetben úgy végezzük, hogy vezényszóra az ellenfél (mester) testének különböző részeire vágunk, később azonban a mester saját testén vezényszó nélkül, csupán a rést tárja fel

megfelelő invitókkal és kötésekkel, a hova a tanítványnak vágnia kell.

Kezdő tanítványoknál meg kell elégedni azzal, ha a vágást legalább jobb lába sarkának a földre érésével egyidejűleg végezte be.

A belső vágásokat, melyek a legnagyobb nehézséget okozzák, két ütemben következőkép gyakoroljuk:

1. ütem: lendítés, (23. ábra) kitörés és mielőtt a jobb láb sarka a földet éri, teljes karnyujtás úgy, hogy kardunk hegye ellenfelünk bal válla vagy baloldala elé kerüljön (24. ábra).

24. ábra. — A belső vágás kitöréssel (2-ik mozdulat).

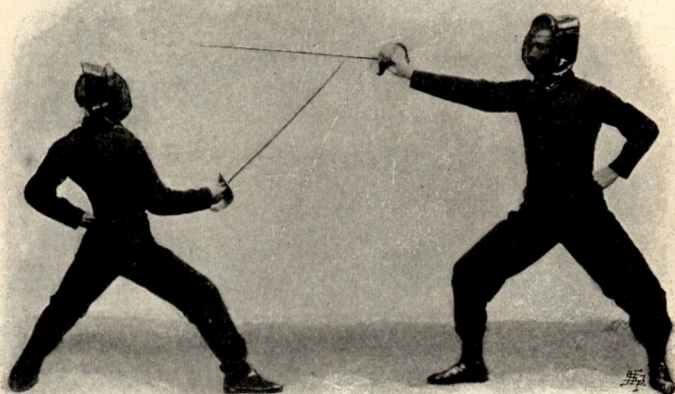
2. ütem: jobb lábunk és testünk ruganyos visszarántása a vívóállásba, ezzel egyidejűleg kardunk áthúzása ellenfelünk testén, könyökünk meghajlításával és egyidejűleg kifelé emelésével (25. ábra). A mozdulat a terc-gardban végződik (7. és 8. ábra).

D) A szúrások véghezvitele kitöréssel.

Éppen úgy történik mint a vágásoké. Karunkat kitörés közben nyújtjuk ellenfelünk teste felé, akként, hogy azt kardunk hegye még a kitörés befejezése előtt el is érje.

Az egyenes szúrásoknál ez egyenes úton történik, míg a kitérő szúrásoknál ellenfelünk karjának megkerülésével. Ilyenkor a megkerülés közben is folyton közeledünk a testéhez úgy, hogy *a megkerülést és a szúrást egy pillanatban fejezzük be*, tehát kardunk hegye szabályos csavarvonalat írjon le.

Vannak, akik a szúrást két ütemre tanítják, akként, hogy az első ütemre a tanítvány a réshez vezeti a kardját (egyenesen vagy kitéréssel) és a második ütemre kitör. Az ilyen kitörés előtt már elárult szúrás soha sem fog sikerülni, ennél-

25. ábra. — A belső vágás kitöréssel (3-ik mozdulat).

fogva csak a legelemibb oktatásnál szabad előfordulnia. A cél, hogy a mozdulat végét minél később áruljuk el, arra vezet, hogy úgy a vágást, mint a szúrást a fent leírt módon csináljuk.

E) Gyakorlatok a vágások gyors véghezvitelére.

Az egyik vívó vívókeztyűvel védett jobb kezét, kard nélkül, ökölre szorítva, ujjakkal lefelé, egyenesen jobb válla elé nyújtja, a másik karddal kezében azt felső karvágással eltalálni igyekszik. Az első vívó kezét aztán a vágás elől

megpróbálja elkapni. Az elsőnek soha sem sikerül kezét elkapnia, ha a második a vágást jól viszi ki;¹ ellenben sikerül, ha a támadó

a) vágásához bármily csekély lendületet használ, ahelyett, hogy a kard hegyét csupán könyöknyújtás által, a legrövidebb úton vinné a részbe;

b) ha helyesen vág ugyan, de a kitörés pillanatát a test előrehajlása által, vagy más módon elárulja;

c) ha a vágást a jobb láb sarkával való lelépésig vagy még tovább visszatartja;

d) ha előbb vág és csak azután tör ki, mi által a vágás rövid lesz.

E gyakorlatok a következő helyzetekből csinálандók:

1. Közép távolság, terc-gard, kitörés nélkül.
2. Nagy távolság, terc-gard, kitöréssel.
3. Közép távolság, szekond-gard, kitörés nélkül.
4. Nagy távolság, szekond-gard, kitöréssel.

Ugyanezek a gyakorlatok végezhetők belső, alsó és külső karvágással is.

A vágásokat testre épp így gyakorolhatjuk, de célszerűbb ezt akkorra halasztani, mikor már a tanítvány a védésekkel is megismerkedett, mert ilyenkor két tanítvány egymás között is gyakorolhat, szabad verseny folyván köztük, hogy melyik képes a bemondott vágásokat beadni, illetve kivédeni.

F) Egyenes vágások és szúrások a testre, rohammal.

A lépés-, valamint az ugrás-rohamnál, ha azt nagy távolságból egyszerű vágások, illetve szúrások véghezvitelére használjuk, a kar- és lábmozdulatokat a következőképen hozzuk összhangba:

A mozdulatot a lendülethez induló kar kezdi, melyet nyomban követ a roham első része, a lépés vagy ugrás, ennek tartama alatt folytatódik a lendület, amely abban a pillanatban lesz befejezve, mikor az ugrás vagy lépés végén bal lábunk is a földre dobban; most következik a

¹ Ennek okát lásd a tempóról szóló fejezetnél (84. old.).

kitörés, mely alatt megtörténik a vágás vagy szúrás és pedig, mint tanultuk úgy, hogy az még a kitörés teljes befejezte előtt beérjen.

A belső vágások véghezvitele ugyanolyan, csak-hogy ott a vágás végső mozzanata helyett a kar kinyújtása az ellenfél teste felé értendő (esetleg kardunk átvezetése kardja alá), míg a tulajdonképeni vágás (hasítás) felkelés közben történik.

VI. FEJEZET.

9. Az egyszerű védekezés elemei.

Minden mozdulat, amely alkalmas arra, hogy ellenfelünk vágását vagy szúrását elkerüljük: **védekezés** (hárítás).

Ilyen lehet a kar elkapása, a test elhúzása, hátraugrás, és ezzel kapcsolatban a magát elvágó vagy egyébként magát kiadó ellenfél megvágása vagy megszúrása, sőt bizonyos mértékig az ellenfél felé nyújtott kardhegy is.

Ha azonban az ellenfél támadását gyorsan, kellő távolságból viszi ki és nem a pengére, hanem testre vág, legtöbbször már csak a védezés segít.

A **védés** (parade, parata) célja ellenfelünk pengéjének föltartása, vagy eltérítése saját pengénk által.

A védésnek három főneme van:

1. Az egyszerű védés (parata semplice).
2. Az engedő védés (parata di ceduta).
3. A körvédés (contre-parade, parata di contro).

A védések különféle módosításokon mennek keresztül:

- a) ha fok- és szögben adott vágások ellen;
- b) ha nem igazi vágás, hanem pengetámadás vagy csel ellen (fedezés, fél védés, opposizio védés);¹
- c) ha visszavágás ellen vesszük azokat.

10. Az egyszerű védések.

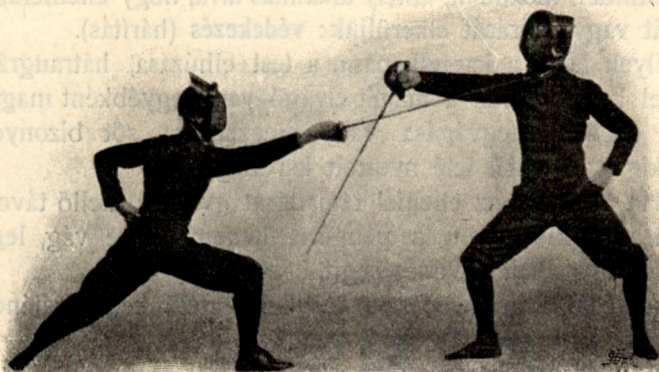
Az egyszerű védéseknél ellenfelünk vágását vagy szúrását kétféleképpen háríthatjuk el, vagy egyenesen (direkt) tartóztatjuk fel (rekesztjük ki) azt elébe vitt kardunkkal,

¹ Lásd először a penge-támadásoknál, 120. oldal.

vagy pedig egy lendületszerű mozdulattal annak elébe vágunk.¹

Védés alatt tehát nem a kard ama nyugvó helyzetét értjük, melyet a védés utolsó pillanatában elfoglal,² hanem egy bizonyos mozgását, melylyel a támadásnak meghatározott irányban és határig mintegy elébe vágunk, vagy nyomunk.

E mozdulat *véghatára* (az, amit rendesen védésnek hívnak) teljesen azonos a megfelelő invitóval (prim-, szekond-,

26. ábra. — A mellvágás és a prim-védés (oldalról).

terc-, stb. invitó), tehát az egész védés nem egyéb, mint a gardból, valamely invitóból, kötésből vagy védésből (védőállásból) leírt út.

A védések a következők:

1. *Prim-védés* (prime, prima, 16. és 26. ábra) védi a testnek egész belső oldalát és a kart belül.

2. *Szekond-védés* (seconde, seconda, 17. és 27. ábra) védi az oldalt és a kart alul.

¹ A legtöbb szakkönyv az utóbbi védéseket a kör-védésekhez számítja és azokat *fél kör-védéseknek* (mások ismét fél kontra-védéseknek) nevezi. Az analogiánál fogva, mely az egyszerű vágások és egyszerű védések közt fennáll, nem tartom ezt célszerűnek, mert a fogalmakra csak zavarólag hat.

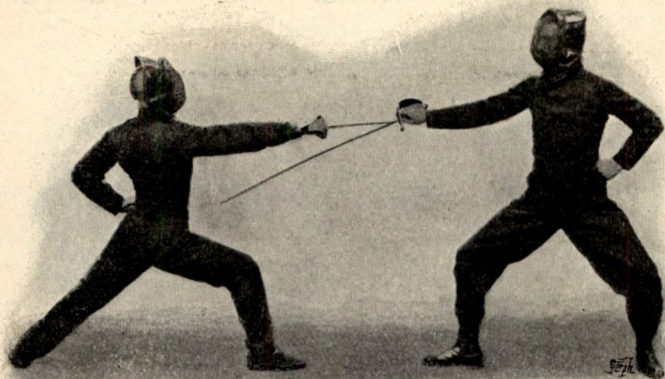
² Ez az ú. n. védő-állás (posizione).

3. *Terc-védés* (tierce, terza, 18. és 28. ábra) védi az arc külső oldalát és a kart kívül.

4. *Kvart-védés* (quarte, quarta, 19. és 29. ábra) védi a belső arcoldalt, a mellet és a kart belül.

5. *Kvint-védés* (quinte, quinta, 20. és 30. ábra) védi a fejet (szúrások ellen is használható).

6. *Szekszt-védés* (sixte, sesta, 31. és 32. ábra) védi a fejet (csak vágások ellen alkalmazható).¹

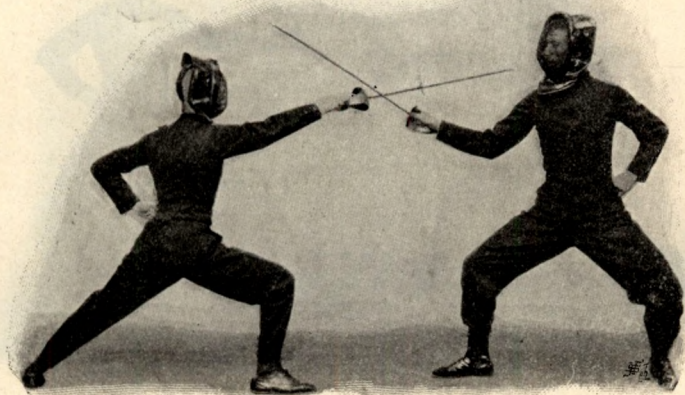
27. ábra. — Az oldalvágás és a szekond-védés (oldalról).

Az első öt védés leírása a mondottak után felesleges, mert azok véghelyzete azonos a megfelelő invitóval, útja pedig a különböző állásokból e helyzetbe megtehető legrövidebb út.

¹ A védések elnevezése nem önkényesen történt, hanem logikai sorrendben. A legtöbb vágás a fejre és a mellre irányul, ezért első teendő ezek megvédése. Különben a hüvelyből kirántott kard is első pillanatban e részek megvédésére alkalmas állást foglal el. Ez az első védés a *prim*. Ha *primbe* állunk, oldalunk lesz szabaddá, most azt kell megvédenünk, mi a második védéssel, a *szekond*dal történik. Szekondba állva, a legközelebbi rés a külső arc lesz, melyet a harmadik védés, a *terc* véd, mely viszont a mellet és hasat adja ki. Ezek védelme a negyedik védés, a *kvart*tal történik. Ha *kvart*ban állunk, legjobban fejünk van ismét veszélyeztetve, melyet innen az ötödik védés, a *kvint* véd meg. A *kvint*-védés alatt belülről a fej ismét beérhető; e belső fejevágás védelmére viszont a *szekszt* szolgál.

A szekszt-védésben karunkat tompa szögben behajtjuk, öklünk bal halánték előtt, annál valamivel magasabban áll, a kard éle felfelé, hegye pedig jobbra és felfelé van irányítva úgy, hogy egy arasznyival magasabban áll, mint az öklünk.

A védés az ellenfél vágásához alkalmazkodik. Ha az ellenfél magasán vagy mélyen vág, a védést megfelelően magasabb vagy mélyebben tartott kézzel vesszük, mert a védésnek egyik alapelve az, hogy a vágást a penge erejével

28. ábra. — A külső arcvágás és a terc-védés (oldalról).

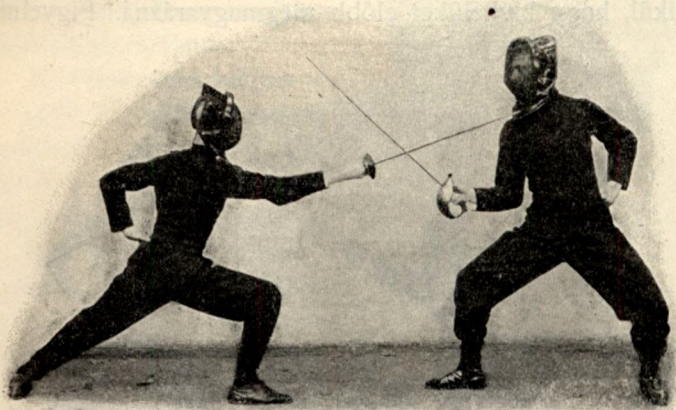
fogja fel. Így jönnek létre a magas és mély védések, melyek az ismertetett védések módosításai. Ilyen:

1. a *magas prim-védés* (33. ábra), amikor a belső arc is védve van, de már a has nem;
2. a *magas szekond-védés* (34. ábra), amikor a külső arc is védve van, de már az oldal kevésbé;
3. a *mély terc-védés* (35. ábra), mely az oldal és szükség esetén a jobb felső comb védésére szolgál;
4. a *mély kvart-védés* (36. ábra), mely a hasat és az alsó kart is védi.

A kvint- és szekszt-védést kis távolságnál annyiban módosítjuk, hogy karunkat jobban behajlítjuk és öklünket a rendesnél magasabbra vesszük fel.

A terc-védésnek egy módosítása a *magas terc-védés* (26. ábra), melyet rendszeren a szekond-állásból veszünk, amikor csak a külső felső rések vannak a támadásnak kitéve, ezek védésénél pedig az $1\frac{1}{2}$ kézállásban tartott kard éle inkább megfelelő.

A kézcsuklót az egyenes védéseknél nem szabad meghajlítani; kivételt csak a mély terc- és prim-védés képez, melyeknél csuklónkat a kézfej irányában visszahajlítjuk.

29. ábra. — A mellvágás és a kvart-védés (oldalról).

A védések kivitelénél a következő alapelveket kell szem előtt tartani:

1. A védést merev kézcsuklóval, megfelflő eleven erővel, könyökünk ruganyos kinyújtásával végezzük, anélkül, hogy emellett vállizmaink megfeszülnének és a tartás a vállban merev lenne.

2. A védés a lehető legrövidebb úton vezetendő, oly módon, hogy az ellenfél kardja saját pengénk erős részét és annak is az élet találja.

3. A védést csak az igazi vágás ellen kell használni és soha sem a csel, vagy egyéb más mozdulat ellen.

4. A védést a vágás vagy szúrás pillanatában kell végezni, sem előbb, sem később, különösen vigyázni kell arra, hogy kardunk a mozgás közben el ne maradjon, vagy ki ne szaladjon.

11. Az egyszerű védések véghezvitele és azok összekötése.

Miután az egyes védőállásokkal és a védések alapelveivel a tanítvány megismerkedett, a tanulás folytatása úgy történik, hogy a mester a tanítványt legelőbb tercbe, majd szekondba állítja fel és kardjával a lehetséges vágásokat és szúrásokat egyenként jelezve, a tanítványnyal azokat védeti anélkül, hogy kivitelüket előbb megmagyarázná. Figyelmez-

30. ábra. — A fejvágás és a kvint-védés (oldalról).

teti, ha hibákat követ el ami legjobban úgy történik, hogy hiba esetén a vágást vagy szúrást beadja. Így megelőzi a védésben, ha az túlságosan lassú volt, ha pedig korai volt, úgy az éppen elhagyott részbe szúr, (pl. a kitérő szúrás helyett) vagy a védés alá kerülve vág (egy korai prim-védésre pl. a kard hegyét megkerülve viszi be a hasvágást)¹ vagy végül a már kész védésbe erősen belevág és ekként tanítványát

¹ Ez legjobban bizonyítja, hogy maga a védőállás még nem védés és hogy bármely védésnél megvágthatjuk ellenfelünket a védésén akár alul, akár felül, ha ez korai volt.

figyelmezteti, hogy a hiba következtében a vágás a kardfogást könnyen meglazítja.

A támadást eleinte lassan, majd mindig gyorsabban végezi, és miután így az összes védőállásokból, mint kiindulópontokból, az összes egyszerű védéseket kipróbálta, két vagy három védést köt egymással össze. A következőkben találjuk az átmenet módját egyik védőállásból (pozíció) a másikba, abban a sorrendben, amelyben azokat elmagyaráztuk:

A) **Prim-védésből** (invitóból vagy kötésből) vehetjük: a szekond-, terc-, mély terc-, mély kvart-, kvint- és újra a prim-védést.

a) A **szekond-védéshez** a karunkat és a kardot merev, egyenes csuklóval, egyenesen hónaljunk magasságáig, jobbra hozzuk úgy, hogy a szekond-állásba jussunk.

b) A **terc-védéshez** kardunk hegyével ellenfelünk kardjának kosarát kívül- és felülről kerüljük meg és karunkat könyökben behajtva, öklünket úgy hozzuk jobbra, hogy a terc-állásba jussunk.

c) A **mély terc-védéshez** az előbbi védésnél megkezdett kört lefelé úgy folytatjuk, hogy könyökünket befordítva és csuklónkat a kézfejnél visszahajtva, öklünkkel jobb combunk mellé (jobbra) érjünk és így a mély terc-állásba jussunk.

d) A **mély kvart-védéshez** öklünket karunk behajlításával egyenesen jobb combunk mellé (balra) hozzuk le, mi által a mély kvart-állásba jutunk.

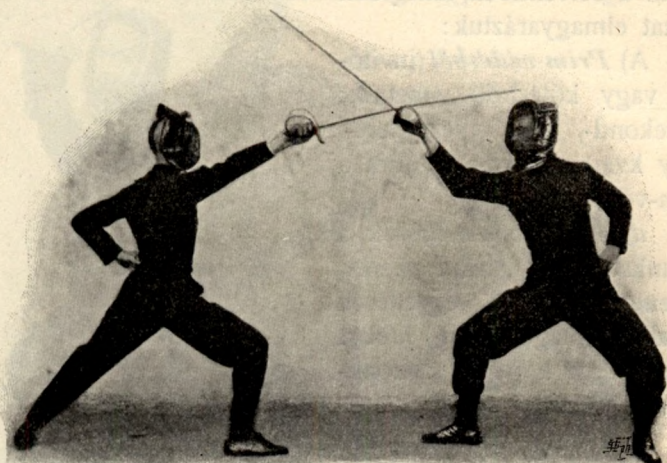
31. ábra. — A szeksz-t-védés (előlről).

c) A *kvint-védéshez* a kardot és karunkat felemelve, annyira hozzuk jobbra, hogy a kvint-állásba jussunk.

f) Az újabb *prim-védéshez* öklünket könyökhajlítással egyenesen a jobb hónaljirányába behozzuk és ismét kinyújtjuk.

Ezt a védést kontraprim-védésnek is nevezik. A tulajdonképeni kontraprim-védésről a körvédéseknél (61. oldal) lesz szó.

Erre a védésre nemcsak akkor lesz szükségünk, ha ellenfelünk, kardunk hegyét megkerülve, hasvágással vagy

32. ábra. — A fejevágás (fokkal) és a szeksz-t-védés (oldalról).

alsó fokvágással karunkra akar támadni, hanem akkor is, ha a védést elhamarkodtuk, amikor attól tarthatunk, hogy ellenfelünk ráér egyszerű vágását a korai védés alá irányítani.

B) *Szekond-védésből* (invitóból vagy kötésből) vagy szekond-gardból vehetjük: a prim-, magas terc-, kvart-, kvint- és újra a szekond-védést (utóbbit a *gardból* nem).

a) A *prim-védéshez* a karunkat és a kardot bal vállunk elé hozzuk és csuklónkat a kézhát irányába annyira visszahajtjuk, hogy a prim-állásba jussunk.

b) A *magas terc-védéshez* a kardunk hegyével ellenfelünk kardjának kosarát kívül, felülről megkerülve és karunkat könyökben behajtva, öklünket úgy hozzuk jobbra, hogy

az váll-magasságban, kardunk hegye pedig az ellenfél feje felé álljon.

c) A *kvar-t-védéshez* (melyet szekondból csak belső karvágás és felső szúrás ellen és akkor is csak kivételesen használunk és amely talán leginkább megfelel annak, amit a vívásban fél kör-[kontra]-védésnek nevezhetnénk) a kardhegygyel ellenfelünk kardjának kosarát belül- és felülről megkerülve és karunkat behajtva, öklünket annyira balra hozzuk, hogy a kvar-t-állásba jussunk.

d) A *kvint-védéshez* karunkat és a kardunkat fel-emeljük, karunkat könyökben valamivel jobban hajtjuk be úgy, hogy a kvint-állásba jussunk.

A *szekond-védéshez* öklünket könyökhajlítással jobb hónaljunk felé hozzuk és ismét kinyújtjuk.

Erre a védésre ritkábban lesz szükségünk, t. i. csak akkor, ha ellenfelünk kardunk hegyét megkerülve, esetleg alsó fokvágással a karra akarna támadni, vagy ha a védést elhamarkodtuk és ellenfelünk a kardunk hegyét megkerülve, akarna oldalvágással támadni.

C) *Terc-védésből* (invitóból vagy kötésből) vagy terc-gardból vehetjük: a prim-, szekond-, kvar-t-, mély kvar-t-, kvint- és szeksz-t-védést. (Terc-védésbe csak a kör-védéssel juthatunk 61. oldal.)

a) A *prim-védés* véghezvitelére két mód van:

1. Terc-védésből (invitóból) vagy terc-gardból a felemelt kardhegyet könyökünk behajlítása által, — karunkat mozgás

33. ábra. — A magas prim-védés (zárt távolságon).

34. ábra. — A magas szekond-védés.

közben könyökben még jobban behajtva és jobbra felfelé forgatva — öklünket jobb hónaljunk magasságában a vonalba hozzuk és onnan karunkat balra és felfelé úgy nyújtjuk ki, hogy a prim-állásba jussunk. A mozdulat az első részben hasonlít az oldalvágásra tanított lendítéshez.

A terc-kötésből a védésnek ezt az átmeneti módját nem használhatjuk.

2. Terc-védésből (invitóból vagy kötésből) kardunk hegyét, ellenfelünk kardjának kosarát belülről és alulról megkerülve, úgy eresztjük le, hogy könyökünket egyidejűleg jobbra felfelé rántva és karunkat kinyújtva, a prim-állásba jussunk.

E két átmeneti módról a vívó-rendszerek ismertetésénél lesz

bővebben szó, de már itt megjegyezhetjük, hogy rendesen az első mód alkalmazandó, mert vívó-rendszerünknek ez felel meg jobban, ugyanis így a leginkább használandó kvint-, prim- és szekond-védést *egy* irányban vehetjük. Terc-gardból csak az első átmeneti módot, terc-kötésből és ha szúrást védünk, csakis a második módot lehet alkalmazni.

b) A *szekond-védéshez* kardunk hegyével ellenfelünk kardkosarát kívülről és alulról kerüljük meg, könyökünket jobbra felfelé emelve, egyben valamivel jobban kinyújtjuk, hogy a szekond-állásba jussunk.

c) A *kvart-védés* véghezvitelénél karunkat a karddal balra hozzuk át, hogy a kvart-állásba jussunk.

d) A *mély kvart-védést* hasonlóan vesszük, de öklünket most lejjebb viszzük és karunkat valamivel jobban behajlítjuk.

e) A *kvint-védés* véghezvitelére a terc-védésből kétféle mód van:

1. Terc-védésből (invitóból) vagy terc-gardból kardunk hegyét könyökünk behajlítása által felemelve és könyökünket jobbra kifelé emelve, öklünket, jobb hónaljunk magasságában, a vonalba hozzuk és onnan karunkat jobbra és felfelé úgy nyújtjuk ki, hogy a kvint-állásba jussunk. A mozdulat az első részben hasonlít az oldalvágásra tanított lendülethez.

2. A terc-védésből (invitóból) vagy kötésből kardunk hegyével ellenfelünk kardkosarát belülről és alulról kerülve meg, kardunkat és karunkat úgy emeljük fel, hogy a *kvint-védésbe* jussunk.

Terc-gardból csak az első átmeneti módot, *terc-kötésből* és ha szúrást védünk, csakis a második módot lehet alkalmazni.

f) A *szekszt-védés* véghezviteléhez öklünket balra felfelé hozzuk, karunkat valamivel jobban behajtjuk, hogy a szekszt-állásba jussunk.

D) *Kvart-védésből* (invitóból vagy kötésből) vehetjük: a terc-, mély terc-, kvint- és szekszt-védést.

a) A *terc-védéshez* karunkat a karddal jobbra visszszük és valamivel jobban kinyújtjuk úgy, hogy a terc-állásba jussunk.

Itt éppen úgy, mint a tercből a kvart-védésbe történő átmenetnél, nagyon ügyeljünk arra, hogy a penge ne ingadozzon, tehát a kardvezetéshez alkarunk izmai adják az impulzust úgy, hogy az a mozgás alatt egy pillanatra se maradjon vissza.

b) A *mély terc-védést* éppen úgy vesszük, csakhogy az öklünket, könyökünket befordítva, kézcsuklónkat a kéz fejénél visszahajlítva, közel a jobb comb mellé hozzuk, hogy a mély terc-állásba jussunk.

35. ábra. — A mély terc-védés.

c) A *kvint-védés*hez karunkat könyökben majdnem nyujtva, jobbra felfelé emeljük, hogy a kvint-állásba jussunk.

d) A *szekszt-védés*hez ellenfelünk kardjának kosarát alulról és belülről kerülve meg, könyökünket befelé forgatva, karunkat egyben valamivel jobban behajtjuk és annyira felemeljük, hogy a szekszt-állásba jussunk.

E) *Kvint-védésből* (invitóból vagy kötésből) vehetjük: a prim-, szekond-, terc-, kvart- és mély kvart-védést (kvint-védésbe csak a kör-védéssel juthatunk).

a) A *prim-védés* véghezvitelére két mód van:

1. Kvint-védésből vagy invitóból kardunk hegyét könyökbehajlítás által felemelve, könyökünket jobbra kifelé emelve, öklünket jobb hónaljunk magasságában a vonalba hozzuk és onnan karunkat balra és felfelé úgy nyujtjuk ki, hogy a primállásba jussunk. A mozdulat első részében hasonlít az oldalvágásra tanított lendítéshez.

36. ábra. — a mély kvart-védés.

A kvint-kötésből a védésnek ezt az átmeneti módját nem használhatjuk.

2. A kvint-védésből, invitóból vagy kötésből a kard hegyét — ellenfelünk kardkosarát belülről és alulról megkerülve — úgy eresztjük le, hogy könyökünket egyidejűleg jobbra, felfelé felrántva, karunkat kinyujtva, a prim-állásba jussunk.

Rendszerint itt is az első mód alkalmazandó, mert vívórendszerünknek ez felel meg jobban, tudniillik így a leginkább használandó kvint-, prim- és szekond-védést egy irányban vesszük. Kvint-kötésből, és ha alsó szúrást védünk, *csakis* a második módot lehet alkalmazni.

b) A *szekond-védéshez* kardunk hegyével az ellenfél kardjának kosarát kívül és alulról megkerülve, karunkat annyira jobbra és lefelé hozzuk, hogy a szekond-állásba jussunk.

c) A *terc-védéshez* kardunk hegyével az ellenfél kardjának kosarát kívülről és felülről kerülve meg, karunkat egyidejűleg annyira jobbra lefelé hozzuk, hogy a terc-állásba jussunk.

d) A *kvartr-védéshez* karunkat valamivel jobban behajlítva, balra lefelé hozzuk, hogy a kvartr-állásba jussunk.

e) A *mély kvartr-védésbe* éppen úgy jutunk, öklünket azonban majdnem jobb combunk mellé (balra) hozzuk és karunkat még valamivel jobban behajlítjuk, hogy így a mély kvartr-állásba jussunk.

F) *Szekszt-védésből* vehetjük: a szekond-, terc-, mély terc-, kvartr- és mély kvartr-védést:

a) A *szekond-védéshez* kardunk hegyét könyök-hajlítással visszahozzuk, az ellenfél kardjának kosarát kívülről megkerülve, könyökünket egyidejűleg annyira jobbra felfelé emeljük, hogy a kosarát a folytatólagos lendítés közben alul is megkerüljük és így a szekond-állásba jutunk.

b) A *terc-védéshez* karunkat jobbra lefelé forgatjuk, hogy így az a terc-állásba jusson.

c) A *mély terc-védéshez* karunkat befordított könyökkel jobbra lefelé hozzuk úgy, hogy öklünk közel a jobb combunkhoz (jobbra) és csuklónk a kézfej irányában visszahajlítva legyen és így a mély terc-állásba jussunk.

d) A *kvartr-védéshez* karunkat könnyen kinyújtva, addig forgatjuk balra, a míg a kvartr-állásba nem jutunk.

e) A *mély kvartr-védés* módja az előbbihez hasonló, csak hogy öklünket annyira hozzuk le, hogy bal combunkhoz közel (balra) álljon és így a mély kvartr-állásba jussunk.

37. ábra. — A magas terc-védés.

12. Az engedő védések.

Az *engedő védések* (*parate di ceduta*) nem csupán feltartóztatják az ellenfelünk szúrását vagy vágását, hanem irányából el is térítik. E védések főleg pengetámadások ellen használatosak, amikor kivitelük úgy történik, hogy a penge támadásnak

engedve és a penge támadott pontját forgópontnak használva, karunkat és kardunkat úgy hozzuk a vágás v. szúrás és testünk közé, hogy ez ki legyen zárva. A pengetámadás által létrejött nyomást vagy ütést tehát a védecséljára mindjárt felhasználjuk.

Öt ilyen engedő védést használunk:

1. *Engedő védecs primbe és magas primbe* (*ceduta di prima*).

2. *Engedő védecs magas szekondba*.

3. *Engedő védecs mély tercbe* (*ceduta di terza bassa*).

4. *Engedő védecs mély kvartba* (*ceduta di quarta bassa*).

5. *Engedő védecs szeksztbe* (*ceduta di sesta*). Ez a védecs azonos az ujjab szakírók által *szeptimnek* nevezett állással.

38. ábra. — Az engedő védecs szeksztbe (szeptim-védecs).

Az *engedő védést primbe* akkor alkalmazzuk, ha ellenfelünk felső kötött szúrással támad (*filo di terza*) és érezzük, hogy a terc-védecs elégtelen, mert a pengénk szúrás által le van fogva. Ilyenkor az érintkezést *az ellenfél pengéjével fent tartva*, kardunk hegyét leeresztjük, csuklóban kissé engedve, könyökünket nyujtva, annyira felfelé fordítjuk, hogy a prim-állásba jussunk. (16. ábra.)

Az *engedő védést magas primbe* egész hasonlóan csináljuk, ha ellenfelünk kvart-invitókra vagy kötésünkre pen-

génket elütéssel belülről (lásd 111. oldal) támadta meg és utána fokkal vagy kisebb távolság mellett belső arcot vág. (33. ábra.)

Az *engedő védést magas szekondba* akkor alkalmazzuk, ha mély terc- vagy terc-invitónk- vagy kötésünkre ellenfelünk a pengénket elütéssel belülről támadja meg és utána külső arcot vág. Kardunk hegyét az elütés irányának engedve leeresztjük, karunkat és öklünket annyira felfelé emeljük, hogy a kardhegy az ellenfél kardjának kosarát belülről és alulról megkerülve, a karja alá és kardunk az ellenfél vasa és testünk közé kerüljön és mi a magas szekondállásba jussunk. (34. ábra.)

A vágást ugyan gyakran a kosárral fogjuk fel, de ez az u. n. szeptim-védésnél is így van, csak hogy míg a szeptim-védésből soha sem lehet más védésbe átmenni (mert még a kardfogást is részben feladtuk) addig a magas szekond-védés szabályszerű átmeneteket biztosít.

Az *engedő védést szeksztbe* (u. n. szeptim) ugyanolyan helyzetből és támadásra használjuk, mint az előbbi. Karunkat egyenesen felemelve, és könyökünket, mint a szekszt-védéshez, befelé fordítva, öklünket annyira

a jobb halánték fölé emeljük, hogy csuklónkat a kézfej irányában erősen hátrahajlítva, kardunk hegye jobbra hátrafelé álljon és így a szeptimállásba jussunk (38. és 39. ábra). A szeptim-védést a magam részéről, a fenti fejtegetések alapján, a magas szekond által pótolhatónak tartom.

Az *engedő védést mély tercbe* akkor alkalmazzuk, ha szekond-invitónkra vagy kötésünkre ellenfelünk a pengénket belső elütéssel támadta meg és oldalt vagy alsó kart vág

39. ábra. — Engedő védés szeksztbe (szeptim).

utána. (Szúrás ellen nem véd.) Kardunk hegyével, az elütés irányának engedve, az ellenfél kardjának kosarát belülről megkerülve és könyökünket befelé fordítva, öklünket és karunkat úgy hozzuk a jobb comb mellé (jobbra), hogy kardunk a test és vágás közé kerüljön és így a mély terc-állásba jussunk.

Az *engedő védést mély kvartba* alkalmazzuk, ha ellenfelünk alsó kötött szúrással támad (filo di seconda), amikor is érezzük, hogy szekond-védéssel nem boldogulhatunk, mert pengénk a szúrás által le van fogva, az érintkezést az ellenfél pengéjével fentartva, a csuklóban egy keveset engedve, kardunkat úgy hozzuk a mély kvart-állásba, hogy pengénkkel a lefogott pont, mint középpont körül forogva, öklünkkel és karunkkal jobb combunk mellé (balra) lesietünk és a szúrást így mintegy felkarolva, irányából eltérítjük.

Az engedő védést mély kvartba alkalmazzuk továbbá, ha prim-invítónkra vagy kötésünkre ellenfelünk pengénket elütéssel belülről támadta meg és hasvágással, vagy belső fokvágással támad a karra (ez a szúrás ellen is véd). Kardunk hegyével az elütés irányának engedve, az ellenfél kardjának kosarát kívülről kerülve meg, öklünket felemeljük, karunkat egyenesen annyira lehozzuk jobb combunk mellé (balra), hogy kardunk testünk és az ellenfél pengéje közé kerüljön és a mély kvart-állásba jussunk. (36. ábra.)

13. Körvédések.

A körvédés (contre-parade, parata di contro) nevét onnan vette, hogy kivitelénél kardunk valamely invitóból, kötésből vagy védésből kiindulva, a kardhegygyel egy teljes kört ír le az ellenfél kardjának kosara vagy hegye körül és ily módon zárja ki ismét az útban levő vágást vagy szúrást. A contre-parade nevét valószínűleg onnan vette, hogy a támadó kardot az egyszerű és egyenes védésekkel (direkt védések) ellenkező irányban vezeti ki. Kardunk a körvédésnél az ellenfél szúrásait mintegy tölcserbe fogja be.

A körvédéseket főképen a kitérő szúrások kivédésére alkalmazzuk, de igen jó szolgálatot tesznek karvágások ellen is.

Fontos szerepük van ott is, ahol arra használjuk, hogy ellenfelünk cselezését megakaszszuk vagy azt megnehezítsük, a cselek számának határt szabjunk és a réseket kevesbítsük.

Ha az egyszerű védéseknél már felemlített fél kör-(kontra)-védeket is tekintetbe vesszük, mindezek helyes alkalmazása és összekötése arra képesít, hogy ellenfelünk cseltámadásai ellen csupán a prim-, szekond- és kvint-védésre szorítkozhassunk, miáltal védekezésünk egyszerűbb és rendszeresebb lesz, de még kizárjuk a komplikáltabb támadásokat is, amiről még bővebben lesz szó.

A következő körvédek lehetségesek:

1. A *körprim-védés* (contre-prime, contro di prima).
2. A *körszekond-védés* (contre-seconde, contro di seconda).
3. A *körterc-védés* (contre-tierce, contro di terza).
4. A *körkvart-védés* (contre-quarte, contro di quarta).
5. A *körkvint-védés* (contro di quinta).

Szúrások ellen a körvéddel mindig a kardkosarat kerüljük meg, még pedig a körterc- és körkvart-védésnél a kosár alatt, a körprim-, kör-szekond- és kör-kvint-védésnél a kosár fölött megyünk át; ilyenkor a kivitelhez hozzásegít a csuklóizület is. Vágások ellen a körvédeket részben az ellenfél kosarát, részben kardjának hegyét megkerülve, vesszük.

A *körprim-védést* vehetjük a prim-védésből (invitóból v. kötésből): az alsó szúrás vagy kitérő szúrás ellen, és elütésre belülről történt szúrás vagy egyenes hasvágás ellen, ha azt nem a rendes mély kvartba engedő véddel akarjuk hárítani.

A *körszekond-védést* vehetjük a szekond-védésből (invitóból vagy kötésből): a felső szúrás vagy kitérő szúrás ellen, továbbá elütésre belülről történt szúrás, egyenes oldal- vagy alsó karvágás ellen, ha azt nem a mély tercbe engedő véddel akarjuk elhárítani, vagy ha avval nem lehet hárítani, mint például a szúrást.

A *körterc-védést* terc-invitóból, kötésből vagy gardból kétféleképpen vehetjük:¹

¹ A körterc-védést mint kör-magasterc-védést is alkalmazzuk. Ilyenkor, ha elegendő nagy körben vesszük, az a sajátja van, hogy útközben a prim-álláson is átmegy, ennél fogva a belső és alsó karvágásokkal is találkozik útközben. Az alsó karvágást útból eltéríti, a belső

a) kardunk hegyével az ellenfél kardjának kosarát alul kerüljük meg; szúrások és felső karvágás (coupé) ellen vagy ha ellenfelünk a pengénket belső elütéssel támadta meg és utána külső arcot vág.

b) az utóbbi esetben védhetünk úgy is, hogy kardunk hegyét az elütés irányában csukló- és könyök-hajlítás által hátrahozva, ellenfelünk kardjának hegyét egy körben megkerüljük, hogy öklünk jobb hónaljunk elé kerüljön, mire aztán ismét a terc-állásba megyünk át.

A *körkvart-védést* a kvart-védésből (invitóból vagy kötésből) kizárólag a külső szúrás (vagy annak cselezése) ellen alkalmazzuk.

A *körkvint-védést* a kvint-védésből (invitóból vagy kötésből) kétféleképpen vehetjük:

a) kardunk hegyével ellenfelünk kardjának kosarát alulról kerüljük meg, ha ellenfelünk szúrt vagy a pengénket elütéssel alulról támadta meg és utána egyenesen fejet vág vagy

b) az utóbbi esetben úgy is védhetünk, hogy pengénkkel az elütésnek engedve, ellenfelünk kardhegyét kerüljük meg egy körben felülről úgy, hogy öklünk jobb hónaljunk elé kerüljön, mire aztán ismét a kvint-állásba megyünk át.

14. A módosított védések alkalmazása.

A védések, mint már tudjuk, módosulnak:

- a) *ha szögben és fokkal adott vágások ellen,*
- b) *ha a nem igazi vágások (azaz cselek) ellen,*
- c) *ha visszavágások ellen, kitörésből való felkelés közben,*
- d) *ha visszavágások ellen, kitörésben maradvá vesszük azokat.*

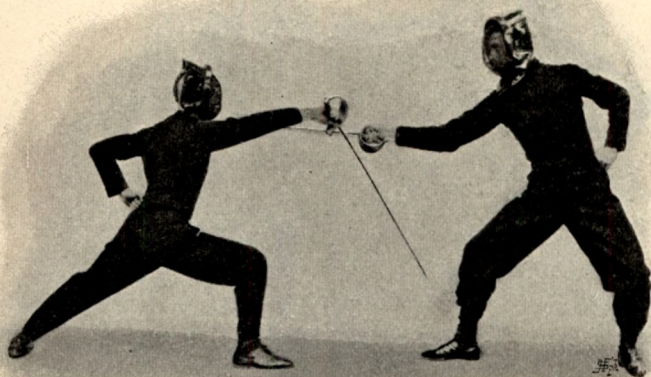
a) Ha a távolság kisebb, amikor is ellenfelünk kardja, különösen, ha vágását szögben (éllel) vagy fokkal (hátélel)

kar (fok) vágást pedig felfogja úgy, hogy legalább a kézvágások ellen általános védésnek (univerzál-védésnek) mondható. E védőrendszeren alapult az ú. n. magas terc-iskola, mely főképen kör- és ú. n. félkör-védésekkel, de a kardkosarat *mindig* alul kerülve, védett.

V. ö. a szerző művét *Unterricht im Säbelfechten aus der Hoch-Tierce-Auslage.*

adja, a rendes védésen át behatolhat, szükséges lesz, hogy karunkat a védésnél jobban behajtsuk. Ez által a szögben vagy fokkal jövő vágás ki lesz védve és a visszavágás is könnyebb lesz. A védések véghatárai máskülönben megmaradnak.

b) A nem igazi vágások (cselek) elleni védésekről később lesz szó, csak annyit kívánok már itt felemlíteni, hogy ezeknél nemcsak a védés véghatárai lesznek szűkebbre véve, azaz közelebb a vívóvonalhoz, hanem az átmenetek egyik védésből a másikba is változnak annyiban, hogy a

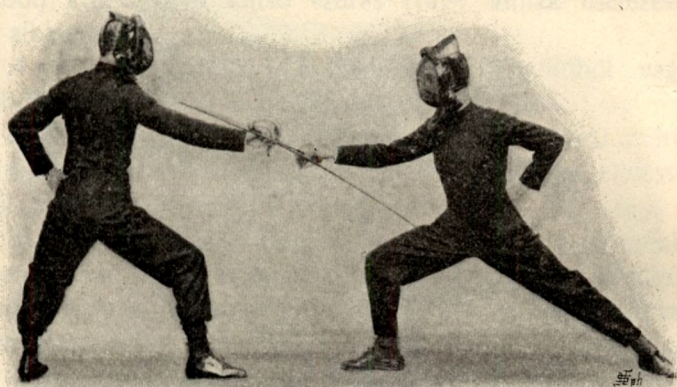
40. ábra. — Visszavágás mellre és kitörésben vett prim-védés.

cselnek soha sem szabad elébe vágni, hanem a védések inkább csak kirekesztik a vágás lehetőségét, továbbá hogy a cselek védésénél főképen a kör- és félkör-védéseket alkalmazzuk és ekkor is lehetőleg csak prim-, kvint- és szekond-védésre szorítkozzunk.

A cseleket tehát inkább még csak követjük, öklünk a jobb váll előtt egy körben mozog, mely mozgás iránya az óramutató járásával ellenkező. Ilyen körben követve ellenfelünk mozdulatait, aránylag még a legkönnyebb aztán az igazi vágásnak a rendes védőhatárig elébe menni, mert — és ez a legnagyobb előnye e védőrendszernek — az összes védéseket egyazon lendülettel és irányban vihetjük ki.

c) Védéseink visszavágások¹ (riposzt) ellen annyiban módosulnak, hogy azokat mindig a *terc-gardon* keresztül (át) kell venni.

Akármilyen támadást védett ki, ellenfelünk leggyorsabban és legközvetlenebbül külső karra vághat vissza (esetleg szögben is). Szükséges tehát, hogy minden vágás után a kitörésből már úgy keljünk fel, hogy ez a legkönnyebb riposzt teljesen ki legyen zárva. Ez úgy történik, hogy kivédett támadásunk után könyökünket *azonnal ruganyosan behajtva*, jobbra lefelé fordítjuk és egész karunkat jobbra

41. ábra. — Visszavágás oldalra és a kitörésben vett szekond-védés.

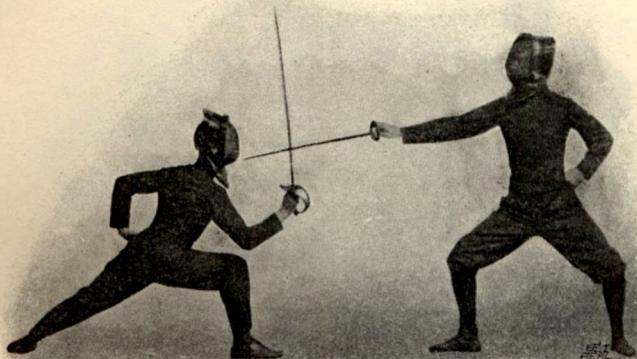
kihozzuk úgy, hogy a következő pillanatban kitörésünkől már felkelés közben *teljesen a terc-gard pozíciójába jussunk, melyen át aztán minden megállás nélkül vagy a szekond-védőállásba (gardba) megyünk, vagy pedig a most már észrevehető visszavágást megfelelően védjük.* Ha a visszavágás tehát csak *valamivel* késett, már ismét a *szekond-állásban* (gardban) vagyunk, melyből, mint ezt már hangsúlyoztuk, a védés aránylag a legkönnyebb.

Sokan e *terc-gard* lényegét félreértve, összetévesztik azt a *terc-védéssel*, holott ez ebben az esetben csupán egy *átmenet*, mely az *esetleges* kar- vagy külső arcvédés ellen

* Lásd a 16. cikket.

fedez, illetve nyújt védést. Már pedig, aki ezt félreérti és az átmeneti *terc-gard* helyett *terc-védést* vesz, az a prim-védéssel okvetlenül elkésik, ha más visszavágás jön, mint külső kar-vágás vagy külső arc-vágás, ha pedig az ellenfél a visszavágást elmulasztotta, rendesen egészen mereven áll meg a tercben és így a következő támadásoknak erősen ki van téve.

A mondottakból kitűnik, hogy itt is egy időrészcsekével megelőzi a kard-mozdulat a láb-mozdulatot: a védést tehát befejezzük, mielőtt jobb lábunk a vívó-állásba visszatért volna úgy, hogy védésünk után egy újabb visszavágást egész

42. ábra. — Visszavágás külső arcra és a kitörésben vett terc-védés.

futólagos sarok-dobbantás után (esetleg csak hátrahajlással térve vissza) már megint kitörés közben adhatunk be, mi által a lehető legnagyobb gyorsaságot érjük el.

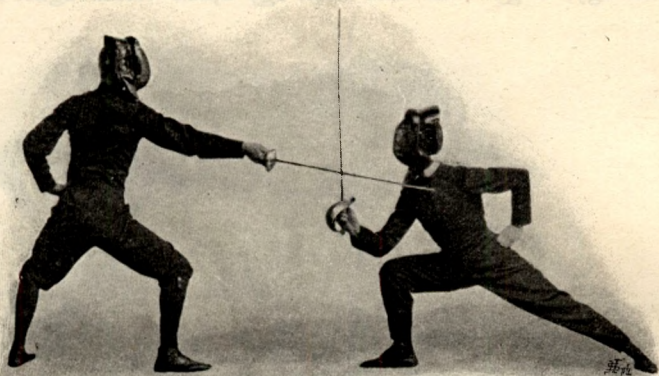
d) Kitörésben (felkelés nélkül) a visszavágást csak kivételesen védjük, amikor t. i. ellenfelünk bizonyos *szokásos* visszavágására bizton számítunk; amiről később lesz még szó. Itt csak az e célra módosított védéseket soroljuk fel és mutatjuk be:

1. A kitörésben vett prim-védés, 40. ábra.
2. A kitörésben vett szekond-védés, 41. ábra.
3. A kitörésben vett terc-védés, 42. ábra.
4. A kitörésben vett kvart-védés, 43. ábra.
5. A kitörésben vett kvint-védés, 44. ábra.
6. A kitörésben vett szekst-védés, 45. ábra.

Ezek közül, mint az ábrákról látjuk, csak a szekond-védés tér el a rendes védéstől, a többieknél csupán a kar van jobban behajtvva és a penge van a szükséghez képest többé-kevésbé eltérő helyzetekben.

* * *

Ha már most egy visszapillantást vetünk a tanult egész védőrendszerre, annak főelőnyeit a következőkben találhatjuk meg:

43. ábra. — Visszavágás hasra és a kitörésben vett kvart-védés.

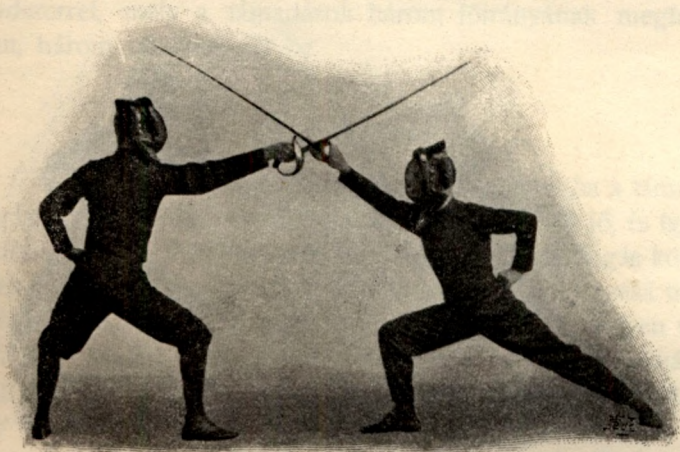
1. Kiinduló pontul minden védéshez az elismert jó *szekond-* (bizonyos körülmények közt magas szekond-) *állás* vagy *gard* szolgál.

2. Az egyenes és ú. n. félkör-védések megfelelő összekötése által az összes testrészek három fővédéssel: a prim-, szekond- és kvint-védéssel megvédelmezhetők. A terc (mély terc), a kvart (mély kvart) és szekszt (magas kvart) ezen védőrendszerben csak szükség-védések (Nothparad), melyek kikerülése csupán a vívó ügyességétől függ és melyeket mintegy *ösztönszerűleg* vesz (parades du sentiment, parate di tasto).

3. E védőrendszer a visszavágás védésénél is fentartható és a *terc-gardban* egy oly átmeneti állást talál, mely a kart és külső arcot, tehát a visszavágásnak legelső sorban kitett testrészeket fedezi (illetőleg védi), anélkül, hogy e

védésbe külön kellene átmenni, mert már a védőrendszer fővédéseibe való helyes átmenetben bentfoglaltatik.

A védőrendszer egyszerűsége és észszerűsége jellemezte a régi magyar iskolát is, mely a következetesen keresztülvitt ú. n. prim-gardon (de talán inkább magas szekondnak nevezhető gardon) való átmenetre alapítja a védőrendszert két fővédéssel: a prim- és szekond-védéssel. A magyar iskola kvint-helyett is a prim-védést alkalmazta melyet azonban magasabban vett, mint az olasz iskola. A szúrásra a magyar rendszerek súlyt

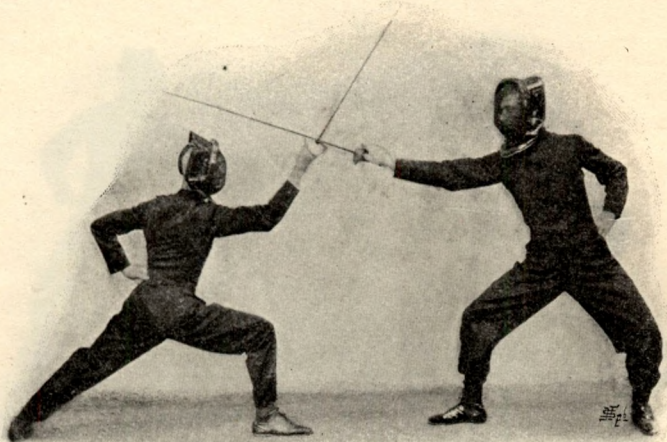

44. ábra. — Visszavágás fejre és a kitörésben vett kvint-védés.

nem helyeztek, minek következtében már a vívóállás is egész más volt. A kéz (kar) már a magas és jobbra eső gard által is meglehetősen védve volt, anélkül hogy az így nyitott invitóba könnyű lett volna bejutni (53. ábra). Ennek az iskolának gyakorlati értékű védő-rendszere, mely sokban egyezik az *újabb* olasz iskolával is, ma is elismert jó.¹

¹ Nyíltan bevallom, hogy szívesebben látom, ha valamelyik tanítványom a régi magyar rendszerhez ragaszkodik, mint azt, ha az olasz iskola, meg nem értett és hibásan utánozott védő rendszerét vette fel és ok nélkül mély terc-, szekst- és kvart-védésekkel hadonáz. Éppen a két rendszer fent vázolt közös érintkezési pontja szeretettette meg velem az olasz iskolát, melynek tökéletességéről beszélni ma már anakronizmus volna, mert ez az iskola maga csinált iskolát.

Igaz, hogy a prim-védés alkalmazása a kvint-védés helyett a kar külső részét és az oldalt valamivel jobban kiadja, különösen ha ebbe a védésbe a fejevágás *cselezése* következtében mentünk, de ezzel szemben az olasz rendszer a kvint-védésével a hasat és mellet adja ki jobban. Bár az utóbbi rések már nehezebben érhetők el és ami a fő, az ellenük intézett támadás jobban észrevehető, mégis e csak látszólagos hátrány vitt rá egyes vívókat arra, hogy a kvint-védést elhagyva, csupán prim- és szekond-védéssel

45. ábra. — Visszavágás fejre (fokkal) és a kitörésben vett szeksz-t-védés.

iparkodjanak boldogulni, mikor is fejét primmel és magas szekonddal, de még leginkább hátrahajlással védik.¹

A tanítványnak a tanulás e szakában csak a helyes és szabályszerű védéseket szabad használni és soha sem szabad *általános* („univerzál“) védekezésbe esni, mely csak akkor állja meg helyét, ha a támadó a támadottnál ügyetlenebb. Ellenkezőleg a védési munkát, változatlan korrekt testtartás

¹ Védhetjük az összes támadásokat csupán terc- és kvart-védéssel is; azonban ez kétségtelenül hibás, nemcsak mert a cselezés ilyen rendszer ellen végtelen könnyű és minden felülről jövő vágás kivédése aránytalanul nehéz, hanem mert a fej csak úgy védhető, ha a terc- és kvart-védés összeköttetésénél a kardhegy hátramarad, mi által a kar és kard valóságos szerpentin táncot járnak.

mellett, csupán a karnak szabad végezni, mert különben megeshetik, hogy ebben az időben oly ferde testtartást szokunk meg, hogy arról soha többé nem tudunk leszokni, és a *jó védés* dacára is bekapjuk a vágást vagy szúrást, mert testünk nem áll a védés jóságához szükséges helyes állásban.¹

Legjobb volna természetesen egy általános védésre tenni szert, melylyel minden testrészt meg lehetne védeni, de amíg ez, hogy úgy mondjuk „a bölcsek követé” képezi a vívásban és csak titkos óhaja a vívóknak, addig elégedjünk meg egy rendszerrel, mely a támadások három főirányának megfelelően, három védéssel éri be.

15. A kitérés.

A *kitérés* (parata di misura) akkor van helyén, ha a támadó vágása „rövid”, azaz nem testre, hanem a pengére jó, és így a védésnek semmi értelme sincs, mert egyfelől a kardfogás könnyen meglazulhat, másfelől meg ellenfelünk rövid vágása után gyorsan visszamehet, így egy jó visszavágásra úgy se igen van alkalom. Azután meg az ilyen rövid kéz- és karvágásoknál a vágás, illetve elvágás pillanatát magunk is felhasználhatjuk egy sikeres támadásra.

A kitérést csak belső vágások ellen szabad alkalmazni.

A kitérést belső karvágás ellen úgy csináljuk, hogy jobb karunkat könyökben erősen behajtvva, jobbra és egy keveset lefelé viszszzük, hogy a vágás el ne érhesse és ellenfelünk kinyújtott karjára felül vagy kívül *azonnal* utánvágunk. A külső karvágás az oldalvágás lendületével és irányában a kardkosár fölött találjon. A külső lendítés, melyet az utánvágáshoz veszünk, átfut egy a mély terc-védéshez hasonló állást, mi által a külső oldalon szükség esetén védve vagyunk, ha a vágás tehát véletlenül oda volt irányítva (a belső vágást cselezve és karunkat alulról kifelé megkerülve), az utánvágásból visszavágás lesz. A védekezés e módja brutális támadók ellen gyakran

¹ Világos, hogy például a szekond-védés csak addig fedez, amíg testünk is a helyes állásban van. Amint testünkkel erősen hátrahajolunk, az előbb még fedett rések mindinkább nyílnak, amit tehát a hátrahajlás által a fej védéséhez nyerünk, azt az oldal és a has védéséhez veszítjük.

igen jó szolgálatot tesz. Az utánvágást ilyenkor óvatosságból rendszeren hátra-kitöréssel kötjük össze és ellenfelünk ismételt vágásai ellen ismételten is alkalmazhatjuk. Minél hevesebb lesz ellenfelünk hátrálásunk folytán, annál inkább el fogja magát vágni és így utánvágásunkra rést adni. Testre irányított vágások ellen éppen csak annyit szabad hátrálni, hogy a vágás (szúrás) testünket el ne érhesse, mert máskülönben utánvágásunk rövid lesz.

A kitérést természetesen nem szabad rendszerré tenni, mert a jó vívó ellenfél úgy is oly pillanatban támad, mikor a védekezés kitéréssel lehetetlen lesz; aki tehát a védést elhanyagolta, teljesen ki lesz szolgáltatva a támadásnak, melyet védeni nem tanult meg.

Védekezni lehet hátrálással is, de csak abból a célból hogy ellenfelünk túlságos közeledésével szemben a vívótávolságot betartjuk, vagy amikor a tér és helyzet megengedi, még megfigyeléseket tegyünk. Máskülönben lehetőleg helyből védünk, *sőt gyakran legjobban tesszük, ha ellenfelünknek a védessel elébe megyünk.*

VII. FEJEZET.

16. A visszavágás.

A védés után *közvetlen* adott, azzal mintegy egybekötött szúrás vagy vágás *visszavágásnak*, esetleg visszaszúrásnak (riposzt, riposte, risposta) neveztetik.¹

A visszavágás adható egyenes vágással vagy szúrással, lendített-vágással vagy kitérő szúrással, sőt csellel is; jellemző sajátsága, hogy a védést *azonnal* követi. A vívó akkor van ugyanis legjobban kiadva, mikor kitörésben van, illetve mikor abból felkel; ezt az állapotát kell tehát felhasználni arra, hogy egy vágást vagy szúrást neki bevigyünk. Ez okból nem szabad soha sem a támadást elővigyázat nélkül hajtani végre, hanem mindig gondolni kell az utána jöhető riposztra, és viszont, egyetlen sikerült védés után sem szabad a riposztot elszalasztani.

A visszavágásokat épp oly módon adjuk, mint a közönséges vágásokat, a különbség csupán az, hogy a kiindulás itt a védés, és az előadottakra való tekintettel fokozott gyorsaság kívánatos. A visszavágásokat rendszeren kitörés nélkül csináljuk, ha ellenfelünk a zárt távolságon van; de kitörésből, ha a támadás rövid volt, illetve a karra irányult, tehát nincs a zárt távolságon.

Aki visszavágott, legyen kész arra, hogy ellenfele véd és rögtön viszonozza a visszavágást. E második visszavágást *ellen-visszavágásnak* (kontra-riposzt), az ily visszavágások hosszabb sorozatát *riposzt-játéknak* (hármás, ötös stb. riposzt-

¹ Ha nem védés, hanem kitérés vagy egy a testünket elért vágás vagy szúrás után vágunk vissza, *utánvágás* jó létre.

játék) nevezzük. Az egyes védések után természetesen bármily riposzt adható, az elemi iskolában a leggyakoribbak a következők:

Prim-védésből :

1. lendített fejkvágás,¹
2. lendített belső arcvágás,
3. lendített mell- és hasvágás,
4. lendített felső karvágás,
5. egyenes külső karvágás szögben,
6. egyenes oldalvágás,
7. alsó egyenes szúrás.

Szekond-védésből :

1. felső karvágás,
2. külső arcvágás,
3. lendített fejkvágás,
4. alsó kötött szúrás,
5. felső kitérő szúrás.

Terc-védésből :

1. egyenes külső karvágás szögben,
2. egyenes lendített fejkvágás (coupé), az ellenfél ellen-nyomására számítva,
3. egyenes oldalvágás,
4. lendített belső arcvágás,
5. lendített mell- és hasvágás,
6. felső kötött szúrás,
7. alsó kitérő szúrás.

¹ Ha a prim- vagy a kvint-védést körvédéssel, a kosarat alul kerülve csináltuk, érezni fogjuk, hogy a vágás, különösen nehezebb pengékkel, a visszavágásnak bizonyos lendületet ad, ezt kihasználhatjuk akként, hogy pengénket a vágásnak valamivel jobban elébe nyújtva, a rázuhanó vágást könnyű csuklóengedés által lecsúsztatjuk és az így kapott lendítést felhasználva, a lehető leggyorsabb lendített visszavágáshoz jussunk. Ez a visszavágás, mely csaknem védhetetlen, úgy a magyar mint az említett magas terc iskolában (ú. n. *streif-prim*) nagy szerepet játszott.

Kvart-védésből :

1. egyenes felső karvágás,
2. egyenes külső arcvágás,
3. egyenes fejkvágás,
4. egyenes belső arcvágás,
5. egyenes mell- vagy hasvágás,
6. lendített oldalvágás.

Kvint-védésből :

1. egyenes külső karvágás (esetleg szögben),
2. egyenes alsó karvágás,
3. egyenes oldalvágás,
4. lendített belső karvágás,
5. lendített belső arcvágás,
6. lendített mell- vagy hasvágás,
7. lendített fejkvágás,¹
8. alsó egyenes szúrás.

Szekszt-védésből :

1. egyenes mellvágás,
2. egyenes hasvágás,
3. egyenes belső karvágás,
4. lendített külső karvágás szögben vagy fejkvágás,
5. lendített oldalvágás.

Magas prim-védésből :

1. egyenes alsó karvágás,
2. egyenes oldalvágás,
3. lendített fejkvágás,*
4. lendített belső arcvágás,
5. lendített mell- vagy hasvágás,
6. lendített belső karvágás éllel vagy fokkal,
7. alsó egyenes szúrás.

¹ Lásd az előbbi jegyzetet.

Magas szekond-védésből :

1. egyenes alsó karvágás,
2. egyenes külső karvágás szögben,
3. egyenes hasvágás,
4. lendített fejkvágás,
5. alsó egyenes szúrás.

Mély terc-védésből :

1. egyenes fejkvágás,
2. egyenes belső arcvágás, éllel vagy fokkal,
3. egyenes mellvágás éllel vagy fokkal,
4. felső karvágás éllel vagy fokkal,
5. felső kötött szúrás,
6. alsó kitérő szúrás,
7. lendített hasvágás.

Mély kvartból :

1. egyenes felső karvágás,
2. egyenes külső arcvágás,
3. egyenes fejkvágás,
4. egyenes belső arcvágás,
5. egyenes mell- vagy hasvágás,
6. lendített oldalvágás.

A *visszavágások használatánál* a vívó fejlődésében három fokozat van: az elemi iskolában a vívó minden lehetséges visszavágás vagy szúrás szorgalmas gyakorlása mellett minden védéshez egyetlenegy, még pedig a lehetőleg legegyszerűbb visszavágást gyakorolja be legjobban (*iskola-visszavágás*); később ugyanígy minden védéshez egy-egy nehéz és szokatlan visszavágást szokjon meg (*forsz-visszavágás*); végül a teljesen kiképzett vívó minden védés után külön választja ki a legalkalmasabb visszavágást (*visszavágás à tempo*).

A kezdő fokon *egy visszavágás* gondos és alapos begyakorlásának két oka van:

1. A tanítvány minden védeésre legalább egy visszavágást szokik meg úgy, hogy azt minden gondolkozás nélkül, mintegy reflexszerűen és villámgyorsan adja ki.

2. A mester az iskolázásnál, ismerve a tanítvány megszokott visszavágásait, annak kivédésére nem fordít figyelmet, úgy azt a tanítvány mozdulataira összpontosíthatja.

Kezdetben tehát, ha csak a mester mást nem vezényel, a tanítvány minden védeésre ugyanegy megállapított riposzt ad.

Ilyenek lehetnek például:

1. primből — lendített fejbágás,
2. szekondból — külső arcvágás,
3. tercből — lendített mell- vagy hasvágás (traversone),
4. kvartból — külső arcvágás,
5. kvintből — oldalvágás,
6. szeksztből — hasvágás.

Ezek ugyanis a legközvetlenebb visszavágások. A prim-védésből még egyenesebben ugyan oldalvágással is lehetne visszavágni, de ez, ha az ellenfél a vágásnál kissé alacsonyan tartotta a kezét, nehézségekkel jár. A terc-védés után oldalvágással is lehetne visszavágni, de a tapasztalat szerint a hasvágás legalább is van olyan gyors, és az oldalvágásnál arra is kell ügyelni, hogy az ellenfél kosarát elkerüljük.

17. Az ismételt egyszerű támadás.

Az ismételt egyszerű támadás, mint neve is mutatja, nem egyéb mint a támadás (vágás, szúrás) ismétlése. Akkor alkalmazzuk, ha az ellenfél támadásunkat kivédte, vagy az elől kitért, de a visszavágást vagy utánvágást elmulasztotta.

Végezhető háromféleképen: 1. kitöréssel, 2. ismételt kitöréssel, 3. ismételt rohammal.

1. Ha ellenfelünk helytállva védett és nem vág vissza, akkor a kitörésből gyorsan felkelünk (nem mulasztva el a jobb láb sarkával a dobantást sem) és a *terc-gardon át* vett lendítéssel, újabb kitöréssel valamelyik részbe lehető gyorsan újból vágunk vagy szúrunk. Neve: *ismételt támadás kitöréssel (remise, rimessa)*.

2. Ha ellenfelünk hátra lépve védett vagy tért ki, de a riposztot vagy az utánvágást elmulasztotta, akkor nem hátra kelünk fel a kitörésből, hanem előre (ismételt kitörés) és a gardon át vett lendítéssel újabb kitöréssel valamelyik részbe gyorsan újból támadunk.¹ Neve: *ismételt támadás ismételt kitöréssel (redoublement, raddoppio)*.

3. Ha ellenfelünk hátraugrott, akkor csak az ismételt rohammal érhetjük el. Neve: *ismételt támadás ismételt rohammal (reprise, ripresa)*.

Például:

A) *Mester:*

Tanítvány:

rendes távolság:

szekond-gard,

szekond-invító,

támad fejvágással, ugrás rohammal,

véd helyben (készakarva hátra hajolva) kvint-védéssel és *nem vág vissza.*

ismétli a támadást az 1. szerinti módon oldal-, has-, alsó kar- vagy belső karvágással (utóbbit fokkal).

B) *Mester:*

Tanítvány:

rendes távolság:

szekond-gard,

kvint-invító,

támad hasvágással, ugrás rohammal,

véd (készakarva hátra hajolva) helyben kvart-védéssel és *nem vág vissza,*

ismétli a támadást az 1. alatti módon fejjvágással vagy külső arcvágással,

¹ Ez az újabb támadás természetesen ugyanabba a részbe is irányítható, melybe az első volt irányítva.

vagy:

véd prim-védéssel és *nem vág vissza.*

ismétli a támadást ugyanúgy, oldalvágással.

C) *Mester:*

Tanítvány:

rendes távolság:

terc-gard,

prim-invító,

támad oldalvágással,

véd (készakarva hátrahajolva)
szekond-védéssel és *nem vág vissza.*

ismétli a támadást az 1. szerinti módon külső arc- vagy fejevágással stb.

Ezután a mester felváltva hátralépéssel véd, a tanítvány pedig a 2. pont szerinti módon megfelelő lábmozdulattal (ismételt kitöréssel) követi.

Végül a mester hátra ugrik és a tanítvány a támadást a 3. pont szerinti módon az ismételt rohammal iparkodik bevinni. A mester az első támadásba elővág, de készakarva röviden, vagy a kosarat találja.

MÁSODIK RÉSZ.

GYAKORLATI RÉSZ.

VIII. FEJEZET.

18. Gyakorlatok megállapított akciókkal.

A visszavágás és ismételt támadás ismeretével a vívás-tanulás elemi részét bevégeztük, az a kérdés merül már most fel, hogy miként viszzük át az eddig tanultakat a gyakorlatba.

Az eddigiekben a vívásnak annyira elemi részei foglaltattak, hogy semmi esetre se lehet még csak gondolni is arra, hogy ennyi ismerettel valaki szabadon vívhasson. Ellenben a gyakorlatok egész sora van, melyekben a tanítvány mesterével vagy egy másik tanítványtársával az eddig tanultakat felhasználhatja. E gyakorlatok vezetik aztán tovább a vívót a kiképzés nehéz fokozatain keresztül.

A mozdulatok mekánikus keresztülvitelén túl, már a vívó-észnek is működnie kell, főleg a tanultaknak egyes esetekre való alkalmazásában. E gyakorlatoknál a mester már ellenfél; vezető, biztató és néha készakarva ügyetlenkedő ellenfél. Magatartásával, változatos mozdulataival iparkodik tanítványát rávenni arra, hogy minden helyzetben eltalálja a kellő cselekvést (akciót). Vezényszavai most már általánosabbak: Támadjon! Védjen! Előre! Hátra! A többi munkát kardja végzi. Hol invitálva, hol kötéssel, majd gardban megy előre; kényszeríti a tanítványt, hogy az eltalálja, mit kell csinálnia; mozdulatait javítja, igazítja.

Kevés vívónak lesz azonban alkalma arra, hogy mindig a mesterrel vívhasson, kénytelen tehát társaival is gyakorolni. E gyakorlatoknál felváltva viszik a mester szerepét, megállapodnak arra, hogy melyik mit fog csinálni, ki támad, ki véd.

Ezek az úgynevezett *gyakorlatok megállapított akciókkal vagy bemozdított gyakorlatok* (exercices conventionnelles).

Főleg arra kell ezeknél ügyelni a vívóknak, hogy a megállapodásokat pontosan megtartsák, a mozdulatokat lehető legnagyobb korrektséggel vigyék keresztül, egymást különösen a gyakrabban előforduló hibákra (pl. a bal láb felemelése a kitörésnél, hibás kéztartás stb.) figyelmeztessék, a távolságot, melyet célszerű a földön megjelölni, pontosan betartsák.¹

A támadó és védő között mintegy versenyzés folyik arra nézve, hogy ki tud több vágást beadni, illetve kivédeni. E versenyzésnek soha se szabad azonban oda fajulnia, hogy egyik vagy másik türelmét és nyugalját elveszítse. A felmerülhető vitáknál a legszigorúbb udvariasság határain belül kell maradni és mindig a mester döntését kérni ki. E gyakorlatoknak csupán egy célja van: a tanulás. Minél ügyesebb tehát a gyakorlók egyike, annál jobban meg kell hogy nehezítse a saját feladatát. Nem szabad soha elfelejteni, hogy a támadó helyzete sokkal könnyebb és hogy a jól és „kellő pillanat”-ban kivitt támadás szinte védhetetlen.

19. A tempó.

Az egész vívásnak mintegy éltető lelke a tempó, enélkül a vívás automatászerű vagdalkozás és nem művészet. Igazi jó vívó minden mozdulatát erre alapítja. Való, hogy a tempó teljes megértéséhez és kihasználásához tökéletes vívói technika és teljes tudás szükséges, mégis már itt az elemi rész végén időszerűnek látom erről szólni. Minél későbbre halasztanám ezt, annál nehezebb lenne megértése, annál tovább nélkülöz-nők gyakorlatainkban azt a szellemi rugót, mely azokat érdekessé és tanulságossá teszi. Az eddig tanultakból eredményt akarunk látni és ekkor nem elég például vágni tudni, hanem tudni kell a vágást be is adni, a mi pedig a tempó kihasználásával történik.

Tempó a vívásban azt a pillanatot jelenti, mely a legalkalmasabb valamely vívói mozdulat végrehajtására („kedvező

¹ A két vívó közül a védő rendszerint a falhoz (au mur) szokott állani.

pillanat“).¹ A kedvező pillanat pedig az lesz, mikor ellenfelünket meglephetjük.

Hogy megállapíthassuk azt az időpontot, amikor akciónk ellenfelünket meglepetésszerűen éri, figyelembe kell vennünk a lélektan alapelveit. A cél az, hogy mozdulatunkat oly módon vigyük keresztül, hogy mire ellenfelünk azt észreveszi, már késő legyen védenie (az ellencselekvést megcsinálnia).

Egy már ismertetett gyakorlat megvilágítja tételünket.

Egyik vívó feláll, kinyújtja keztyűs kezét, a másik kardjával arra ráütni igyekszik, mielőtt az első elkaphatná. És mit látunk? Ha a vágó egy kicsit is ügyes, a másik soha sem lesz képes kezét elkapni.² Pedig a támadást várta és látta is.

Ami áll a kéz elkapására, ugyanaz áll a védésre.

Az egyik vívó feláll tetszése szerinti invitóban, ellenfele a kiadott testrészt megvágni igyekszik. Ha a támadást kellő gyorsasággal és ügyességgel csináljuk, mindig sikerül.

Mi ennek az oka?

Tudjuk a lélektanból, hogy az észrevétel, az akarat és az akarat által létrehozott izommozgás között az idegéleti funkciók egész sora van.

E funkciók három részből állanak, az észrevétel, az öntudat és az akarat funkcióiból. A támadó kardja megindul, e mozdulatot jelző fénysugár a védő szemébe jut, a szem ideghártyáján létrejött képet az idegek elviszik az agyba, ahol az az öntudatba jut. Az öntudat az ellenfél mozdulatát megvizsgálja, annak minőségét megállapítja, megkeresi a tudás elraktározott tárházából a megfelelő ellenmoz-

¹ A tempó szóra alkalmas kifejezést nem találtam, talán az »idő-szerű« vagy »kapóra« lenne használható.

² E célra egy más mutató is használható. Valaki egy nyitott zsebkendőt egyik csücskénél fogva a falhoz szorít, a másik feláll karddal a kezében, vívó-állásban, a faltól középtávolságra és kardja hegyét a zsebkendő elé tartja. Feladata a másik által elejtett zsebkendőt esése közben szúrással a falhoz nyomni. Ez azonban nem fog sikerülni, mert bár látja a zsebkendőt elindulni, és a zsebkendő hosszában esik le, tehát volna a szúrásra ideje, mégsem lesz képes azt megszúrni. Akkor sem fog ez sikerülni, ha a falhoz közelebb (zárt távolságon) áll, pedig akkor csak karját kell a szúráshoz kinyújtani, kitörés nélkül.

dulatot (a kéz elkapása, illetve a megfelelő védés)¹ és azután létrejő az annak kivitelére irányuló akarat. A mozgató idegek útján megmozdítatnak az izmok és megcsináljuk a szükséges mozdulatot.

A funkciók közül az észrevétel és akarat funkciói a villám gyorsaságával mennek végbe. Az öntudat munkája is végtelenül gyors, de e gyorsaság függ mégis az agy tudásától és begyakorlottságától. Mindazonáltal az egész működés igen kevés időt igényel. De mégis kell reá idő. Mire a védőmozdulat megkezdődik, a támadó végrehajtotta a támadómozdulat felét,² így védésünk rendszerint elkésett.³

Megfeszített figyelem, az ellenfél mozdulata és saját ellenmozdulatunk teljes ismerete mellett, különösen ha kellő távolságtartással az ellenfél kardja útját meghosszabbítjuk, mégis többször fog sikerülni kezünket elkapni, illetve védeni. A figyelem azonban nem lehet állandóan megfeszítve.

Az agy és az idegek kifáradnak és időnként a figyelem egy-egy pillanatra meglankad. Az ellenfél nyugodt állása mellett tehát a figyelem ez időről időre bekövetkező pillanatnyi ellankadása *lesz a kedvező pillanat, a tempó.*

E gyakorlatoknál azt tapasztaljuk, hogy a védő gyakran védőmozdulatokat csinál (kezét elkapkodja) mielőtt még ellenfele megmozdult volna. Ezek a túlfeszített figyelem következtében beállott öntudatlan vagy ösztönszerű (refleksz) mozdulatok.

Ha éppen ilyenkor vágunk, akkor természetesen a vágás nem fog sikerülni.

Mi lesz tehát ilyenkor a kedvező pillanat, a tempó?

Bizonyára az a pillanat, amikor az ellenfél kardja (ökle) az önkéntelen védésből előbbi helyzetébe *visszatér.*

Az eddigiekben a támadásra tehát *két* tempót ismertünk meg, először a védő nyugodt, de lankadt figyelme állását (*apatikus pillanat*), másodszor az öntudatlan reflex mozdulattól való visszatérést (az *ideges mozdulat pillanata*).

¹ Vagy az előbbi jegyzetben magyarázott mutatványnál az, hogy a zsebkendőt meg kell szúrnia.

² A zsebkendő a szúrás vonala alá esett.

³ Egy gyors vágáshoz vagy szúráshoz alig $\frac{1}{3}$ másodperc kell.

A harmadik tempó az ellenfél *öntudatos mozdulatában* található fel. Ily mozdulat lehet az előrelépés gardban, invitó, kötés stb. Az alkalmas pillanat ilyenkor az, amikor az ellenfél éppen mozdulatközben van, de azt még nem fejezte be. Ilyenkor ugyanis figyelme a végzendő mozdulatra van összpontosítva és így a már leírt idegfunkciók még inkább késedelmet szenvednek. Hogy azonban az ellenfél ilyen mozdulatait felhasználhassuk tekintettel arra, hogy nekünk az észrevételtől az akaratig való eljutásra ugyancsak kell egy bizonyos idő, azt nem annyira meglátni, mint megérezni kell, ami különösen akkor érhető el, ha arra a mozdulatra ellenfelünket *mi* kényszerítettük, vagy azt neki *szuggeráltuk*, mint például ha vonalban tartott karddal a kötésre stb. viszzük rá.

Ilyenkor már nem azt mondjuk, hogy *à tempo* vágunk, hanem azt, hogy *a tempóba*, de helyesebben kifejezve az *ütembe* (azaz a támadás ütemébe), mert a tempó szót itt már a taktus (ütem, időrész) szó értelmében használjuk. (Például: cavazione in tempo.)

1. Gyakorlat.

Mester:

Tanítvány:

közép távolság

szekond-gard,

szekond-kötés,

támad felső kitérő szúrással
vagy fejvágással,

véd magas terc- vagy kvint-
védéssel és mutat alsó szúrást,

siet akkor is, ha talált, *terc-
gardon át* szekond-gardba.

Mindenkor a szekond-gardba sietünk, ha a visszavágás elmaradt, hacsak ismételtet nem támadunk.

2. Gyakorlat.

(Folytatás.)

Mester:

Tanítvány:

a) ha látja, hogy a tanítvány
hibásan megy szekond-gardba,
visszavág külső karvágással,

igyekszik hibájáról leszokni,

vagy:

b) visszavág (szúr) tetszése szerint, de csak egyszerű ripszttal,

igyekszik terc-gardon áta megfelelő védéshez jutni, vagy ha a visszavágás valamivel késett, a védést már a szekond-gardból veszi, melybe az előbbieket szerint sietni kellett.

3. Gyakorlat.

(Folytatás.)

Mester :

Tanítvány :

a)

támad külső arc- vagy fejtágással vagy felső karvágással,

véd magas terc- vagy kvint-védéssel, de a kelleténél valamivel korábban és vesz ismét szekond-kötést,

nem találhat, visszasiet szekond-gardba és támad most már à tempo vagy oldal- vagy hasvágással,

vagy:

b) mint előbb,

támad à tempo fejtágással abban a pillanatban, amikor a mester idő előtti védéséből ismét a szekond-kötésbe készül visszamenni.

Még tanulságosabbak lesznek e gyakorlatok, ha azokat a rendes távolságból lépés-rohammal és ugrás-rohammal viszzük keresztül.

IX. FEJEZET.

20. Az egyszerű támadások és azok elhárítása.

Az egyszerű támadások nem egyebek, mint az első részben tanult vágások és szúrások alkalomszerű kivitelei. Az I. részben adott és e fejezetben közölt gyakorlatokban a vívó már bőséges anyagot talál arra, hogy magát minden eshetőségre feltalálhassa.

Az egyszerű támadásoknál természetesen már a tempónak jut főszerep, mert kivéve a pengekötésekkel kivitt támadásokat, ezeknél csupán az ellenfél által nyújtott rések használhatók fel, míg az összetett támadások legtöbbjének egyik eleme éppen a *résnyitás*.

Első pillanatra úgy látszik, hogy e támadások könnyen védhetők és így legtöbbször eredménytelenek, de ha figyelembe vesszük a tempónál mondottakat, meggyőződünk, hogy az egyszerű támadás, ha azt szabatosan, gyorsan és főleg ha *à tempo* végezzük, a legnehezebben védhető akciók egyike és a támadóra nézve is legkevesebb kockázattal jár.

Az egyszerű támadások elhárítása történhetik:

a) kitéréssel, még pedig karral vagy testtel (*parate di misura*),

b) közbetámadással *à tempo* (régebben tempó-vágások, *colpo al braccio*),

c) védelemmel (*parade, parata*).

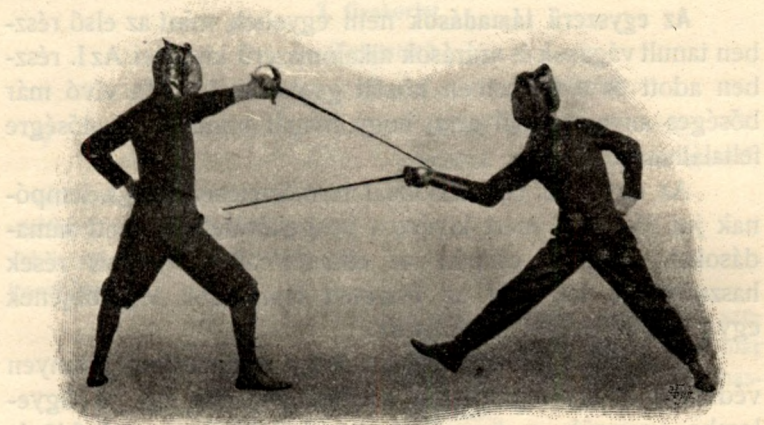
a) *Kitérés*. Hátralépéssel térünk ki az egyszerű támadás elől, ha az testre, a kar elkapásával, ha az a karra (kézre) irányult.

A támadás elhárításának mindkettő igen primitív módja, mely csak akkor alkalmazható, ha a támadás lassan és nem *à tempo* jön.

b) *Közbetámadás.* A közbetámadás egy olyan vívói mozdulat, melylyel ellenfelünk támadását saját támadásunkkal előzzük meg.¹

Az egyszerű támadás ellen csupán egy közbetámadás használható: az **elővágás**.

Az elővágás lényege abban áll, hogy az ellenfélnek mozgásban levő karját *à tempo*, azaz abban a pillanatban vágjuk meg, amikor vágásához a lendületet veszi vagy szúrását irányítja és erre a célra karját előre nyújtja. Vágá-

46. ábra. — Elővágás (hátralépéssel) felső karra fokkal a rövid hasvágás ellen.

sunk tehát ellenfelünk támadását megelőzi (46-ik ábra); iparkodnunk kell azonban, hogy mi azt be ne kapjuk, mert bár lehet, hogy komoly esetben vágásunk oly sebet okozna, hogy nem fejezhetné be a támadását, de ebben bizni soha sem szabad.

Ha a támadás karra volt irányítva, akkor hátra kitöréssel és a kéz elkapásával nem lesz nehéz előle kitérni, de annál

¹ A közbetámadás fajtái: az elővágás, a kitérő szúrás, a feltartó szúrás, a beugrás, mind megannyi tempó-akció. Ezek a *védekezésnek* igen fontos módjait képezik, ezért egyenként fogjuk ismertetni őket ama sorrendben, amint a támadások következnek, melyeknek elhárítására ajánlatosak.

nagyobb nehézséget okoz, ha a támadás testre volt irányítva, mert ilyenkor utána védeni kell.

Ha ismét a tempóról mondottakra gondolunk, be fogjuk látni, hogy a jól és à tempo kivitt egyszerű támadást bekapjuk, mielőtt szándékolt elővágásunkat végrehajthattuk volna. Lassúbb támadásnál is csak úgy kísérhetjük ezt meg, ha az elővágás és a védezés útja nem ellenkezik, és a kettő lendülete azonos.¹

Ily nehézségekkel szemben az a kérdés merül fel már most, érdemes-e egyáltalán elővágni az egyszerű támadásba.

Ha ellenfelünk szabatos és gyors vívó, bizony nemcsak nem érdemes, de nem is lehet. Fontos szerepe jut azonban akkor, ha a támadás lassú. Ugyanis a lassú támadás kivédése nehézségekkel jár.

A védő, aki gyors támadást vár, ha az lassan jön, a védezés határán igen könnyen túlmegy, így a támadás a kard hegyét megkerülve jöhet be (mint péld. a prim-, szekond-, és kvint-védésnél), vagy kezét megszokásból emeli sietve a visszavágáshoz, miáltal kiadja a védeni kívánt rést (mint például kvart-védésnél). Az elővágás lehet hogy talál, akkor még utána a védezés a támadás lassúságánál fogva nem lesz lehetetlen, vagy nem talál, de ellenfelünknek mégis elmegy majd a kedve, hogy lassú támadása által úgyszólván leskelődjön egy részünk előtt.

Az elővágás ezen esetben mindig hátra-kitöréssel csinálendő.²

c) *A védezés.* A szabatos egyszerű támadásoknak az egyedüli biztos és szabályos elhárítása a védezés.

A védeések kivitelnél első sorban az I. részben mondottakra kell hivatkoznunk. Az ismételt támadások ellen

¹ Például ha fejbágás ellen adunk alsó karra elővágást és védünk kvint-védéssel, oldalvágás ellen adunk felső karra elővágást fokkal és ugyanazzal a lendítéssel lesietünk szekond-védésbe stb.

² A hátra-kitörés igen jó szolgálatot tesz akkor is, ha ellenfelünk mitse törődve visszavágásunkkal, vagdalkozását folytatja. Ezekből láthatjuk, hogy az újabban elhanyagolt hátra-kitörés különösen »naturalisták« és legalább kezdetben, minden ismeretlen modorú vívóval szemben igen hasznos lábmozdulat.

természetesen kétszer kell védeni és csak aztán visszavágni. Védhetünk helyben vagy (ha az ellenfél rohama túlerős) hátralépések közben is.

Célszerű azonban különösen erős rohanókkal szemben előrelépéssel védeni, ami ellenünknek meglepetés, nekünk pedig jó visszavágást biztosít.¹

A jó visszavágásban találja meg a védő a tulajdonképeni és hatásos védését. A visszavágás elmaradása vagy késése mindig arra vall, hogy hiányzik az igazi vívót jellemző offenzív természet.

A következők szolgálnak az elmagyarázottak begyakorlására.

4. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

1. terc-gard, kötés vagy invitó,
- a) támad belső fokvágással karra (kitöréssel),

terc-gard,

kitér (kezét jobbra és hátra kapva) és utánvág fejre (kitöréssel) vagy külső karra szögben vagy alsó karra (helyből vagy hátra-kitöréssel).

2. terc-gard,
- b) támad mell- vagy hasvágással (ugrás-rohammal),

terc-invité vagy kötés,

hátra lép és utánvág fejre (kitöréssel) vagy külső karra vagy alsó karra (helyt állva vagy hátra-kitöréssel).

- c) Ugyanaz felcserélt szereppel.

¹ Similia similibus. A rohanó ahhoz szokott, hogy előre hátrálnak, így menekülő ellenfelén mégis kiles valahol egy rést, ahová bevág. Meny-nyivel jobb tehát előre menni. A meglepetést majdnem mindig siker koronázza, a meglepett támadó akárhányszor megáll és hadonázó védekezésbe megy át.

5. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc-gard,
a) támad a felső karra (coupé-
 lendítéssel),

terc-kötés,

elővág belső karra fokkal vagy
 éllel,

b) támad (coupé-) fejbágással
 (rohammal),

kötésben hátra lép és mint fent.

6. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

szekond-kötés,
a) támad fejbágással (roham-
 mal),

szekond-gard,

hátra lép és elővág alsó karra
 vagy lendülettel külső karra szög-
 ben (hátra kitöréssel).

b) támad mint fent, de à tempo,

véd és visszavág külső karra
 szögben, vagy oldal-, fej-, mell-
 vagy hasvágással.

7. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

szekond-gard,
a) megáll,

szekond-kötés előrelépéssel,

támad fejbágással vagy à tempo
 oldal- vagy hasvágással vagy à
tempo fejbágással [lásd 3. gy-
 akorlat *b)*].

b) hátra lép,

támad mint fent, de ugrás-
 rohammal,

véd és visszavág,
vagy:
kitér és utánvág,

c) támad mint fent,

igyekeszik védeni és visszavágni (esetleg ismételt kitéréssel),

vagy:

(ha a tanítvány nagyon lassú, vagy hibásan mozog) elővág és talál.

d) támad a kötésre felső kar- vagy fejvágással,

igyekeszik védeni és visszavágni.

e) támad à tempo (például oldalvágással stb.) és talál.

8. Gyakorlat.

Mester:

Tanítvány:

rendes távolság

terc-gard,
a) megáll,

terc-kötés előrelépéssel,

támad felső kötött szúrással, vagy oldal- vagy hasvágással, az ellenfél ellennyomására esetleg (coupé) fejvágással vagy kitérő szúrással stb.

b) hátra lép kötésben vagy ellennyomással, vagy enged prim-védésbe,

támad megfelelően, ugrás-rohammal.

c) támad kitérő szúrással,

véd szekond-, mély kvart-, prim-, kvint- vagy körterc-védéssel és visszavág (a félkör- és körvédéseknél a kart alul kerülve meg).

d) támad bármit,

véd megfelelően és visszavág,

e) támad à tempo és talál.

E gyakorlatok átvételénél tapasztalni fogja a tanítvány, hogy veszélyes egy és ugyanabban a helyzetben (gardban) lépni előre, mert ellenfelünknek ezáltal alkalmat adunk egy à tempo támadásra. A gardot, invitót és kötést tehát lehetőleg változtatnunk kell. Lehet előrelépés közben két invitót is venni, vagy egy invitót és egy kötést, vagy fordítva, és így ellenfelünk terveit megzavarni.

9. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-kötés,
előre lép kvint-invítóval,

a) a közeledésbe fejvágással
akart támadni, tehát most hibá-
san belevág a kvint-védésbe,

visszavág.

b) támad oldalvágással,

véd szekonddal és visszavág,

c) hátra lép szekondban,

támad ugrás-rohammal, tetszés
szerinti vágás- vagy szúrással
(à tempo úgy, hogy ellenfele
másodszor már ne bírjon hát-
rálni),

d) hátra lép és követi a kvint-
invitót kvinttel,

támad (ugrás-rohammal),

véd és visszavág,

igyekszik védeni és visszavágni.

vagy: támad (ugrás-rohammal)
à tempo (esetleg éppen fejvágás-
sal, mely ellen ellenfele állása
által látszólag védve van),

igyekszik védeni, ami azonban
nem fog mindig sikerülni.

10. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc-gard,

terc-kötés,
előre lép kvart-invítóval,

a) a terc-kötéssel közeledésbe,
kitérő szúrással akart támadni
(vagy mellvágással), tehát a vé-
désre talál,

visszavág.

b) megáll,

támad az invitóból, esetleg
à tempo,

véd vagy bekapja a támadást,

c) hátra lép, esetleg követi az
invitót,

támad (ugrás-rohammal), eset-
leg à tempo és talál.

d) támad à tempo (mikor ellen-
fele az invitóba *indul*, vagyis az
1. ütembe) és talál,

e) támad a kész invitóba
(vagyis a 2. ütembe),

véd és visszavág,

f) végül a mester hol à tempo
támad, hol megáll, hol hátrál,
hol meg készakarva késve támad.

Az *f)*-nél gyakran elő fog fordulni a tanítvány részéről az a hiba, hogy invitója után mindjárt támad, holott az invitó által ellenfele támadását provokálta, így azt várnia és védenie kell. A bekövetkező ambónak tehát ő az okozója. Előfordul az is, hogy ha a mester készakarva elmulasztja a támadást, a tanítvány ezt várva a maga részéről is, habozik egy pillanatig, és csak egy ütemmel később támad, mikor már ismét a mester határozta el magát arra és így mindketten egy ütemben támadnak és találhatnak (tempo commune).

11. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,
előre lép prim-kötéssel,

a) megáll,

támad valamit,

véd és visszavág,

vagy:

b) támad à tempo és talál,

c) hátra lép,

támad (ugrás-rohammal), eset-
leg à tempo,igyekszik védeni és vissza-
vágni,d) támad a kötésre vagy eset-
leg ezt megelőzve à tempo,igyekszik védeni és vissza-
vágni.

12. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

szekond-kötés,

szekond-gard,
előre lép terc- és kvart-invító-
val (a jobb és bal láb előre-
hozását egy-egy pillanattal meg-
előzve),a) támad egyenes szúrással
(tehát éppen a kvart-védésbe
talál),

visszavág,

b) támad à tempo éppen a
terc-invítóba vagy hátrál vagy
hátrál és követi az invitókat
vagy maga is vesz egy invitót
stb. stb.

13. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc-kötés,

terc-gard,

előrelép kvint-kötéssel és kvart-invítóval (a jobb és bal láb előrehozását egy-egy pillanattal megelőzve),

a) a kardot mereven a felső vonalban tartja és hátra lép,

előre lép azonnal à tempo (hogyan ellenfele egy másodszor ne tudjon hátrálni) kvint-kötéssel és kitör oldal- vagy hasvágással, vagy ha ellenfele mégis hátrálatott, belső karvágással, éllel vagy fokkal stb.,

b) hátra lép és támad külső vágással,

véd terc-védéssel, előre lép terc-kötéssel és támad valamit (pl. ellennyomást érezve [coupé-] fejevágással).

c) támad hasvágással és gardba visszatérve, gyorsan hátra lép,

véd mély kvart-védéssel, előre lép terc-kötéssel és vág (coupé-) fejet, mellet vagy hasat.

14. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc-gard,

terc-gard,

előre lép szekond-invító- és kvart-kötéssel (a jobb és bal láb előrehozását egy-egy pillanattal megelőzve),

a) hátra lép és támad ugrás-rohammal, fejbágással vagy à tempo hasvágással, siet terc-gardon át szekondba és hátra lép gyorsan,

véd kvint- vagy mély kvart-védéssel, előre lép prim-kötéssel és támad kitöréssel testre,

b) hátra lép és támad à tempo (a kvart-kötésnek kitérve), külső karvágással szögben (hátra kitöréssel) és siet magas tercbe,

véd (mély) terc-védéssel és visszavág belső karvágást fokkal vagy előre lép kvint-kötéssel és támad kitöréssel testre.

15. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-kötés,

szekond-gard.
előre lép terc-invítóval,

a) hátra lép, a kardot mereven az alsó vonalban tartja,

támad ugrás-rohammal, prim-kötéssel és alsó egyenes szúrással, vagy lendített fejbágással, esetleg à tempo (oldal- vagy hasvágással),

véd megfelelően, de elmulasztja a visszavágást,

ismétli a támadást,

b) támad alsó szúrással (4. k. á.) vagy alsó karvágással fokkal (hátrakitöréssel),

előrelép, a szándékolt prim-kötéssel védi a szúrását, az alsó karvágást eltéríti és visszavág.

16. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,

a) előre lép prim-kötéssel és
támad,

előre lép szekond-kötéssel,

megáll vagy hátra lép, véd és
visszavág,

b) előre lép prim-kötéssel,

kitér à tempo és vág vagy
szúr.

17. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

terc-gard,

kitér a kötésnek és támad
szekond-kötéssel és felső kitérő
szúrással vagy külső arcvágás-
sal stb.,

előre lép prim-kötéssel,

megáll vagy hátra lép.

18. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-gard,

terc-gard,

a) megáll és szekond-kötést
akar venni,

előre lép és a kardot az alsó
vonalban tartja,

kitér à tempo felső szúrással
vagy fejbágással.

b) Hátra lép és vesz szekond-kötést,

támad kötésben maradva, ugrás-rohammal,

véd és esetleg újra hátra lépve, elmulasztja a visszavágást,

követi ismételt rohammal és ismételt vágással (támadással) valamelyik részbe.

19. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,
előre lép és a kardot a felső vonalban tartja,

hátra lép és vesz kvart-kötést,

támad kötésben maradva ugrás-rohammal,

elővág, de készakarva röviden vagy a kardkosárra és hátra ugrik szekond-gardba,

ismétli a támadást ismételt rohammal.

E gyakorlatoknál igyekeztem nemcsak mindig a jó vívóktól várható cselekvéseket számításba venni, hanem számot vetettem az ügyetlenebb, illetve szabálytalanabb vívók magatartásával is. Ha mindig szabatos és egyenlő művészi értékű vívó-ellenfél ellen tanulunk, könnyen találhatunk olyanra, aki, úgy mint Napoleon, „a taktika szabályai ellenére harcol” és mégis legyőz bennünket.

A meneteket nem lélek nélkül kell ledolgozni, hanem gyakorlás közben mintegy felépíteni. Kezdetben a mester a vágásokat néha beengedi, ilyenkor a támadásnál előfordult hibákra figyelmeztet, majd kivédi és ekkor a tanítvány a riposztok (visszavágás vagy szurás) védelmét tanulja meg. Természetesen úgy a támadások, mint a visszavágások rendszeresen

változtatandók. Ilyen módon dolgozva, egy-két gyakorlat, elég anyagot ad egy napra is. Némely gyakorlat kétségtelen nehéznek és korainak látszik. Tényleg nehéz dolog meglátni a megfelelő rést és helyes lábmozdulattal támadva, abba szabatosan belevágni vagy szúrni. De a nehézségeket a vívás e stádiumában kell legyűrni. Az anyag mindig több és nehezebb lesz.

Az eddigiek képezik mintegy alapját és kulcsát az egész vívóművészetnek; aki ezeket jól csinálja, annak már mi sem fog nehézségeket okozni. Minél tökéletesebb valaki az egyszerű támadásokban, annál ritkábban szorul komplikáltabb vívói akciókra, melyek, mint látni fogjuk, mindig kétélű fegyvert képeznek. Minél egyszerűbb valamely mozdulat, annál jobb, annál biztosabb. Ezért kell az egyszerű támadásokat és azok elhárítását tökéletesen beiskoláznunk.

A következő fejezetekben ismertetett összetett támadások voltaképpen nem egyebek, mint az eddigiek módosításai, illetve összetételei. A pengetámadások a kötésekre vihetők vissza, a cseltámadások célja pedig: rést nyitni az egyenes támadásra.

X. FEJEZET.

21. Pengetámadások.

Mindazokat a támadásokat, melyekben nem közvetlen vágunk valamely részbe, hanem előbb az ellenfél pengéjét érintjük (megtámadjuk), *pengetámadásoknak* nevezzük.

Ez értelemben a kötések szintén pengetámadásoknak volnának tekinthetők, de ezek a tulajdonképeni pengetámadásoktól mégis lényegesen különböznek. A kötésekkel ugyanis nem csupán ellenfelünkön nyitunk réseket, hanem magunkon is. Első célunk nem az, hogy az előidézett rést kihasználjuk, hanem hogy ellenfelünket a rajtunk mutatott részbe való, várt támadásra beugrassuk és csak akkor lépünk mi fel támadóan, ha ő ezt elmulasztotta.

Ezért tárgyaltuk a kötések mint az invitók (beugratások) egyik fajtát.

A tulajdonképi pengetámadásoknál azonban a rést erőszakosan nyitjuk és ez által ellenfelünket arra kényszerítjük, hogy azonnal siessen azt védeni.

A pengetámadás célja vagy a vonalban tartott kardnak az utunkból való eltávolítása, vagy egy rés hirteleni erőszakos megnyitása, vagy pedig a fenyegető elővágás vagy szúrás meggátlása. A pengetámadást mindig nyomon követi egy vágás vagy szúrás, ellenfelünk tehát ennek elhárítására kell hogy siessen, ámde már védeése is meg lesz nehezítve, mert a jó pengetámadás a kardfogást is megláztatja és a kardot a vonalból, a védő akarata ellenére kidobja, az elővágástól vagy szúrástól pedig éppen elkésik.

Pengetámadások természetesen visszavágáshoz vagy ismételt támadáshoz is használhatók.

A pengetámadásoknak 5 fajtát ismerjük. Ezek:

1. A kötések és átmenetek.
2. Az eltolás (deviamento).
3. A csavarások (trasporto di ferro).
4. Az elütés (battement, battuta).
5. A lefegyverzés (désarmement, sforzo).

1. **A kötések**ről és az **átmenetek**ről már a IV. fejezetben szoltunk.

Ha a kötés vagy átmenet célja az, hogy ellenfelünket kötésünk által meglepve, a nyitott részbe *azonnal* támadjunk, máskép kell azt kivinni, mint eddig tanultuk. Rendes távol-ságból előre lépve, szándékunkat lehetőleg álcázva, a kötetst csak bal lábunk előrehozásával egyidejűleg viszzsük ki úgy, hogy a rákövetkező kitörés közben már támadhassunk.

2. **Eltolás**nak (deviamento) nevezzük a kötetst, ha ellenfelünk merev ellenállással tartott terc- vagy szekond-gardja ellen erősbödő nyomás által oly célból csináljuk, hogy ellenfelünket az ellen-nyomásra kész tessük és ennek ideje alatt lehetőleg megközelítsük, a rákövetkező egyszerű támadás céljára.

3. **A csavarás**nak (trasporto di ferro) is az a célja, hogy az ellenfél *mereven tartott* pengéjét a vonalból kivigyé. Ez úgy történik, hogy *valamely kötésünk*ből pengénk erejével és a kardkosárral ellenfelünk pengéjének gyenge részét hatalmunkba kerítve, hirtelen és meglepően közeledve kardját csavarszerűen *más* állásba erőszakosan átvisszük, mire a meglepetés pillanatát kihasználva, az újonnan támadt részbe vágunk vagy szúrunk. A csavarás annál könnyebben fog sikerülni, minél merevebb ellenfelünk kardtartása, mert éppen merev ellenállása folytán kerül a penge gyengéje kardkosarunk közelébe. A kivitelnél a kötéssel kezdet érintkezést (kontaktust) egy pillanatra sem szabad elveszteni. A csavarást végezhetjük primbe, szekondba, tercbe, kvartba és kvintbe. Primbe és kvartba a csavarást ritkán vagy sohasem használjuk, mert ezek nem célszerűek; ellenfelünk ugyanis merev kardtartásával kardhegyével éppen akkor kerülne ismét a vonalba, amikor támadni akarunk.¹

¹ Ugyanez okból ily merev pengertartás ellen a következőkben magyarázott *elütés* alkalmazása sem volna helyén.

A leghasználatosabb csavarások és a belőlük csinált akciók a következők:

A) *Saját prim-kötésünkből* :

a) csavarás felfelé kvinthe, utána egyenes alsó szúrás vagy oldalvágás, vagy lendítéssel belső arc-, mell- vagy hasvágás, vagy belső karvágás fokkal vagy alsó karvágás.

b) Csavarás kifelé terche és (coupé) fejevágás vagy kitérő szúrás vagy bármely vágás a belső résekbe és belső karvágás fokkal.

B) *Saját kvart-kötésünkből* : csavarás szekondba és külső arc- vagy fejevágás, vagy felső karvágás.

C) *Saját kvint-kötésünkből* : csavarás terche és oldalvágás vagy kitérő szúrás vagy lendített vágás a belső résekbe, vagy belső karvágás fokkal.

Szekond-kötésből csak kvartba, *terc-kötésből* csak primbe lehetséges a csavarás, ami, mint mondtunk, nem praktikus; ilyenkor inkább az *eltolást* fogjuk használni.

4. **Az elütés** (battement, battuta). Az elütésnél pengénk közepével az ellenfél pengéje közepére egy erős ütést mérünk, oly célból, hogy az félredobtván, a tüstént következő támadásunkhoz erőszakosan és hirtelen rést nyissunk.

Az elütés csinálható gardból, saját invitónkból vagy kötésünkből az ellenfél gardjára, invitójára vagy kötésére.

Az elütést háromféleképen csinálhatjuk:

1. Egyenesen, vagyis a pengét abban az irányban vezetve, mint az az egyszerű védésekhez szükséges (*egyszerű elütés*, battuta).

2. Átmenettel, vagyis úgy, hogy saját, esetleg ellenfelünk kötésére a kard alatt az ellenkező oldalra megyünk át és az elütést a kötéssel ellenkező irányban végezzük (*elütés átmenettel*, battuta di cambiamento).

3. Kör-átmenettel, vagyis akként, hogy az elütéshez egy a körvédekéknél használt kör- vagy félkörmozdulatot használunk, (elütés körátmenettel, contro-battuta).

Az elütés csak akkor jó, ha a) ellenfelünk azt előre nem vette észre és így előle kitérnie nem sikerült, b) ha elég erős volt, hogy kardját a vonalból tényleg félredobja, c) ha a támadás az elütést közvetlen követheti.

Közép távolságból kivitele egyszerűen *à tempo* történik és nehézséget nem okoz. Rendes távolságból már nehezebb az elütésnek a lábmozdulatokkal való összekötése. Szabály az, hogy az elütés abban a pillanatban már meg legyen csinálva, amikor a jobb láb után hozott bal láb helyére a dobantással megérkezik. *Lépés-rohammal* összekötve például az első ütemben a lendületet vesszük az elütéshez, a másodikban az elütést végrehajtjuk, a harmadikban az egyenes támadást megteszük. A kardmozdulat a lábmozdulatot mindig *egy pillanattal* megelőzi. Hogy az *a)* alatti követelménynek megfeleljen, az elütést célszerű valamely invitóval vagy kötéssel összekötni, mert ha a közeledésnél karunkat a lendítéshez behajtjuk, az elütést már azzal elárultuk. *Ugrás-rohammal* a pengetámadás két ütemre történik. Az első ütemben a lendítést vesszük az elütéshez, az ütem végpontján és a második ütem kezdetén megtörténik az elütés, a második ütem már a közvetlen támadásé.¹

Ugrás-rohammal az elütés előzetes egyenes lendítéssel (álcazás nélkül) is lehetséges, és hogy azt lehetőleg ne áruljuk el, de az elütés mégis erőteljes legyen, azt következőkép kell véghezvinni:

A *terc- és szekond-gardban* tartott pengét lendített-elütéssel úgy támadjuk meg, hogy az érintkezéssel egy pillanatra felhagyva, könyökünket valamivel jobban behajtva, jobbra és kifelé hozzuk úgy, hogy amikor karunkat az ütéshez erélyesen a *terc-*, illetve *szekond-védés* helyzetébe nyújtjuk, az ütés a pengét lehetőleg keresztezze és úgy dobja félre, hogy a támadó penge maga ott megálljon.² Karunkat itt tehát nem szabad egészen kinyújtani; a kardra nem *ráütni*, hanem azt *elütni* kell, kezünket a lendítéshez minél kevesebbet szabad a vonalból behozni.

¹ Ha az elütést nem komoly támadás céljaira, hanem kutatás, zavarás, beugratás céljából (ú. n. második intencióból) használtuk, úgy azt nem az első ütem végén, hanem előbb (a jobb láb letevésekor) vesszük ki, így magunknak időt és alkalmat hagyunk, hogy az első ütem végén kicsalt közbetámadást kivédjük és céljainkra felhasználjuk. (Lásd XIII. fejezetet.) Ugyanily módon történik a pengetámadás akkor is, ha azt nem a vágás (szúrás), hanem a csel követi.

² Mint a mélyen vett karambolgolyó.

Az ütés iránya terc-gardra jobbra előre és egy keveset lefelé, szekond-gardra jobbra előre és egy keveset felfelé. Nevük: *külső elütés* tercbre vagy szekondba.

Az invitókra és kötésekre az elütés rendesen (a vivó-vonaltól számítva) *belülről* történik¹ és pedig következőkép:

Prim-invitóra és kötésre a pengét épp úgy támadjuk meg, mint a szekond-gardban állót, de könyökünket az ütéssel nyujtva, egyidejűleg 180°-ra befelé fordítjuk.

Szekond-invitóra, kötésre és szekond-gardra az elütés nyujtott, de nem kifeszített karral és a penge hátával balra és kevésbé felfelé történik úgy, hogy a pengét lehetőleg keresztezzük.

Terc-invitóra, kötésre és terc-gardra az elütés nyujtott, de nem kifeszített karral a penge fokával balra és egy kissé lefelé történik úgy, hogy a pengét lehetőleg keresztezzük.

Kvart-invitóra és kötésre az elütés épp úgy történik, mintha a terc-gardot támadjuk meg, azonban az ütéshez könyökünket még valamivel jobban kihozzuk.

Kvint-invitóra és kötésre az elütést megint nyujtott, de nem kifeszített karral, a penge fokával alulról felfelé csináljuk úgy, hogy a pengét lehetőleg keresztezzük.

Ezek az *elütések belülről* (illetve kvintre: *elütés alulról*).

A *vonalban tartott kard ellen* az elütés belülről mély kvartba és az elütés belülről primbe vannak használatban, a szerint, amint a kard a felső vagy alsó vonalban áll.

A magyar gardra (magas szekondnak neveztük) az elütés alulról kvintbe használatos, mely a felső vonalban tartott kard ellen is lehetséges.

Amennyiben kardunk, mint például a kötéseknél, még nem volna az elütéshez szükséges helyzetben, azt átmenettel, illetve *körátmenettel* (contro-battuta) mindig a kardkosarat kerülve, visszük át a kellő irányba, a kitérő szúrás módjára közeledve. A terc- és szekond-kötésre ez coupé-lendítéssel, a kardhegyet kerülve, is lehetséges, de ez a két elütés már a lefegyverzésekhez tartozik.

5. **A lefegyverzés** (désarmement, sforzo). E pengetámadás célja, hogy az ellenfél kardját kiüssük a kezéből, vagy

¹ De történhetik a vivóvonal felé is ez az ú. n. *ál-elütés* (battuta falsa).

legalább fogása teljesen meglazuljon úgy, hogy egy pillanatra harcképtelen legyen.

Az összes vívói eszközök között ez a legnagyobb és legmegdöbbentőbb hatású; de ehhez képest kivitele is rendkívül nehéz, veszélyes, így nagy óvatosságot igénylő.

A lefegyverzés lehetőleg az ököl nyitott része, tehát az ujjak irányában az ellenfél pengéje belső lapjára vagy fokára, a mi pengénk élével és erős részével mért ütés segélyével történik, mely ütés az ellenfél pengéjének nem csak egy pontját éri, hanem lendülettel annak egész közepén a kosár felé végig suhan. E mozdulatot a régi magyar iskola **surlás**-nak nevezi.

A lefegyverezés következtében ellenfelünk kezéből a kard kiesik, kifordul vagy legalább úgy meglazul, hogy az azonnal következő egyenes (közvetlen) támadás védelmére képtelen lesz.¹

A lefegyverzés nehézsége abban áll, hogy a kardoknak meghatározott helyen kell érintkezniök, a mi feltételezi azt, hogy az ellenfél nyugodtan álljon, veszélyessége pedig abban, hogy a csapásnak erősnek kell lenni; ha tehát az ellenfélnek sikerül kitérnie, akkor elvágjuk magunkat és biztosan bekapjuk a vágást ha ellenfelünk közbetámad.

A lefegyverzésből használatban vannak:

Szekond-gard ellen:

1. *A belső surlás primbe.* Terc-gardból, prim- vagy kvint-invítóból az ellenfél szekond-gardját úgy támadjuk meg, hogy a kardhegyet megkerülve a prim-védés irányában, a *lendítést* úgy véve, mint az oldalvágáshoz, pengének erejével ellenfelünk pengéje közepén és hátán, egy erőteljes suhanást, surlást viszünk véghez, azt előre és balra felfelé dobva.

2. *A külső surlás szekondba.* Az ellenfél szekond-gardja ellen úgy történik, mint a külső elütés, csupán az elütés

¹ A lovagiasság tiltja a már lefegyverzett ellenfélre való vágást. A lefegyverzés akkor következik be, ha a kard a kézről a földre esett. Versenyvívásnál és az assautban a lefegyverzés »volt«-nak számít. A földre esett kardot ilyenkor fel kell venni és ellenfelünknek tisztelegéssel átnyújtani.

helyett a fent leírt surlást alkalmazzuk, melyet azonnal oldalvágás vagy külső arcvágás vagy külső karvágás követ.

3. *A belső surlás cercle-be* a szekond-gard ellen leg-hatásosabb surlás. Ez is belülről történik, de nem mint az 1. alatti primbe, hanem a nevét a régi kardiskolából vevő cercle-be,¹ vagyis nem első, hanem a negyedik, sőt a $\frac{4}{1}$ kézállásban.

Ez a lefegyverzés szekond-kötésből való átmenettel lesz összekötve, de a szekond-gardból, terc- vagy kvint-invítóból is kitűnő; rendszeren sikerül ellenfelünk kardját egészen kidobni kezéből. Legjobb a belső surlást, mely könyökünk erélyes beforgatása által éllel előre és balra felfelé történik, azonnali *lendített* fej- vagy arcvágással kötni össze.

Terc-gard ellen:

4. *A külső surlás* tercbe úgy történik, mint a külső elütés a tercbe, csupán az elütés helyett surlást használunk, melyet helyesen azonnal felső szúrás, külső arcvágás vagy külső karvágás követ.

5. *A belső surlás* kvartba, úgy történik, hogy az ellenfél *kardhegyét megkerülve* pengéjét erélyes surlással belülről támadjuk meg és pedig rendszeren a penge hátát, magas tercben a penge lapját. Magas tercre e surlás rendszeren az ellenfél teljes lefegyverzésével végződik. Belső surlás után azonnal külső arcot vagy felső kart kell vágni (rézsút jobbra a könyökhajlásba célozva).

A surlások épp úgy, mint az elütések átmenettel és kör-átmenettel is összeköthetők.

* * *

¹ A cercle-védés, melyet a régi iskola a vitörvívásból vett át arra a célra szolgált, amire a mostani (mély) prim-védés, ehhez hasonlított is, csak hogy a könyök 180 fokkal befelé van fordítva és kevésbé behajtván, a kard hegye lefelé és befelé, az éle balra állott. E védést a mély terc-védés folytatásából kapjuk, ha például alsó kitérő szúrást akarnánk védeni, a mi a legvégső esetben mint szükségvédelem ma is elfogadható. Különben a (mély) prim- (fenti esetben fél kontra-prim-) védés sokkal jobb és a cercle használatát teljesen pótolja, a nélkül, hogy a vívót annyira exponálná.

A pengetámadásokat ezzel befejezve, következik azok tanulmányozására néhány gyakorlat. (A pengetámadások elhárítási módját a 22. pont 114. oldal tartalmazza.)

20. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-gard,

terc-gard vagy szekond-gard, támad külső elütéssel és ugrás-rohammal, alsó egyenes szúrással, vagy fej- vagy belső arcvágással, vagy számítva az elharmarkodott terc-védésre, à tempo oldal- vagy hasvágással,

opponál (véd) szekond-védéssel vagy engedő-védéssel kvartba stb., vagy kitér à tempo stb.

21. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard,

a) terc-gard, előre lép kvart-invítóval és külső elütéssel, és kitör egyenes szúrással, külső arcvágással vagy alsó kitérő szúrással, vagy oldal-, mell- vagy hasvágással, vagy belső karvágással, fokkal stb.

b) szekond- vagy terc-gard, támad ugrás-rohammal, külső elütéssel (à tempo) és mint fent,

opponál (véd) *terc-garddal* és véd megfelelően szekond-, prim-védéssel stb., vagy kitér à tempo szúrással vagy vágással.

22. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,
előre lép **prim-invítóval** vagy
kötéssel,

szekond-gard,

támad (kitöréssel) elütéssel belülről és egyenes hasvágással vagy ellenfele mély kvartba engedő védésére: külső lendítéssel fej- vagy felső karvágással (coupé), vagy az ellenfél elhamarkodott kvint-védésére számítva, á tempo hasvágással vagy (a külső lendítést folytatva) oldalvágással,

opponál (véd) engedő védéssel mély kvartba és véd megfelelően, vagy kitér á tempo stb.

23. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,
a) előre lép **szekond-kötéssel**
vagy **invítóval**, vagy **szekond-gardban**,

szekond- vagy terc-gard,

támad (kitöréssel) elütéssel belülről és egyenes szúrással vagy oldalvágással, vagy (az elütés lendületével) fej-, belső arc-, mell- vagy hasvágással, vagy számítva a korai kvint-védésre, á tempo oldalvágással.

b) szintén előre lép szekond-kötéssel (invítóval) vagy gardban, de bal lábát helybenhagyva, ismét visszalép (kutató célból),

támad (à tempo) ugrás-rohammal és elütéssel belülről, aztán mint fent,

opponál mély terc- vagy jobban kontra szekond-védéssel és véd megfelelően vagy kitér à tempo stb.

24. Gyakorlat.

Mester:

Tanítvány:

rendes távolság

terc- vagy szekond-gard,
a) előre lép **terc-kötéssel** vagy **invitóval**, vagy **terc-gardban**,

terc- vagy szekond-gard,

támad (kitöréssel) elütéssel belülről és egyenes szúrással vagy felső karvágással, vagy külső arcvágással vagy (a kardütés lendületével összekötve) oldal-, belső arc-, mell- vagy hasvágással,

b) színleg előre lép terc-kötéssel (invitóval) vagy terc-gardban, de bal lábát helyben-hagyva, ismét visszalép (kutató célból),

opponál (véd) kontraterc-védéssel, a kart alul kerülve vagy jobban csak a *terc-gard* állásig, a kard hegyét kerülve, és véd a megkezdett lendületet folytatva, vagy (és ez a legjobb) **opponál engedő védéssel magas szekondba** és abból véd megfelelően, vagy kitér à tempo stb.

támad (à tempo) ugrásrohammal és elütéssel belülről, aztán mint fent,

25. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc- vagy szekond-gard,

terc-gard,

a) előre lép **kvart-invítóval**
vagy **kötéssel**,

támad (rohammal) elütéssel belülről és fejbágással, vagy belső arc- vagy felső karvágással fokkal, vagy oldalvágással stb.,

b) szintleg előre lép kvart-invítóval vagy kötéssel, de bal lábát helybenhagyva, ismét visszalép (kutató célból),

támad (à tempo) ugrás-rohammal és elütéssel belülről, azután mint fent,

opponál (véd) engedő védéssel magas primbe és véd esetleg még megfelelően vagy kitér à tempo stb.

26. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc-gard,

szekond- vagy terc-gard,

a) előre lép **kvint-invítóval**
vagy **kötéssel**,

támad (kitöréssel) elütéssel alulról és egyenes fej- vagy külső arcvágással, vagy (az elütés lendületével) oldal-, belső arc-, mell- vagy hasvágással,

b) szintleg előre lép vagy helyben veszi a kvint-invítót vagy kötést vagy az ellenfél közeledésére hátra lépve teszi azt,

támad (ugrás-rohammal à tempo) elütéssel alulról, vagy előrelepéssel és ugrás-rohammal à tempo mint fent,

opponál (véd) engedéssel szekszte vagy jobban kontrakvintbe (alul kerülve, magas-szekondon át), vagy onnan véd megfelelően, vagy kitér à tempo stb.

27. Gyakorlat.

Mester :

rendes távolság

szekond-gard,

hátra lép és **a kardot a felső vonalba hozza** (fenyegetően), vagy a magas szekond-gardba (53. ábra),

Tanítvány :

szekond-gard,
előre lép (esetleg ismételten),

a) támad (ugrásrohammal à tempo) elütéssel alulról *kvintbe*, és oldalvágással vagy az elütés lendületével összekötve, fej-, belső arc-, mell- vagy hasvágással;

b) támad mint fent, de elütéssel belülről *kvartha* és egyenes külső arc- vagy felső karvágással stb.

28. Gyakorlat.

Mester :

rendes távolság

terc-gard,

hátra lép és **a kardot az alsó vonalba hozza** (fenyegetően),

Tanítvány :

terc-gard,
előre lép (esetleg ismételten),

támad (ugrás - rohammal à tempo) elütéssel belülről *primbe* és oldalvágással, vagy az elütés lendületével összekötve, fej-, belső arc-, mell- vagy hasvágással.

29. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,

a) előre lép prim-kötéssel és az ellenfél hátrálására a prim-kötésre támad (ugrás-rohammal à tempo) elütéssel belülről mély kvartba és vág egyenesen ;

b) előre lép szekond-kötéssel és az ellenfél hátrálására a szekond-kötésre támad (ugrásrohammal à tempo) elütéssel belülről és valamelyik vágással ;

a kötésre megáll, vagy hátrál

a kötésben,

c) előre lép szekond-kötéssel és lefegyverzéssel belülről cercelebe (4. k. á.), (vagy mint fent ugrás-rohammal) és támad egyenes vágással ;

d) előre lép kvint- vagy terc-invítóval és támad súrlással belülről primbe és *egyes* vágással, vagy külső súrlással szekondba és *egyes* vágással.

30. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-gard,

terc-gard,

a) előre lép kvart-kötéssel és elütéssel belülről primbe, vagy külső elütéssel tercbe stb. ;

a kötésre megáll, vagy hátrál

a kötésben,

b) előre lép terc-kötéssel és elütéssel belülről (2. k. á.) vagy az ellenfél ellennyomására tercbe, belső súrlással kvartba és egyenes vágással ;

vagy :

c) ellenfele előre-lépésére kvint-kötéssel a kötésnek enged,

elütéssel felülről (battuta falsa),

d) ellenfele előre-lépésére terc-kötéssel hátralép kvart-kötéssel,

elütés belülről kör-átmenettel (controbattuta) stb.,

e) ellenfele előre-lépésére hátra lép és átmegy sorban, az összes lehetséges invitókba és kötésekbe,

követi ellenfelét (à tempo) ugrás-rohammal és valamelyik megfelelő elütéssel, elütéssel átmenettel, elütéssel körátmenettel, súrlással vagy lefegyverzéssel és vág vagy szúr minél változatosabban,

igyekszik védeni és visszavágni.

Hasonlóan állíthatók össze a gyakorlatok az *eltolások* és *csavarások* tanulmányozására.

Az összes gyakorlatokat úgy kell ismételni, hogy a mester merev kardtartása a támadást, elütést stb. lehetetlenné tegye és a tanítvány a megfelelő pengetámadást maga választja ki.

22. A pengetámadások elhárítása.

A pengetámadások elhárítására szolgál:

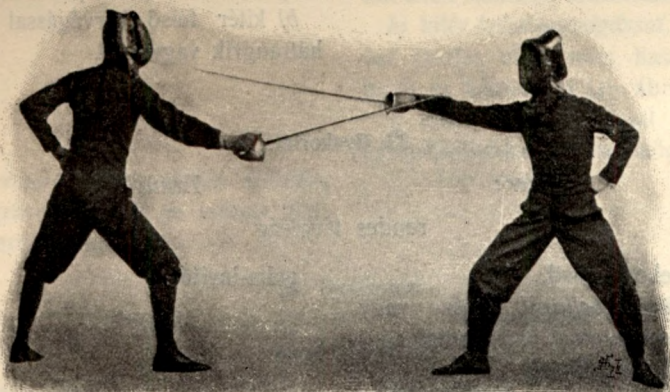
1. A kitérés közbetámadással.
2. A véde.

I. Kitérés a pengetámadások elől.

A **kitérés** (cavazione in tempo) abból áll, hogy pengénket az ellenfél támadása elől elkapjuk és őt megelőzve, mi vágjuk vagy szúrjuk meg. (Kitérés a pengetámadás ütemébe). A fődolog itt, hogy a mi támadásunkat előbb kezdjük meg, mint a hogy az ellenfél elütése, súrlása stb. meg történt volna.

Kitérni lehet szúrással vagy vágással. (47. ábra.)

A vágás irányozható testre vagy karra; mindkettőt ajánlatos kitöréssel összekötni, mert ellenfelünk, ha nem találta pengénket, karjával ösztönszerűleg kitér a vágás elől, így az rövid lesz, a szúrás pedig éppen csak kitöréssel érheti el. Természetesen a kitérések csak akkor sikerülhetnek, ha a meglepetést mi csináljuk, tehát ha a pengetámadást előre vártuk, vagy arra ellenfelünket mi ugrattuk be.

47. ábra. — Kitérés belső karvágással (fokkal) a belülről kivitt elütés ellen.

A következőkben adunk a kitéréshez néhány gyakorlatot. Fontos ezeknél, hogy a mester vagy a szerepét vivő vívó, a támadásokat a legnagyobb erélylyel végezze.¹

31. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard,

terc-gard,

külső elütés lépés-rohammal és
valamely egyszerű vágással vagy
szúrással,

a) kitér belső (kitérő) szúrás-
sal (2., vagy még jobban 4. k. á.),

b) kitér belső kézvágással
(3/4 k. á.) és hátraugrik.

¹ A pengetámadást oly állásból csináltatom, hogy azt egy kevés figyelemmel előre észre lehessen venni.

32. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,
külső elütés lépés-rohammal és
 valamely egyszerű támadással,

szekond-gard,

- a)* kitér felső (kitérő) szúrással,
b) kitér felső karvágással és
 hátraugrik vagy véd.

33. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,
elütés belülről lépés- vagy
 ugrásrohammal és valamely egy-
 szerű támadással,

prim-invité,

- a)* kitér belső (kitérő) szúrás-
 sal (4. k. á.), esetleg beugrással
 (inquantata),
b) kitér belső karvágással (4.
 k. á.),
c) kitér belső arc- vagy fej-
 vágással, beugrással (l. 18. old.).

34. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,
elütés belülről vagy belső súrlás
 cerclebe ugrás-rohammal és vala-
 mely egyszerű támadással,

szekond-kötés vagy gard,

- a)* kitér felső (kitérő) szúrással,
b) kitér külső karvágással szög-
 ben, és hátraugrik.

35. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard,
elütés belülről ugrás-rohammal
 és valamely egyszerű támadással,

terc-kötés vagy gard,

a) kitér felső (kitérő) szúrással
 (szűk körben történő mozdula-
 tok ellen nehezen alkalmazható),

b) kitér *belső karvágással, fok-
 kal* (súrlás ellen nem használ-
 ható) és hátraugrik (47. ábra),

c) kitér külső szúrással vagy
 (coupé)külső karvágással, szögben,

vagy: *belső súrlás* kvartba,
 ugrás-rohammal és valami egy-
 szerű támadással.

36. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard,
elütés belülről ugrás-rohammal
 és valami egyszerű támadással,

kvart-kötés,

a) kitér *belső* (kitérő) szúrással,
 esetleg beugrással (inquantata).

b) kitér *belső* kézvágással (³/₄
 k. á.) vagy alsó kézvágással, fok-
 kal, és hátraugrik vagy véd,

c) kitér *belső* arc- vagy fej-
 vágással, beugrással (inquantata).

37. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-gard,
elütés alulról ugrás-rohammal
 és valamely egyszerű támadással,

kvint-invító,

a) kitér (kitérő) alsó szúrással
 (4. k. á.) vagy helyesebben,

b) kitér *belső* karvágással,
 fokkal.

38. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,
 a) *elütés belülről* (mély kvartba)
 ugrás-rohammal,

kardot a felső vonalban tartja,

kitér külső szúrással vagy külső
 karvágással, szögben,

b) *elütés alulról* (kvintbe) ugrás-
 rohammal,

kitér külső vagy alsó kar-
 vágással.

39. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-gard,
elütés belülről (primbe) ugrás-
 rohammal,

kardot az alsó vonalban tartja,

kitér külső karvágással.

II. A pengetámadások védeése.

Ha ellenfelünk a pengetámadást *à tempo* csinálta, a kitérés, mint ezt már mondtunk, lehetetlen. Minden erre irányuló kísérletünk csak a védés rovására történhetik. Ily támadásokat tehát tűrnünk kell és iparkodnunk kell azokat védeni.

Ellenfelünk kétféleképpen támadhat: vagy támad a penge-támadás által nyitott részbe egyenesen, vagy mikor mi a nyitott rést zárjuk, támadását egy másik szabad részbe irányítja. Ez teszi a védeést nehezzé.

A kérdés itt az lesz, hogy bele menjünk-e a pengetámadás által erővel nyitott rész védésébe vagy sem? Ha ellenfelünk nem igen gyors, belemehetünk, mert hiszen ez által mi biztatjuk, hogy ne az általa nyitott, hanem e védés által feltárt részbe vágjon, már pedig ezt előre várva, nem lesz nehéz elhárítani.

Azonban az első védést nem akkor csináljuk, mikor már ellenfelünk a vágáshoz indul, hanem tüstént a pengetámadás megtörténte után *zárjuk* a rést, így az egyenes vágás bejutását lehetetlenné tesszük már előre, minélfogva ellenfelünk elveszti azt az előnyt, hogy minket *à tempo* (azaz mikor az első védéshez indulunk) megvág hasson. Ügyes vívókkal szemben ez már nem lehetséges. Itt úgy kell segíteni magunkon, hogy a rést tüstént, de csak pillanatnyira *zárjuk és egy oly állásba sietünk, melyből a védés a legkönnyebb.*

E tételek megvilágítására vegyük elő az elütéseknél hozott gyakorlatokat (108. oldal).

Lássuk például a 21. gyakorlatot.

Mit tegyen a védő, hogy az egyenes vágást külső arcra, vagy a felső egyenes szúrást be ne kapja és mégis el ne késsen a védéssel, ha ellenfele a helyett oldal-, fej- vagy hasvágással támadott?

Próbálja meg a vívó, hogy az elütés után tüstént a *terc-védésbe* menjen át a külső arcvágás és a felső szúrás kizárására és onnan védje a helyettük jövő oldalvágást, meg fogja látni, hogy, az ellenfele szabatos támadását feltételezve, a védés soha sem fog sikerülni. Pedig az elütés által a legközelebb veszélyeztetett rést védelem nélkül hagyni nem lehet. Kétségtelen tehát, hogy a mozdulatot úgy kell megcsinálni, hogy az egyenes támadás ki legyen zárva és mégis más testrész védésétől se késsen el.

Próbálja meg a vívó most úgy, hogy a külső elütésre külső lendülettel *terc-gardon* át, ott egy pillanatra se állva meg szekondba siessen: meglátja, hogy mennyivel biztosabban fog most már védeni.

Az 20. gyakorlatnál éppen úgy, az elütés után azonnal zárjuk az alsó rést (oldalt), szekond-védéssel és azt magas terc-védéssel megint úgy kössük össze, hogy a kard hegyét egyenesen felemelve, kezünkkel a már többször említett körnek (hónaljunk előtt) külső felén átsietünk, hol magas terc-védésünkkel vagy a külső arcvágásra (felső szúrásra) találunk vagy a kört be- és lefelé folytatva, a legkönnyebben jutunk az esetleg szükséges kvint- vagy prim- vagy ismét szekond-védésbe. (Utóbbiba például, ha ellenfelünk *à tempo*

oldalvágással támadott, azaz terc-védésünkre számítva; pedig hányan vannak, kik szokásból a kapott elütés után *terc-védésbe* sietnek.)

Látjuk tehát, hogy a védéseket itt már nem úgy vesszük, mint azt az elemi részben tanultuk, a vágásoknak elébevágva, hanem úgy, hogy a réseket a vágás eshetőségére, egy alulról kifelé irányuló körmozgással csupán *zárjuk* és a szekondba sietünk, ahonnan a nem egyenes támadást aztán kivédjük. Ezek a már említett **oppozíció-védések**.

Még tanulságosabb lesz az 24. gyakorlat.

A terc-gardban, invitóra vagy kötésre kapott elütésre belülről a következő felső kar- vagy külső arcvágást háromféle védéssel lehet tisztán kivédeni, kontraterc-védéssel a kosarat kerülve, kontraterc-védéssel a kardhegyet kerülve és szeptim-védéssel (38. és 39. ábra).

Ha már most felső kar- vagy külső arcvágás helyett oldal-, has- vagy mellvágás jön, bizony az első véde használata esetén mindig elkésünk, a másodiknál rendesen, a harmadiknál pedig a további véde egyszerűen lehetetlen.

Ez esetben és az eddigi szokásos védési módoktól eltérőleg azt ajánlom, hogy tüstént a kapott belső elütésre *magas szekondba* engedjünk, mi által a felső kézvágást azonnal kizártuk, a külső arcvágás is ki lesz védve kosarunk által és minden további véde könnyen kivihető lesz.

Ugyanígy megyünk át a 22. gyakorlatnál a mély kvartba, a 25. gyakorlatnál magas primbe (az engedő védéssel opponálva). Mindkét állásból elég jól kivihető a további véde. Hasonlóan a 23. gyakorlatnál a mély tercbe, a 26-diknél szekszttbe kellene engedni. Azonban a mély terc nem védi az egyenes alsó szúrást és a többi véde nehéz belőle itt tehát jobb lesz, nyomban a kapott belső elütés után, a kontraszekond-védésbe sietni, melyből a további véde már megint könnyű.

A másik esetben pedig ugyanilyen nehézségekkel jár a szeksztt. Itt tehát a kapott ütésre magas szekondba engedünk, melynek előnyeit már ismertettük. Ha ellenfelünk kardütése után egyenes fejevágással támadott volna, a kvint-védéshez már csak a kardhegyet kell emelni. Az egész véde

hasonlít tehát a kontrakvint-védéshez (a kart alulról megkerülve), csak hogy annak első részét engedő védeccel *magas* szekondba visszszük ki.

* * *

Aki fejtegetéseimet idáig figyelemmel kísérte, láthatja, hogy igyekeztem a védek beiskolázására éppen oly nagy súlyt fektetni, mint a támadásokéra. Nem helyeselhető ugyanis az a szélteben divatozó eljárás, hogy a tanítványnak a védeket úgy ahogy megmutatják, de azok alkalmazását adott esetekben a Gondviselésre bizzák. Ha a támadást már olyan alaposan és szabatosan tanítjuk, hogy annak nemcsak mechanikai kivitelét kívánjuk a lehető legtökéletesebb módon, hanem még a lélektani ismeretek felhasználását is, nincs ok arra, hogy a védekkel ily mostohán járjunk el.

Pedig a kardvívás egész eddigi irodalmában megvan ez a hiány; vívőrendszerünk fejlesztésére tehát itt nyílik tág tér.

A megelőző theoria e hiányossága miatt, ezeket és a következő védésről szóló fejtegetéseimet nem akarom apodiktikus igazságoknak odaállítani, ezek sok évi vívómesteri működésem alatt összegyűjtött tapasztalatok; azok, kiket praktikus voltukról meggyőzőnöm sikerült, bizonyára követni fogják.

Könnyebben oldhattam volna meg feladatomat, ha egyszerűen ide iktatom a külföld híres teoretikusai által oly gyakran ismételt elvet: *csak a vágást kell védeni.*

23. A visszavágás pengetámadással.

Pengetámadással akkor vágunk vissza, mikor ellenfelünk támadása befejeztével kitörésben és a pengéjével a vonalban marad ahelyett, hogy visszamenne és a visszavágást iparkodna védeni.

Gyakran megesik olyanokkal is kik magukat jó és iskolázott vívóknak tarthatják, hogy, mert nem törődnek a védekezés e nemével, kitöréssel csinált visszavágásuk alkalmával, az ellenfél pengéje hegyébe szaladnak, de megvigasztalód-

nak azzal, hogy a volt odaát „számít“. Ez ugyan kevés vigasz, komoly esetben. Az igazi jó vívónak mindenféle ellentéttel szemben fel kell magát találnia, minden mozdulatra kell hogy biztos ellenszere legyen. Ily ellenszer itt a pengetámadás.

Kivitelének megértésére szolgáljanak a következő gyakorlatok.

40. Gyakorlat.

Mester:

Tanítvány:

rendes távolság

szekond-gard,
előre lép szekond-kötéssel és
vág fejet. Vágása után kardját,
kitörésben maradva, ellenfele fejének szegezi ($\frac{1}{2}$ k. á.),

szekond-gard,

Véd kvinttel, és megérezvén a nyomást, primbe enged és visszavág belső súrlással (mély kvartba), és felső kar- vagy külső arcvágással.

41. Gyakorlat.

Mester:

Tanítvány:

rendes távolság

előre lép terc-kötéssel,

hátra lép ellennyomással,

támad ugrás - rohammal (à tempo), belső elütéssel és oldalvágással, majd kitörésben maradva, kardját az ellenfél oldalának szegezi,

véd (opponál) engedő védéssel magas-szekondba és véd szekond-védéssel; érezve a nyomást, visszavág belső súrlással cercle-be és annak lendületét folytatva, fejevágással.

42. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-gard,

terc-gard,

előre lép kvint-kötéssel,

támad rövid kitöréssel, hasvágással, és kitörésben maradván, kardját (4. k. á.) ellenfele testének szegezi,

véd kvarttal, majd előre lép csavarással szekondba és visszavág külső arcra.

24. Az ismételt támadás pengetámadással.

Ugyanazok az okok, melyek a pengetámadásokat a visszavágásoknál is szükségessé tették, az ismételt támadásoknál is fenforoghatnak, csakhogy itt a vonalban tartott kardhegy figyelmen kívül hagyása még nagyobb hiba, mert teljes vívói érzéketlenségről tanuskodik.

43. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,

támad külső elütéssel és fejevágással,

véd kvint-védéssel és hátra lépve; ismét egy a szokottnál jobban kinyújtott szekond-gardba siet,

hibásan: ismételten támad ismételt kitöréssel és hasvágással, beleszalad a kardba;

helyesen: felkel előre tercen át szekond-gardba, és támad eltolással szekondba (a távolságot esetleg egészen zárva) és fejevágással.

44. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc-gard,

terc-gard,

támad elütéssel belülről és has-
vágással.hátralépve, a vágás elől kitér
és mereven arcnak szegezi a kar-
dot ($\frac{2}{3}$ k. á.),*hibásan:* ismételten támad is-
mételt kitéréssel és oldalvágással,
de beleszalad a kardba;*helyesen:* felkel előre tercbe
és támad eltolással tercbe, (a tá-
volságot esetleg egészen zárva)
és oldalvágással.

45. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc-kötés,

terc-gard,

támad mellvágással,

hátralép kvart-védéssel, azután
újra hátralép terc-kötéssel,ismételten támad ismételt ro-
hammal, belső elütéssel és oldal-
vágással.

XI. FEJEZET.

25. A cseltámadások.

Az eddig tanult támadások vagy az ellenfél által önként nyújtott réseket használják ki, vagy pedig erőszakkal nyitnak rést. Ezek jóformán elégségesek arra, hogy közepes és nálunk lassúbb vívókkal boldoguljunk és különösen akkor nyernek fontosságot, ha a használt kard súlyossága a mozgás gyorsaságát mérsékli és egyszerűbb akciók kivitelére szorít. Oly ellenféllel szemben azonban, kinek gyorsasága mivel sem kisebb a mienknél, nem elégedhetünk meg azokkal a résekkel, amit az önként nyújt, sem az erőszakos résnyitások mindig kétélű fegyverét nem forszírozhatjuk folytonosan: eszközt kell tehát keresnünk, melylyel ellenfelünket nem fizikai, hanem lélektani úton kényszerítjük résnyítésra. Ez az eszköz pedig a *csel*.

Tágabb értelemben vett cselekkel, jobban mondva cselvetésekkel, mint amilyen az invitó is, már találkoztunk, itt azonban a szűkebb értelemben vett csel fogalmával kell megismerkednünk.

Csel alatt egy oly mozdulatot értünk, mely ellenfelünkben egy vágás vagy szúrás látszatát kelti és őt annak védsére sietni kényszeríti.

A csel úgy használjuk ki, hogy mikor a szúrást vagy vágást jelző mozdulatunkra ellenfelünk a megfelelő védésbe siet, mi még e mozdulata közben, tehát *à tempo*, a bbaa részbe vágunk vagy szúrunk bele, melyet védséje által kihagy.

A csel tehát mindig a bevinni szándékolt vágást vagy szúrást közvetlen megelőző mozdulat, mely egy igazi vágástól vagy szúrástól csupán abban különbözik, hogy nem vezetjük be egészen a részbe. A jó cselnek mindazokkal az ismertető jelekkel birnia kell, melyekkel a jelezni kívánt vágás vagy

szűrés bir, mert csak így vehetjük rá ellenfelünket annak a védésére.

A cselből a vágásba történő átmenet kétféleképpen történhetik, vagy az ellenfél kosarát kerülve az új irányt karunk forgatása által adva meg, vagy pedig a kardja hegyét kerülve meg, tehát új lendítéssel.

Két főelv vezessen a cseltámadások kivitelénél: először, a cselt magát oly határozottan és jellegzetesen kell keresztülvinni, hogy az ellenfél azt tényleg valódi támadásnak képzelje és így védeni kénytelen legyen; másodsor, hogy az igazi vágást vagy szűrást ne akkor kezdjük, mikor ellenfelünk a csel védését már befejezte, tehát mikor az igazi vágásunk védelmére elég ideje van, hanem előbb, mikor még útban van a csel védéséhez, tehát amikor ahhoz *indul*. Minél jobb és tapasztaltabb vívóval állunk szemben, annál inkább szükséges a cseleknek a fentiek szerinti szabatos véghezvitele.

Az eddigiekből láttuk, hogy *voltaképen csak egy cselről lehet szó* és ez az igazi támadást közvetlen megelőző; minden korábbi mozdulat csak előkészítő erre a cselre. Ilyen előkészítő cselmozdulatokra van szükségünk akkor, ha ellenfelünk korán kezd védeni, tehát még mielőtt a cselt mutatuk volna; ilyenkor az ő védése természetesen be lesz fejezve a csel befejezése előtt, így mi egy zárt résbe cseleztünk. Mivel ilyenkor a szükséges időbeli előnyt nem nyerhetjük, és így ellenfelünknek módja és ideje lesz, hogy a következő támadást kivédje, az igazi támadás helyett egy újabb cselt mutatunk és most, a mikor ellenfelünk e második csel védésére *indul*, mi (à tempo) egy másik résbe támadunk. Ezt a támadást **kettős** vagy **dupla cseltámadásnak** nevezik, bár, mint előbb kifejtettük, itt csak a második mozdulat az igazi csel, az első mozdulat pedig csupán arra szolgál, hogy ellenfelünket korai védésre való hajlandóságában még jobban megerősítse.

Eszerint vannak támadások egy és két csellel. Maga a csel pedig lehet vagy *vágás*, vagy *egyszerű szűrés* illetve *kötött szűrés* mutatása (jelzése).

Az ellenfélre a legnagyobb hatást mindig a szűrés, és főleg a kötött szűrés teszi, és így védésre ennek cselezése

kényszeríti legbiztosabban, de különben is ennek kivitele jár a legkisebb veszélylyel reánk nézve, ennélfogva legcélszerűbben ezek ismertetésével kezdhetjük.

A támadás kötött szúrás csellel, természetes átmenetet képez a pengetámadásoktól a cselekhez, mert hisz a kötött szúrás voltaképen pengetámadással (lefogással) kezdődik.

26. Kötött szúráscelek.

Kötött szúrás (filo) akkor használható csel gyanánt, ha az ellenfél pengéje a vonalban van, vagy alkalmas mozdulattal a vonalba hozható. Ezek a lehető legjobb támadások, mert legjobban hatnak az ellenfél idegeire és legkevésbé veszélyesek a támadóra, ez okból nevezi őket egy újabb szakkönyv a „pengejáték kulcsá”-nak.

Kétféle kötött szúrás van: *felső* (filo di terza) és *alsó* (filo di seconda), egyik a felső, másik az alsó vonalban tartott penge ellen használható.

A felső kötött szúrás ellen ellenfelünk kétféleképpen védekezhet vagy enged primbe — és ez a helyes — vagy ellennyomással véd terccel, mint ezt a kezdők szokták tenni. Az alsó kötött szúrás védhető ellennyomással szekonddal, vagy engedő védelemmel mély kvartba.

Az igazi támadásnak, mint minden cseltámadásnál, itt is a védéshez kell alkalmazkodnia, ennélfogva a kötött szúráscelek után aszerint, hogy milyen védelmet vesz az ellenfél, azokba a résekbe vághatunk vagy szúrhatunk helyesen, amelyekbe az ellenfél prim- terc-, szekond- vagy kvart-kötésére támadhattunk.

Rendes távolságról a kötött szúráscelest lépés-rohammal lehet összekötni. Ez esetben a csel legnyomatékosabb részének össze kell esni a bal láb utánahúzásakor történő dobbantással és a bal térd kifesztésével.

Hátráló ellenfelet több lépésen át követni kötött szúrás-csellel, tehát a támadásba mintegy „bele feküdni” soha sem szabad, mert ez sikeres ellenakciókat provokál. Támadni à tempo kell, akkor az ellenfél nem szökhetik meg.

A következő gyakorlatokba az ilyen hibástámadást is felvettem, különösen azért, hogy a megfelelő ellenakciót taníthassam.

46. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-gard,

terc- vagy szekond-gard,

1. ütem :

cselez felső kötött szúrást,

a) véd (opponál) terc-védéssel,

2. ütem :

támad alsó kitérő szúrással
vagy oldalvágással, vagy (coupé)
fejvágással, vagy belső arc-, mell-
vagy hasvágással, vagy karvágá-
sokkal,

b) helyesebben véd engedő
védéssel primbe,

2. ütem :

támad alsó kitérő szúrással
vagy oldalvágással, vagy külső
karvágással.

47. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond- vagy terc-gard, vagy
terc-invító,

1. ütem :

cselez alsó kötött szúrást,

a) véd (opponál) szekond-vé-
déssel,

2. ütem :

támad felső kitérő szúrással
vagy külső arcvágással, vagy fej-,
belső arc- vagy mellvágással,
vagy felső karvágással.

b) véd engedő védéssel, mély
kvartba,

2. ütem :

mint előbb, de ügyel, hogy
meg ne akadjon ellenfele kard-
kosarán.

48. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-gard,

terc- vagy szekond-gard,

1. ütem:

cselez felső kötött szúrást,

hátrál terc-védésben, egy vagy
több lépéssel,követi egy vagy több lépéssel,
a kötött szúrás helyzetében ma-
radva,hirtelen megáll és enged prim-
védésbe vagy átmenettel (alul)
átmegy kvart-védésbe, és vissza-
vág fejet vagy külső arcot vagy
hasat stb.

49. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond- vagy terc-gard, vagy
szekond-invito stb.,

1. ütem:

cselez alsó kötött szúrást,

hátrál szekond-védésben egy
vagy több lépéssel,követi egy vagy több lépéssel,
a kötött szúrás helyzetében ma-
radva,hirtelen megáll és enged mély
kvartba vagy véd felső átmenettel
primmal és visszavág fejet stb.

27. Egyszerű cseltámadások.

A már előadottak után csak az lehet még a magyarázat tárgya, hogy hova lehet cselezni és mely cselek a legalkalmasabbak az adott esetekben.

Cselezni lehet az ellenfél gardja, invitója vagy kötése ellen, mindazon résekbe, melyekbe egyszerű támadások irányíthatók. Éppen úgy mint ott, itt is a legjobb támadás az, ami à tempo van kezdve. Általánosságban kimondhatjuk, hogy a legjobbak a szúráscelek, mert ezek a leghatásosabbak és minket legkevésbé tesznek ki az ellenakcióknak, különösen beválnak a kitérő szúráscelek, melyeket à tempo adunk az ellenfél közeledő mozdulataiba.

A *vágások cselezése* úgy történik, mint azok véghezvitele. Ügyelni kell különösen arra, hogy a kéz a lendítésnél a jobb hónalj előtt és a kosár által mindig fedve legyen, továbbá, hogy az alsó vágások cselezése elég magasan történjék arra, hogy ellenfelünk felső feltartó szúrását könnyen ne adhasson. A cselezésre minél kisebb erőt kell felhasználni, azt inkább a végső mozzanat, az igazi vágás számára kell fenntartani. Fontos az, hogy a cselnél a penge minél közelebb járjon az ellenfél testéhez, mindazonáltal sohase érintse az ellenfél vasát, mert különben ellenfelünk cselünket kivédett támadásnak veszi és visszavág.

A rohammal csinált cseltámadásoknál az előre-lépés vagy ugrás ütemében, úgy mintha a cselezni kívánt vágás igazi lenne, a cselhez csupán megindítjuk a lendítést, az folytatódik a bal láb dobantásakor és a kitörésben is, míg csak karunkat a cselhez ki nem nyújtottuk, a tulajdonképeni vágás vagy szúrás pedig a kitörés *végével* esik össze (tehát nem valamivel előbb, mint az egyszerű vágás).

Ez a cseleknek helyes és a tempó ismeretével való kivitele.

Szokásos az elemi oktatásban a cseleket akként tanítani, hogy minden ütemre a láb és a kar egy mozdulata essen, tehát pl. az előreugrásra esik a csel mutatás, a kitörésre a vágás; ez azonban nem helyes, mert ha a tanítvány megszokja a gépies, helytelen cselezést, nem csak hogy később nem tudja hasznát venni, hanem soha sem fogja megtanulni azt, hogy a csel lényege: az előidézett rés öntudatos kihasználása.

Csak akkor jó a cseltámadás, ha azt à tempo kezdjük, oly szabatosan folytatjuk, hogy a védő kénytelen határozott védést igénybe venni és végül ha a vágást (szúrás) ellen-

felünk védelmének megfigyelése után öntudatosan irányítjuk és adjuk be a felismert részbe.

A *szúráscelek véghezvitele* éppen úgy történik, mint a vágásceleké, de itt még jobban vigyázni kell arra, hogy az ellenfél milyen védelést használ, mert a szúrás a kitörésben csak akkor folytatható, ha már ismeretes az ellenfél védelése. Ugyanis több védelem állván rendelkezésére, könnyen megteheti, hogy egy nem várt védelembe menvén át, érintkezést talál pengénkkel és visszavág. Igen fontos a szúráscelek kivitelénél az, hogy a csel teljesen a valódi szúrás látszatával birjon, tehát minél közelebb menjünk a penge hegyével ellenfelünk testéhez, továbbá, *hogy minél később áruljuk el a csel*. Nem engedhető meg tehát, hogy a támadást a részbe irányított pengével kezdjük, hanem minél tovább kell az ellenkező vagy más közömbös oldalon maradni. Például ha alsó kitérő szúrást akarok cselezni, akkor a pengémet egész az utolsó pillanatig felül szinte felső szúrásszerűen vezetem és csak akkor megyek át alúlra, mikor az ellenfél kosarát a penge hegyével túlhaladtam. *A legnyomatékosabb része a cselnek a bal láb dobbantásával esik össze*, arra, mintha egy titkos rugót nyomtak volna meg, pattan a kardhegy a cselezni kívánt rész felé.

Bármily kicsinyesnek is látszik a cselnek ez álcázása, mégis a támadás eredménye főleg ettől függ, mert mindaddig, míg felül, az ellenfél kosara körül járunk, nem mehet védelembe, mert nem tudja, mi fog következni; mikor meg a védelemre indul, már mi átmegyünk az igazi vágásba vagy szúrásba.

28. A cseltámadások tanítása.

Az előző szakaszokban foglalt fejtegetések előrebocsátásával áttérhetünk a cseltámadások tanítására.

A tanítást legcélszerűbb a közép távolságon kezdeni, hogy a mester első sorban tanítványa karmozdulataira fordíthassa figyelmét.

A mester először invitókat és kötéseket vesz, a tanítvány pedig azokba az egyszerű támadásokat gyakorolja sorban egymás után, a legközvetlenebben kezdve és úgy folytatva, amint a rések egymás után következnek. Eleinte a

mester ezeket beengedi, később védi és felhívja a tanítványt, hogy már most azt a vágást csak cselezze és abban a pillanatban, mikor ő a védésbe siet, egy új résbe vágjon. Ez eleinte ütemekre tagozva is gyakorolható. Közben néha szabad a tanítványnak a cselet ki is vágni (szúrni), hogy ez által annak szabotossága ellenőrizhető legyen. Később a mester a támadást is védi és visszavág, mire a tanítvány ellen-visszavágással (kontrapozst) felel. Később a támadás a rendes távolságról történik, mindig fokozódó gyorsasággal és realitással. A mester tanítványát hibás és vigyázatlan támadásaira elővágásokkal és közbe szúrásokkal figyelmezteti.

50. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-invító vagy **kötés**,

szekond-gard,

a) 1. ütem :

cselez felső egyenes, illetve (kötés ellen) kitérő **szúrás**t, vagy külső arc- vagy fejbágást, vagy felső karvágást (a belső arc- és mellvágás cselezése kevésbé praktikus),

véd (opponál) megfelelően magas terc-, kvint- vagy prim-védéssel,

2. ütem :

vág vagy szúr sorban, a szabad részekbe,¹

először beereszti a támadást, később kivédi.

b) 1. ütem :

cselez, mivel az ugrás-rohama első ütemében észrevette, hogy ellenfele a védéshez (oppozícióhoz) már **előbb** indult el, **à tempo** oldalvágást,²

¹ Ha ellenfele a kvint-védést nem elegendően vagy nagyon futólag veszi, szúrhat a cselezésből **à tempo** felül.

² Hasvágást **à tempo** **cselezni** nem célszerű, mert ha már a pengét sikerült megkerülnünk, akkor nem cselezünk tovább, hanem azt beadjuk.

véd (opponál) korai kvinttel,
majd siet szekondba,

2. ütem:

vág vagy szúr megfelelően
és talál is okvetlenül, ha a mes-
ter jól viszi szerepét.

51. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-invító vagy **kötés**,

terc-gard,

1. ütem:

cselez belső egyenes vagy (kötés
ellen) kitérő **szúrást**,

a) véd (opponál) **szekond-**
védéssel,

2. ütem:

folytatja a támadást külső ki-
térő szúrással, vagy fej-, belső
arc- vagy mellvágással, vagy felső
karvágással,

b) véd (opponál) **kvar**t-vé-
déssel,

2. ütem:

folytatja a támadást külső ki-
térő szúrással vagy külső kar-
vágással (alul kerülve), vagy külső
arcvágással, vagy *külső lendítés-*
sel fej-, külső arc-, oldal- vagy
külső karvágással, vagy à tempo
(ha ellenfele a védést futólag
vette és terc felé siet), egyenes
oldalvágással, vagy hasvágással,

c) véd (opponál) **prim**-védéssel
(a kart alulról kerülve meg),

2. ütem:

folytatja a támadást alsó kitérő
szúrással vagy oldalvágással, vagy
hasvágással vagy külső karvá-
gással, vagy belső karvágással
(fokkal),

d) véd (opponál) **kvint**-védéssel (a kart alulról kerülve meg),

2. ütem:

folytatja a támadást alsó kitérő szúrással vagy oldalvágással, vagy belső arc-, mell- vagy hasvágással, vagy alsó karvágással vagy belső karvágással (fokkal),

e) véd **kontraterc**-védéssel,

2. ütem:

folytatja a támadást belső kitérő szúrással vagy (coupé) fejevágással, vagy belső arc-, mell- vagy hasvágással, vagy oldalvágással vagy feiső karvágással, vagy belső karvágással (fokkal).

Látjuk ebből, hogy az egyenes, illetve kitérő szúrás-cselnek ötféleképen opponálhatunk. Ha most már ellenfelünkönél észrevettük, hogy egyik vagy másik védésre több hajlama van, őt ebbe még inkább belevihetjük. Így, ha a szekond-oppozícióvédést várjuk (mert valamivel jobban kiemelt könyöke, vagy a befelé tartott kardhegy arra vall), vagy óhajtjuk, a cselezésnél a kardhegyet inkább az oldalba irányítjuk. Aki a kardhegyet befelé, könyökét inkább lent tartja, az rendesen mély kvarttal fog opponálni, mire még jobban rávihetjük, ha a szúrás-cselt szögben a hasa felé irányítjuk.

A kint tartott kardhegynél, különösen ha a kötésnél egy kis lefelé irányuló nyomást is észreveszünk, úgy a (fél kontra) prim-, kvint- és (kör) kontraterc-oppozícióra is el kell készülnie lennünk, ilyenkor megfelelően magasabbra, egész a szemnek igen közel a kosárhoz irányítjuk a szúrást.¹

¹ Ez a megfigyelő és kutató eljárás nem mindig megbízható, de másfelől soha sem árt, ha ellenfelünk várható magatartását a külső jelekből előre megismerni megpróbáljuk.

52. Gyakorlat.

(Folytatás.)

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-invító vagy **kötés**,

terc-gard,

1. ütem :

cselez *fejvágást* vagy belső arc-,
mell- vagy *hasvágást*, vagy *oldal-*
vágást,véd (opponál) *kvint-védéssel*
vagy *prim-védéssel* (a kötésből
a kart alul kerülve meg, vagy
esetleg székszt-, és a hasvágás-
cselt mély kvart-védéssel is), vagy
szekond-védéssel,

2. ütem :

folytatja a támadást, a védést
kikerülve, egymásután az összes
szabad résekbe.

53. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

prim-invító vagy **kötés**,

terc- vagy szekond-gard,

1. ütem :

cselez alsó egyenes vagy ki-
térő szúrást vagy oldelvágást,véd (opponál) szekond - vé-
déssel,

2. ütem :

folytatja a támadást felső ki-
térő szúrással vagy külső arc-, fej-,
belső arc- vagy mellvágással,
vagy felső karvágással.

54. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

kvart-invító vagy **kötés,**

szekond- vagy terc-gard.

1. ütem :

cselez külső egyenes vagy kitérő szúrást, vagy fej- vagy külső arc- vagy oldalvágást, vagy külső karvágást,

véd (opponál) kvint-, magas-terc-,terc- vagy mély terc-védéssel,

2. ütem :

folytatja a támadást belső (vagy alsó) kitérő szúrással vagy (coupé) fejbágással, vagy belső karvágással (fokkal) stb.

55. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

kvint-invító vagy **kötés,**

szekond- vagy terc-gard,

1. ütem :

cselez alsó egyenes vagy kitérő szúrást, vagy oldal- vagy hasvágást,

véd (opponál) szekond-védéssel vagy prim-védéssel (a kötésből a kart alul kerülve meg), vagy mély kvarttal,

2. ütem :

vág vagy szúr bármely szabad részbe, esetleg á tempo ugyanabba a részbe, melybe cselezett, ha a védő az oppozíciót nem elegendően, vagy nagyon futólag veszi.

29. Támadások kettős csellel.

Kettős cselekre főleg akkor van szükség, ha az ellenfél már közeledésünkre a fenyegetett rés védésére indul, mi által cselünk voltaképen fedett részbe történnék és így ellenfelünk velünk azonos ütemben lévén, a vágásra vagy szúrásra időben előnyt nem nyerhetünk, arra pedig, hogy egyenesen belevágjunk vagy egyszerű cselt kezdjünk a korán nyitott részbe, nem rendelkezünk a kellő aránylagos gyorsasággal.

Használhatunk kettős cseleket ugyanez okból akkor is, amikor ellenfelünk igen nyugodt természetű védő, a cselre igen nehezen és kis mértékben reagál, de az egyszerű vágást vagy szúrást most se lehet megkockáztatni.

Mindkét esetben csak azért szükséges a kettős csel, mert képességünk hiánya folytán egyszerűbb eszközzel nem boldogulhatunk; ugyanis az első esetben az (à tempo kivitt) egyenes vágás vagy egyszerű cseltámadás, a második esetben a legnagyobb gyorsasággal kivitt egyenes vágás kellene, hogy célhoz vezessen. A kettős csel rendeltetése tehát csupán az, hogy időt és teret nyerjünk támadásunkhoz.

A kettős cseltámadást épp úgy kezdjük, mint az egyszerű cseltámadást, csak hogy míg ott a második mozdulatot vágás vagy szúrás gyanánt végezzük, addig itt azt újabb cselnek használjuk és az annak védésére siető ellenfelünk által nyújtott újabb részbe vágunk vagy szúrunk.

Ellenfelünk magatartásától függ, hogy kell véghezvinni a kettős cseltámadást, mert legnagyobb fontossággal a kettős cseleknél a tempó (időelőny) megnyerése bír. Ha ellenfelünkkel egy ütemben maradunk, soha sem érhetünk célt; meg kell tehát őt valamelyik ütemben előzni és így nyerni a tempót. Ez pedig akként történik, hogy a cseleket nem egyforma gyorsasággal jelezzük, hanem egyikét vagy másikat az adott eset és körülményekhez képest, kitartjuk vagy gyorsabban végezzük.

Általában azt lehet mondani, hogy minél több hajlamot mutat valaki valamely rés korai védésére, annál kevésbé fenyegetően kell abba a cselt jelezni. A túl gyors csel nem

mindig helyén való, mert ezáltal gyakran előfordulhat, hogy a még el sem hagyott fedett résbe vágunk vagy szúrunk.

Bár annak elméleti magyarázása, hogy a különféle esetekben melyik cselet kell jobban kitartani, igen bonyolódott és rendkívül nehéz, mégis szükségesnek vélem legalább a leggyakoribb esetekben, azok helyes ütemben való kivitelét elmagyarázni, abban a reményben, hogy ha ezeket az olvasó teljesen átérti, nem lesz nehéz a többi csel véghezvitelének konstruálása sem.

Ha például ellenfelünk szekond-gardban áll, két eset lehetséges: 1. a jelzett felső cselekre korán és gyorsan reagál (és ez az eset a gyakoribb, mert félnie kell a rövid felső kézvágásoktól); 2. egyáltalán nem reagál, hanem mereven megáll a szekondban.

Az első esetben az első cselet csak igen rövid ideig, csak az előre lépés vagy ugrás alatt, tartjuk ki, *kitörés közben* már mellőzzük, mert ellenfelünk anélkül is belemegy a kvint-védésbe, a második (alsó) cselet pedig a kitörés közben hosszasan, hogy kényszerítsük a védésbe (szekondba) való sietésre. Itt a tempót az első cselnél nyertük, mert ellenfelünk akkor indul még csak a teljes kvint-védés felé, mikor már mi alul cselezünk és mikor ezt észrevéve, szekond- vagy mély terc-védéshez siet (már egy félütemmel megkésve), mi ezt az időbeli előnyt felhasználva felül bevihetjük a vágást (szúrást). A támadás üteme tehát:

A második esetben az első cselet kell kitartanunk, így ellenfelünket a védésre rákényszerítjük, a másodikat egész röviden, éppen csak hogy egy újabb védéshez indulására

¹ Ezáltal azt az előnyt is nyerjük, hogy a második cselnél még megfigyelhetjük, hogy a két lehetséges oppozíció-védés közül melyikét választotta ellenfelünk. Felsőnk például, ha szekond-védést várva, cselmozdulatainkhoz, az ellenfelünk karja megkerülését célozva, a kitérést megfelelő kis körre szabjuk, és váratlanul mély-terccel opponál, amikor kardjában feltétlenül megakadunk.

Ugyanez ütem volna betartandó a fej-hasvágás-csel és fejevágás kettős cseletámadásnál, mert ellenfelünk a második cselre nemcsak kvart-, hanem prim-védéssel is opponálhat, amikor nem fej-, hanem oldalvágással kellene végezni a támadást.

impresszionáljuk, ami annál könnyebb, mert aki szekond-gardban szeret állani, az ugyis sietve visszamegy ebbe az állásba, ha a vágás felül már nem fenyegeti, mi pedig már ez útja közben felül visszük be a támadást. E támadás időbeosztása e szerint ilyenkor: ¹

Ha ellenfelünk tercben áll és kvart-terccel szeret védeni, akkor más a helyzet. Ugyanis a terc-állásnál a belső rések vannak nyitva, ezek azonban már messzebb esnek és egyenes megtámadásuk nehezebb, így természetesen ellenfelünk nem fog oly könnyen védésére sietni.² Ha például has-, külső arcvágás csel- és hasvágás kettős cseletámadással akarunk támadni, akkor a hasvágás cselezését kell legtovább kitartani, hogy ellenfelünk mégis kénytelen legyen a teljes védésre; a külső arcvágás cselezését pedig csak röviden, mert ellenfelünk, ha a várt egyenes vágást nem találta, a terc-védésbe ugyis vissza fog sietni. Ez esetben tehát az ütem:

Ha azonban ellenfelünk könnyen belemegy a teljes kvart-védésbe, ami idegesebb természetűeknél elég gyakori eset, úgy a második cselnek jelzését tartjuk ki hosszabban. Az ütem tehát

Hogy fejtegetésem teljesebb legyen, még egy harmadik esetről kell említést tennem, mely ugyan ritkábban, de mégis előfordulhat. Ez oly ellenfelekkel szemben van, kiket egyáltalán nem a *csel* impressziónál védésre, hanem amint támadásunkat kezdjük, azonnal védésszerűen kapkodnak vagy hadonáznak. Ilyeneket például szekond-gardjukban egyenes fejevágással is eltaláljuk kellő gyorsaság mellett, mert amikor a vágást csináljuk, ideges mozgásukkal már szekondba mentek. Világos, hogy ha tehát *az első cselet tartjuk ki, azaz folytatjuk* kitörésben, cselünk à tempo fenyegeti őket, felsietnek ismét

¹ A hasonló ütem volna akkor is használandó, ha például *prim-gardban* kiálló ellenfelünket oldal-, fejevágás-csel és oldalvágás kettős cseletámadással támadjuk meg, mert a prim-gardból vívó mindig vissza fog sietni a feje védésére.

² Erre azonban néhány erélyes és gyors belső kézre irányzott fokvágással igen jól rá lehet vinni.

kvinthe, majd ismét szekondba, fejbágásunk éppen úgy fogja őket találni, mint azokat, kik nagyon mereven megmaradnak szekond-gardjuk mellett és csak akkor hagyják el, ha a csel-jelzés már fenyegetőbb lesz. Támadásunk üteme tehát itt is az lesz, t. i.:

A lábtechnika természetesen a csel üteméhez igazodik. A csel első mozdulata rendesen a roham első részére, a lépésre vagy ugrásra, míg a másik két mozdulat a kitörésre esik. A hol pedig az első cselet kell kitartanunk, az első cselnek (jelzésnek) még több nyomatékot adhatunk azáltal, hogy azt bal lábunk leérkezése után is még egy pillanatig folytatjuk. A vágás (szúrás) ilyenkor rendesen csak egy pillanattal esik később, mint kitörésünk befejezése.

Tanítás közben kezdetben meg kell elégedni a kettős cselek gépies kivitelével és csupán arra kell ügyelni, hogy a használt roham ugrása vagy lépése befejeztével az első cselmozdulat be legyen fejezve. Az ütemnek beosztása később a helyzethez képest lesz ellenőrizendő. A tanítás most is az egyszerű vágásokkal kezdődik, melyeket a mester kivéd, arra a tanítvány az egyszerű cseltámadással vág, a mester azt is védi, mire az kénytelen kettős cselet használni, végül ismét az egyszerű cseltámadás kivitelére szólítja fel, de ennek sikerét most felváltva úgy hiúsítja meg, hogy vagy korábban siet az első védeésre, vagy még a jól kivitt és kitörés közben folytatott cselre sem reagál, ha tanítványa pedig az egyenes vágással (szúrással) igyekszik találni, azt felismerve, kivédi.

Kettőnél több csel összetételét **összetett cseltámadásnak** nevezik. Jogosultságuk csak akkor van, ha ellenfelünk a cseltámadásra annyira hátrál, hogy egyszerű vagy kettős cseltámadásunkkal nem érhetnők el. Ilyenkor azonban a cselezést két részre kell osztanunk és amellet arra is ügyelünk, hogy ellenfelünk nem támad-e közbe, amihez tulajdonképpen feltétlen joga is van. Mert mi ez az összetett cseltámadás? Nem más, mint egy abbahagyott cseltámadás, melyet *újabb* cseltámadás követ? Hogy első cseltámadásunkra ellenfelünk hátrált, a mi hibánkból eredt, mert ha

57. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-invito vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard,

1. ütem :

cselez felső egyenes vagy kitérő
szúrását,

véd (opponál) magas terccel,

2. ütem :

cselez hasvágást,

a) véd (opponál) primmel (a
kosár alul is megkerülhető, de ez
gyakran elhamarkodott vissza-
vágásra csábít),

3. ütem :

vág oldalt vagy hasat,

b) véd (opponál a 2. ütemre)
kvarttal,

3. ütem :

folytatja a támadást fej-, külső
arc- vagy (coupé) felső karvá-
gással, *vagy à tempo hasvágással*
(ha ellenfele a kvart-védését nem
eléggé vagy csak futólag veszi),*c)*

2. ütem :

cselez oldalvágást,

véd (opponál) szekonddal,

3. ütem :

vág külső arcot vagy fejet stb.

58. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard,

1. ütem :

cselez fejevágást,

véd (opponál) kvinttel,

a)

2. ütem :

cselez oldalvágást,

véd szekonddal (esetleg mély terccel),

véd (opponál) primmel vagy kvarttal,

3. ütem :

vág fejet, külső- vagy belső arcot,

b) 2. ütem :

cselez hasvágást,

3. ütem :

vág oldalt vagy hasat, illetve : fejet, külső arcot vagy hasat (esetleg à tempo, a vágást egy kissé visszatartva, míg ellenfele a félig vagy futólagosan vett kvart-védéssel felhagy).

59. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-invito vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,

1. ütem :

cselez belső egyenes vagy kitérő szúrást,

a) véd (opponál) mély kvarttal vagy szekonddal,

2. ütem :

cselez külső vagy felső kitérő szúrást,

véd (opponál) terccel, magas terccel, kvinttel vagy primmel,

3. ütem :

folytatja a támadást belső vagy alsó szúrással.

b) véd (opponál) az 1. ütemre : kör-terccel vagy kvinttel vagy primmel (a kart alul kerülve),

2. ütem :

cselez belső vagy alsó kitérő szúrást,

véd (opponál) mély kvarttal
vagy szekonddal,

3. ütem :

folytatja a támadást külső vagy
felső kitérő szúrással.

60. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-invito vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,

1. ütem :

cselez belső szúrást,

a) véd (opponál) szekonddal,

2. ütem :

cselez külső arcvágást,

véd (opponál) magas terccel,

3. ütem :

folytatja a támadást oldalvágás-
sal vagy alsó szúrással, vagy
mell- vagy hasvágással, vagy
belső fokvágással karra,

b) véd (opponál) az 1. ütemre
mély kvarttal,

2. ütem :

cselez külső arcvágást, vagy
fejvágást külső lendülettel,

véd (opponál) terc- vagy kvinttel,

3. ütem :

vág oldalt vagy hasat stb.

61. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-invito vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,

1. ütem :

cselez hasvágást,

a) véd (opponál) primmel (a
kötésből a kart alul kerülve meg),

2. ütem :

cselez oldalvágást,

véd (opponál) szekonddal,

3. ütem :

vág vagy szúr bármely nyitott részbe,

b) véd (opponál) az 1. ütemre mély kvarttal,

2. ütem :

cselez fej-, külső arc- vagy oldalvágást,

véd (opponál) kvinttel vagy terc- vagy mély terccel,

3. ütem :

vág vagy szúr megfelelően.

62. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,

1. ütem :

cselez (esetleg coupé) fejként,

véd (opponál) kvinttel a kötésből a kart alul kerülve meg,

a) 2. ütem :

cselez hasvágást,

véd (opponál) primmel vagy kvarttal,

3. ütem :

vág vagy szúr megfelelően,

b) 2. ütem :

cselez oldalvágást,

véd (opponál) szekonddal vagy mély terccel,

3. ütem :

vág vagy szúr megfelelően.

63. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,

1. ütem :

cselez oldalvágást,

véd (opponál) szekonddal,

2. ütem :

cselez külső arcvágást,

véd (opponál) magas terccel
vagy kvinttel,

3. ütem :

vág vagy szúr megfelelően.

30. Cseltámadások elhárítása.

A cseltámadásokat elháríthatjuk :

1. kitéréssel,
2. a cselek lefogásával,
3. feltartó szúrással,
4. elővágással,
5. védéssel.

31. A kitérés a cseltámadások ellen és azok lefogása.

A kitérés. Cseltámadások elől kitérni hátra futással (gyors hátra lépésekkel) lehetséges ugyan, de ez az eszköz sem szabályszerű, sem jó; használata tehát csak akkor van helyén, ha bár a támadás kezdetét észrevettük, de az előkészületlenül talált és így más eszköz híján a futásban kell menedéket keresnünk. Legnagyobb hátránya a téveszteség, amelyet okoz, és amely a kellő távolságtartást a következő akcióknál lehetetlenné teszi; azonkívül csupán passzív védekezés, mert bár sikerülte esetén az elmélet szerint utánvágást kellene adni, de ez csak belső vágás után szokott sikerülni; végül nem akadályozhatjuk meg ellenfelünket abban, hogy előre-

láthatólag rövid cseltámadását azonnal ne ismételje, amikor aztán már mégis csak védenünk kell.

A cselek lefogása. Ha az ellenfél sok és határozatlan cselt csinál és főleg, ha pengéje a vonalban mozog, módunkban áll öt cselezésében megakasztani akként, hogy lehetőleg váratlan oppozíció-védést veszünk, azt annyira előre és kivíszszük, hogy a cselt mutató pengével érintkezzék, mire hirtelen visszavágunk.

Ez a védekezési mód kétségtelenül meglepő, de rendkívül nehéz és óvatosságot igénylő, különben ambó lesz belőle. Ennélfogva csak ritkán, meglepetésszerűen kell alkalmazni, főleg szúrás-cselek ellen és a visszavágást óvatosan, esetleg hátra kitöréssel a karra kell adni.

64. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,

terc-invító vagy kötés,

1. ütem :

cselez alsó egyenes vagy kitérő szúrást és (számítva ellenfele szekond- vagy kvart-védésére),

2. ütem :

cselez felső kitérő szúrást, mely után támadni akart alsó szúrással vagy hasvágással stb., de a második ütemben megakad ellenfele prim-védésén és bekapja a visszavágást.

véd (opponál) primmel (a kart alul kerülve) és ellenfele kardját érintve, visszavág felső karra vagy fejre stb. hátrakitöréssel.

65. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc- vagy szekond-gard,

szekond-invító vagy kötés,

1. ütem :

cselez külső arcvágást,

véd (opponál) magas terccel és a jobb lábbal előre lép,

2. ütem :

cselez oldalvágást és (számítva ellenfele szekond-védésére),

véd (opponál) mély terccel (befejezi bal lábbal az előre lépést) és ellenfele kardját érintve a nyomásnak enged kvintbe¹ és visszavág oldalt.

3. ütem :

támadna külső arcvágással, de a második ütem után megakad ellenfele mély terc-védésén,

32. A feltartó szúrások.

A feltartó szúrások (coup d'arrêt, colpo d'arresto) a cseltámadások hárításának legszebb és legnehezebb módját

48. ábra. — Felső feltartó szúrás, ha az ellenfél oldalvágást cselez és fejet vág.

képezik. Lényegük: ellenfelünket támadása közben úgy szúrjuk meg, hogy a további támadás lehetetlen legyen.

Komoly esetben, éles karddal nagyon kétséges, hogy képes lenne-e valaki, ha testét szúrás érte, tovább vágni

¹ Helyben védve magas terc- és mély terccel vagy más védésekkel is be lehet a menetet fejezni, mindenesetre a támadó lesz, mint meglepett, hátrányban és legtöbbször a kardfogása is meg fog lazulni.

vagy szúrni és biztos, hogy szenvedett sérülése sokkal komolyabb lenne, mint amit utána ellenfelének okozni képes, mégis a művészi vívásban jónak csak olyan feltartó szúrást lehet mondani, melyben a feltartó szúrást adó testét sem a szúrás ütemében, sem a következő ütemben nem éri ellenfele kardja.

Az oly szúrás, mely nem nyújt egyidejűleg biztonságot arra, hogy ellenfelünk támadása ki van zárva, néha szintén helyes és jogosult, kivált ha az ellenfél egyenes vágásokkal támad és támadás közben szeret megállani és úgy keresni

49. ábra. — Alsó feltartó szúrás, ha az ellenfél fejevágást cselez és hasat vág.

a rést, de ez mégis csak a közbeszúrás jellegével bír és az elővágások mintájára bírálendő el.

A feltartó szúrás szépsége és művészi értéke éppen abban rejlik, hogy képesek vagyunk, sokszor vadul rohanó, ellenfelünket feltartani anélkül, hogy az nekünk árthatna.

A feltartó szúrást a cselek ellen *à tempo*, azaz abban a pillanatban kell adni, mikor az ellenfél a cselhez indul.

Alsó cselek ellen felső, felső cselek ellen alsó szúrást csinálunk, mely a penge helyzetéhez képest, lehet egyenes vagy kitérő szúrás. Ha például az ellenfél oldalvágást cselez, a cselbe felső feltartó szúrást kell adni, mely meggátolja azt, hogy az oldalvágáscsel után a szándékolt támadásához feljőjön, mert fennakad a pengén. (48. ábra.) Viszont ha például

fejet cselezett és oldalt akar vágni, az alsó szúrás fogja meggátolni abban, hogy az oldalvágáshoz lemelessen.

Általában a felső feltartó szúrások jobbak, mert a további támadást kizárjuk, míg az alsó feltartó szúrásoknál a belső és felső rések fedezése igen nehéz. E nehézséget azzal lehet elhárítani, hogy a szúrás alkalmával az öklöt lehetőleg balra, fejünket pedig jobbra húzzuk, esetleg bal lábunkkal a vívóvonalat elhagyjuk (beugrás, inquantata).

Ajánlom az alsó feltartó szúrásnak a negyedik kézállásban való kivitelét (49. ábra), mert ez esetben a kosár a felső és belső vágásokat jobban kizárja.¹

Kettős cseltámadásoknál lehet úgy az első, mint a második ütembe adni a feltartó szúrást. Jobb azonban a második ütembe, mert a második csel lévén az igazi, az ellenfél sokkal nehezebben véd. Ilyenkor az első cselt szabályos oppozícióval kísérjük és ebből megyünk át a feltartószúrásba.²

66. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,

kvint-invító vagy kötés,

1. ütem :

cselez *oldalvágást*,

közbetámad *felső* feltartó szúrással.

2. ütem :

vágna fejet, de fennakad az ellenfele pengéjén.

¹ A feltartó szúrás kivitele rendes assaut-vívásban azért okoz nehézséget, mert a használt penge rendszerint meg van görbülve és így ennél a szúrásnál szükséges ellenkező irányban nehezen görbül.

² Sok vívó minden felső feltartó szúráshoz kezét előbb a kvint felé emeli, abban a hitben, hogy a szúrás így jobban behatol, pedig csak időt veszít vele. A felső feltartó szúrás, ha jól csináltuk, nem a nyakán, hanem a gyomra táján éri az ellenfelet.

67. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,

kvint-invító vagy kötés,

1. ütem :

*cselez belső arc-, mell- vagy hasvágást,*közbetámad *alsó* feltartó szúrással (4. k. á.) (a hónalj felé irányítva),

2. ütem :

folytatná a támadást (az ellenfél prim-védésére számítva) alsó szúrással vagy oldalvágással, vagy (az ellenfél kvart-védésére számítva) fej- vagy külső arcvágással, azonban megakad az ellenfél pengéjén.

68. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc- vagy szekond-gard,

szekond-invító vagy kötés,

1. ütem :

*cselez fejevágást vagy felső egyenes vagy kitérő szúrást,*közbetámad *alsó* feltartó szúrással (4. k. á.),

2. ütem :

vágna oldalt vagy hasat, azonban fennakad ellenfele kardján.

69. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,

kvint-invító vagy kötés,

1. ütem :

cselez oldalvágást,

véd (opponál) már a közeledéskor **szekond-védéssel**,

2. ütem :

cselez *fejvágást*, stb.

közbetámad *alsó* feltartó szúrással (4. k. á.),

3. ütem :

vágna oldalt vagy hasat, de ellenfele közbeszúrása ezt kizárja.

70. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,

kvint-invító vagy kötés,

1. ütem :

cselez belső arc-, mell- vagy hasvágást,

a) véd (opponál) már a közeledéskor **prim-védéssel**,

2. ütem :

cselez *oldalvágást*

vagy :

cselez *fejvágást* vagy újra *hasvágást*,

közbetámad *felső* feltartó szúrással,

illetve :

közbetámad *alsó* feltartó szúrással,

3. ütem :

vágna, de fennakad,

b) véd (opponál) már a közeledéskor **kvart-védéssel**,

2. ütem :

cselez *fejvágást*

vagy :

cselez *oldalvágást*,

közbetámad *alsó* feltartó szúrással (4. k. á.),

illetve :

közbetámad *felső* feltartó szúrással,

3. ütem :

vágna, de fennakad.

71. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc- vagy szekond-gard,

szekond-invító vagy kötés,

1. ütem :

cselez fejevágást, vagy felső egyenes vagy kitérő szúrást,

véd (opponál) **kvint-** vagy magas terc-**védéssel**,

2. ütem :

cselez *oldalvágást*,

vagy :

cselez *hasvágást*,

közbetámad *felső* feltartó szúrással,

illetve :

közbetámad *alsó* feltartó szúrással (4. k. á.).

3. ütem :

vágna, de fennakad,

72. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard,

kvart-invító vagy kötés,

a) 1. ütem :

cselez fejként,

véd (opponál) **kvint-védéssel**,

2. ütem :

cselez *oldalvágást*,

vagy :

cselez *hasvágást*,közbetámad *felső* feltartó szúr-
rással,

illetve :

közbetámad *alsó* feltartó szúr-
rással,

b) 1. ütem :

cselez *oldalvágást*,véd (opponál) **mély terc-vé-
déssel**,

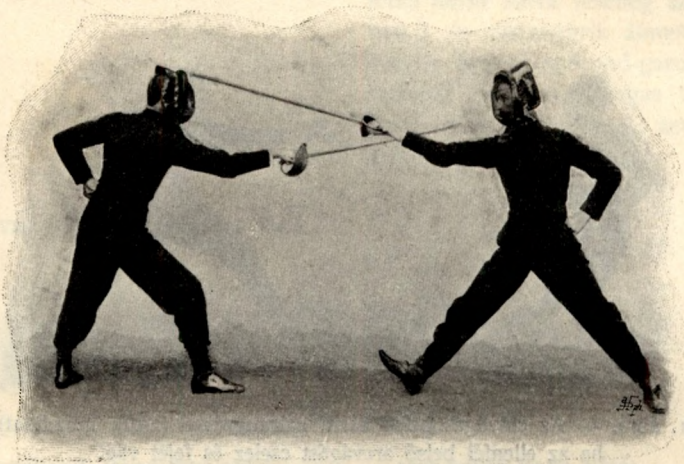
2. ütem :

cselez *fej*-, belső arc- vagy
mellvágással vagy kitérő szúrás-
sal belül,közbetámad *alsó* feltartó szúr-
rással.

Látható ezekből, hogy ha akár egyszerű, akár kettős cseltámadásokba feltartó szúrással támadunk közbe, ez a szekond-invítóból (kötésből), illetve az első szekond-oppozícióból és a mély tercből, mely mindkettő kizárja az oldalcselt, mindig *alsó*, a többi invítókból (kötésekből), illetve oppozícióvédeésekből, a szerint *alsó* vagy *felső* feltartó szúrás, amint ellenfelünk a *felső és belső* vagy az *alsó* résekbe cselez. Az alsó feltartó szúrás, mint már mondtuk, mindig 4. kézállásból kell kivinni erőlyesen kitorve, esetleg beugorva.

33. Az elővágás.

A támadás elhárítására szolgáló közbetámadás a feltartó szúráson kívül még az *elővágás*. Lényege abban áll, hogy cselező ellenfelünket cselezése közben megvágjuk, de mi a támadást azért nem kapjuk meg. A támadás elkerülésére itt voltaképpen az elővágással kombinált védés vagy hátraugrás szolgál.

50. ábra. — Elővágás lendítéssel külső karra (szögben), ha az ellenfél belső arcvágást cselez és oldalt vág.

Elővágás adható a test minden részére, de leggyakrabban használt, legtöbb sikert ígérő elővágások azok, amelyek az ellenfél kezére vagy karjára irányulnak. (50. ábra.)

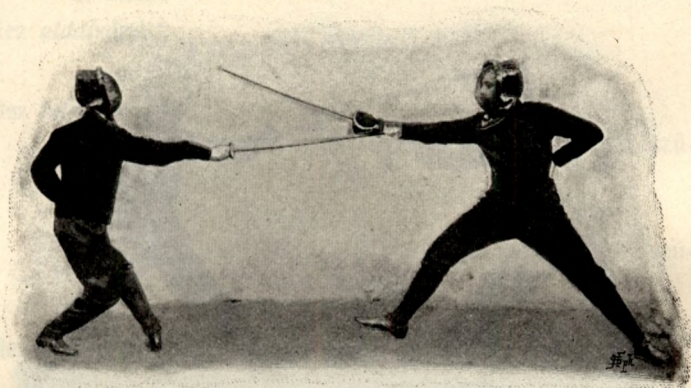
Az elővágás bizonyos mértékig feltételezi azt, hogy az ellenfél cseltámadásában hiba van és éppen e hibát használja ki. Olyan ellenféllel szemben, aki szabatosan, kezét és karját a kardkosarával jól elfedve támad, az elővágás igen nehéz.

Az elővágást szintén *à tempo* kell csinálni, abban a pillanatban, mikor ellenfelünk a cselhez lendületet vesz, vagy a szúrás cselnél karját előre nyújtja.

A támadást bekapnunk természetesen nem szabad. Védni a közvetlen közelben és elkésve igen nehéz, ez

okból a támadás elkerülésére legalkalmasabb a hátraugrás (51. ábra).

Az elővágást kitöréssel kell csinálni, melynek hossza a távolsághoz alkalmazkodik. Fontos ez egyfelől azért, mert az ellenfél kezét legtöbbször ösztönszerűen visszahúzza, így kitörés nélkül vágásunk rövid lesz, másfelől, mert anélkül könnyen megesik, hogy túlóvatosságból előbb ugrunk hátra az elővágás teljes befejezténél, amikor is eredményre nem számíthatunk.

51. ábra. — Az elővágás belső karra hátraugrással (2-dik mozdulat), ha az ellenfél belső arcvágást cselez és fejet vág.

A visszaugrásnál a kardot a terc-gardon (magas-tercen) keresztül a szekondba visszük át és a netalán még szükségesnek mutatkozó védést onnan végezzük.

Sokan elővágás után, visszaugrás közben kvintbe mennek át és abban is maradnak; magam részéről jobbnak tartom a szekondot, mert a visszaugrás által létrejött távolságban inkább az alsó rések vannak veszélyeztetve, mint a fej.

Az elővágás történhetik a cseltámadás bármelyik ütemébe. Minél korábbi ütembe adjuk, annál nehezebb lesz bevinni, de annál könnyebb utána a támadást védeni és megfordítva.

Az utolsó ütembe adott elővágások tekintetében utalok az egyszerű támadások elleni elővágásoknál mondottakra.

73. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

terc- vagy szekond-gard,

szekond-invító vagy kötés,

1. ütem:

cselez fejbágást stb.,

elővág *alsó* karra vagy lendülettel *külső* karra (esetleg szögben¹) és visszaugrik átmenvén magas tercen szekond-gardba; szükség esetén véd magas terc- vagy szekond-védéssel, azután visszavág tetszés szerint,

2. ütem:

vág oldalt, hasat vagy fejet.

74. Gyakorlat.

*Mester:**Tanítvány:*

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,

terc-invító vagy kötés,

1. ütem:

cselez fej-, belső arc- vagy hasvágást,

elővág *belső* karra, vagy a kart alul megkerülve *alsó* karra, vagy *felső* karra fokkal és visszaugrik, átmenvén magas tercen át a szekond-gardba,

2. ütem:

vág oldalt vagy hasat,

véd és visszavág.

¹ Különösen a szekond-kötésből és kötött szúráscsel vagy külső elütés után a 2. ütembe lehetséges. A vágás után, melyet a karon keresztül húzunk, a lendületet úgy kell folytatni, amint azt a mellvágásnál tanultuk.

75. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,

kvart-invító vagy kötés,

1. ütem :

cselez külső arcvágást,

elővág *alsó* karra és vissza-
ugrik, átmenvén magas tercen
a szekond-gardba,

2. ütem :

alsó kitérő szűrés stb.,

véd és visszavág.

76. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond- vagy terc-gard,

kvint-invító vagy kötés,

1. ütem :

cselez oldalvágást vagy alsó
szűrást,elővág külső karra esetlegszög-
ben és visszaugrik, átmenvén
magas tercen a szekond-gardba,

2. ütem :

folytatja a támadást fej-, külső
arc- vagy külső karvágással,
vagy felső szűréssel,

véd és visszavág.

34. A cseltámadások védése.

„*A jól és à tempo kivitt cseltámadást nem lehet kivédeni*” —
így jellemezte egy világhírű mester ama nehézségeket, melyek-
kel a cseltámadások védésénél találkozunk.

Alapjában véve helyes e mondás, de szerencsére teljes
értvényében csak akkor áll meg, ha az ellenfél egy helyben
(esetleg au mur) csupán a védésre szorítkozik.

Az assault-ban az ellenfél ugyanis soha sem, vagy csak nagy ritkán lesz képes cseltámadását igazán *jól* kivinni. A helyzet és távolság folytonos változása nehezé teszi a tempó eltalálását; a megtámadottnak módjában áll ellenfelét elővágásokkal és szúrásokkal zavarni; a támadás elől meghátrálni vagy kitérni, a cseleket lefogni. Ezek az akciók pedig a támadás erélyességét, ami a jóság egyik fő kelléke, észrevehetőleg megbénítják.¹

A jó cselnek, mint tudjuk, lehetőleg olyannak kell lennie, hogy ne lehessen az igazi vágástól megkülönböztetni, mégis a jó vívó apró jelekből legtöbbször tájékozva van, hogy melyik az igazi támadás. Hiszen tanultuk, hogy az ellenfelet bizonyos támadásokra magunktartásával úgyszólván rá lehet vinni; így támadását mintegy szabályozhatjuk; már pedig ismert és várt támadást nem lehetetlen védeni.

A cseltámadások védelménél a legfőbb elv az, hogy a cselt magát védeni nem szabad, hanem csupán utolsó részét: a vágást (szúrást).

A csel nem egész támadás, nem megy be egészen a részbe: így védeni se szabad egészen. Az oly védekeket pedig, melyek nem védik a támadást, átmenetileg fedik csupán a rést, mint tudjuk, *oppozíció-védeéseknek* hívják. Ámde a cseltámadások védelménél az oppositíó-védeések összekötése eltér az eddig tanultaktól.

Ha például egy terc-védés után az ellenfelünk ismételt vágást (remise) ad oldalunkra, szabályszerűen megyünk át a szekond-védésbe, vagyis úgy a terc-, mint a szekond-védést szabatosan megcsináljuk.

A cselek védelménél nincs idő arra, hogy minden védést egymásután szabatosan, tehát a vágás elébe menve, megcsináljunk vagy legalább jelezzünk, hanem iparkodnunk kell, hogy a rések zárása, illetve a cselek követése egy és ugyanazon irányban leírt kör alakjában történjék. Így a terc-védés után balra lefelé írunk le egy kört a karddal és azt jobbra

¹ Hasonló különbséget tapasztalhatunk a célba lövésnél. Más az álló céltáblára löni, más a mozgó vadásztáblára, de még inkább más párbaj vagy háború alkalmával emberre, ellenfélre, kitől magunk is minden pillanatban várhatjuk a vészhozó lövést.

felfelé egész a magas-tercig folytatjuk, ha tudniillik az igazi vágás vagy szúrás addig meg nem történt. Hasonlóan kötjük össze a terc- és prim-oppozíció-védést akként, hogy az egész mozdulat majdnem úgy tűnik fel, mint egy nagy körben csinált kontraszekond-védés. Itt a penge a terc-prim- és szekond-védéseket egyaránt befutja.

A cseltámadások védésénél tehát mindig ilyen megszakítatlan körrel követjük az ellenfél cselmozdulatait és csak akkor megyünk át az igazi védésbe, ha az igazi vágás vagy szúrás jön.

A felső és belső résekre irányított vágásokat könnyen észrevehetjük, csupán az alsó rések (oldal, alsó kar) azok, melyekre irányuló támadás nem látható. Ez okból kell cselvédő rendszerünk kiindulási pontjának az alsó réseket védő szekondnak lenni, azért mihelyt az ellenfél kardját egy pillanatra szem elől eltévesztjük, szekondba kell sietnünk. Felső és belső réseink már a távolságnál fogva is nehezebben érhetőek el, így nem kell azok védelmére olyan súlyt helyezni, hanem a nehézségeket, melyekkel a testrészek megtámadása a távolság és láthatóság folytán jár, ki kell használni a többi testrész védelmére.

Iparkodnunk kell a cselek védésénél minél kevesebb védésre szorítkozni. Egy és ugyanazon körrel csinálható prim-szekond- és ritkábban vett kvint-védéssel, a kellő távolság megtartása mellett, minden testrészt védhetünk.

Terc-, kvart-, mély terc- és szekst-védés csak ott veendő, ahol az elkerülhetetlen, amit a vívói ösztön súg meg (parades du sentiment).

Ha ellenfelünk à tempo támadott, első csele tehát egy nem várt résbe történt, vagy kardunkkal egy védésbe idegesen beugrottunk, ne kapkodjunk tovább, hanem álljunk meg, várjuk meg nyugodtan a második ütemet. Ezzel ellenfelünk a már megszerzett időbeli előnyt elveszti.

Tanácsainkat a cseltámadások elleni oly nehéz védekezésre vonatkozólag a következő pontokba foglalhatjuk össze:

1. Ne provokáljunk cseltámadásokat, ami legjobban elérhető, ha magunkon uralkodva, minél nyugodtabban vesszük a védeket és csak akkor védünk, amikor kell.

2. Tartsunk kellő távolságot, de a cselek elől ne fussunk el, mert ellenfelünk legtöbbször számít arra, hanem álljunk meg, sőt néha menjünk elébe a támadásnak. Ezzel meglepjük, sőt legjobban elejét vesszük a túlhosszú cselezésnek.

3. Kisértsünk meg minden lehető az ellenfél megzavarására elővágásokkal és feltartó szúrásokkal.

4. Állásunkat, védéseinket, közbetámadásainkat gyakran változtassuk.

5. Iparkodjunk a támadást átvenni.

6. Iparkodjunk ellenfelünket bizonyos támadásokra beugratni. Az oppozíció-védés is lehet t. i. beugratás bizonyos mértékben, amennyiben egyes réseket látszólag nagyon féltve, másokat annál jobban kiadunk, mint például ha megtámadva igen mereven maradunk szekondba. Csak aztán el ne késünk a védéshez.

7. Felső és belső cselekre ne reagáljunk túlságosan; hacsak lehet, maradjunk meg a prim- és szekondoppozíció-védés mellett.

8. A terc-, kvart- és szekst-védést csak szükség esetén és akkor is a legutolsó pillanatban használjuk.

9. Ha oppozíció-védés közben szem elől veszítjük az ellenfél kardját, keressük szekonddal.

10. *Ha az első csel meglepően történt (à tempo) más részbe, mint ahol vártuk, álljunk meg a korán vett oppozíció-védésben és hagyjunk ki egy védést.*

35. Visszavágások csellel.

Ha elmulasztottuk az egyszerű visszavágást, mely ellenfelünket még kitörés vagy legalább a gardba menet közben éri, mulasztásunkat csupán cselvisszavágással pótolhatjuk.

Ily esetben az egyszerű cseltámadások mintájára vágunk vissza és pedig legcélszerűbben à tempo, azaz egy oly részbe cselezve, melyet a visszavonulás nem fedez.

A cselvisszavágásokat lehetőleg kerüljük, mert a visszavágás elmulasztása alkalmat ad az ellenfélnek az ismételt támadásra. Jogosultsága főleg akkor van, ha észre vesszük, hogy

az ellenfél az egyszerű visszavágásra számítva, második intióból támad, azzal a célzattal, hogy ellenvisszavágással találjon.

A fentemlített fentartással mégis jóknak mondhatók a következő cselvisszavágások:

Prim-védés után : fejbágás csel és oldal- vagy hasvágás.

Szekond-védés után : fejbágás csel és oldal- vagy hasvágás (ha nem lehetséges à tempo hasra visszavágni).

Terc-védés után : hasvágás csel és oldal- vagy fejbágás (a szerint, amint az ellenfél primmel- vagy kvarttal opponál a cselre).

Kvint-védés után : oldalvágás csel és lendített fejbágás (a csel a lendülettel S alakban összekötve).

Szekszt-védés után : hasvágás csel és fejbágás.

36. A cselvisszavágások elhárítása.

A cselvisszavágások elhárításának módjai ugyanazok, mint a cselátadásokéi (lásd 30. szakasz), kivitelük is azonos a tanultakkal. Csupán két ellenakciónál kell néhány megjegyzést tennünk és ezek a feltartó szúrás és az elővágás.

A feltartó szúrásnak soha sincs olyan frappáns hatása, mint mikor a cselvisszavágásba történik (*appuntata*).

Aki nem vág azonnal vissza, az rendesen hátra hajlik, és ha vissza akar vágni, akkor a rést, melyet előbb védett, újra megnyitja. A legjobb feltartó szúrás tehát abba a résbe történik, ahova a kivédett vágás volt irányítva. Ez a legbiztosabb feltartó szúrás.

Igen helyesen lehet a lassan és cselekkel visszavágó ellenfél ellen az elővágásokat is alkalmazni. Ha kiismertük ellenfelünk ama hibáját, hogy nem vág gyorsan és közvetlenül vissza, megkísérhetjük azonnal a védett vágás után a karnak a védés által kiadott részeire bevinni az elővágást és visszaugrani. Ez az elővágás az ismételt támadástól már alig különbözik.

* * *

Meg kell itt a közbetátadások ismertetése után jegyez-
nem, hogy amilyen szép és művészi eszköz egy közbetáma-

dás, ha sikerül, akár elővágás az, akár feltartó szúrás, akár más közbetámadás (az ütembe), olyan művészietlen és csunya, ha nem sikerül és így ambó lesz belőle. Nagy hibát követ el tehát, aki az ellenakciókat nem időszerűen és a siker biztos reményével alkalmazza.

Akinek ellenakciója ambót eredményezett, abban a pillanatban nem tett egyebet, mint egy közönséges verekedő. Mindenki meg fogja gondolni, hogy kockáztasson-e egy ilyen ambóra vezető ellenakciót akkor, ha a kard hegyes és éles, plazstron helyett pedig — bőrért viszi a küzdelembe.

Fordítva áll az eset, ha például az, aki a pengét támadta, de ellenfele ez elől sikerrel kitért, nem áll meg, hanem folytatva a támadást, az ambó előidézője lett. Ilyenkor a kitérő helyesen járt el, mert nem teste, hanem pengéje lett megtámadva és az árulta el teljes vívói érzéktelenségét, aki pengetámadásának nem sikerülte dacára is folytatta és befejezte támadását.

37. Ismételt támadások csellel.

Az ismételt támadások fejtegetésénél elmondottuk, hogy mikor van helye egyáltalán ismételt támadásnak.

Ha úgy érezzük, hogy a támadás ismétlésénél egyszerű támadással nem boldogulhatunk, úgy cseltámadást fogunk alkalmazni.

E cseltámadás mivel se különbözik a többi cseltámadástól. Hogy egyszerű kitéréssel, lépés- vagy ugrás-rohammal viszzsük-e ki, az attól függ, hogy mily távolságban van tőlünk ellenfelünk.

Ha cseltámadásunk közben ellenfelünk annyira hátrál, esetleg hátra ugrik, hogy a vágással (szúrással) úgysem érhetjük el, iparkodnunk kell azt visszatartani, hogy vasat ne érzünk vele és újból felvenni a cseltámadást. Ilyen módon létrejöhetnek azután támadások három, négy és több csellel is, csakhogy ezeket nem egyetlen egy támadás, hanem a támadás ismétlése alatt vesszük oly célból, hogy védekkel hátráló ellenfelünket üldözőbe vegyük, míg el nem érzük, illetve a falhoz nem szorítjuk.

77. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-invito vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard,
cselez fejbágást, vág oldalt,véd (opponál) *helyben* és kész-
akarva hátra hajolva, magas terc-,
és szekond-védéssel, de nem vág
vissza,*a) ismétli a támadást :*cselez fejbágást (a kitörésből
futólag visszahúzódva) és vág
(újabb kitöréssel) oldalt vagy
hasat,*b)* ha visszahúzódása közben
(terc-gardon át) ellenfele a sze-
kond-védéssel felhagy, helyesen :
cselez à tempo oldalbágást és
támad fejbágással,*c) hátra lép és mint fent,**ismétli a támadást, mint a)*
alatt, legtöbbször helyesebben
à tempo, mint *b)* alatt, de most
az *ismételt kitöréssel* (raddoppio).

78. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

kvint-invito vagy kötés vagy
szekond-gard,

szekond- vagy terc-gard,

cselez oldalbágást és vág fejet
vagy támad egyszerűen fejbá-
gással,véd, (opponál), *helyben* hátra
hajolva szekond- és kvint-védés-
sel, de elmulasztja a visszavágást,

a) *ismétli a támadást*: cselez oldalvágást és vág fejet stb.,

b) ha visszahúzódása közben (terc-gardon át) ellenfele a *kvint-védéssel felhagy*, helyesebben: cselez à tempo fejevágást és vág oldalt vagy hasat,

c) *hátra lép* és mint fent,

ismétli a támadást, mint a) alatt; legtöbbször azonban helyesebben à tempo, mint b) alatt, de most *ismételt kitöréssel*.

79. Gyakorlat.

Mester:

Tanítvány:

rendes távolság

terc-invító vagy kötés vagy szekond-gard,

szekond- vagy terc-gard,

cselez hasvágást és vág fejet vagy támad egyszerűen fejevágással,

véd (opponál), *helyben* és készakarva hátra hajolva, mély kvart-, és kvint-védéssel, de elmulasztja a visszavágást,

a) *ismétli a támadást*: cselez hasvágást és vág fejet,

b) ha visszahúzódása közben (terc-gardon át) ellenfele a kvint-védéssel felhagy, helyesebben: cselez à tempo fejevágást és vág oldalt vagy hasat,

c) *hátra lép* és mint fent,

ismétli a támadást, mint a) alatt, legtöbbször azonban helyesebben à tempo, mint b) alatt, de most *ismételt kitöréssel*.

80. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-invító vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard,
cselez fej- és oldalvágást és
vág fejet,

hátra lép kvinttel, elővág a
második ütembe, de nem talál,
és *viSSzaugrik (helyesen magas
terc- és szekondba)* valamelyik
állásba,

*ismétli a támadást ismétlő
rohammal*, cselez például à tempo
oldalvágással és vág fejet stb. stb.

81. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-invító vagy kötés,

szekond- vagy tercgard,
cselez belső egyenes vagy
kitérő szúrását, és külső lendület-
tel fejevágást és vág hasat,

hátra lép, véd (opponál) kvart-
és terc-védéssel, és kitér testtel,
esetleg utánvág külső karra az ol-
dalvágáshoz használt vagy egye-
nes lendítéssel és *hátra kitérést
csinál* vagy *hátra ugrik*,

véd kitérése után, bal lábát
előre hozva, mély terccel és
ismétli a támadást kötött szú-
rás csellel vagy eltolással és
valamelyik vágással *ismételt kité-
réssel* ; vagy karral kitérve az
utánvágásnak, valamely más egy-
szerű vagy összetett támadással
és *ismételt rohammal*.

82. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

kvint-invító vagy kötés,

terc-gard,

támad elütéssel alulról és oldal-
vágással,kitér belső fokvágással karra
(hátra kitöréssel vagy hátraugrás-
sal), de nem talál és visszasiet
szekond-állásba,kitér karjával a karvágásnak, az
oldalvágást visszatartja és *ismétli*
a támadást megfelelően.

38. A pengetámadással összekötött cselek.

Ha a pengetámadásokat akként csináljuk, hogy a penge-
támadás után következő vágást vagy szúrást nem viszsziük
ki egészen, hanem csak cselezzük, és mikor az ellenfél annak
védésére *indul*, egy újabb részbe (à tempo) belevágunk vagy
szúrunk, létrejön a pengetámadással összekötött csel (battuta
e finta).

Az ilyen támadásokat akkor használjuk, mikor alkalom
nyílik egy jó pengetámadásra, de az ellenfél ügyessége vagy
egyéb okok miatt utána egyszerű vágással vagy szúrással
nem juthatunk részbe, így kénytelenek vagyunk ezt csellel
megkísérteni.

A pengetámadások helyes véghezvitele, mint tudjuk,
kitünő lábtechnikát, összhangzó láb- és karmunkát igényel,
mert csak így érhetjük el azt, hogy a pengetámadást idő
előtt el ne áruljuk, a vágás vagy szúrás azt nyomon követ-
hesse, ellenfelünk közbetámadása, már az első ütembe ki
legyen zárva és hogy a vágáshoz vagy szúráshoz szükséges
tempót megkaphassuk.

Ha abbeli igyekezetünk miatt, hogy az ellenfél pengéjét
feltétlenül eltaláljuk, megesik, hogy az elütés nem a balláb
dobbantásával esik össze, hanem valamivel előbb történik,
úgy az elütés és vágás között egy rövid ütemű szünet

áll be, mely éppen elég arra, hogy ellenfelünk a támadt rést zárja (a meglazult kardot újból megfoghassa), így mi az időelőnyt (à tempot) elveszítsük. Ilyenkor úgy lehet segíteni, hogy az időelőnyt újból cselezés által érjük el. A penge-támadás (épp úgy, mint a kettős cseleknél az első csel) tehát ilyenkor az ugrást (közeledést) valamivel megelőzi, bal lábunk dobantásával már a csel esik össze, melyet kitörésben annyi ideig folytatunk, hogy maga a vágás (szúrás) a kitörés befejezésére essék.

Példákat csak a szekond- és tercből hozok.

83. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-gard, invitó v. kötés,

terc- vagy szekond-gard,

1. ütem:

támad belső elütéssel (a kard fokával),

véd (opponál) kontra szekond-védéssel (de hacsak lehet, kitér felső szúrással),

2. ütem:

cselez fejbágást,

véd (opponál) kvinttel,

3. ütem:

vág oldalt vagy hasat.

84. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard, merev tartással,

szekond- vagy terc-gard,

1. ütem:

támad eltolással tercbé,

véd (opponál) terc-védéssel,

2. ütem:

cselez hasvágást,

véd kvarttal, a kardhegygyel
egy kissé visszamaradva,

3. ütem:

vág külső arcot vagy oldalt,
vagy esetleg à tempo hasat (és
ez jobb).

39. A pengetámadással összekötött cselek elhárítása.

Az elhárítás szokott módjai a kitérés, az elővágás és a védés.

A *kitérés* az 1. ütembe, ha a támadás jó, az előbbieket szerint alig lehetséges.

Az elővágás a 2. és 3. ütembe is csinálható, természetesen a másodikba csak úgy, ha a pengetámadás által a kardfogás nem lazult meg és a kapott lendület az elővágás céljára felhasználható. Így például jól szokott sikerülni szekondgardban kapott *külső* elütés után a felső cselekbe adott elővágás, mert ennek céljaira az elütés által kapott lendület felhasználható, de nem alkalmazható például a *belső* elütésre.

Ha kardfogásunk meglazult, az elővágásra természetesen gondolnunk sem szabad, hanem védenünk kell. Hogy a pengetámadásra miként kell fedezni (opponálni) azt már tanultuk, az ezt követő csel fedezésénél pedig arra kell vigyázni, hogy a pengetámadás morális hatása alatt, kardunkkal oppozíció helyett ki ne szaladjunk a teljes védésbe vagy esetleg annak határán túl is.

XII. FEJEZET.

40. A szúrás pótlása.

Az eddig tanult összes cseltámadásoknál a szúrást is számításba vettük.

Nem lesz érdektelen, ha azzal az eshetőséggel is foglalkozunk, mikor a szúrás használata — amint ez a hazánkban lefolyó párviadatok túlnyomó részénél szokásos — ki van zárva.

Ha kardunknak hegye nincs, hanem a vége le van tompítva, a szúrást, mint öntudatos vívói cselekvést többé nem alkalmazhatjuk. Elesik tehát az nemcsak mint *támadás*, hanem mint *közbetámadás* is, így gondoskodnunk kell egy olyan eszközről, mely a szúrást lehetőleg pótolja.

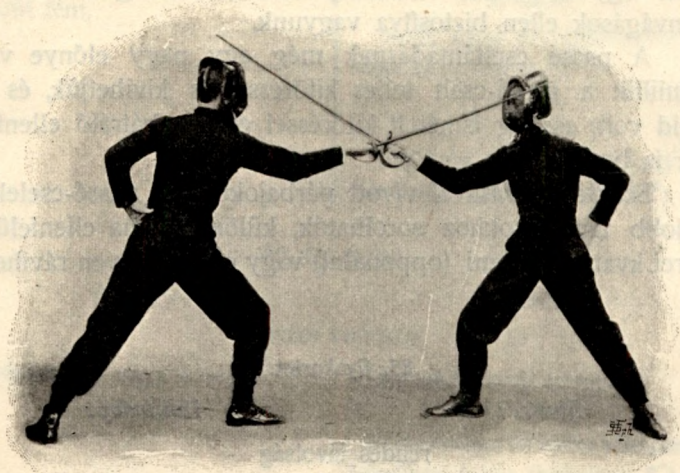
Erre való tekintettel már a *kitérések* gyakorlatainál (115. oldal) egész sorozatát hoztam ama karvágással csinált közbetámadásoknak, melyek a szúrást pótolják. Ki kellett a figyelmet erre annyival is inkább terjeszteni, mert még ha a kard hegyes is, szúrásra csak beiskolázott és a szúrásra hajlammal bíró vívók szokták felhasználni, ugyanis nem minden embert viszi rá a vérmérséklete a szúrásra.

A *feltartó szúrások* helyett egyszerűen elővágások alkalmazandók, sok cselszerű mozdulattal nekünk rohanó ellenfelünket pedig *à tempo beugrással* egy belső arc- vagy fejevágással lepjük meg. (52. ábra).

A *cselezésnél* különösen a felső cselek kivitelénél megmaradhatunk a szúrás mellett. Még ha tudja is az ellenfél, hogy nem fogunk szúrni, ha tudja is, hogy a kardhegy tompa, mégis meglesz a felső szúráscselnek az a majdnem reflex hatása, hogy felszalad a védebe, sőt néha még szemét is behunja a támadás előtt.

Az *alsó szúrás*cselek kitűnően pótolhatók fokvágásokkal.

A belső fokvágás-cselből *terc-gard*, *kötés- vagv invitóra* az átmenet az igazi támadásba egy az eddig tanultaktól eltérő módon történik. A belső vágások cselezése után a *külső vágást* eddig külső lendítéssel a kardhegyet kerülve meg, hajtottuk végre, most pedig a fokkal csinált belső kéz-vágáscsel után, a külső részbe a kardot úgy visszük át, hogy ellenfelünk most már kvart-védésben levő kardkosarát közvetlen közelből, alulról kerüljük meg.

52. ábra. — Beugrás belső arcvágással (inquantata).

Belső csel után a *belső vágást* is hasonló módon köthetjük össze csellel. A mozdulat első része, illetve az átmenet éppen úgy történik, mint fent, mikor a belső csel után külső vágást akartunk adni, de mikor karunkat a külső kar- vagy arcvágáshoz nyújtjuk, az új lendítéssel a kardhegyet felül kerülve meg, a belsővágáshoz megyünk át.

E cseleket régebben **passé-cseleknek** neveztük.

E cselek előnye a kitérő szúrásokhoz hasonló kivitelükben rejlik; az ellenfél az átmenetet nem veszi észre és e csel ellen vett opposíció-védését nem hagyja el, mert nem látja, hogy a penge hová tűnt el. Ezzel szemben megvan az a hátrányuk, hogy a felső feltartó szúrásra nagyon exponál-

nak, amiért is a tiszta olasz iskola e támadásokat soha sem használja.

Természetesen, ha a szúrás ki van zárva e hátrány eszik, hogy pedig az utolsó aggodalmakat is eloszlassam, ajánlom cseltámadásoknak oly módon való kivitelét, hogy például a megcsinált úgynevezett kvart-passé után a kitörés közben menjünk magas terebe át és a belső vágást vagy cselt innen vigyük ki. A külső csel hatásában nem változik, ha a belső lendítéssel a magas terc- (kvint-)pozíción átmegyünk. Ezzel úgy a feltartó szúrások, mint az elővágások, illetve utánvágások ellen biztosítva vagyunk.

A passé cseltámadásnak még egy nagy előnye van, tudniillik a passé-cselt teljes kitöréssel is kivihetjük, és ha rövid volt, esetleg ismételt kitöréssel erősen hátráló ellenfélnek is bevihetjük.

Szúrás kizárásával vívott párbajoknál a passé-cselek a legjobb támadásokhoz sorolhatók, különösen ha ellenfelünk szeret kvarttal védeni (opponálni) vagy erre könnyen rávihető.

85. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard,

terc-gard,

a)

1. ütem:

előre lép terc-kötéssel (eltolással) és cselez alsó passé-vágást a karra (kitörés *közben*),

véd (opponál) mély kvart-védéssel,

2. ütem:

vág külső arcot vagy fejet (a kitörés befejeztével),

b)

1. ütem:

előre lép eltolással és ugrásrohammal cselez alsó passé-vágást a karra (kitörés *közben*),

hátra lép és véd (opponál) mély
kvart-védéssel,

2. ütem:

vág külső arcot vagy fejet (a
kitörés befejeztével),

esetleg véd terc-védéssel,

c)

1. ütem:

ugrásroham és eltolással cse-
lez alsó passé-vágást karra (*ki-
töréssel* ♪),

mint fent,

2. ütem:

cselez külső arcvágást (a bal
lábát előre hozva ♪),

3. ütem:

vág belső arcot, mellet vagy
hasat (az újabb kitöréssel ♪).

ismételt kitöréssel

86. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

kvint-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,

1. ütem:

ugrás-roham és cselez alsó passé
fokvágást karra (*kitöréssel* ♪),

hátra lép, kitér karral és eset-
leg utánvág fejre vagy közbe-
támad feltartó szúrással,

2. ütem:

véd, a cselmozdulatot magas
terccel kötve össze (a bal lá-
bat előre hozva ♪),

3. ütem:

vág (visszavág) mellet, ha-
sat vagy oldalt (az újabb ki-
töréssel ♪).

ismételt kitöréssel

Ha észreveszszük, hogy ellenfelünk szeretne felső karra
fokkal elővágni, ami azonban csak úgy sikerülhet, ha a kard

hegyét a kötéssel (eltolással) be nem hoztuk, akkor a passé-mozdulatot egész röviden kell csinálni, mintha csak félkör kvint-védést vennénk a kitörésben.

87. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,

ugrás-roham, (fél kitöréssel) támad felső karvágással és visszasiét gardba,¹

hátrál és opponál magas terc-vagy kvint-védéssel,

azután :

1. ütem:

ugrásroham és cselez à tempo alsó passé fokvágást a karra (kitöréssel) ,

hátra lép és a korai magas terc-vagy kvint-védésből siét mély kvartba,

2. ütem:

cselez hasvágást (a bal lábat utána hozva) ,

véd (opponál) terc- és kvart-védéssel (vagy prim-védéssel a kart alul megkerülve),

3. ütem:

vág fejet vagy oldalt (az újabb kitöréssel) .

ismételt kitöréssel

¹ E gyakorlat bevezető részét, mely az igazi támadás előtt történik, *kutató-* vagy *áltámadásnak* nevezzük. Céljuk e támadásoknak nemcsak a kutatás, hanem mint a fenti gyakorlatnál is láttuk, az ellenfél előkészítése (szuggerálása) arra, hogy a szándékolt igazi támadásunkat à tempo vihessük ki. Ezekről még a következő fejezetben lesz szó.

Ha ellenfelünkben nincs meg a hajlandóság arra, hogy kvarttal opponáljon vagy ha terc-állásából cselünkre csak futólagosan megy át kvartba, de onnét ismét visszatér, akkor a passé-cselt rövidre fogjuk és a külső részbe átjutva, azonnal lendületet veszünk a hasvágás cselezéséhez, amelyet valamivel jobban kitartunk és utána aszerint, amint erre a cselre aztán prim- vagy kvart-védéssel reagál oldalt vagy fejet vágunk. Ilyenkor a támadás üteme tehát megint nem hanem .

Például a következő gyakorlat szolgáljon:

88. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

kvart-invító,

terc-gard,

áltámadás:

ugrásroham (fél kitöréssel) támad egyenesen külső karvágással és visszasiet gardba,

hátra lép és igen futólag reagál kvarttal,

azután :

1. ütem:

cselez à tempo alsó karvágást (kitöréssel ,

véd (opponál) futólag kvart- és terc-védéssel,

2. ütem:

cselez hasvágást (a bal lábat előre hozva és kitörés közben folytatva ,

véd (opponál) kvart- vagy prim-védéssel,

3. ütem:

vág fejet vagy oldalt stb. (az újabb kitörés befejeztével .

XIII. FEJEZET.

41. Áltámadások (második intenció).

Az eddig tanult támadásoknak az volt a céljuk, hogy ellenfelünket egy adott helyzetben időszerűen, azaz úgy támadjuk meg, hogy vágásunkkal vagy szúrásunkkal védését megelőzzük. Feltételeztük tehát, hogy védeni fog és hogy a mi támadásunk *à tempo* történik. *Ezek voltak az úgynevezett első intencióból történő támadások.* Támadásaink elhárítására azonban ellenfelünknek nemcsak a védések, hanem más legkülönbözőbb eszközök állanak rendelkezésére, mint például a kitérések utánvágásokkal, illetve közbetámadásokkal, az elővágások, a feltartó szúrások stb., kérdés, hogy a támadás akkor is sikerülni fog-e, ha ellenfelünk nem a védést, hanem valamely más elhárítási módot választott?

Ha a lélektanilag helyes pillanatban *à tempo* támadunk, *sikerül*, mert ilyenkor sem hátrálni, sem kitérni nem tud, és ha valami közbetámadást tervezett is, annak végrehajtására már nem lesz ideje; támadásunk meg fogja lepni, ez esetben pedig ösztönszerűleg védeni igyekszik. De ha a „tempot“ nem találtuk el, akkor bizony kérdéses, hogy fog-e védeni. Lehet, hogy véd, talán csupa megszokásból, de az is lehetséges, hogy nem. Szándékolt közbetámadását ugyanis végrehajthatja, még ha a mi támadásunk sikerült is így például, ha egy pengetámadás nem történt *à tempo*, habár az elütésnél eltaláltuk is az ellenfél pengéjét, képes lesz mégis közbevágni, ha másképp nem, hát az elütés után. Ellenfelünk bár elütés ütemébe, de mégis közbetámadott és ezt ilyen kevésbé korrekt támadásunk ellen máskor is megteheti, ha mindjárt egy kapott vágás vagy szúrás árán is.

Már az ellenfélhez való közeledésnél láttuk, hogy minden a közép távolságon kivitt közeledő mozdulatunk történetén az gardban, invitóval vagy kötéssel, kitesz az ellenfél támadásának. Erre az eshetőségre készen kell tartani a védést, és csak ha az ellenfél a nyújtott alkalmat ki nem használta, viszsziük mi ki a támadást. Már itt is megesett gyakran, hogy ellenfelünk éppen akkor támadott (vágott vagy szúrt), amikor mi. Ez azt mutatja, hogy elhibáztuk a tempot; vagy nagyon korán, vagy elkésve támadtunk. Ellenfelünk ugyanazt a tempot választotta mint mi (az úgynevezett *közös tempo*, *tempo commune*), aminek az a következtése, hogy mindketten megkapjuk a szúrást vagy vágást.

Azt mondjuk, hogy *együttes vágás*, *ambo* vagy *double* esett.

Ha tehát már itt is alá kellett rendelni támadásunkat bizonyos mértékben ellenfelünk várható akcióinak, mert különben az egyszerű támadásokba is eshetett egy ambót okozó közbetámadás, mennyivel gyakrabban eshetik meg az ambo, ha az egy elhibázott (elkészt) ellenakciónak is lehet az eredménye. Sikerültnek nevezhető-e egy támadás, ha csak egy kapott vágás vagy szúrás árán lehet bevinni? Bizonyára nem. A vívóművészetnek éppen az a célja, hogy úgy tudjuk a vágást vagy szúrást bevinni, hogy mi ne kapjunk.

Toucher sans être touché a vívás régi alapelve, ennek mindenütt dominálnia kell.

Emberrel van dolgunk, nem fabábal; élő, érző, gondolkodó lény áll velünk szemben, s épp úgy tör vesztünkre, mint mi az övére.

Érdeklünkben áll tehát, mielőtt a döntést kockáztatjuk, megtudni, kivel van dolgunk, kiismerni ellenfelünk vívói képességét, vérmérsékletét, energiáját, szokásait és hibáit, mert terveinket ezek ismeretére és kihasználására akarjuk építeni. A tempo kellene őt megtámadni; de hogyan bizhatunk abban, hogy ez sikerülni fog, ha még ki nem tanultuk és esetleg idegeit egy bizonyos fokig ki nem merítettük.

Mindkét célt az úgynevezett *áltámadásokkal* érjük el.

Az áltámadások egyik célja tehát az ellenfél *kikémlése* (scandaglio), a másik a kifárasztása, amely nemcsak fizikai lesz, hanem főleg szellemi, mert a folyton, meglepetésszerűen

jövő áltámadások feszült figyelmet igényelnek, amit senki sem tart ki sokáig. Minél jobban kimerülnek idegei, annál gyakrabban beállnak nála az úgynevezett apathikus és ideges (reflexhatású) pillanatok, annál több valószínűséggel várhatjuk azt, hogy tényleg találunk első intencióbeli támadásunkra egy alkalmas pillanatot, és annál könnyebben árulja el önkéntelenül is szokásait vagy szándékait.

Az áltámadásokat kellő óvatosság mellett is, szabatosan és erélyesen kell kivinni, mert csak így remélhető, hogy egyrészt ellenfelünk idegeire hathatunk és vívói ösztöne természetes érvényesülését előidézhetjük; másrészt csak így nem veszi észre a csapdát, mely számára készül.

Az áltámadásokat azonban nemcsak oly célból viszsziük ki, hogy ellenfelünk szándékát megismerjük, kutassuk vagy esetleg saját igaz szándékunkat, komoly támadásunkat álcázzuk, hanem hogy ellencselekvését vagy magatartását számításba véve, tévedéséből, szokásaiból vagy mulasztásaiból hasznot huzzunk, őt készakarva és számítással valami közbetámadásra, visszavágásra vagy utánvágásra vigyük rá, amelyet előre várva, sőt provokálva, könnyen elháríthatunk, és most már komoly támadásunkat (esetleg riposztunkat, kontra-riposztunkat vagy saját közbetámadásunkat) beviessük.

Ez az úgynevezett második intencióra menő támadás.

A második intenciós támadás tehát voltaképpen két részből áll: egy áltámadásból és egy utána következő és annak eredményeit kihasználó igazi támadásból. Mindenesetre könnyebb tévedéseket és hibákat kihasználni, mint technikailag és időszerűleg kifogástalan támadást keresztülvinni. Különösen nehéz lesz az, ha a kellő gyorsaság hiányzik, mely az első intencióbeli támadásoknál bizonyos fokig nélkülözhetetlen.

Ama fogalommeghatározásból, melyet a második intenciós támadásokról adtunk, következik, hogy azokat színlelt voltuk miatt mégis másképp kell véghez vinni, mint az első intenciós támadásokat.

Az egyszerű támadások kivitelénél e fősúlyt arra fektettük, hogy a támadás lehetőleg fedezett legyen, míg az áltámadásoknál e fontos kellék is alá lesz rendelve a táma-

dás céljainak. Így például, ha észreveszszük, hogy az ellenfélnek hajlama van az elővágásra, készakarva réseket mutatva támadunk és az így kicsalt elővágást kivédve visszavágunk, illetve visszük be a támadást. A cseltámadásoknál a legfőbb különbség az, hogy a cselt áltámadás gyanánt használva, hamarabb visszük ki úgy, hogy az ugrás vagy lépés befejeztével már a közbetámadás elhárításához szükséges véde is vehető és a kitörésben a visszavágás véghez vihető legyen.

A kettős cseleknél természetesen a második ütembe is várható közbetámadás, sőt ha kettőnél több cselt használva, a cselezéssel visszaélünk vagy ha a cseltámadást egy pillanatra félbeszakítottuk, egy későbbibe is.

A közbetámadás nem mindig öntudatos és szabatos cselekvés (ellenakció), hanem néha csak elhamarkodott visszavágás. Különösen tapasztalhatjuk ezt tercben, magas tercben vagy magas szekondban feszülten álló vívóknál, kikről szinte biztosra vehetjük, hogy futólagos prim-védésükből még akkor is visszavágnak, ha a belső vágás csak cselezve lett. Némely vívó ugyanazon véde után mindig ugyanazt a visszavágást csinálja, mintha más nem is volna lehetséges.

Ha ellenfelünk ilyen hibáját vagy szokását ismerjük fel, természetesen fel kell azt céljainkra használnunk. A támadást kellő óvatossággal csak színleljük, mert hiszen azzal nem találni, hanem csak a visszavágást kicsalni akarjuk. Nem is vezetjük be azt erőlyesen a részbe, hanem nagyobb távolságot tartva ellenfelünktől, védésére csak rányomunk, a biztosra vett és várt visszavágást a *kitörésben védjük* és most már a kettőzött gyorsasággal csinált ellenvisszavágással találunk.

Az így kitörésben vett védeket a 40–45. ábrák tüntetik fel.

Ha ellenfelünk a visszavágást hátrakitöréssel köti össze, úgy a legnagyobb erőlylyel kell őt követnünk.

Vannak vívók, akik bizonyos védek után nem vágnak vissza, például akik a szekond-védést mindig hátrahajolva veszik, mások ilyen visszahajlás után ugyan visszavágnak, de az időt, a míg testüket előre hozzák, egy csellel töltik

ki, így tehát mindig csellel vágnak vissza. Mindezen szokások megannyi alkalmat nyújtanak egy második intencióbeli támadás kivitelére. Így az ilyen csel-visszavágásba igen jó közbeszúrás (appuntata) vagy elővágás adható.

Vannak olyan vívók, kik a kivédett támadás után a visszavágást ugyan elmulasztják, de egy ütemmel rá már előretörnek az utántámadásra.

Az ilyeneket áltámadásunk után egy feltartó szúrással akasztjuk meg.

A második intencióból kivitt pengetámadásokat ugyan azzal a módosítással kell csinálni, mint a cseltámadásokat. Az elütés például most már nem közeledésünk (ugrásunk vagy lépésünk) közben történik, hanem egy ütemmel előbb, úgy, hogy lépésünk vagy ugrásunk befejeztével az esetleges közbetámadást már kivédhessük és a reákövetkező ütemben visszavágásunkkal már találhassunk.

Megjegyezzük még, hogy ellenfelünk közbetámadásaira nemcsak védelemmel és visszavágással felelhetünk, hanem kitéréssel és utánvágással vagy összetett utántámadással is, végül a magunk részéről is alkalmazhatunk az egyszerű közbetámadásba egy *à tempo* karvágást, amiről majd későbbben lesz szó (ellentámadás vagy *controtempo*).

89. Gyakorlat.

Mester:

Tanítvány:

rendes távolság

terc-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,

áltámadás (második intenció):

közbetámad belső elővágással,
éllel vagy fokkal hátrakitöréssel,
esetleg visszaugrással,

cselez fejevágást,

kitér a karjával és utánvág fejet vagy oldalt, vagy karra esetleg (ismételt rohammal): cselez oldal- és fejevágást és vág oldalt.

90. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-invító vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard,
 áltámadás (második intenció):
 ugrás- vagy lépésroham fej-
 vágással,

elővág lendítéssel külső karra
 vagy egyenesen alsó karra hátra-
 kitöréssel, esetleg visszaugrással,

lendület közben véd terc- vagy
 mély terccel esetleg szekonddal
 és visszavág oldal- vagy has-
 vágással, vagy belső fokvágással,
 vagy véd és ismétli a vágást
 egyenesen vagy csellel (ismételt
 kitöréssel,) vagy véd és ismétli a
 támadást egyszerű vágással vagy
 kötéssel és vágással, vagy elütés-
 sel és vágással vagy cseltáma-
 dással stb. stb. (ismételt roham-
 mal.)

91. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,
 áltámadás (második intenció):
 cselez kötött szúrást és lendí-
 tést vesz a fej- vagy hasvágás-
 hoz (a lendítést a következő védés-
 sel mindjárt összeköti),

közbetámad a 2. ütembe belső
 vagy felső elővágással, fokkal és
 esetleg visszaugrással,

véd kvart vagy kör magas terc-
 cel (alulról) és visszavág, vagy
 ismétli a támadást egyszerűen
 vagy csellel, vagy pengetáma-
 dással.

92. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

kvart-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,
 áltámadás (második intenció):
 cselez külső arcvágást és vág
 hasat,

hátra lép terc-védéssel, kitér
 a vágásnak és utána vág fejet,

követi ismételt kitöréssel, véd
 kvinttel kitörésben (44. ábra),
 cselez oldalvágást és vág fejre.

93. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,
 áltámadás (második intenció):
 lépés- vagy ugrás-roham oldal-
 vágással,

véd szekond-védéssel és vissza-
 vág megszokásból külső arcra,
 esetleg hátrál vagy visszavágását
 hátra-kitöréssel kíséri,

véd kitörés közben terccel
 (42. ábra) és visszavág megfele-
 lően ismételt kitöréssel vagy
 anélkül, testre vagy karra.

94. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

kvint-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,
 áltámadás (második intenció):
 támad hasvágással,

véd kvarttal és visszavág megszokásból külső arcra vagy hasra,

védi az előre várt visszavágást, kitörésben szeksz-t-védéssel (45. ábra) vagy kvart-védéssel (43. ábra) és visszavág megfelelően (ismételt kitöréssel vagy anélkül) testre vagy karra.

95. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-invító vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard, áltámadás (második intenció): támad fejbágással,

véd kvinttel, visszavág megszokásból oldalt,

védi az előre várt visszavágást kitörésben szekond-védéssel (41. ábra) és visszavág.

96. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

kvint-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard, áltámadás (második intenció): támad oldalvágással,

véd hátra hajolva szekond-védéssel, cselez fejbágást és oldalvágással akar visszavágni,

alsó feltartó szúrast ad a visszavágásba (appuntata 4. k. á.).

97. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard, áltámadás (második intenció): cselez egyenes vagy kitérő szúrast és vág fejet,

véd (opponál) szekond- vagy kvart-védéssel és véd kvint-védéssel (hátra hajolva), cselez oldalvágást és fejre akar visszavágni,

felső feltartó szúrást ad a visszavágásba (appuntata).

98. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-invító vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard,
áltámadás (második intenció):
cselez fejjvágást,

közbetámad alsó feltartó szúrással,

véd szekonddal és visszavág megfelelően.

99. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

kvint-invító vagy kötés,

szekond- vagy terc-gard,
áltámadás (második intenció):
cselez oldalvágást,

közbetámad felső feltartó szúrással,

véd kvinttel vagy magas terccel és visszavág megfelelően.

100. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

prim-invító vagy kötés,

szekond-gard,
áltámadás (második intenció):
támad elütéssel belülről,

közbetámad à tempo belső karvágással éllel (esetleg visszaugrással),

véd kvarttal és visszavág, vagy esetleg ismétli a támadást ismételt rohammal.

101. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-invító vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard,
áltámadás (második intenció):
támad külső elütéssel,

közbetámad felső kitérő szúrassal,

vagy: a kapott elütés *után*.
közbevág (belevág) fejevágással
vagy külső karvágással,

véd magas terc- (kvint-) védéssel és visszavág megfelelően.

102. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-invító vagy kötés,

terc- vagy szekond-gard,
áltámadás (második intenció):
cselez fej- és oldalvágást,véd (opponál) kvint-védéssel
és összeköti azzal az elővágást
külső karra szögben,véd magas terc-védéssel és
visszavág vagy követi ellenfelét
(ismételt rohammal) egy ismételt támadással.

103. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,
áltámadás (második intenció):
támad elütéssel belülről fejevágás csellel és hasvágással,

hátrál és véd kvinttel és kvarttal, de nem vág vissza,

felkel terc-gardon át szekond-gardba,

utána támad: cselez fej- és oldalvágást és vág fejet,

felső feltartó szúrást ad a második ütembe.

42. Védekezés második intencióból.

Az ismertetett áltámadásokat ellenfelünk is csinálhatja, természetesen nekünk ez ellen védekezni is kell tudnunk.

E védekezés legfontosabb eleme az, hogy felismerjük a támadás színlelt voltát. E felismerés pedig nem lesz nehéz, ha figyelembe vesszük azokat, amiket az igazi és áltámadások közötti különbségről mondtunk.

Legfőbb ismertető jele az áltámadásnak az, hogy rövid és nem elég rezolut.

Ily áltámadások ellen mi is álvédekezéssel élünk. Oly tulajdonokat és megszokást színlelünk, amilyenekkel nem birunk. Így meghátrálunk az áltámadás elől, bizonyos sablon-riposztot színlelünk vagy nem vágunk vissza, aztán mikor az ellenfél ebben bízva komolyan támad és az óvatosságot bizonyos fokig mellőzi, egészen mást csinálunk, mint amit vár. Ha nem várt visszavágást, tüstént sebesen visszavágunk, ha sablon-riposztot várt, csellel vágunk vissza, ha hátrálásunkra számított, helyt állunk és szúrunk, ha nem várt elővágást, elővágunk, ha azt szuggeráltuk neki, hogy támadásába okvetlenül egy egyszerű elővágást fogunk adni, csellel elővágunk.

Az álvédekezés a mondottakból eléggé megérthető, lényege az, hogy mást mutassunk az áltámadásra, mint amit a komoly támadásra csinálni akarunk.

XIV. FEJEZET.

43. Közbetámadás csellel.

Ha az áltámadás azáltal történik, hogy a támadó készakarva rést hagy az elővágásra vagy közbetámadásra, akkor legcélszerűbben csak cselezzük az elővágást vagy más közbetámadást a kiadott helyre, és mikor ellenfelünk készen tartott védésével él, akkor az ellenkező részbe vágunk bele. *Ez a közbetámadás csellel* (finta in tempo).

Ha ilyenkor az ellenfél védés helyett vagy azután mégis vág és ez által ambót okoz, ő a hibás, mert várta a közbetámadást és még sem védte ki.

104. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,

áltámadás (második intenció
a kutatás céljára):

külső elütés,

álhárítás: elkésett à tempo kitérés és félig végrehajtott fejevágás,

áltámadás (második intenció):
külső elütés és kvint-védés.

cselez felső kitérő szúrását à tempo és vág oldalt vagy hasat vagy szúr alsó kitérő szúrással.

105. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,

szinleli a közeledést előre lépéssel (de bal lábát helyén hagyva visszatér),

a kardot a felső vonalba hozza (fenyegetés),

áltámadás (második intenció):

támad elütéssel alulról és átmege rajta a szekond-védésbe.

cselez alsó kitérő szúrást és vág külső arcot vagy szúr felső szúrással (talál).

106. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

terc-invító,

szekond-gard,

áltámadás (kutatás céljából):

támad elütéssel belülről,

szinleli a kitérést à tempo belső fokvágással,

támadás második intencióból:

támad elütéssel belülről és véd kvart-védéssel,

esetleg:

kvart- és terc-védéssel

cselez belső karvágást és vág külső arcot vagy kart vagy ellenfele terc-védésére is számítva, cselez belső karvágást (passé) és vág lendítéssel hasat (talál).

107. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

kvint-invító,

szekond-gard,

áltámadás (kutatás céljából):

cselez oldalvágást,

fenyeget külső elővágással,

támadás második intencióból:

támad cselezve oldalvágást és

véd terccel,

cselez külső karvágást és szúr
alsó kitérő szúrással (talál).

108. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

terc-gard,

áltámadás (kutatás céljából):

cselez fejevágást,

elárulja egy kis lendítéssel az
alsó elővágást karra vagy színleli
az alsó feltartó szúrását,

támadás második intencióból:

cselez fejevágást és átmegy rö-
g-
tőn szekond-védésbe,cselez alsó karvágást vagy alsó
szúrását és vág lendítéssel fejet
(talál).

109. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,

áltámadás (kutatás céljából):

tartózkodóan cselez fejevágást
és vág oldalt,a) színleli a hátrálást, opponál
kvinttel, véd egy kissé hátra ha-

jolva szekonddal és visszavág
külső arcra,

erősen hátra lép, opponál kvint-
tel, véd szekonddal és cselezve
külső arcvágást visszavág hasat
vagy oldalt,

b) színleli a hátrálást, opponál
kvinttel, véd szekonddal, utána
még kvinttel is, és visszatér sze-
kondba,

hátra lép, opponál kvint- és
szekond-védéssel és csinál alsó
vagy felső feltartó szúrást.

támad második intencióból:
mint fent, és ismételni akarja
a támadást ismételt rohammal és
ellenvisszavágással,

támad második intencióból:
mint fent, vagy az oldalvágást
visszatartva, ismételni akarja a
támadást csellel (esetleg à tempo
kezdve),

110. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-invító,

szekond-gard,
kutat felső kitérő szúrással,

hátra lép és mutat kvint-védés-
ből külső elővágást,

támad második intencióból:
cselez felső szúrást és oldal-
vágást, (a külső elővágást terccel
szándékozik védeni),

előre lép, megakasztja a csele-
zést úgy, hogy a szúráscselnek
kvart-védéssel opponál és visz-
szavág.

44. Közvetáadások elhárítása.

A közvetáadások védeése a legszebb és legnehezebb vívói feladat. Legtermészetesebb véghezvitele az, hogy táadásunkban megállunk és a közvetáadást védjük. Ez a mód a legegyszerűbb, de nem egyszersmind a legjobb.

Bár az áltáadásokban hathatós eszközt nyerünk a közbe-táadások kicsalására és azok könnyű védeésére, mégis tagad-hatatlan, hogy ha táadásunkban megállunk és védeni kez-dünk, akkor a sokszor nehezen megszerezhető iniciatívát átengedtük ellenfelünknek. Neki módjában lesz ellenünk tet-zésszerinti nehéz cselt vagy más kombinált táadást csinálni, és mi azt kis távolságról feltétlenül védeni vagyunk kény-telenek (ha tudniillik az első mozdulatát megkezdettük védeni).

Ily módon minden rossz közbevágás elérné azt, hogy a táadó megállani és védeni lenne kénytelen. Elkerülésére a legcélszerűbb mód úgy táadni, hogy az ellenfél egyál-talán ne táadhasson közbe, tehát *à tempo*.

A táadást elő kell készíteni, kilesni a legalkalmasabb pillanatot, és akkor azt úgy és oly gyorsan kivinni, hogy az ellenfél a közvetáadásra még csak ne is gondolhasson.

Az előkészítéshez és az alkalmas pillanat kiváráshoz idő kell, minél erősebb vívóval állunk szemben, annál több. Ezt az időt csak védeéssel húzhatjuk ki, a jó vívó képes lesz ellenfele akcióit mindaddig távolságtartás és védeés által meg-hiusítani, míg meg nem kapja azt a rést, melyet azután villám-gyorsan kihasznál.¹

Azonban nem lesz lehetséges mindig *à tempo* táma-dásokra várakozni, kénytelenek leszünk néha táadni anél-kül, hogy biztosítva lennénk az ellenfél közvetáadása ellen. Ilyenkor azonban nem kell feltétlenül átengedni a menet

¹ A világ legnagyobb mestereinek vívómodora erről tanuskodik. Ritkán táadnak, hanem védekezve, gyakran a visszavágásokat is szándé-kosan elmulasztva, várják az alkalmas időpontot akciójukra; amint azon-ban ez a pillanat beáll, akkor a gondolat sebességével táadnak és szinte tévedhetetlenül találják. Ez kétségkívül nehéz feladat, mely már magas színvonalú, előkelő vívói egyéniséget kíván.

vezetését az ellenfélnek, és csupán annak kombinált mozdulatai védelmére szorítkozni, hanem iparkodni kell közbetámadása ellen egy ellenközbetámadást bevinni. Így élhetünk egyszerű vagy csel közbetámadása ellen elővágással vagy feltartó szúrással stb.

Ez az ellentámadás (*controtempo*). Legnagyobb sikerrel alkalmazhatjuk az ellentámadásokat azok a közbetámadások ellen, melyeket mi csaltunk ki áltámadásunkkal.

111. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard,

terc-kötés,

a) áltámadás (második intenció):

cselez felső kötött szúrást (csak szinten előre lépve),

hátrál és elővág belső karra fokkal,

ellentámadás:

felső karvágás fokkal (a belső vágás a kar felkapása által ki van kerülve),

b) támad mint fent (második intencióból), kitér az elővágás elől az egyenes lendítéssel és utánvág külső karvágással felülről vagy kívülről oly lendítéssel, mint az oldalvágásnál.

112. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

terc-gard,

kvint-kötés,

áltámadás (második intenció):

cselez oldalvágást (szintén előre lépve),

közbetámad à tempo felső feltartó szúrással,

ellentámadás:

alsó karvágás à tempo (in controtempo) hátraugrással.

113. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-kötés,

szekond-gard,

áltámadás (második intenció):

támad elütéssel belülről és cselez fejevágást,

a kapott elütésre elővág külső lendítéssel külső karra,

ellentámadás:

külső karvágás hátraugrással.

114. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

szekond-kötés,

szekond-gard,

cselez belső arcvágást,

közbetámad à tempo alsó feltartó szúrást cselezve és fejét vágva,

ellentámadás:

felső feltartó szúrással (in controtempo) vagy hátraugorva felső karvágással, fokkal.

115. Gyakorlat.

Mester :

Tanítvány :

rendes távolság

kvint-invító,

szekond-gard,

cselez alsó egyenes szúrást,

közbetámad fejevágást cselezve és oldalt vágva,

kitör a cselből alsó feltartó szúrással.

116. Gyakorlat.

*Mester :**Tanítvány :*

rendes távolság

szekond-gard,

szekond-gard,

előre lép prim-kötéssel és
kvintbe csavarással és cselez mell-
vagy hasvágást,hátra lépés közbetámad à tempo
belső fokvágást cselezve és hasat
vágva (passé-csel),ellentámad vagy felső feltartó
szúrással *vagy* felső karvágással,
fokkal à tempo (in controtempo).

HARMADIK RÉSZ.
A MÉRKŐZÉS.

XV. FEJEZET.

45. A mérkőzésről általában.

A vívó egész tudását és ügyességét a mérkőzésben használja fel, mely a vívástanulás tetőpontja: végcélja.

A *mérkőzés* (assaut) két vívó küzdelme abból a célból, hogy egymást a vívóművészet eszközeivel legyőzzék. Gyakorlati alkalmazása tehát a mérkőzés az iskolában megszerzett elméleti tudásnak és technikai képzettségnek: hű képe és kifejezője a két vívó művészi képességének. A mérkőzésnek a vívók között férfias, lovagias küzdelemnek kell lennie, melyben egyenlő tudás és ügyesség mellett a szellemi fölény lesz a döntő.

Az iskola az eszközöket nyújtja: a mérkőzés feladatát ezeknek alkalmazása képezi.

A vívónak, mikor mérkőzésre áll ki, az eszközök rendkívüli változatossága áll rendelkezésére, a támadások és védekezések százféle változata áll előtte, most ezeket idő- és alkalmyszerűen kell felhasználni. Ellenféllel áll szemben, ki szintén arra törekszik, hogy testét érhesse vasával és viszont megakadályozza erre irányuló terveit.

A legszebb támadó vagy védekező akció meghiusul, ha nem vesszük figyelembe az ellenfél legtitkosabb szándékait is. Két lélek harcol egymással szemben, mindkettő felhasználja egész erejét.

Ily körülmények között pusztá ügyességgel, technikai készséggel boldogulni nem lehet. A győzelmet számos testi és lelki tényező összehatása biztosítja.

Az iskolaszerű tudásnak hidegvérrel, bátorsággal, éleslátással, gyors felfogással, számító képességgel és ravaszsággal kell társulnia, hogy győzelmet remélhessünk. Mivel a

helyzet folyton változik, apró jelekből kell felismerni ellenfelünk szándékait, szokásait, azonnal készen kell lenni a megfelelő helyes mozdulat tervével, azt gyorsan, szabatosan, érelyesen kell végrehajtani. Egyetlen pillanatot sem szabad kiaknáztatlanul hagyni; a mellett mégis mindent úgy kell keresztülvinni, hogy ha tévedtünk volna is, ne legyünk elveszve, ne legyen elzárva előlünk a visszavonulás útja.

Ennyi testi és lelki tényező összehatása lévén szükséges a mérkőzéshez, ha ezek valamelyike kisebb mértékben áll rendelkezésünkre, a másikkal pótolhatjuk. Kevesebb tudás, több hidegvérrel és érelylyel párosítva, éleslátás és ravasság mellett kitűnő eredményeket hozhat létre. Így lesz a vívás a két vívó szellemi harca, melyben a művészet legyőzi a nyers erőt, a nagyobb szellemi és morális erő a kisebbet.

E tulajdonsága emeli ki a vívást a sport többi ágai közül s helyezi a művészetek magaslatára.

A vívás alkalmazásának két esetét különböztethetjük meg: a *sportszerű vívást*, és a *komoly vívást éles karddal* (párbaj).

Utóbbiban a két ellenfél életre-halálra — vagy legalább is a komoly sebzés célzatával — áll egymással szemben, éles esetleg hegyes karddal, mezítelen felső testtel; előbbiben a kard tompa, a testet ruha és fejevédő fedi. *A kétféle vívás között azonban nem szabad a fentiekén kívül különbségnek lennie*, mert a sport-vívás a komolyan alkalmazott vívásnak csupán veszélytelenné tett gyakorlata.

Ebből két dolog következik, egyfelől, hogy a sport-vívásban a „volt”-ok elbirálásának éppen úgy kell történnie, mintha a vívás komoly lenne, másfelől pedig hogy a mérkőzés be van fejezve az első volttal, amely a komoly esetben harcképtelenséget okozhatna.

Ez utóbbi elv csupán abban jut kifejezésre, hogy a vívónak a mérkőzésben minden érintés után meg kell állania, azt jelentenie, mire a viadal mindig újra kezdődik.

Az a körülmény, hogy a sport-vívásban a mérkőzés több voltra megy, csak emeli a vívás művészi értékét, mert a vívóknak ellenfelük megismerésére most már nemcsak az a tapasztalat áll rendelkezésére, melyet az első volt eséseig

terjedő időben, főleg áltámadások megkísérlése által szerezheth, hanem mindaz, amit az előző menetek alatt tapasztalt. Minél jobban megismerik az ellenfelek egymást, annál változatosabb akciókat kell csinálniok, annál több művészetet kénytelenek kifejteni.

Téved azonban, aki azt hiszi, hogy annál művészibb egy akció, minél bonyolultabb, mert a művészet éppen abban áll, hogy minél egyszerűbben, kevesebb idő és erőpazarlással és főleg minél kisebb kockázattal éri el valaki célját. A világ legnagyobb művészeinek vívása erről tanuskodik.

Manapság mérkőzés alatt csupán azt a vívást értjük, mikor minden vívói akciót szabadon használhatunk (tulajdonképeni assaut) és csupán gyakorlatnak használatos az *assaut szúrás nélkül* még ritkábban *a vívás karra* (manchette)¹

Ha a mérkőzés célja csupán az, hogy a vívó belőle tanuljon *iskola-mérkőzésnek* (iskola-assaut) nevezzük. Ilyen kisebb mérkőzésekkel már a második részben találkoztunk.

A sport-vívásban két faja van a mérkőzésnek: az *akadémiai vívás* és a *volt-verseny*.

Mindkét mérkőzésben az a célja a vívóknak, hogy vívói fölényüket ellenfelük felett bemutassák, de míg a volt-versenyben minden egyéb alá van rendelve annak a törekvésnek, hogy minél több voltot vigyünk be ellenfelünknek és minél kevesebbet kapjunk, addig az akadémiai vívásnál a voltok száma mellett a voltok művészi értéke is döntő súlylyal bír.

E két mérkőzéshez csatlakozik harmadik gyanánt az, melynek célja már nem a sportdicsőség, hanem — mint fentebb jeleztük — az élet és testi épség megvédelmezése: a *mérkőzés éles karddal*.

46. Szellemi és erkölcsi tényezők a mérkőzésben.

Már többször rámutattunk arra, hogy a vívás volta-képen szellemi harc, melyben a test és annak ügyessége csak eszközök. A két vívó a mérkőzésbe beleviszi jellemét, lelke minden jó és rossz tulajdonságát: ezek döntenek el a

¹ Karra- és kézre-vívást sem szabad fejjvédő nélkül gyakorolni.

küzdelem sorsát. Természetesen, ha a két vívó között feltűnő nagy az ügyesség és technikai tudás különbsége, akkor a nagyobb erkölcsi és szellemi erő sem győzedelmeskedhet épp úgy, mint nem győzhetne egy bármily bátor és kitűnően vezetett hadsereg, régi előltöltő puskákkal felfegyverkezve, egy kevésbé bátor és kevésbé jól vezetett, de kitűnő ismétlődő fegyverekkel ellátott sereg ellen. Mindenesetre azonban kisebb különbségek, kiválóbb lelki tulajdonok mellett, könnyen pótolhatók.

A vívás leginkább a *nemes* sakkhoz hasonlít. Ezt a jelzőt az összes sportok és játékok közt csak e kettőre szokás használni. Mindkettőben ugyanis ember áll emberrel szemben, jellem jellemmel, lélek lélekkel, kik egymást minden szellemi erélyükkel legyőzni akarják. Mindkettőben egy elhibázott húzás, egy téves számítás a játszma elvesztését okozhatja. De míg a sakkjátékban egy-egy húzás felett tetszés szerinti ideig gondolkodhatunk és számításba vehetjük annak összes eshetőségeit: addig a vívásnál a megfigyelésre, a terv elkészítésére és végrehajtására csak másodpercek, néha pedig csak annak részei állanak rendelkezésünkre.

Abban is hasonlít a mérkőzés egy játszmához, hogy, amint mondani szokás, valakinek a jellemét leginkább a játékszobában és a vívó terem porondján lehet megismerni.

Aki szelid, tartózkodó az életben, itt is az lesz, az óvatos, a merész, a heves, a hidegvérű itt is az marad; a számító ész érvényesülni fog, a lassú felfogás éreztetni fogja hátrányát; a vad, fékezhetetlen természetű nem uralkodhatik magán itt sem. Az álnok, a hiú, a lovagiatlan elárulja e tulajdonait, ha kard van is kezében; ha másként nem lehet, a voltokat tagadja le, erőszakoskodik, és ha így sem tud érvényesülni, kicsinyes okokat hoz fel védelmére és a multban állítólag szerzett babéraival kérkedik.

Maradjanak ezek távol lovagias művészetünkől.¹

¹ Ha a költő nagysága megbocsájthatóvá teszi a német idézetet:

Wer's nicht edel und nobel treibt,
Lieber weit weg vom Handwerk bleibt.

Schiller: Wallenstein.

A vívásban — és ezt nem lehet eléggé hangsúlyozni — az elért eredmény a döntő, de mindenki be fogja látni, hogy a mód, amelylyel célunkat elérjük, nem lehet közömbös. A vívás művészet, így az eszközeinek is művészieknek kell lenniök: igazi vívó soha sem vét annak szabályai ellen.

A vívásnak hagyományai vannak: a lovagvilág művészete volt az, e lovagiasságnak érvényesülnie kell, ha a kardot a kezünkbe veszszük. Ezt tartjuk szem előtt, viselkedjünk férfiasan, lovagiasan gyengébb ellenfelünkkel szemben, ne tegyünk kifogásokat, ne panaszkodjunk, ha valaki fölényt mutat felettünk. Iparkodjunk minden küzdelemben célunkat a legművészeibb eszközökkel elérni, minden küzdelemben felhasználni lelkünk egész tudását és erélyét.

A vívás művészet, tehát szabályai vannak; e szabályok pedig elméleti és gyakorlati tapasztalatokkal leszűrt igazságon alapulnak. Ezeket a szabályokat be kell tartani.

Az igazi vívónak e szabályok: törvényt szabnak, melyet megtart, a versenydíjvadásznak törvényt, melyet kijátszani törekszik; a vad verekedőnek „semmi“.

Nincs sportág, melyben oly nehézségekkel kellene megküzdeni, mint a vívásban. Aki évek hosszú sora óta vív és már tekintélyes tudásra és képességeire tett szert, még az is minduntalan fog találkozni ellenfelekkel, akikkel szemben nehezen vagy sehogyse boldogul, habár látja, érzi, hogy annak tudása kevesebb. Csak elkedvetlenedni és lemondani nem szabad, ki kell tanulni az ily ellenfelet, ha mindjárt sértett hiuságunk árán is, fel kell fedezni, hogy mi hát vívásában az az elem, mely legtöbb nehézséget okoz és ha azt megtaláltuk, nem lesz nehéz ellenszerét is megtalálni.

Jó vívónak csak az mondhatja magát, aki minden ellenféllel szemben egyaránt tud érvényesülni.

A legfontosabb lelki tulajdonok egyike, mely legjobban pótolja a többit: az erős, céltudatos erély.

Hányszor látjuk, hogy kitűnő vívók, tudásra erősek, nehezen boldogulnak gyengébb ellenfelükkel, mert míg ők egy tervet elkészítenek és azt végrehajtják, ellenfelük három-négy akciót vitt keresztül, megzavarta tervüket, keresztelte számításukat.

Erélyességre kell tehát törekedni első sorban, mert mint a katonai gyakorlati szabályzat mondja: *„egy kevésbé sikerült gondolat, gyorsan és erélyesen végrehajtván, mindig jobb, mint a legjobb gondolat, ha félve és habozva visszűk keresztül.*

47. Bevezetés a mérkőzésbe.

Amint láttuk, az, aki az iskolában tanult akciókat kitünően tudja és esetleg kifogástalan technikája van is, még távol áll attól, hogy jó vívó legyen. A legiskolázottabb és legtehetségesebb vívó is az első mérkőzésénél a legnagyobb hibákat, ügyetlenségeket és mulasztásokat fogja elkövetni, ami legtöbbször arra indítja, hogy saját tudásában kételkedjék. Bármennyire ismeri is az iskola anyagát a küzdelem ezerféle változatában, képtelen mindjárt kezdetben a helyes eszközöket megválasztani, és a gyakorlat e hiányát a tudás rovására írja.

Csak különböző vívókkal vívott gyakori mérkőzések után fogja kellően megbecsülni tudni az elmélet által elsajátított tudását.

Ha a tanítványt be akarjuk a mérkőzésbe vezetni, lassan és rendszeresen kell eljárni, mert a tanítónak kell őt megóvni az apró csalódásoktól, melyek azt idézhetik elő, hogy elkedvetlenedve dobja el a kardot akkor, mikor már igen közel van ahhoz, hogy *vívó* legyen.

Aki áttanulmányozta e könyv első és második részét, az látta, hogy mily nagy súlyt fektettem arra, hogy a tanult gyakorlati alkalmazását is bemutassam és így az anyag szárazságát csökkentsem. A bemondott gyakorlatok már mintegy bevezetést képeztek a mérkőzésbe. Téved tehát, aki azt hiszi, hogy az iskolamérkőzéseket csak akkor szabad megkezdeni, mikor a vívó a tananyaggal egészen kész, mert így egyfelől az elmélet és iskola unalmas, érdektelen lesz, másfelől későn kezdve a tanult nagy anyag mellett még nagyobb nehézségeket kell legyőznie. Amikor tehát a tanítvány e könyv rendszerénél például a XI. fejezetig eljutott és az iskolát addig elsajátította, és a bemondott gyakorlatok által annyira vitte, hogy szabatosan mozog, a mester megkezdi vele az

iskola-mérkőzéseket, melyekkel a tanultak gyakorlati alkalmazására viszi rá.

Fődolog kezdetben, hogy a mester tanítványa gondolkozásához alkalmazkodjon, lehetőleg érthető akciókat csináljon, szóval nyílt kártyával játszik.

Kezdetben természetesen nem fogja a tanítvány támadásait közbetámadásokkal zavarni, a legegyszerűbb védekeket fogja venni és csak közepes gyorsasággal fog visszavágni, hogy tanítványa az egyszerű támadásokba magát belegyakorolhassa.

Félénk, erélytelen vérmérsékletűeket fel kell bátorítani, bennük a harci kedvet élesztetni; tüzes meggondolatlan természetűeket pedig önmérsékletre, nyugodtságra kell szoktatni.

A legtöbb fiatal vívó támadni szeret. A vágy ellenfeleinek egy vágást vagy szúrást bevinni annyira erős, hogy a két vívó egymásnak rohan, anélkül, hogy bármelyik is védene, minek következménye az „ambó”. Erről le kell szoknia.

A mester saját személyén mutatja meg, hogy egyik vagy másik esetben mely eszközt kell használnia a cél elérésére és az ellenfél melyik hibája miként használható ki. Különösen nem szabad megengedni, hogy a tanítvány elhirtelenkedve, vagy talán cél és ok nélkül tegyen mozdulatokat, mint például invitókat, kötéseket stb., mert ezáltal teszi ki magát leginkább keserves meglepetéseknek.

A pengetámadásokra alkalmat kell néha adnia, máskor meg kitérni azok elől úgy, hogy a vívó minden eshetőségről tájékozva legyen.

A mester majd helyt állva véd, majd meg hátrál. Előbbivel a távolság betartására szoktatja tanítványát, utóbbival kényszeríti, hogy az ismételt rohamokba és az ellenfél üldözésébe is belegyakorolja magát.

A cseltámadások gyakorlati alkalmazását úgy tanítja, hogy belepillantást enged a tanítványnak saját konceptusába, egész logikai gondolatmenetébe; naivnak teteti magát, egy-egy cselbe belemegy, majd ismét nem megy bele és így kényszeríti a cselek jobb és helyesebb kivitelére úgy, hogy a tanítvány megtanulja cselt csellel győzni le és az ellenfelét számítás és gondolkodás által felülmulni.

Később mindig komolyabb ellentállást fejt ki a mester, változtatja védeseit és gyorsabban vág vissza; közbetámad, ha a támadás nem elég óvatos; elővág vagy szúr, ha rést talál a támadásban. Majd maga is támad, módot nyújtva a tanítványnak a védekezés módjai gyakorlására, réseket hagy testen a feltartó szúrás és elővágás számára, megáll támadása közben, hogy a tanítvány közbetámadhasson. Változatosan mozog, miáltal tanítványát is változatos mozgásra kényszeríti; a kihagyásokra folyton figyelmezteti, a hibákat kardjával torolja meg. Mihelyt észreveszi, hogy a tanítvány egy akciót, például közbetámadást már eredményesen tud védeni, ugyanazt már csak cselnek használja, ily módon az ellentámadásra, sőt az ez elleni intentióra is ráviheti.

A tempó ismeretére nagy súlyt kell fektetni, ahányszor ebben mulasztás vagy elhamarkodás történt, feltétlenül meg kell a támadást ismételtetni, mindaddig, míg el nem találta a helyes pillanatot. A mester maga ad különböző alkalmakat a tempó kihasználására, ezekre a tanítványt figyelmezteti. Most már egyetlen olyan támadást se ereszt be, mely csupán mekanikai szempontból van jól megcsinálva; így kényszeríti, hogy folytonos megfigyeléssel keresse a tempót és mozdulatát az ellenfél akcióira építse fel. Az áltámadásokat nem szabad neki gondolkodás nélkül csinálni, hanem úgy, hogy azokból igazán tapasztalatokat merítsen.

Vigyáznia kell arra, hogy a mester magatartása mindig a helyes és ne a fordított akciókra vezesse.

A későbbi assaut-leckéket már tisztán erre az alapra kell fektetni, csak hogy most már kevésbé feltűnő módon árulja el szándékát, vagyis csak akkor, ha ellenfele arra kényszeríti.

A tanítványnak egész tervét a kutatásra kell alapítania. A mester arra törekszik, hogy minél változatosabban vívjon és hogy lehetőleg *különböző modorú vívók* szokásait, vívómodorát ismertesse meg a tanítványnyal. A vívónak meg kell szerezni a képességet, hogy apró jelekből következtessen arra, hogy kivel áll szemben. Persze ezt csak nagy gyakorlat árán lehet elérni, de a gyakorlat nagyobb részét az iskolában a mesterrel szemben, nem pedig másoktól kapott vágások árán kell megszerezni.

Általában a mesternek arra kell törekednie, hogy a vívás anyagát egészen átvegye, a tanult akciók alkalmazását minden lehető oldalról megvilágítsa.

Az elmondottak természetesen csak akkor alkalmazhatók teljes mértékben, ha a mesternek oly kevés tanítványa van, hogy mindegyikkel külön hosszabb ideig foglalkozhat. A tanítványok nagyobb száma mellett két tanítványt kell szembeállítani. Ilyenkor az előadott elvek szerint dirigálja a mester tanítványait, vigyáz rá, hogy szorosan iskolaszerű akciókat csináljanak és azokat szabatosan védjék. A mester felügyelete nélkül célszerű, ha a tanítványok főleg bemondott gyakorlatokkal foglalkoznak, melyek a két-három első mozdulat után szabadon folytathatók mindaddig, míg volt nem esik. Ezenfelül a második részben adott gyakorlatok mérkőzés-szerű feldolgozása elegendő anyagot nyújt a bevezető mérkőzésekre.

XVI. FEJEZET.

48. A mérkőzés szabályai.

Ha éles karddal áll két vívó egymással szemben, mindkettőnek az a célja, hogy ellenfelét harcképtelenné tegye, maga pedig sebet ne kapjon. E célra minden lehetőet elkövethet, amit a lovagiasság szabályai nem tiltanak. Az éles karddal való vívás tehát alig van egyéb szabályhoz kötve, mint hogy az ellenfél testének a csipőcsonton aluli részére támadást intézni, vagy a víváshoz fegyvertelen kezünket felhasználni nem szabad. Itt az lesz a legyőzött, aki előbb kap olyan sebet, mely harcképtelenné teszi.

A sportszerű mérkőzésben az, hogy mely vágás vagy szúrás idézne elő harcképtelenséget, vagy melyik után képes még az ellenfél utánavágni, csak igen nehezen dönthető el.

A mérkőzés szabályai határozzák azt meg, hogy mely érintés számít volt-ot.

Volt-nak nevezzük az ellenfél testének oly érintését, mely komoly esetben sebet okozna. A mérkőzés, mint tudjuk, több voltra megy és a legyőzött mindig az, aki bizonyos idő alatt, vagy bizonyos számú volt közül többet kapott.

Az akadémiai és a legtöbb barátságos mérkőzésben a voltokat nem szokás megszámolni, és azt, hogy ki kapott többet, megállapítani: mégis minden menet végén az, aki a menetben esett voltot kapta, jelteni köteles.

A mérkőzés szabályai még manapság teljesen tisztázottnak nem mondhatók. Az alább adott szabályok az olasz vívórendszer alapján oly határozatokat tartalmaznak, melyek a magyar vívórendszerek hívei által kívánt módosításokat is figyelembe veszik és a gyakorlati használhatóságra fektetik a főszűlyt.

A mérkőzések általános szabályai a következők:

1. A vívás megkezdése előtt minden vívónak kötelessége ellenfelének és ha nézők vannak jelen, azoknak is tisztelegni.

2. A vágások és szúrások csupán a testnek a csipőcsonton felüli részére — beleértve a fejet és a karokat is — érvényesek.

3. Az ellenfél testének a csipőcsonton aluli érintése tilos. Véletlen érintés esetén ezért bocsánatot kell kérni.

4. Ha a mérkőző felek egyikének testét ellenfelének kardja érinti, — akár érvényes, akár érvénytelen legyen is ez érintés — meg kell állniok és annak, aki találtatott, ezt hangos „volt” szóval jelenteni.

A vívó, ha a csipőcsonton alul találtatott, ezt „mély” szóval jelezheti.

A kétségtelenül elcsúszott (passé) szúrásra megállani nem kell.

5. A voltok szabályszerű jelentése lovagias kötelesség.

6. Ha az egyik fél annyira hátrál, hogy a küzdelem határvonalát eléri, ez a menet önkényes megszakítására okot nem szolgáltat.

7. Meg kell azonban állni, ha a vívók egymáshoz oly közel jutottak, hogy testük érintkezik (corps à corps).

8. A fegyvertelen kezét a támadás vagy védekezés céljaira használni nem szabad.

9. Nincs megengedve az ellenfél megérintése, ha az megbotlott, elesett vagy fegyvere kiesett kezéből. Kötelessége a vívónak ellenfele fegyverét ilyenkor felemelni és átnyújtani. Túlerős vágásoktól tartózkodni kell.

10. Oly ellenféllel, ki többszöri figyelmeztetés ellenére a vívás szabályai ellen vét, különösen ha vívómodora által ellenfele testi épségét komolyan veszélyeztetné, senki se köteles vívni. Versenyből az ilyen vívó kizárandó.

11. A mérkőzés fél ideje, vagy a meghatározott voltok felének esése után a vívók helyet cserélnek.

12. Versenyben vagy akadémián a mérkőzőknek egymással, a vívásvezetővel (maitre d'assaut), vagy a versenybírósság tagjaival vitatkozni tilos. Aki ez ellen, vagy általában

a szigorú udvariasság vagy lovagiasság szabályai ellen vét, a versenyből kizárható. Barátságos mérkőzésben sem szabad a vívóknak minden volt után vitatkozniok. Elméleti fejtegetések a mérkőzés utánra hagyandók és a vitás kérdésekre a mester nézete kérendő ki.

13. A mérkőzés befejezése után mindkét félnek kötelessége fegyverével ellenfelének és a nézőknek tisztelegni és egymással kezet fogni.

14. Csak tiszta él- és fokvágások érvényesek. Azok a vágások, melyek a penge erejével érik a testet, nem érvényesek. Szúrások csak akkor érvényesek, ha azok kivitelénél a penge hegye érinti az ellenfelet, azaz „ül”.

Oly szúrások, melyek elcsúsztak, anélkül, hogy „ültek” volna (elcsúszó szúrások, passé), vagy olyanok, melyek nem a penge hegyével „ültek” (lapszúrások, plaqué), nem számítanak. E közben, vagy ez után adott helyes vágás vagy szúrás voltot számít.

15. Vasasvágások, melyek a védő kardját és testét egyidejűleg, de az utóbbit csak gyengén érintették vagy a szabatos védeken laposan átcsapódnak, voltak nem számítanak. Ilyenkor a visszavágás számít.

16. Ha egy sikerült védekre azonnal visszavágás következik, de a támadó, anélkül, hogy visszavágás ellen védekezne, kardját ellenfelének testére ejti vagy leereszti, az így létrejött érintés voltok nem számítatik.

17. Ha a küzdelemben egyik vívó kardját kezéből elveszti, az terhére voltot számít. Nem számít ez voltot, ha ellenfele kardja kezéhez van kötve.

18. Ha valaki a kapott érvényes vágás vagy szúrás után utánvág, ellenfele ezt védi és újra érvényesen megvágja vagy megszúrja, terhére két volt számítandó.

49. Az ambó elbírálása.

Ha csupán az egyik fél találtatott érvényesen, úgy a volt természetesen terhére számítandó. Megeshetik azonban, hogy egy menetben mindkét vívó testét érinti érvényes vágás vagy szúrás, azaz *ambó (együttes)* esik. Nem kell itt ismé-

telünk, hogy mily művészetlen és a vívás természetével ellenkező dolog ez, melyért az okozót nem lehet eléggé hibáztatni.

A mérkőzésben az ambó okozóját azzal büntetik, hogy a voltot az ő terhére számítják.

Valóságos ambónak csak azt lehet tekinteni, mikor az esett két érintés között nincs egy ütemnél nagyobb időkülönbség és máskülönben mind a két érintés olyan, hogy egyedül esve, érvényes voltot számítana. Ha az egyik vágás vagy szúrás nem egy ütemben, vagy legalább a közvetlen következő ütemben esett a másikhoz képest, akkor csak utánvágásról lehet szó. Ilyenkor feltétlenül az első érintés számít voltot.

Az ambó okozásában hibás lehet a támadó, a támadott és végül mindkettő, így a volt vagy egyik vagy mindkettő rovására számít.

Hogy az ambó elbírálása mily elvek alapján történik, azt az I. és II. részben az illető helyeken vagy kifejtettük, vagy az egyes akciók magyarázatában könnyen kivehető. Minthogy az alábbi pontok minden eshetőségre tartalmaznak szabályt, menetek megsemmisítésének ama címen, hogy a hibás meg nem állapítható, nem lehet helye.

A) *A támadó rovására számít az ambó:*

a) Ha a támadó a feléje tartott penge hegyébe bele-szaladt.

b) Ha pengetámadással támadott, ellenfele ezelől kitérve szúr vagy vág és ő a támadást mégis folytatta.

c) Ha támadása közben ellenfele közbetámadást (elővágás, feltartó szúrás stb.) kezdeményezett és ő ez ellenakció elhárítására támadását akár egy pillanatra is félbeszakította, de azután a megkezdett védekezést figyelmen kívül hagyva, befejezi támadását, habár e közben ellenfele vált támadóvá.

d) Ha a csel jelzése közben ellenfelének kardját érinti és ez az érintkezésre azonnal visszavág, de ő annak dacára folytatja és befejezi támadását.

e) Ha az, aki csellel támadott, elővágást kapott, bár utána eléri ellenfele testét, de e két érintés között egy ütemnél nagyobb a különbség.

f) Ha a támadás kötéssel, invitóval, vagy más olyan mozdulattal történt, mely az ellenfél támadását provokálja, és dacára a megtörténő támadásnak, ezt nem védi, hanem folytatja a támadást és talál.

Nem számít azonban terhére, ha az ellenfele nem a beugratásnak magyarázható mozdulatra, hanem később vág vagy szúr közbe.

g) Ha a támadó a réseket maga előtt zárva találja, nem vág, hanem kitörésben túlsok csellet él és ellenfele ennek egy közbevágással vet véget.

B) *A támadott rovására számíttatik az ambó:*

h) Ha ellenfele egyszerű támadásába belevág vagy beleszúr.

i) Ha ellenfele támadását közbetámadással igyekezett megakasztani, de ez arra nem reagált, hanem támadását zavartalanul folytatta és legfeljebb egy ütem időkülönbséggel talált.

k) Ha sikerült védeke után nem vág azonnal vissza és ellenfele újból szúr vagy vág (remise) és talál, míg ő késlekedő visszavágását nem képes teste érintése után egy ütem időkülönbséggel bevenni.

l) Ha védeke helyett kitérést kísérelt meg utánvágással, de ő is találatott.

C) *Mindkettő rovására számíttatik az ambó:*

m) Ha a támadó ok nélkül túlsokat cselez, ami elől a támadott a vívótávolságban hátrál és csak az utolsó pillanatban vág közbe, holott mindkét vívónak módja lett volna már előbb is vágni vagy szúrni.

De csupán a támadott rovására számít ebben az esetben is, ha a támadó szabályos ismételt támadásokat csinált (azaz közbe meg-megállt és csak akkor folytatta a támadást, mikor látta, hogy ellenfele azt nem veszi át).

n) Ha mindkét fél egyszerre támad és talál.

XVII. FEJEZET.

50. Mérkőzés szabálytalanul vívó ellenfelekkel.

Az ellenfelet nem lehet megválasztani: mindenki úgy vív, ahogy tud. E két tételen nem lehet vitatkozni, anélkül, hogy a vívó-művészet komolyságát ne veszélyeztetnők. Nem lehetne művészetről beszélni, ha karddal kezünkben csak azért nem bírnánk boldogulni valakivel, aki hasonlóan egy szál karddal áll velünk szemben, mert ez nem vív szabályosan.

Különösen áll ez akkor, ha a két vívó éles karddal áll egymással szemben, amikor a kapott vagy adott sebet semmiféle szabályra való hivatkozás nem veheti le.

Ha azonban a két vívó sportszerű küzdelemben méri össze fegyverét és így mindkettő azzal az igénynyel lép fel, hogy művész-vívónak ismertessék el, el kell fogadniok legalább azokat a szabályokat, melyek a komoly küzdelemben az eredményt oly kétségbevonhatatlanul jelző sebeket helyettesítik.

Aki nem tartja tiszteletben a vívás törvényeit, ne is tartsa magát vívónak.

Hányszor látunk nehéz mellvédővel, fejjvédővel és keztyűvel védett alakokat vadul rohanni ellenfelükre, vagdalozni, vágást vágásra halmazni, mitsem törődve az ellenfél mozdulataival és azzal, hogy így készakarva ambót idéznek elő. Tudnunk kell az ilyenekkel szemben is boldogulni, de elítélni nem lehet őket eléggé.

Aki nem törődik a vívás szabályaival, mért keresi fel a vívótermeket, minek annak a több évi gyakorlat?

Semminek sincs oly rossz hatása egy fejlődésben levő vívóra, mintha egy ilyen semmi szabályt nem respektáló verekedő vagy, mint ők magukat nevezni szeretik, „naturalista”

megveri. Érti ugyanis, hogy annál többet tud, és még sem tud boldogulni. Az ilyen naturalisták rontják el a vívás jó hírét legalább a laikusok előtt; ezek veszik el a tanítvány kedvét a tanulástól, a mesterét a tanítástól, ezek éktelenítik el a versenyek és akadémiák küzdelmeit. Pedig lehet velük könnyen boldogulni, ha hibáikat kiismerjük és javunkra fordítjuk, csak több hidegvér és óvatosság kívántatik.

A következőkben megkísértem saját tapasztalatom alapján a szabálytalan vívókkal való vívásra vonatkozó tanácsokat összegezni.

A szabálytalan vívókat két csoportra oszthatjuk: a vadul verekedők és az óvatos verekedők csoportjára.

A vadul verekedő olyan mint a játékos, ki tehetségén felül játszik. Ez ellen első sorban önuralomra lesz szükség. Bárha vívómodora bántóan hat művészi és szépérzékünkre, abban a percben, amint ellenfelünk, óvakodjunk attól, hogy a rossz példa magával ragadjon bennünket és azt akarjuk megmutatni, hogy mi is tudunk úgy vívni. Szedjük össze hidegvérünket és tudásunkat, és vegyük figyelembe a következő szabályokat:

A legnagyobb óvatosság helyénvaló; tartsuk meg a távolságot, ellenfelünket szúrások és következetesen ismételt karvágások által tartsuk féken. Ne adjunk neki alkalmat, hogy közelebb jöhessen és a középtávolságból vág hasson, ugyanis nagy távolságról nem tud vágni, hiszen kitörései, rohamai nincsenek.

Kis lépésekkel szakgatott előnyomulással közeledjünk, miközben második intencióból, óvatos áltámadások által igyekezzünk közbevágását kiugratni. Ha nem vág, támadjuk meg mi, még pedig úgy, hogy kardunk hegyével nyugtalanítsuk mindaddig, amíg a védeésre nem birtuk, aztán vigyünk be egy meglepő és gyors egyszerű vágást.

Ha előnyomulásunkat közbetámadással, esetleg rohammal fenyegeti, hitessük el vele, hogy az elől vissza akarunk húzódni; ha azután vérszemet kap és nekünk jön, adjunk egy elővágást karjára abban a pillanatban, mikor azt előre nyújtja, vagy térjünk ki és amikor elvágja magát, vágjunk utána. Ha elővágásra nem ad alkalmat, beugrunk (inquantata)

és ezzel lepjük meg. Ambótól nem kell tartanunk, mert minél jobban rohan, annál biztosabb a közbetámadás sikere; ha pedig az véletlenül nem sikerülne, már csak a kardkosárral vagy pengéje erős részével tudna bennünket érinteni.

A védezés helyett inkább alkalmazzuk a kitéréseket, mert vágásai — különösen ha a kardunk hegyét eléje nyújtottuk és így nagyobb távolságon kénytelen maradni — rövidek lesznek; mivel pedig e vágások egyszersmind igen erősek szoktak lenni, könnyű lesz az utánvágást bevinni. Ha penge-támadásokkal próbálkozik, a kitérés még könnyebb lesz, ezután főképp karra vágjunk.

Ha támadásait ily módon folyton zavarjuk és érzi, hogy karja állandóan veszélyben forog, akkor utoljára is féktelen rohamra fogja magát elhatározni, amikor egy felső feltartó szúrással vagy a már említett beugrással végezhetünk vele.

Ha a feltartó szúrásra vagy beugrásra a kellő pillanatot elmulasztottuk, ne hátráljunk többé, inkább erélyesen menjünk elébe és védjük támadását, ha kell, ismételten is. A vadul rohanó ezáltal megzavarva, rendszerint ösztönszerűleg lecsapja ránk kardját, sőt gyakran tétován megáll és védésszerű hadonászásba megy át, mint erre más helyen is rámutattunk.

Egyszerű, nagy körrel vezetett vágásai a támadásban rendesen belsők lesznek; ami minket gyakran ugyanoly vissza-vágásra csábít, pedig jobb, ha prim-védésünk után *à tempo* oldalára vágunk vissza, amikor esetleg előbb röviden fejet cselezhetünk, vagy pedig belső karjára fokkal, esetleg külső karjára éllel vágunk vissza.

Összegezve a mondottakat: vagy tartsuk magunkat mindig kellő távolságon, vagy ugorjunk meglepően egész közelebe, végül kerüljünk minden bonyolódott akciót.

Nem könnyebb a vadul verekedőknél az **óvatos verekedőkkel** való vívás sem. Ezek folytonos hátrálással, ideges, rendszertelen pengemozdulatokkal árulják el belső nyugtalanságukat; ugrálnak előre, hátra, nagy távolságból invitókat mutatnak; majd a kardkosarunkra ütögetnek, hogy minket is nyugtalanná tegyenek, vagy ideges védeésre, meggondolatlan támadásokra vigyenek rá. Néha valami fortélyos vagy

szokatlan gardban állnak fel, kardhegyüket egy mély terehez hasonló állásban egészen lent tartják, néha meg egészen a test mellett, egy a szekond- és kvart-állás közti helyzetet vesznek fel.

A legtöbb közülük csupán kézre (manchette) vív, de erre igen sokat, gyorsan és à tempo vág, legtöbbször szögben vagy fokkal. Támadásainknak nem állnak helyt, hanem kézre vagdalkozás kíséretében hátra futnak.

Ily vívók ellen, kik azért néha nem megvetendő ügyességgel, tapasztaltsággal bírnak, még jobban kell ügyelnünk, hogy türelmünket el ne veszítsük. Szorítsuk őket lassan hátra, az invitókat és kötéseket egy kissé behajtott karral csinálva; mindig második intentióból támadjunk, a közbe adott karvágást óvatosan védjük, esetleg többször egymás után is, aztán vágjunk vissza röviden és gyorsan. Ne támadjuk meg őket, míg a védeésre impresszionálva nincsenek, akkor is csak egyszerű à tempo- vagy cseltámadással.

Ha az ilyen vívó elvesztette háta mögött a teret, amelylyel oly rosszul gazdálkodott, természetesen el van veszve, hisz védeni nem tud; de most is vigyáznunk kell, mert bármennyire átment is a védésszerű hadonázásba, két-három „univerzál” védőmozdulata után feltétlenül csúfosan közbevág. Ez legyen utolsó akciója, melyet második intencióból könnyen felfoghatunk, mire beviszszük a visszavágást.

Mindkét fajta vívó türelmünket szokatlan módon teszi próbára, mindkettő a fej- és mellvédő által védve, a vívószabályokat igyekszik kijátszani, hogy kevés tudása mellett is valami eredményt tudjon felmutatni; és ha nem bír, legalább a vívás tanait akarja ad absurdum vinni.

Világos, hogy a küzdelem nem egyenlő, mert az ilyen vívók a nembánomság tetőpontján állnak és az emberi igaz természetet, mely önvédelemre készítet, megtagadják.

Kapok, de adok is, én adom a nagyobbbat, így okoskodnak.

Szóval, nem győzhetjük meg őket: pengénkkel kell a művészet fölényét rajtuk bemutatni.

51. Mérkőzés szabályosan vívókkal.

A már előadottakból következik, hogy igazi vívónak magát csak az nevezheti, aki, bár a tudás és ügyesség kisebb vagy nagyobb fokán, a kardot lege artis forgatja, aki nem él vissza a veszélytelenséggel, melyet ruhái és a tompa kard biztosítanak, hanem úgy viseli magát, mintha éles és hegyes kard volna kezében, aki előtt egy elv lebeg: *sebet adni, és nem kapni* (toucher sans être touché).

Bár amit e könyv első és második részében tanultunk, az nagyobbbrészt mind egyenrangú, igazi vívó ellenfelekkel való vívásra vonatkozik, így tehát alig mondhatunk újat az ilyen vívókkal való mérkőzésre nézve: mégis jónak vélem, habár ismétlésekbe esem is, a legfontosabb gyakorlati szabályokat a következőkben összegezni:

Biztos fellépés, szabatos gard, erélyes, céltudatos cselekvés tesz úrrá a helyzet felett. Ez oly hatással van még gyakorlott és jó vívókra is, hogy önkéntelenül átengedik a kezdeményezést. *Mi vezetjük az akciókat, ellenfelünk követ bennünket*, ama reményben, hogy hibáinkból hasznot húzhat. Tervünkől ne hagyjuk magunkat egykönnyen kizavarni, ellenfelünket folyton zavarjuk, és legyen gondunk arra is, hogy tervbe vett akciónkat előkészítsük. Így mindig előnyben leszünk egy húzással. Idegeink, izmaink legyenek mindig a feszült figyelem állapotában, hogy meglepetés ne érhesse, viszont ne hagyjunk ki egy alkalmas pillanatot sem céljaink elérésére. Aki több testi és lelki kitartással bír, az győz. A tempót kezdetben még igen bajos eltalálni, csak mikor akcióink szuggesztív hatása már megkezdődött és ellenfelünk elő van készítve, állanak be a tempó pillanatai. Önbizalommal kell a helyzeten uralkodni, szilárdan, de nem könnyelműen állani meg terveink mellett.

Az erős ellenfélnek lelki erejét kell legyőzni, mielőtt tettehez hozzáférhetnénk.

Ezt bátor, öntudatos cselekvéssel érjük el. Nyugodt előnyomulás, szagatott, rövid áltámadások vezetnek legjobban célunkhoz. Kötések, csavarások, pengetámadások és filo-cselek

legjobban hatnak az ellenfél idegeire. Ha érzéketlenséget tapasztalunk, egy gyors, egyszerű vágás célhoz vezet. Igazi támadásunkat álcázni kell, hogy a meglepetés által hassunk. Kitünők erre a célra az invitók és az átmenettel vagy körátmenettel kivitt elütések. Támadásaink e mellett kezdetben inkább az áltámadások jellegét viselik. Karunkat jól visszatartva, igyekszünk ellenfelünket komoly támadásokra rávinni, melyek ellen készen tartjuk a közbetámadást (elővágás, feltartó szúrás). Ellenfelünk áltámadásait azonnal ki kell használni kitérés-sel és à tempo utántámadással.

A kitöréséből való felkelés pillanata kitünő alkalom a támadásra, mert ekkor a riposztot várja és a legközelebbi réseit zárja. Ilyenkor támadásunkat à tempo más résben kezdhetjük, és cselezhetünk is, mert ellenfelünk most már nem fog közbetámadni, hanem védeni.

Olyanokat, akik sokat támadnak közbe, legjobb felváltva, több prim- és szekond-invítóval illetve kötéssel közéletíteni meg. Visszatartott karunkkal ne adjunk alkalmat elővágásra; ezáltal elérjük azt, hogy feltartó szúrással vagy testre intézett közbevágásokkal fognak próbálkozni; ilyenkor, ha egy-két közbetámadást védtünk, annyira meg lesznek lepve, hogy vagy nem vágnak többé közbe, vagy habozva cseleznek, amit azonnal ellentámadással (controtempo) kell kihasználni. Félig vagy rosszul csinált feltartó szúrásaira, mikor abból visszahúzódik, kötéssel vagy csavarással, vagy filo-csel-lel feleljünk.

Merev pengetartás ellen tartózkodjunk az elütésektől, inkább csavarások és eltolások lesznek a helyén. Ha ellenfelünk — amint ezt sokan teszik — a pengetámadást vágásnak nézi és arra visszavág, használjuk ki e szokását egy második intenciós támadásra. Fontos az is, hogy, ha már elhatároztuk, hogy komolyan támadunk, támadjunk meglepetésszerűen és teljes energiával; ilyenkor nincs többé idő megfigyeléseket tenni, vagy-vagy, a habozás csak káros lehet.

Első intencióra csak akkor menjünk, ha ellenfelünk már fáradni kezd, vagy ha könnyen befolyásolható. Bizonyos előre látott pengemozdulatok ellen, amilyen az átmenet, a visszamenés gardba, vagy ha pengéjével invitónkat követi, vagy

amikor közeledésünkbe kardját a felső vagy alsó vonalba hozza oly célból, hogy zavarjon, visszatartson bennünket, legcélszerűbb egy jó elütés. E támadásnak azonban akkor kell megtörténni, mikor e mozdulatokhoz *indul*, hogy így az elütéssel feltétlenül találjuk pengéjét, és ne tudjon kitérni.

Összetett cseleket csak ritkán használjunk. Itt is a fő a tempó. Figyeljük meg, mikor és hol kell a cseltámadást elkezdni. A cselt egész röviden kell kitartani, ha látjuk, hogy valaki könnyen befolyásolható, vagy bizonyos réseket félt.

Ha ellenfelünk igen erős a támadásban (amikor rendszeren kevésbé jó védő), tartsuk magunkat nagy távolságon, zavarjuk támadását folytonosan közbetámadásokkal, és ha látjuk, hogy reagál, vegyük át a tempo mi a támadást, és ha már egyszer a védeésre sikerült rávinni, ne egyszerű támadásokkal, hanem kettős csellel vagy pengetámadással és csellel támadjuk meg, esetleg ha hátrál, ismételt támadással, ha pedig már elértük, jól vigyázzunk, hová vágunk. Megengedhetjük ilyenkor még azt is magunknak, hogy támadásunk közben — ami különben egész helytelen volna — egy pillanatra megálljunk és a félbeszakított támadást a tempo valamely új részbe czelezve folytassunk.

Ha ellenfelünk igen *erős, nyugodt védő*, aki főleg visszavágásokkal dolgozik, igyekezzünk a támadásra rávinni, vagy támadjunk röviden, óvatosan második intencióból, védjük visszavágását és feleljünk ellen-visszavágással.

Ha ellenfelünk *ismételt támadásokat* használ, úgy menjünk egy-két védéssel elébe, miáltal a riposztot biztosítjuk magunknak; esetleg amikor egy pillanatra megáll, kezdjünk egy közbetámadást elütéssel vagy lefegyverzéssel; ez akkor is alkalmazható, ha egy-két ismételt vágása után meghátrál és pengéjét előre nyújtja.

Olyan ellen, ki sok elütéssel, lefegyverzéssel és rövid erős vágásokkal közeledik, ne védjünk, hanem térjünk ki egyszerű vágásokkal, vagy támadjunk a tempo kötött szúrás-csellel.

Ha észreveszszük, hogy ellenfelünk második intencióból támad, mindig az ellenkezőjét csináljuk annak, amit vár, vagy

pedig menjünk be szinleg tervébe, de az általa várt akciót csak cselezzük, és vágjunk vagy szúrjunk máshova.

Óvakodjunk a tágra nyitott résekbe beletámadni, inkább vágjunk vagy szúrjunk à tempo egy más részbe vagy ha arra nincs meg a kellő gyorsaság, úgy a nyitott részbe csak egész röviden mutassunk egy cselt — a minek hatása mindig meglesz — és vágjunk máshova.

Kisebb termetű ellenfél ellen nagyobb távolságot tartsunk; a pengét ne engedjük át neki, azt folytonosan mozgásban tartva, közbetámadásokkal zavarjuk. Ezeket felső vágásokkal vagy szúrással találhatjuk legjobban. Ha óvatosan kivitt karvágásokkal zavartuk, és észreveszszük, hogy azokat védve, igyekszik közeledni, hirtelen támadjuk meg testre, ha csak lehet, fokvágással. Ha kvart-terccel szeret védeni, az egyenes fejvágást à tempo mindig bevihetjük.

Magas termetű ellenfelünket legjobban úgy közelítjük meg, hogy közbetámadásokra csábítjuk. Ha áltámadásunkra komolyan támad közbe, támadjuk meg második intencióból; ha tartózkodóan, csak próbálkozva támadott közbe és hirtelen visszahúzódott gardjába, a visszahúzódással egyidejűleg iparkodjunk befurakodni, még pedig kötéssel, filóval vagy csavarással. Lehetőleg alul cselezzünk és alul vágjunk, mert a magas termetű vívónak legjobban az alsó rései vannak kiadva.

Visszavágásukba gyakran elővágni is lehet, esetleg megismételni a támadást, mert a hosszú legény lassú szokott lenni. Kitűnő ellenük a felső szúrásccsel is, csak nem szabad korán elárulni. Kettős cseleknél a felső cseleket kell rendesen jobban kitartani. Visszavágás közben még közelebb kell férközni hozzá és most már a kvart-, szekst- és mély tercvédeéseket is igénybe kell venni, visszavágásainkat pedig gyakran kötéssel, csavarással vagy filóval bevezetni. Feltartó szúrásokból leginkább az alsót használjuk. (4. k. á.) Ha megtámad, közbe kell támadni, amikor csak lehet: ha közel jön, elébe kell menni.

52. Mérkőzés balkezes ellenféllel.

A balkezes vívó a jobbkezes felett annyiban előnyben van, hogy ő hozzá van szokva jobbkezes ellenféllel vívni, mert a vívótermekben a jobbkezesek vannak túlnyomó többségben, míg a jobbkezesnek ritkábban nyílik alkalma, hogy fegyverét balkezes vívóval mérhesse össze.¹

Legjobb lenne természetesen, ha balkezes ellen magunk is bal kézzel vívnánk, aminek megtanulása, ha bal kezünk elég ügyes, nagy nehézséget nem okozhat, mert az akciók és a viszony ellenfelünkhöz ugyanazok maradnak. Ezzel ellenfelünk lenne legjobban meglepve. Ha azonban ezt nem tehetjük, mert bal kezünk nem elég ügyes, úgy legalább vívói tudásunkat kell a balkezes ellenfelek ellen való vívásra is kiegészíteni.

*Mivel a két vívó testének viszonya egymáshoz egyforma, mindaz, amit a jobbkezes vívónak ajánlok, a balkezesnek is szól, ha jobbkezes ellen vív.*¹

Ha balkezes áll jobbkezessel szemben, úgy mindkettőnek külső oldala² és az alsó rései lesznek legjobban kiadva. Ez nemcsak azért van, mert e rések legközelebb fekszenek, hanem mert e résekre irányuló vágásokat egy és ugyanazon lendítéssel lehet végezni, így a vágásnak még a legutolsó pillanatban is más irány adható.

Visszavágni balkezes ellen a kvint- vagy primvédés után legjobb lendülettel a külső oldalra, és pedig felváltva, felső karra fokkal ($\frac{1}{2}$ k. á.) vagy alsó karra fokkal ($\frac{3}{4}$ k. á.), esetleg külső arc- vagy oldalra (4. kézállással), úgy, mint jobbkezes ellen a belső arc- vagy hasvágást vágtuk. Kvint után az egyenes visszavágás külső arcra kivédhetetlennek mondható.

Annak idején tanultuk, hogy a vágásoknál fegyveres kezünknek mindig jobb vállunk előtt kell állnia és minden

¹ Ez főleg versenyeken igen nagy előny. Valószínűleg ez vitt rá néhány világhírű francia vívómestert arra, hogy vítőrért balkézzelel forgassa; ezek győzelmeik egy részét balkezes voltuknak köszönhetik.

² Külső oldalnak hívjuk azt az oldalt, melyen a kardforgató kéz van, míg belsőnek a másikat.

támadásunk után a terc-gardon át kellett visszamennünk, mert ellenfelünk minden védés után azonnal és legközvetlenebb külső kar- vagy arcvágással felelhetett. Hogy áll ez most? Nézzük a védéseket.

Kvint-védés és terc-védés után külső arcra, prim-védés után hasra, szekond-védés után oldalra, kvart után belső arcra kaphatjuk a legközvetlenebb visszavágást, tehát mindig a vívóvonal irányában úgy, hogy mindezeket a vágásokat kénytelenek volnánk engedő védésekkel vagy pedig körvédéssel zárni ki, holott az utóbbi egy gyors visszavágás ellen lehetetlen. Ha ellenfelünk például kvint-védése után külső arcra vág vissza, feltéve, hogy jobb kezünket jobb vállunk előtt tartottuk, külső arcunkon rés lesz.

Minél erősebben vágtuk a fejavágást, annál nagyobb lesz a rés, mert annál inkább jobbra csúszik karunk az ellenfél kvint-védésén a kosár felé éppúgy, mint ahogy ez jobbkezes ellen balra történt, ahol épen ezért kellett a kéztartást azonnal terc-gardba való átmenettel korrigálnunk. Hogy védjük már most balkezes ellen a visszavágást? Körvédéssel a kart vagy a kardhegyet megkerülve? Így elkészünk. Szeksztvédéssel? Így, ha máshová vág, többé nem védhetünk.

Itt találjuk az első és legfontosabb különbséget. Próbálja meg most a vívó úgy vinni ki a fejavágást, hogy keze ne a jobb, de a bal válla előtt legyen, meg fog győződni, *hogy ellenfele egyenes visszavágása külső arcra ki lesz zárva*. Erre pedig feltétlenül szüksége van, mert különben minden fej-, külső arc- és oldalvágásra, ha ellenfele kvint- vagy terc-védéssel védett, ki lenne téve egy védhetetlen visszavágásnak.

Kvart-védésbe és nem *primbe* kell mennünk, ha balkezes ellenfelünk egyenesen hasra vág vissza, míg ha külsőt (arcot vagy oldalt) vág vissza, lendítéssel terccel, illetve mély terccel kell védenünk, nem pedig szekonddal, mert ha terccel és szekonddal védünk, igen könnyen megesik, hogy akkor kapjuk a riposztot külső arcra, mikor ezt oldalba várva, szekonddal védjük, és megfordítva; ugyanis a lendületből a vágás végiránya csak az utolsó pillanatban vehető ki, és így csak félannyi valószínűséggel védhetünk, mintha mindkettőt terccel védjük. Ez a két legjellemzőbb különbség,

amelylyel a balkezes elleni vívás a jobbkezes elleni vívástól, vagy megfordítva, eltér; itt tehát a védőrendszer a kvartgardra van alapítva.¹

Felmerül még az a kérdés, hogy a szekond-védés, melynek jobbkezesek egymás közti vívásánál oly fontos szerepe van, használható-e különböző kézzel vívók között?

Egyszerű visszavágások védésére bizonyára nem, különösen ha azokat változott rendszerünk folytán a kvartból vesszük; *de primből és kvintből igen*. Azonban a szekond-védést mindig módosítva kell vennünk, azaz a legvégső határig kitolva, kardhegygel a vonalból jól kifelé, a kart majdnem teljesen kifeszítve úgy, mint jobbkezes ellen a prim-védést vettük; most ugyanis ugyanazokat az él- és fokvágásokat kell szekonddal hárítanunk, amelyeket a jobbkezes a mellre, belső kézre és a belső arcra vágott; e vágások most az oldalunkra vannak irányítva.

Alsó coupé-szerű vágásokat éppúgy körszekond-védéssel kell hárítanunk, mint jobbkezes vívó ellen a körprimmel hárítottunk, amikor az a kardhegyet alulról akarta megkerülni.

Azok az *elütések*, melyek jobbkezes vívók ellen a kard élet találták, itt annak fokát találják, és megfordítva.

Lefegyverzésre legalkalmasabb balkezes ellen a külső elütés szekond-invítóra, átmenettel a kötésből. Hasonlóan jó a belső súrlás a terc-gardra vagy kvart-kötésre. Mind a kettőnél az ütés (súrlás) az ellenfél kézháta irányában történik, miáltal a kard az emelő törvényei szerint kezéből kiesik.

Támadásainknál rendszeren a belső oldal férhető könnyebben hozzá, épp azért a balkezes vívót, ki azok védéséhez hozzászokott, inkább külső réseiben keressük fel; annál inkább, ha netalán szekonddal szeretne hárítani, amikor mindig felsőt vágjunk. Főképen fokkal vágjunk, mert ezeket csak a leg-

¹ Fentartással kellett e térre lépnem, midőn megpróbáltam a balkezes elleni védésre egy rendszert megállapítani és azt a fentiek szerint indokolni. Nem kívánhatom, hogy ebben, az elméletben még igen keveset szellőztetett kérdésben rendszerem feltétlenül elfogadtassék, megelégszem, ha e saját megfigyeléseimre alapított rendszer ismertetésével jó szolgálatot tehetek azoknak, kik e téren tájékozatlanok, és tárgyat adok a vitára azoknak, akik e kérdéssel már foglalkoztak.

szabatosabb védésekkel védheti. Az átmenetekhez szükséges kvart- és terc-védések ellen a passé-cseleket a legnagyobb mérvben alkalmazzuk.

Közbetámadásokat az ütembe ugyanazon szabályok szerint alkalmazzunk, csakhogy a kitérő- vagy elővágások megint főképen a külső-felső és külső-alsó résekbe fognak irányulni.

Meglehetősen eltérők *a kitérő és feltartó szúrások*. A kitérés éppen megfordított irányú körben történik, mint mikor jobbkezes vívó jobbkezessel állott szemben.

A feltartó szúrások annyiban hasonlóan történnek, hogy a felső cselbe itt is alsó, az alsó cselbe itt is felső feltartó szúrást kell adni. Egyébként itt a felső feltartó szúrásra kevesebb az alkalom, és az nehezebben is alkalmazható, míg az alsó feltartó szúrások több eredménynyel biztatnak. Az alsó feltartó szúrásokhoz most jobb az első kézállás.

XVIII. FEJEZET.

53. Mérkőzés akadémián.

Az akadémiái mérkőzés célja a vívó tudásának és képességének bemutatása a nyilvánosság előtt.

Történhetik ez zárt körben, nyilvános vívóestélyen vagy egy vívóverseny minősítő részében; fő ismertetője, hogy a forma szépsége, a bemutatott tudás és művészet a döntő, a voltak aránya pedig mellékes.

Az akadémián a vívónak nagy súlyt kell fektetnie külső megjelenésére. Az öltözetről már az első részben volt szó. Magatartása legyen szerény, de bátor, lámpaláz és izgatottság nélkül.

Ügyet kell vetnie a testtartás szépségére; még annak is, aki különben szép testtartással nem dicsekedhetik, iparkodnia kell, hogy kiállása és első mozdulatai tetszetősek legyenek. A szép és plasztikus mozdulatok megvesztegetik a néző szemét és már fél sikert biztosítanak.

Éppen oly fontos a lovagiasság és udvariasság formáinak szigorú betartása.

A vívásról magáról kevés újat lehet mondani. Az egész könyv tartalma arra irányul, hogy a vívót minél szebb, észszerűbb és változatosabb akciókra tanítsa; most ez mind felhasználandó.

Csak oly akciókat szabad használni, melyeket alaposan begyakoroltunk, és kerülni kell minden olyan mozdulatot, melynek sikeréről nem vagyunk biztosak. Nincs rosszabb hatású, mint egy nagy igényekkel fellepő akció, ha kudarcot vall.

Egyenlő ellenfelekkel szemben a változatosságra kell törekedni; arra, hogy tudásunkat és ügyességünket minél

több és előnyösebb oldaláról mutassuk be. Soha sem szabad tehát egy-egy akciót többször is ismételni, csak azért, mert ellenfelünk azt kivédeni nem képes.

Ismeretlen, más rendszerben vívóval vagy gyengébb ellenféllel szemben ne törekedjünk bonyolódott dolgokat csinálni; elég ha megmutatjuk, hogy egyszerű akcióink is sikerülnek.

A legszebb mérkőzés sikere is megsemmisül, ha abban egy-két ambó esik, azért a legnagyobb óvatosság ajánlatos. Inkább fogadjuk el ellenfelünk közbetámadásait egy kapott volt árán is, mint hogy azt nem védve, a támadást erőszakoljuk be egy ambó alakjában.

Általában tartsuk szem előtt, hogy az akadémiái mérkőzésnél vívásunkat első sorban a külső formák szempontjából ítélik meg, ez okból azokra kell a fősúlyt fektetni.

A Magyar Athletikai Szövetség versenyszabályai szerint az akadémiái mérkőzéseken (minősítés és osztályozás) a versenyzők képességeinek elbírálására különösen figyelembe veendők:

- a vívószabályok, valamint a lovagias formák szigorú betartása; a vívóállás helyessége és a testtartás szépsége;
- a vágások, szúrások és védek szabatossága;
- a mozdulatok szabályossága;
- a vívótávolság megtartása;
- a támadások és védek változatossága és észszerűsége;
- a visszavágások gyorsasága;
- az elővágások, elütések, szúrások stb. biztossága;
- a kapott és adott voltok aránya;
- a kapott voltok azonnali jelzése;
- az ambó-vágások elkerülése.

54. Volt-mérkőzés.

A volt-mérkőzés (touche-assaut) célja az, hogy ellenfelünknek több voltot adjunk, mint mi kapunk.

E célnak minden más szempont alá van rendelve; tudásunkat, ügyességünket most tetszésünk szerint aknázhadjuk ki a győzelem érdekében.

Nem korlátol többé a változatosság követelménye; egy sikerült akciót tetszésünk szerint megismételhetünk akárhányszor; egészen közel mehetünk vagy elfuthatunk ellenfelünk elől, elővághatunk vagy szúrhatunk, akár folytonosan.

Senkinek sem lehet rossz néven venni azt, ha akár saját erősségeit (force-dolgait), akár ellenfele hibáit teljes mértékben kiaknázza.

A döntő fontosságú a voltverseny rövid tartamánál fogva úgyis az, hogy melyik vívó ismeri ki jobban és gyorsabban ellenfelét. Itt is felhasználja a vívó mindazt, amit a vívás művészete nyújthat, épp úgy mint az akadémián, csak-hogy itt csupán a voltok kérlelhetetlen bevitelére kell törekednie.

Nincs tehát itt sem külön mondani valónk az igénybe vehető támadási és védekezési módok tekintetében. Mindent felhasználhat és fel kell használnia, amit tud.

Korlátai ennek nincsenek mindaddig, míg a lovagiaság szabályait át nem hágja vagy vívását csupán a vívószabályok kihasználására nem alapítja.

Hangsúlyoztuk, hogy a jó vívónak fontos kelléke az erélyesség.

Ennek azonban soha sem szabad oda fajulnia, hogy ellenfelünket ne hagyjuk támadáshoz jutni.

Egy igazi vívóművész soha sem fogja ellenfelét minden menetben „lerohanni“, mert ezzel azt árulja el, hogy nem bizik vívói tudásában.

Az e könyvben adott szabályok, azáltal, hogy ellentétben a nálunk eddig érvényben levő versenyszabályokkal, oly eseteket is tartalmaznak, mikor mindkét vívó terhére számít az ambó, kevesbbítik a szabályok kijátszásának lehetőségét, de meg nem szüntetik azt.

A törvény itt igazán nem tarthat lépést az emberi ravaszsággal, mely a törvény kijátszására törekszik. Ha a szabályok nem adnának útbaigazítást, vagy azok magyarázatára nézve lenne nézeteltérés, egy elvet tartsunk szem előtt:

az ambóért az a felelős, aki tudta vagy akinek tudnia kellett volna, hogy akciója ambót hoz létre.

Nem volna helyes és férfihoz méltó, hogy ellenfelünk erőszakosságának mindjárt engedjünk, és így feláldozzuk a győzelemet: mégis, ha ellenfelünk a szabályok kijátszása terére lép, ne kövessük ez úton, hanem iparkodjunk művészi eszközökkel és tudással ellensúlyozni az előnyöket, melyeket művészietlen úton szerzett.

A versenybíráóság (jury) és a vívásvezetők (maîtres d'assaut) feladata ügyelni a művészi vívás törvényei betartására és megtorolni azok megsértését.

XIX. FEJEZET.

55. Mérkőzés éles karddal.

A) A kardpárbaj szabályairól.

Éles karddal szabályszerű vívói mérkőzés a párbaj alkalmával fordul elő.

A kardvívásról írott eme könyvnek nem lehet a feladata, hogy a párbajnak létjogosultságát fejtegesse és e sokat vitatott kérdésben állást foglaljon; hanem el kell fogadnunk azt a tényleges állapotot, hogy társadalmunkban a lovagias ügyek párbajjal való elintézése szokássá vált. Magyarországon párbajok megvívására két fegyvert használnak: a pisztolyt és a kardot. A pisztolyt közönségesen a súlyosabb fegyvernek tartják és így főleg komolyabb esetekben használják. E felfogás onnan származik, hogy a golyó által ütött seb rendszerint súlyosabb, mint az, amelyet a kardpenge okoz. Nagy hátránya azonban a pisztolynak az, hogy az eredmény legtöbbször a véletlen műve; a kirepült golyó vagy nem talál és akkor a levegőben ütött lyuk az ügynek mindig komikus hatású befejezése, vagy talál és akkor az eredmény legtöbbször tragikus.

A kardnak megvan az a nagy előnye, hogy a feltételek mikénti megállapítása által némileg előre korlátozhatják a megbizottak a bekövetkezendő sebzés súlyos vagy könnyebb természetét.

Egy kötések nélkül, szúrással a harcképtelenségig vívott kardpárbaj nem kevésbé súlyos, mint a legsúlyosabb feltételű pisztolypárbaj; viszont egy teljes kötéssel, a szúrás kizárásával vívott kardpárbajban életveszélyes seb alig fordulhat elő.

Ezenkívül a kard férfihoz inkább illő fegyver, mint a pisztoly. A kard a bátorság fegyvere, a felek szemtől szembe állanak egymással, védhetnek vagy támadhatnak egyaránt, a kimenetel az ő kezükben van: a pisztoly inkább a könnyelműség fegyvere, mert az ezzel vívott párbajban a fél védtelenül van kitéve ellenfele golyójának. Aztán meg a lelkiállapot különbsége, mely a sértő és sértett között van, a kardpárbajban, természetes nyilvánulásával, az eredményt igazságosabbá teszi. A sértettnek szemtől szemben megvan a módja, hogy az elégtételt tényleg megvehesse ellenfelén.

Már több helyen kifejtettük az éles karddal való vívás viszonyát a sportszerű víváshoz, most csak azt kell hozzátennünk, hogy e könyv voltaképen a sportszerű vívást tárgyalja, melynek vívóművészi elvei teljesen megegyeznek az éles karddal való vívás elveivel. Ez annyit tesz, hogy az igazi vívó csupán a vívóművészet kedvéért tanul vívni és nem a párbajért, de azért tompa karddal is mindig úgy vív, mintha a penge éles volna.

Nem tartozik tehát szorosan e könyv keretébe, de azért a nélkül mégis hiányos volna, ha nem foglalkoznék a kardpárbajjal is. Meg kell ismertetni a vívót az éles karddal való mérkőzéssel és legalább a párbajszabályok ama részeivel, melyek szorosan a vívással és a párbaj színhelyén való magatartással foglalkoznak. Ezenkívül ki kell még fejteni azt is, hogy mi módon lehet egy még nem kész vívót a párviadalra előkészíteni (paukolás).

A kardpárbajt könnyebb vagy nehezebb karddal, szúrással vagy a szúrás kizárásával, teljes kötéssel (bandage), vagy a kötések részben, esetleg teljes mellőzésével lehet vívni.

A kardnak soha sem szabad 75 dekánál nehezebbnek lennie, mert súlyosabb karddal már nem lehet vívni. Lovassági kardokkal vívott párbaj abszurdum, mert ez a fegyver nem vívó-eszköz, hanem csákok összezúzására és a védések erőszakos átvágására szolgáló fegyver. Egyébiránt ott, ahol a segédek lovassági kardban állapodtak is meg, nem szoktak a felek kezébe 20 mm.-nél szélesebb és egy klgr.-nál nehezebb kardot adni.¹ A rendes párbajkard

¹ A lovassági kard 39 mm. széles.

súlya 40—60 dkgr., a penge szélessége 12—16 mm. széles szokott lenni.

A szúrás kizárása és a kötések használata elvben nem helyeselhető, mert ellenkezik a vívás elveivel, de a humanizmus törvénye és a helyesen felfogott lovagiasság¹ helyesnek találta, hogy könnyebb sértések esetén a súlyos sérülés meggátoltassék.²

Ha azt akarjuk, hogy egyes nemesebb szervek sérülése ki legyen zárva, nem a vágást tiltjuk meg a vívónak ama testrészekre, hanem a kivett testrészt kötjük be, hogy az megsebesíthető ne legyen, épp úgy, mintha a szúrás ki van zárva, nem a vívónak tiltjuk meg, hogy szúrjon, hanem a kezébe adott kardnak vesszük el a hegyét. A hegyetlen (tomp) karddal való szúrás okozhat ugyan sebet, de nem hatol be oly mélyen, mint a hegyes kard, így a seb mivel

¹ A párbajnál az expiació, a kiengesztelődés a vezérlő eszme, nem pedig az öldöklő vágy, a durva, nyers, zabolátlan szenvedély. Ez a nemes elv vezérelje a segédeket.

Az elégtétel pedig nem attól függ, hogy ki kapja a sebet.

(Vargay : Lovagiasság.)

² Sokan, mint Barbasetti és Ristow (Ehren-Codex), azt hiszik, hogy a párbajok súlyossága csökkenteni fogja azok számát. Ez okból a nevezett társszerzők nem engedik meg a szúrás kizárását (121. §.), nem ismerik el azt a feltételt, hogy a párbaj az első sebesüléssel befejeztessék (123. §.) kimondják, hogy halálos sértés esetén a kimenetelnek is halálosnak kell lenni (91. §.). Az emberi könnyelműség nem ismer határt. Volt idő például Franciaországban, mikor naponta kaptak lovagok halálos sebeket párbajban, mikor halálos ítélet várt a párbajozókra és az emberek mégis párbajoztak.

Barbasetti-Ristow könyve ideáit a legfényesebb lovagkorból veszi, de ezek ma már nem alkalmazhatók. A címlap ama kitétele ellen : „den österreichisch-ungarischen Gebräuchen angepasst” már csak azért is tiltakoznunk kell, mert közös szokásaink Ausztriával nincsenek, hanem vannak magyar és vannak osztrák szokások.

Itt megemlíthetjük, hogy a magyar párbaj-szabályok közül legnagyobb tekintélynek örvend *Bolgár Ferencé*, mely csak vitán felül álló, általánosan elfogadott szabályokat tartalmaz. Legkedveltebb és legelterjedtebb *Clair Vilmos : Párbaj-Codexe*, mely nagy részletességgel tárgyal minden kérdést. Ideális felfogást és szép fejtegetéseket talál az olvasó *Vargay : Lovagiasság* című könyvében, melyet mindenkinek ajánlok elolvasásra. Jó könyv *Lovas (Rössler) Gyula* vívómester hasontárgyú műve is.

se lesz veszélyesebb, mint a vágott seb. A kard legyen kiköszörülve, de ne legyen kifenve.¹

A kötés selyemből készül és célja az, hogy bizonyos testrészeket és ütőereket a sebesüléstől megvédje. A kötésnek oly erősnek kell lennie, hogy azt átvágni ne lehessen. A rendesen használt kötések (lásd 53. ábra) a következők:

1. *a nyakkötés*, mely a gégét és a nyak-ütőeret (arteria carotis) védi;
2. *a hónaljkötés* védi a hónalj-ütőeret (arteria axillaris);
3. *a csuklókötés* védi a csukló üterét (arteria radialis és arteria ulnaris) 8—10 cm. szélességben;
4. *a haskötés* védi a hasat egészen a mellcsontig.

Más kötések, mint amilyen az egész kar lekötésére szolgáló karkötés, továbbá a sodrony-szemüveg, nálunk nem szokásos.

A segédek feladata e kötések és a szúrás megengedése segélyével a feltételek szigorúságát megállapítani. Itt a sértés minőségén kívül az legyen az irányadó, hogy az esélyek minél inkább kiegyenlíttessenek, így például az egyik, különösen ha a sértő, erős, robusztus ember, míg a másik, a sértett gyenge, úgy a szúrást, mely az esélyeket kiegyenlítheti, nem szabad kizárni, ha az utóbbi kívánja. A kötések közül a csuklókötést a vívó még akkor is felveheti, ha a párbajt kötések nélkül vívják. A súlyosság mérvéhez képest egymásután elhagyhatók a has, a hónalj, a nyakkötések. A párbajt első sebre vagy harcképtelenségig lehet vívni. A harcképtelenséget a jelenlevő orvosok meghallgatásával a segédek állapítják meg. A párbajsegédek által előzetesen felvett jegyzőkönyvben a feltételeknek pontosan bent kell lenniök úgy, hogy a helyszínen vitára ne lehessen ok. *Kötelesek a segédek felüket a párbaj feltételeire kitanítani, mert annak nem készakarva elkövetett minden szabálytalanságáért felelősek.*

¹ A kardnak nem szabad borotvaélesnek lennie, mert különben a legjobb kötést is át lehet vele vágni. Egyébként a túlélés kard csak a félénknek kedvez, mert a legkisebb érintés is harcképtelenséget okozhat, míg az ugyan élesített (köszörült), de ki nem fent kardnál csak egy férfias, erőteljes vágás hozhatja létre ezt az eredményt.

Ha egyik fél balkezes, ezt az ellenfél segédeivel előre közölni kell; ennek jogában áll ilyenkor előkészületre egy hónapnál nem hosszabb haladékat kérni.

A párbaj, hacsak lehetséges, zárt helyen legalább két, műszerekkel ellátott orvos jelenlétében tartandó. Szabadban csak elkerülhetetlen szükség esetén. A teremben vagy szobában butoroknak, mely a vívók mozgását különösen hátrafelé gátolná, nem szabad lenniök.

A párbaj színhelyére érkeztek a párbajvívó a jelenlevőket udvariasan köszönti, aztán a vetkezéshez fog. Idegeneknek semmi szín alatt sem szabad jelen lenniök.

A felső test a vívásnál meztelen és csupán a kötések jönnek rá, melyek alá, hogy jobban tartsanak, vatta tömhető. Szabadságában áll a vívónak tetszése szerinti cipőt, nadrágot és tisztí szarvasbőr-keztyűt használni.¹

A hely- és fegyerválasztásra sorsot kell húzni.

A hely úgy mérendő ki, hogy a terem közepén egymástól 4 lépésnyire két vonal húzandó, melyen kívül a vívók úgy fognak felállani, hogy elől levő lábuk a vonalra essék.

A segédek a párbajhoz fejbédőt, keztyűt tesznek fel és tompa vívókardot vesznek kezükbe.

A víváshoz a felek az előre megjelölt helyükre kard nélkül állanak fel. Az orvosok által előbb fertőtlenített kar-

53. ábra. — Vívó az összes kötésekkel magyar [magas szekond-] gardban.

¹ Vívókeztűük esetleges használata a feltételek közé veendő be. Ez a párbajt szigorítja, mert a kézre eshető könnyű sérüléseket, melyek harcképtelenséget idézhetnének elő, kizárja. Akkor szokás ezt használni, ha a vívóknak hivatásukban a kezükre kapott seb felette hátrányos lehetne (festő, szobrász, vívómester stb.-nél).

dokat a két fiatalabb segéd tartja a kezében,¹ mindegyik az ellenfél baloldala mellé áll. A vezetősegéd középre áll a két vívó közé és az ellenfél idősebb segédje vele szemben. A vezető segéd felolvassa a párbaj feltételeit, megkérdezi a vívókat, hogy ígérik-e becsületszavukra azok betartását, különösen, hogy bármely segéd *Állj!* vezényszavára megállanak; végül megmondja, hogy *Vigyázz! Állás!* és *Rajta!* vezényszavait mily időközökben fogja használni. Igenlő válaszukra felhívja őket, hogy béküljenek ki. Tagadó válasz esetén vezényli: *Kardot kézbe!* ha ez megtörtént: *Vigyázz!* erre a felek még nem mozdulnak, csak figyelnek, — *Állás!* erre a felek állásba helyezkednek és a vezető segéd elhagyja eddigi helyét a vívók közt és hátra lép — *Rajta!* mire a vívás megkezdődik.

A segédeknek vigyázniok kell arra, hogy ne akadályozzák a küzdőket, de azért résen legyenek.

A vívónak vívás közben *nem szabad:*

1. bal kezét elővenni vagy éppen azzal védeni, az ellenfél kardját vagy testét megérinteni;
2. a karddal a földet érinteni;
3. beszélni.

E három esetben a vívás *beszüntetendő*, a szabálytalanságot elkövetett vívó szigorúan figyelmeztetendő és a 2. esetben a kard újból fertőtlenítendő.

Lehetőleg kerülni kell a vívónak:

1. az ellenfél testére övön alul vágni;
2. ha a szúrás ki van zárva, készakarva szúrni;
3. kiabálni, habár értelmetlen szavakat is;
4. a vívóvonalról teljesen letérni.

A vívás mindaddig folyik, míg a segédek *Állj!* vezényszava nem hangzik.

Mindazonáltal teljesen lefegyverzett vagy megsérült ellenfélre vágni nem szabad.

Állj! vezényszót a fenti három eseten kívül bármely segédnek csak akkor szabad használni, ha meg van arról győződve, hogy valamelyik vívó megsebesült vagy teljesen

¹ Erre az időre saját kardjukat, nehogy összecseréljék, leteszik.

lefegyvereztetett. Saját fele védelmére az elősorolt okok nélkül *Állj-t!* kiáltani becsstelen eljárás.

Az *Állj!* vezényszóra a feleknek meg kell ugyan állani, de a segédek kötelesek, a küzdelem hevében esetleg elvakult vívókat, ha *kell*, *saját életük veszélyeztetésével is* megállítani, ami legcélszerűbben akként történik, hogy közéjük teszik kardjaikat vagy közéjük ugranak.

Ha egyik fél *Állj!* után vág, a másiknak is joga van visszavágni és a vívást folytatni.

Állj! kiáltásra okot sem az nem képez, ha egyik vívó hátrálása közben a falhoz szorult, vagy a vívóvonallról letért, sem az, ha kifáradt.

A kardot egyik kézből a másikba átvenni nem szabad. Ha az egyik fél megsebesült, hátra ugorhat és sebet *Volt!* szóval jelezheti.

Az *Állj!* vezényszó után a kardokat azonnal ki kell venni a küzdők kezéből. A sebet az orvosok megvizsgálják. A harcképtelenség megállapításánál irányadó az, hogy a vívó a seb bekötése nélkül tud-e tovább vívni, mert a viadal közben annak legfőbb leragasztása engedhető meg. Ha tud, a viadal ugyanúgy újra kezdendő és folytatandó; ha nem, akkor a vezető segéd kijelenti, hogy a párbaj befejeztetett és a becsületbeli ügy a lovagiasság szabályai szerint el van intézve.

B) A küzdelem.

Az éles karddal való vívásban mindazok és csakis azok a szabályok érvényesek, melyeket az előző fejezetekben kifejtettünk. Beszéltünk arról az esetről, mikor vívó vívóval áll szemben és arról, mikor a vívó naturalistával áll szemben. A párbajban sincs több eset, vagy vívó az ellenfelünk, akkor épp úgy vívunk vele, mintha csak fejevédővel álltunk volna fel, vagy szabálytalan vívó, esetleg nem tud vívni, akkor pedig azok az elvek fognak érvényesülni, melyeket a szabálytalan vívókkal való mérkőzésnél előadtunk.

A vívónak párbajában nem szabad másképp vívni, mint rendes assautjaiban, ne akarjon itt új dolgokat próbálni, leg-

feljebb nagyobb óvatossággal járjon el.¹ Lelki erejére, nyugalmára és hidegvérére most teljes mértékben szüksége van, mert hisz most nem voltra, hanem bőrre megy a harc. A morális erő a fontos és döntő itt, a bátor szív többet ér mint a tudás.

Ha egyenlő értékű vívó-ellenféllel áll valaki szemben, úgy az eredmény természetesen kétséges lehet, de segíteni csak az segíthet, ha tudását és ügyességét minél nagyobb hidegvérrel fejti ki.

Ha ellenfele gyengébb vívó vagy nem tud vívni, vagy csak rendszertelenül verekedni tud, ne feledkezzék meg arról, hogy viszont ő vívni tud, hogy kard, tehát olyan fegyver van a kezében, melynek forgatásában ő a jártasabb, ha tehát hidegvérét megőrzi és tudását teljes mértékben kifejti, nem sebesülhet meg.

A laikusok azt hiszik, hogy a kardpárbajban minden a szerencsétől függ. A szerencse szempontja pedig csak akkor állhat meg, ha a jobb vívó is nem tudására, hanem a szerencsére bizza magát, vagy pedig ő is elveszti a fejét.

A kardpárbajban minden eszköz rendelkezésére áll a vívónak, mégis óvakodjék eltérni attól, amit mérkőzéseiben megszokott. Viszont nem szabad szép vívást csinálnia sem, mert a célja csupán az, hogy megsebesítse ellenfelét. Óvakodnia kell attól, hogy, bármily gyenge ellenféllel szemben is, egy határozott vágáshoz ragaszkodjék, például, hogy ellenfele orrát vagy fülét akarja levágni vagy arcát akarja elcsúfítani, mert ez csak ritkán és nagy kockázat árán sikerül.

Vigyáznia kell arra, hogy sohase vágjon lappal, mert ha ez az assautban néha előfordulhat is, párbajban semmi hatása sincs.

Fontos az is, hogy az utánvágás a támadás után mindig védve legyen, mert bár az assautban ez nem számít, párbajban sebet okoz.

¹ Ha egy-egy jobb vívó megsérült párbajában, annak oka tapasztalat szerint az, hogy izgatottságában új dolgot akart csinálni és az nem sikerült neki. Meg kell azonban itt jegyezni, hogy nem mindenki jó vívó, akit kávéházi ismerősei annak tartanak, így ezek kudarca a jó vívók rovására nem írható.

Ha a párbajt kötésekkel vívják, úgy a bekötött testrésze természetesen nem kell vágni, viszont a bekötött helyek védésére nem kell olyan súlyt fektetni. Például, ha haskötés van, nem szabad oldalt és mély hasat vágni (legfeljebb alsó kart vagy mellet) és a szekond-gardot magasabban lehet venni stb. Az általános tételek után áttérünk arra, hogy mit csináljon az, aki még nem tud vívni, vagy még csak tanulás közben van. Ezek a párbajra külön előkészítendőök (paukolás).

Azokra nézve, kik egyáltalán nem tudnak vívni, az előkészítés célja az, hogy bátorságot öntsünk beléjük, megismertessük a szabályok ama részével, melyet feltétlenül tudnia kell, megmutassuk neki a kard fogását, a felállást, a legegyszerűbb mozdulatokat, végül egy vagy két akciót, melytől sikert vár.

Fontos az, hogy élesen vágni tanuljon meg, ha kell, többször is egymásután, ha az idő és ügyessége megengedi, esetleg fokkal is.

A párbajozók közt kevés a gyakorlott, jó vívó; a visszavágás még ilyeneknél is gyakran kimarad: így nagy súlyt kell fektetni az ismételt támadásokra.

Vagy az ellenfél hátrál, vagy néha tanítványunknak kell hátrálnia. Meg kell tehát jól tanulnia a legegyszerűbb lábmozdulatokat, az előrelépést, kitörést, hátrakitörést és a hátraugrást, ezeket úgy kell csinálnia, hogy felső teste egyenesen maradjon és ne botolják saját lábaiba.

Megtanítjuk az egyenes vágásokra (ha lehet *à tempo* is), és a fővédekre (prim-, szekond- és kvint-), melyeket bámulatosan hamar, mintegy ösztönszerűleg fog megtanulni, végül a visszavágásokra. Semmit se kívánjunk szabatosan, elégedjünk meg, ha élesen vág és fedezve mozog. Legcélyszerűbb állás a szekond- vagy magas szekond, tanítsuk meg, hogy ebbe álljon fel és minden egyes mozdulat után ebbe térjen vissza.

Ezek után megkezdjük vele a vívást, ügyelünk arra, hogy ne csak vívótól várható mozdulatokat csináljunk, hanem olyanokat, mint amilyeneket a vívni nem tudók, vagy a kezdő vívók szoktak használni.

Ellenfele vagy úgy áll fel, hogy ökle van felül (prim vagy szekondhoz hasonló állásban) vagy úgy, hogy a kard-hegye van felül (terc-, kvart- vagy mély terchez hasonló állásban). Ez állásokat most bemutatjuk. Figyelmeztetjük, hogy a tulságosan nyitott rés legtöbbször csapda, mert sokan csak egyetlen elővágást tudnak, melyre ügyesen bepaukolták őket.

Ellenfele a *Rajta!* vezényszóra vagy rögtön megrohanja, vagy állva marad. A megrohanás ellen hátrálni nem szabad, inkább lépjen előre és védje így a meglepett ellenfele támadását, de ha hátrált volna is, ellenfelének szegzett magas szekond-gardban tartott kardját vissza ne húzza, így ellenfele, ha csak nem akar a kard hegyébe belefutni, kénytelen megállni és a kard útjából való eltérítését próbálni meg. Alkalmas pillanat ez arra, hogy átvegye a támadást.

Túlerős roham ellen, ha a vívónak van szive hozzá, nem ajánlhatunk jobbat, mint a beugrást egy erélyes fej- vagy belső arcvágás kíséretében — probatum est.

Csak ne hátráljon, a rohanó vérszemet kap még erősebb rohamra, és időt arra, hogy a rést jobban kikeresse. Ha az ellenfél erélyesen ugyan, de nem meggondolatlanul közeledik, ezt egyik vagy másik gardban szokta tenni. Ilyenkor a vívó egy elütéssel belülről kezdett egyszerű, esetleg karra irányuló támadással boldogulhat legjobban, melyet abban a pillanatban kell kivinni, mikor ellenfele jobb lábával előre lép. A magas szekond ellen egy alsó elütés a kard élével és utána egy hasítás az arcba felülről lefelé vagy belső arcvágás a legcélszerűbb.

Habozva közeledő ellenfél ellen a támadást rohammal kell csinálni. Az első vágást, ha az nem talált, rögtön követi a másik, esetleg a harmadik; külső vágások után a belső, belső vágások után külső vágások a legjobbak. Ha az ellenfél a belső vágást kvarttal védte, úgy tüstént külső arcra kell vágni rézsut jobbra lefelé, ami által az esetleges visszavágást karra vagy külső arcra kizárjuk. Kivéve az utolsó esetet, vigyázni kell arra, hogy e vágásoknál a kéz mindig magasan legyen, ami már magában is védi a felső réseket, különösen, ha a vívó minden vágás után a magas szekond-gardba siet vagy azon legalább átmegy.

Ha az ellenfél a vezényszóra nem támadott, azonnal át kell venni a támadást. E támadás azonban csak áltámadás lehet, mert különben kiteszi magát egy ismeretlen ellenakciónak.

Azt, aki szabálytalanul fut el, erőlyesen követni kell és a kellő pillanatban megvágni, míg ha kardját előre szegezve hát-rál, úgy kötéssel kell megközelíteni. Minden esetre készen kell lenni egy közbevágásra, ez okból legjobb a felső karját mindig nyugodtan, a kezét a jobb váll előtt tartani, mert így a közbetámadások ellen lehetőleg fedezve van.

A bonyolultabb akciók közül a filó-cseleknek nagy hatása szokott lenni, de ennek megkisérleése csak gyakorlott vívóknak ajánlatos, a helyett sokan azt csinálják, hogy ellenfelük pengéjét ütögetik és így közelednek.

Bármily primitívnek lássék is ez az eszköz, legtöbbször hatásos, mert az ellenfél állásához mindaddig kötve lesz, míg kardjára kalapálunk.

A cselek közül legkönnyebben elsajátíthatók és leg-hatásosabbak a passé-cselek, melyek a XII. fejezetben vannak ismertetve.

Ha még ezekben a szabálytalanul vívók elleni vívásról mondottakat (50. cikk) és az említett XII. fejezetet a szúrások pótlásáról hozzáveszszük, tiszta képet nyerünk a kard-párbaj eshetőségeiről. A fődolog a nem kész vívók kiképzésénél, hogy minél kevesebb dolgot tanuljanak, de azt minél jobban tanulják meg.

A jobb vívók minél több és több dolgot tanulhatnak, így több eshetőségre lesznek készen, a kész vívót minden eshetőség készen kell, hogy találja. Bátorság és óvatosság, erély és hidegvér azok a tulajdonok, melyek szükségesek arra, hogy a vívói képesség teljes mértékben ki legyen fejthető.

Bátorsággal és óvatossággal, hidegvérrel és erélylyel párosult tudás teszi a kardot abszolút fegyverré, mely forgatóját megvédelmezi mindenki ellen, aki nem áll a művészet hasonló fokán és becsületes, igazságos harcra képesíti az ellen is, aki erősebb nála.

ARLOW GUSZTÁV LOVAG

VÍVÓTERME

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 1. SZÁM, I. EMELET.

Vívótermemben a téli vívóidény október 1-ével kezdődik.

A terem ez évben lett újra alakítva és tatarozva.

Külön diszes lépcsőház, ruhaszáritó kamra, kényelmes mellék-helyiségek, mosdószoza és zuhany állanak a látogatók rendelkezésére.

Külön szekrények egész évre 5 koronáért bérelhetők.

A vívóórák reggel 7 órától este 10 óráig vehetők, déli 1 órától $1\frac{1}{2}$ 4 óráig terjedő időt kivéve.

A leckéket személyesen adom, vagy felügyeiletem mellett kitűnő tanerők adják.

A kardvívásban a tanítás alapját az olasz iskola képezi, de felhasználom a magyar vívórendszer minden gyakorlati előnyét.

A törvívást úgy az olasz mint a francia rendszer szerint tanítom.

A vívóórák díjai: (Hetenkint háromszor)

I. **Külön órák** megállapodás szerint.

II. **Külön leckék** (10 lecke kötelező egy hónapban) vehetők tetszés szerinti időben. Minden lecke 2 korona.

III. **Rendes leckék** (zártkörű órák, átlag 4 tanítványnyal egy mes-terre) a bérlet időtartama szerint havonta 12–20 korona.

Egyetemi hallgatóknak, tiszteknek, egyesületeknek, ha legalább négyen jelentkeznek egyszerre és járnak egy időben, még külön kedvez-mények.

A vívószerak használatáért külön díj nem jár. Vívószereket rend-kívül olcsó áron raktáron tartok, a képes árjegyzéket kívánatra bérmentve elküldöm.

IV. **Előkészítő óra** 20 korona, minden további óra 10 korona. Egyetemi hallgatóknak és tiszteknek 10 korona, minden további óra 5 korona.

V. **A terem külön használata**, beleértve kardok, bandage-ok és szerek használatát, felenként 30 korona. Egyetemi hallgatóknak, tiszteknek és államtisztviselőknek 20 korona.

Vívó vendégeket mindig szívesen látok.

PÁRBAJ-CODEX

IRTA
CLAIR VILMOS.

Előszó. *A párbajok története.* **PÁRBAJ-CODEX.**

I. rész. **Általános határozatok:** A párbajról általában. A sértésről és annak nemeiről. A sértett fél jogairól. A sértő fél kötelességeiről. A kihívásról. A párbaj-fegyverek és azok kellékeiről. A segédekről és azok kötelességeiről.

II. rész. **A párbajok:** A kardpárbaj. A vitézpárbaj. A pisztolypárbajok. Pisztolypárbaj közeledéssel. Pisztolypárbaj megszakított közeledéssel. Pisztolypárbaj vezényszóra vagy jelre. Pisztolypárbaj meghatározott helyről és szabad lövéssel. Pisztolypárbaj párhuzamos vonalakról.

III. rész. **A kivételes párbajok:** Pisztolypárbaj a legrövidebb távolságról. Pisztolypárbaj menetközben való lövéssel, párhuzamos vonalakról. Pisztolypárbaj korlátlan közeledéssel. Pisztolypárbaj kendővégről.

IV. rész. **Becsületügyi biráskodás:** A becsületbiróságról. A párbajbiróságról. A fegyverbiróságról.

Függelék: A jegyzőkönyvekről. *A párbaj ellen hozott törvények.*

LOVAGIASSÁG

PÁRBAJ, PÁRBAJSZABÁLYOK.

———— IRTA ————

VARGAY ISTVÁN.

TARTALOM.

Előszó. **ÁLTALÁNOS RÉSZ.** Vívásunk. Párbaj-ellenes mánia. **A becsület:** Az ember, az úr, a becsület. A becsület. A lovagiasság és a becsületesség. *A párbajbíróságok eszménye.* **Sértések:** A sértés általában. A sértés fokozatai. Tettlegesség. Kölcsönös sértés. Tömeges afférek. A megsértett úr jogai. **Megbizottak, segédek:** A megbizottak, segédek (tanuk). A megbizottak tárgyalásai. Jegyzőkönyvek. Egyszerűbb ügyek. **A becsületbeli ügy elé gördített akadályok:** A becsületbíró-ságról általában. A becsületügyi bíróságok megalakulása. A becsületügyi bíróságok tárgyalásai. **A) Becsületbíróságok.** **B) Párbajbíróságok.** **C) Fegyverbíróságok.** Rendőrségi és hatósági beavatkozás. *Egyoldalu befejezések:* I. Az egyik fél megbizottai által. II. Mindkét fél megbizottai által.

KÜLÖNÖS RÉSZ. Lovagias elégtétel. Pisztoly-e vagy kard? Párbajképesség. Elégtételadás, vevés, megtagadás.

I. Kardpárbaj: Szúrás és döfés. A kardok. Párbajra való előkészítés (Paukolás). Párbaj előtt. A párbaj színhelye. A helyszínén. Kötések, bandázsok. Felállás. Vezető segéd. A kardpárbaj lefolyása. Lefegyverzés, elesés, pihenés. Párbajorvosok.

II. Pistolypárbaj: Pistolypárbaj általában. A pistolypárbaj nevei. Pistolyok töltése. Távolság kimérése, felállás. A pistolypárbaj lefolyása. Füsttelen párbaj. Egyszerű ügyek.

III. Párbaj vívó-törrel: (épée du combat).

IV. Kibékülés.

V. Az árny: Estéli afférek. Elrontott és elmérgesített afférek. Tisztességtelen segédek. Piszkos ügyek. *a) Beugratók és denunciánsok.* *b) Iparlovagok.*

HIBAIGAZÍTÁSOK.

A XVIII. oldalon 5-ik sor felülről: „a közönséges vívást főleg a párbaj eszközének tekintették“ helyett: „a közönség *a* vívást főleg a párbaj eszközének tekintette“ olvasandó.

A 172. oldalon 5-ik sor felülről: „ajánlom cseltámadásoknak“ helyett: „ajánlom *e* cseltámadásoknak“ olvasandó.

A 85–88. gyakorlatnál: „cselez alsó passé vágást (fokvágást, karvágást)“ helyett: „cselez *belső* passé vágást“ olvasandó.

A 176. oldalon 3-ik sor alulról: „bár elütés ütemébe“ helyett: „bár *nem az* elütés ütemébe“ olvasandó.

A 178. oldalon 3-ik sor alulról: „kivitelénél *e* főszlyt“ helyett: „kivitelénél *a* főszlyt“ olvasandó.

A 218. oldalon 5-ik sor felülről: „nincs meg a kellő gyorsaság“ helyett: „nincs meg a kellő gyorsaságunk“ olvasandó.

